

Projektas „ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas“ finansuojamas pagal 2007–2013 m. Techninės paramos veikslių programą

ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMOS PAGAL LIETUVOS 2004–2006 METŲ BENDRAJĮ PROGRAMAVIMO DOKUMENTĄ ĮGYVENDINIMO SUDERINAMUMO VERTINIMAS

Galutinė vertinimo ataskaita

2009 m. rugsėjo 18 d.

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas atliktas įgyvendinant Finansų ministerijos projektą „*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas*“, finansuojamą 2007–2013 m. Techninės paramos veiksmų programos lėšomis. Finansų ministerijos užsakymu vertinimą atliko VšĮ „ESTEP“ pagal 2009 m. vasario 20 d. pasirašytą paslaugų sutartį Nr. (1.35)-14P-023.

Vertinimo ataskaita parengta pagal Vertinimo koordinavimo grupės 2008 m. rugsėjo 23 d. posėdžio protokolu Nr. 4. patvirtinto Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovo reikalavimus.

Vertinimo ataskaita patikrinta lietuvių kalbos redaktoriaus ir patvirtinta jo parašu.

TURINYS

SUTRUMPINIMAI	5
SANTRAUKA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	6
IVADAS	20
1. VERTINIMO PAGRINDAS	21
1.1. Vertinimo tikslas ir uždaviniai.....	21
1.2. Vertinimo objekto apibrėžimas.....	22
1.3. Vertinimo apimtis.....	23
1.4. Bendras analizės pagrindas.....	25
1.5. Vertinimo duomenų patikimumas ir naudoti metodai.....	27
2. BENDRŪJŲ SĄLYGŲ POKYČIAI 2004–2008 M. IR PARAMOS PAGAL BPD SUDERINAMUMAS	28
2.1. Socialinių-ekonominių tendencijų pokyčių apžvalga ir poveikio paramos suderinamumui įvertinimas.....	28
2.1.1. Lietuvos ūkio raida BPD įgyvendinimo metu.....	29
2.1.2. Socialinio- ekonominio konteksto poveikis BPD įgyvendinimui.....	33
2.2. Politikos pokyčių apžvalga ir poveikio paramos suderinamumui įvertinimas.....	36
2.3. ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD rezultatų indėlio siekiant LR ir ES strateginių tikslų įvertinimas.....	44
2.3.1. BPD programos lygmens rezultatų indėlis.....	44
2.3.2. BPD prioritetų lygmens rezultatų indėlis.....	46
3. SUDERINAMUMO PRINCIPŲ TAIKYMO POŽIŪRIS IR STEBĖSENOS PRIEMONĖS ... 50	
3.1. Suderinamumo principo taikymo aspektai įgyvendinant BPD.....	50
3.2. Suderinamumo principo taikymas ir stebėsenos priemonės įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas.....	54
4. IŠVADOS PAGAL VERTINIMO KLAUSIMUS	61
5. REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪROS SĄRAŠAS	72
PRIEDAI	75
1 priedas. VERTINIMO METODOLOGIJA.....	76
2 priedas. PAGRINDINIAI SOCIALINIAI – EKONOMINIAI POKYČIAI, VYKĘ BPD ĮGYVENDINIMO METU.....	80
Bendrasis vidaus produktas.....	80
Darbo rinkos pokyčiai.....	84
Regionų vystymosi apžvalga.....	88
3 priedas. TĖSTINIS BPD SUDERINAMUMAS SU NACIONALINIAIS STRATEGINIAIS DOKUMENTAIS IR HORIZONTALIOMIS BENDRIJOS POLITIKOMIS.....	91
4 priedas. BPD PARAMOS VIDINIS IR IŠORINIS SUDERINAMUMAS TARP PARAMOS IŠ SKIRTINGŲ FINANSINIŲ INSTRUMENTŲ.....	133
5 priedas. ANKSTESNIŲ BPD SUDERINAMUMO VERTINIMŲ IR REZULTATŲ PANAUDOJIMO APŽVALGA.....	142
6 priedas. ATVEJO STUDIJS.....	149
Paramos žemės ūkiui atvejo studija.....	149
Paramos transporto sektoriui atvejo studija.....	167
7 priedas. BPD FINANSINIAI PERSKIRSTYMAI.....	176
8 priedas. METINIŲ BPD ĮGYVENDINIMO ATASKAITŲ PAPILDYMAI.....	183
9 priedas. SUDERINAMUMO PRINCIPŲ, ĮGYVENDINANT 2007–2013 M. VEIKSMŲ PROGRAMAS, APŽVALGA.....	195

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Vertinimo klausimai pagal vertinimo uždavinius.....	23
2 lentelė. Tęstinio BPD paramos suderinamumo analizės pagrindas.....	25
3 lentelė. Sričių, su kuriomis aktualu įvertinti tęstinį BPD paramos suderinamumą, sąrašas.....	26
4 lentelė. Lietuvos makroekonominiai pokyčiai, lyginant su ES vidurkiu.....	28
5 lentelė. Pagrindiniai ekonominės ir socialinės raidos rodikliai 2004–2008 m.	32
6 lentelė. Užimtumo politikos tikslų, aktualių BPD, pokyčių palyginimas	40
7 lentelė. Nacionalinės energetikos strategijos tikslų, aktualių BPD, pokyčių palyginimas.....	42
8 lentelė. BPD lygmens rodikliai.	45
9 lentelė. Interneto vartotojai Lietuvoje (%)	48
10 lentelė. Moterų užimtumo duomenys.....	48
11 lentelė. Išorinio BPD paramos suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai	51
12 lentelė. Paramos suderinamumo vertinimo ir stebėsenos priemonės	52
13 lentelė. ES struktūrinės paramos suderinamumo principo taikymo rodiklis	65
14 lentelė. Interviu respondentai	76
15 lentelė. Duomenų rinkimo ir analizės metodai pagal vertinimo klausimus.	77
16 lentelė. Pridėtinė vertė pagal veiklos rūšis (<i>to meto kainomis, mln. Lt</i>).....	83
17 lentelė. Užimtį gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis (<i>tūkst.</i>)	87
18 lentelė. Bendrasis vidaus produktas pagal apskritis	89
19 lentelė. Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas pagal apskritis	90
20 lentelė. Bendrojo programavimo dokumento pirminis suderinamumas su nacionaliniais strateginiais dokumentais	93
21 lentelė. Lietuvos strateginių dokumentų pakeitimai per BPD įgyvendinimo laikotarpį ir įtaka BPD suderinamumui	119
22 lentelė. BPD išorinis suderinamumas su horizontaliosiomis Bendrijos politikomis.....	125
23 lentelė. Vidinis ir išorinis BPD suderinamumas tarp skirtingų struktūrinių fondų ir paramos pagal kitus finansinius instrumentus.....	133
24 lentelė. Vertinimo ataskaitose išskirti probleminiai BPD suderinamumo aspektai.....	147
25 lentelė. 2004–2006 m. žemės ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai skirtos lėšos pagal finansinius instrumentus.	150
26 lentelė. Vidinio ir išorinio suderinamumo žemės ūkio, žuvininkystės ir kaimo plėtros srityse analizės objektas: finansiniai instrumentai ir priemonės.....	151
27 lentelė. BPD priemonių žemės ūkio ir kaimo plėtros srityje vidinis ir išorinis suderinamumas.....	152
28 lentelė. Išorinio BPD priemonių suderinamumo/papildomumo įgyvendinimas	162
29 lentelė. 2004–2006 m. transporto skirtos lėšos pagal finansinius instrumentus.....	169
30 lentelė. BPD transporto srities priemonės vidinis ir išorinis suderinamumas	169
31 lentelė. Transporto sektoriaus sritys ir paramos šaltiniai 2004–2006 m.	172
32 lentelė. INTERREG IIIA 2004–2006 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programos pavyzdys	173

SUTRUMPINIMAI

BPD	–	Bendrasis programavimo dokumentas
BŽŪP	–	Europos Sąjungos Bendroji žemės ūkio politika
CPVA	–	Centrinė projektų valdymo agentūra
EA VP	–	2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programa
EB	–	Europos Bendrijos
EIB	–	Europos investicijų bankas
EKT	–	Uždaroji akcinė bendrovė „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“
ERPF	–	Europos regioninės plėtros fondas
ES	–	Europos Sąjunga
ESF	–	Europos socialinis fondas
ESTEP	–	Viešoji įstaiga „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“
EŽF	–	Europos žuvininkystės instrumentas
EŽŪFKP	–	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
EŽŪOGF	–	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
GS	–	Garantijų skyrius
KPP	–	Kaimo plėtros programa / planas
LR	–	Lietuvos Respublika
MPŪV	–	Mažiau palankios ūkininkauti vietovės
NLS	–	Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa
NMA	–	Nacionalinė mokėjimo agentūra
OS	–	Orientavimo skyrius
PO	–	Perkančioji organizacija
SAPARD	–	Specialioji pasirengimo stoti į Europos Sąjungą žemės ūkio ir kaimo plėtros programa
SFMIS	–	ES struktūrinės paramos informacinė valdymo ir priežiūros sistema
SKRP	–	Specialioji kaimo rėmimo programa
SS VP	–	2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa
SVV	–	Smulkus ir vidutinis verslas
TID	–	Transporto investicijų direkcija
TUI	–	Tiesioginės užsienio investicijos
VIRS	–	Valstybės ilgalaikės raidos strategija
VKG	–	Vertinimo koordinavimo grupė
VPVI	–	Viešoji įstaiga „Viešosios politikos ir vadybos institutas“
ŽIP VP	–	2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa
ŽOFI	–	Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas

SANTRAUKA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamente, nustatančiame bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų (EB) Nr. 1260/1999, buvo numatyta, kad parama turi būti suderinta su pagrindiniais Europos Sąjungos (toliau – ES) ir nacionaliniais strateginiais dokumentais. Rengiant 2000–2006 m. programavimo dokumentus (Lietuvos atveju – 2004–2006 m.) Europos Komisija labiausiai akcentavo šių dokumentų atitiktį Europos Komisijos socialinės ir ekonominės plėtros prioritetų gairėms. Taip pat buvo reikalaujama užtikrinti ES horizontaliųjų politikų (lygių galimybių, informacinės visuomenės, tvarios plėtros, valstybės pagalbos taisyklių) bei nacionalinio užimtumo veiksmų plano, suderinto su Europos užimtumo strategija, atitikimą. Parengtose programose turėjo būti nurodyta, kaip užtikrintas vidinis ir išorinis paramos nuoseklumas, kuris privalėjo būti patikrinamas išankstinio vertinimo metu.

Bendrasis šio vertinimo tikslas buvo įvertinti tęstinį vidinį ir išorinį ES struktūrinių fondų paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo suderinamumą. Šis vertinimas atliktas siekiant geriau atsiskaityti Europos Komisijai, rengiant baigiamąją BPD įgyvendinimo ataskaitą. Tarybos reglamento Nr. 1260/1999 37 straipsnis dėl „Metinės ir baigiamosios įgyvendinimo ataskaitos“, reikalauja, jog ne tik metinėse, bet ir baigiamosiose programų įgyvendinimo ataskaitose būtų išanalizuotos priemonės, kurių buvo imtasi suderinamumui su Bendrijos politikos sritimis ir paramos koordinavimui užtikrinti.

Vertinimo objektas buvo paramos, teiktos pagal BPD, suderinamumas. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo vertinimu buvo siekiama nustatyti, kaip BPD įgyvendinimo eigoje bendrai sekėsi įgyvendinti ir stebėti paramos suderinamumą, ir ar programos metu įvykę socialiniai-ekonominiai pokyčiai bei politikų peržiūros turėjo įtakos tęstiniam paramos suderinamumui, buvo išskirti suderinamumo principo įgyvendinimą užtikrinantys kintamieji. Tai:

- (1) **Paramos tinkamumas** besikeičiančios aplinkos kontekste (BPD paramos suderinamumas su socialiniais-ekonominiais pokyčiais). Kintamasis aktualus tik išorinio suderinamumo vertinimui ir tik programos lygmeniu. Paramos suderinamumo aspektas kintant socialinėms-ekonominėms tendencijoms turi būti plačiau išanalizuotas, remiantis Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 reikalavimais galutinei BPD įgyvendinimo ataskaitai.
- (2) Politikos nuostatų **atitikimas** (suderinamumas su ES ir nacionalinėmis strategijomis). Kintamasis aktualus tik išorinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis.
- (3) Finansinių priemonių **koordinavimas** (vidinis ir išorinis suderinamumas tarp paramos iš įvairių fondų). Šis kintamasis aktualus tiek išorinio, tiek vidinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis. Jis turi būti plačiau išanalizuotas pagal minėtojo Komisijos sprendimo reikalavimus.
- (4) **Papildomumas** (sinergiją skatinantis suderinamumas). Šis kintamasis aktualus tiek išorinio, tiek vidinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis.

Techninėje specifikacijoje vertintojams buvo nurodyta 11 klausimų, į kuriuos turėjo būti atsakyta vertinimo metu, o techniniame pasiūlyme vertintojai pasiūlė įtraukti dar du papildomus klausimus, kurie padėjo išsamiau išanalizuoti vertinamą objektą ir pateikti siūlymus 2007–2013 m. veiksmų programų suderinamumo stebėjimo tobulinimui. Toliau pateikiamos pagrindinės išvados pagal vertinimo klausimus.

Koks buvo pradinis BPD vidinis ir išorinis suderinamumas (BPD tvirtinimo data)?

Remiantis ES struktūrinių fondų paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (toliau – BPD) išankstiniu vertinimu, kuris buvo atliktas Finansų ministerijos užsakymu 2003 m. spalio mėn., laikotarpio pradžioje BPD prioritetai ir priemonės (1) buvo suderintos tarpusavyje (t. y. buvo užtikrintas paramos vidinis suderinamumas), (2) su nacionalinėmis ir ES politikomis bei (3) atitiko svarbiausius strateginius dokumentus (buvo užtikrintas paramos išorinis suderinamumas). Šio vertinimo metu atlikta analizė patvirtina, kad programiniuose dokumentuose pirminis BPD suderinamumas buvo aukštas. Šiek tiek prastesnis pirminis išorinis BPD paramos suderinamumas, atsižvelgiant į nacionalinių strateginių dokumentų tikslus, nustatytas BPD 1.3, 2.5., 3.3 priemonių atveju.

Kokios buvo pagrindinės socialinės ir ekonominės tendencijos ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos tai turėjo BPD įgyvendinimui?

Jau pirmaisiais BPD įgyvendinimo metais (2005–2007 m.) lyginant su BPD rengimo situacija įvyko tam tikrų makroekonominių pokyčių: sparčiai augo BVP ir mažėjo Lietuvos BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis nuo ES-27 vidurkio (nuo 44 proc. 2002 m. iki 59,5 proc. 2007 m.), mažėjo nedarbas (atitinkamai nuo 13,5 proc. iki 4,3 proc.), augo infliacija (nuo 0,3 proc. iki 8,1 proc.). Programos įgyvendinimo pradžioje stabili makroekonominė situacija sudarė prielaidas sėkmingam ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimui, ypač reikšmingos teigiamos įtakos turėjo palanki skolinimosi aplinka. Tačiau programos įgyvendinimo metu vykstantys struktūriniai pokyčiai (ypač darbo rinkoje) mažino antrojo BPD prioriteto intervencijų tikslingumą, o sparčiai auganti infliacija ir greitas darbo užmokesčio augimas sunkino BPD lėšomis finansuojamų infrastruktūrinių projektų įgyvendinimą, ypač pagal BPD pirmojo ir trečiojo prioriteto priemones. Galiausiai 2008 m. dauguma makroekonominių rodiklių ėmė prastėti ir tai tapo viena iš svarbių priežasčių, pareikalavusių pusmečiui pratęsti BPD įgyvendinimo laikotarpį.

Kita vertus, dėl makroekonominių pokyčių intervencijos sritys nebuvo keičiamos. Pagrindinė priemonė, reaguojant į besikeičiančias socialines-ekonominės tendencijas, buvo lėšų perskirstymai tarp BPD priemonių ar priemonių viduje tarp atskirų investicinių sričių. Dar viena priemonė – papildomo nacionalinio finansavimo skyrimas infrastruktūriniais projektams, kuriems dėl staigios infliacijos (ypač statybų kainų augimo) kilo sunkumų dėl suplanuotų veiklų įgyvendinimo.

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD paramos iš įvairių struktūrinių fondų suderinamumą?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD paramos iš įvairių struktūrinių fondų suderinamumui. Tačiau to paties struktūrinio fondo lėšomis finansuojamų BPD priemonių įgyvendinimui poveikis gali būti matomas. Ryškiausias pavyzdys – dėl didelių pokyčių darbo rinkoje kelis kartus buvo atliekami finansiniai BPD lėšų perskirstymai tarp BPD 2.1 ir 2.2 priemonių (pastarajai didinant finansavimą).

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą su kitomis ES finansinėmis priemonėmis (Bendrijos iniciatyvomis, EŽŪOGF garantijomis, EIB paskolomis ir kt.)?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Atlikta paramos transporto sektoriuje atvejo studija rodo, kad BPD įgyvendinimo metu dėl kintančių bendrųjų sąlygų (didėjančių socialinių-ekonominių netolygumų tarp atskirų Lietuvos regionų) aktualesne tapo parama, skiriama regioninei transporto infrastruktūrai. Visgi tai tik pagrindė BPD 1.1 priemonės ir ERPF finansavimo poreikį. Papildomai kitų finansavimo instrumentų (Sanglaudos fondo, EIB paskolų) lėšos šiam poreikiui dėl tinkamumo apribojimų negalėjo būti naudojamos.

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumą su Bendrijos politikomis ir priemonėmis (konkurencijos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybės skatinimą)?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumui su Bendrijos politikomis.

Kokie buvo nacionalinės, regioninės ir sektorių politikos pokyčiai ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos jie turėjo BPD įgyvendinimo rezultatams?

BPD įgyvendinimo laikotarpiu nebuvo vykdomos struktūrinės reformos, o Lietuvos nacionalinė politika iš esmės nesikeitė: tiek Valstybės ilgalaikės raidos strategija, tiek ir Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikės plėtros iki 2015 m. strategija išliko nepakitusios, todėl programos lygiu BPD įgyvendinimo metu buvo užtikrintinas aukštas tęstinis intervencijų suderinamumas su nacionalinės politikos kryptimis. Vienintelis trūkumas, kurį galima išskirti, – BPD finansavimas – buvo nepakankamai suderintas su nauju regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmu. 2005 m. Lietuvos regioninės plėtros strategijoje, išskyrus regioninius ekonomikos augimo centrus, buvo galima tam tikrose BPD priemonėse (pavyzdžiui, skatinančiose verslo plėtra) papildomus prioritetinius balus teikti projektams, įgyvendinamiems šiuose centruose.

Vertinant tęstinį paramos suderinamumą priemonių lygiu dėl sektorių strateginių dokumentų pakeitimų pastebimas žemesnis paramos suderinamumas pagal BPD 1.1 ir 1.2 priemones. Tačiau imtis korekcinį veiksmų transporto ir energetikos srityse po naujų strateginių dokumentų įsigaliojimo buvo netikslinga, nes didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiems sektoriams jau buvo paskirstyta.

Kokią įtaką ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD rezultatai turėjo siekiant LR ir ES strateginiuose dokumentuose užsibrėžtų tikslų?

BPD intervencijos sritys labiausiai buvo nukreiptos į Valstybės ilgalaikės raidos strategijos „Konkurencingos ekonomikos“ ir „Žinių visuomenės“ prioritetus, mažiau į „Saugios visuomenės“ prioritetą, taip pat sutapo su Lisabonos strategijos uždaviniais. 2004–2006 m. struktūrinių fondų parama prisidėjo prie tokių pagrindinių bendrųjų Valstybės ilgalaikės

raidos strategijos ir Lisabonos rodiklių gerėjimo kaip BVP, tenkančio vienam gyventojui, augimas, užimtumo skatinimas, darbo našumo augimas, ilgalaikio nedarbo mažėjimas. Tačiau šių rezultatų tvarumas turėtų būti papildomai įvertintas, nes atskiruose sektoriuose atlikti vertinimai rodo, kad didžiausias 2004–2006 m. ES struktūrinių fondų paramos poveikis stebimas 2007–2008 m., o vėliau jis mažėja. Kita vertus, kai kurie BPD paramai nustatyti poveikio rodikliai (pavyzdžiui, nesimokančių vaikų skaičiaus mažėjimo, kaimo vietovės gyventojų pajamų didėjimo srityse) nors ir sutapo su nacionaliniais tikslais, tačiau nebuvo tinkami BPD paramos poveikiui stebėti, nes lyginant su bendru Lietuvos kontekstu BPD mažai investavo į šių problemų sprendimą.

Kokios priemonės / sritys buvo labiausiai suderintos / nesuderintos?

Vertinant vidinį BPD suderinamumą, labiausiai suderintos buvo BPD 1.5 priemonė ir BPD 2.1, 2.3, 2.4., 2.5 priemonės. Suderinamumas aukštesnis nei kitų BPD priemonių, nes teikiant paramą projektams buvo užtikrinta paramos pagal skirtingus struktūrinius fondus ir BPD priemonės sinergija.

Taip pat gerai programos lygiu buvo suderintos: (1) BPD 3.1 priemonė, kuria buvo teikiamos subsidijos verslo plėtrai, ir BPD 3.2 priemonė, orientuota į viešųjų paslaugų verslui ir verslumo skatinimą; (2) parama turizmo sričiai – pagal BPD 3.4 priemonę plėtojant viešąją turizmo infrastruktūrą, o pagal BPD 3.1 ir 4.4 priemones finansuojant privačius turizmo projektus; (3) parama MTTP ir inovacijoms – pagal BPD 2.5 priemonę stiprinant žmogiškuosius išteklius mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, o pagal BPD 3.1 priemonę finansuojant MTTP projektus. Tačiau visais trim aptartais atvejais BPD įgyvendinimo metu pritrūko atitinkamų procedūrų, kad paramos pagal skirtingas priemones ir fondus susiejimas būtų pasiektas ir projektų lygiu.

Vertinant išorinį BPD suderinamumą, labiausiai nesuderintas BPD finansavimas su 2005 m. patvirtintoje Lietuvos regioninės politikos strategijoje nustatytu nauju regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmu (konkrečiai, regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra).

Kaip buvo užtikrinamas BPD paramos suderinamumo principo įgyvendinimas ir stebėjimas?

2004–2006 m. ES struktūrinės paramos suderinamumo principui įgyvendinti ir stebėti naudotos įvairios priemonės visais BPD lygiais: programos, priemonių ir projektų (žr. lentelėje). Tačiau priemonių veiksmingumas – vidutinis, nes jomis neskatinamas proaktyvus požiūris į aukštesnio paramos suderinamumo siekimą.

Lentelė. Paramos suderinamumo vertinimo ir stebėsenos priemonės

Priemonė	Paskirtis	Lygis
Metinė programos įgyvendinimo ataskaita	Atsiskaitoma už BPD paramos suderinamumo laikymąsi pagal 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999 37 str. dėl „Metinės ir baigiamosios įgyvendinimo ataskaitos“ nuostatas. Tačiau metinėse BPD įgyvendinimo ataskaitose trūko analizės bei informacijos apie paramos koordinavimą tarp finansuojamų veiklų bei finansinių instrumentų.	Priemonė taikoma programos lygiu.
Vertinimo ataskaita	Suderinamumo principo taikymo aspektai tam tikra dalimi buvo nagrinėjami įvairių BPD vertinimų metu. BPD įgyvendinimo	Taikoma programos

Priemonė	Paskirtis	Lygis
	pabaigoje užsakytas atskiras ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas. 5 priede pateikiama išsami atliktų BPD vertinimų rezultatų, susijusių su suderinamumo principo taikymu įgyvendinant BPD, apžvalga rodo, kad vertinimų ataskaitose buvo identifikuotos tam tikros rizikos dėl tęstinio išorinio BPD paramos suderinamumo (kintant socialinėms-ekonominėms tendencijoms, atnaujinant nacionalinius strateginius dokumentus), tačiau vertinimo rekomendacijos dažnai liko neįgyvendintos. Todėl 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu vertinimas kaip priemonė stebėti ir tobulinti paramos suderinamumo principą buvo mažai veiksminga. Iš dalies ši vertinimo rezultatų nepanaudojimo problema gali būti paaiškinama tuo, kad 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas nebuvo stebimas, dažniau buvo įgyvendinamos procedūrinės, o ne strateginės (kokiomis reikėtų laikyti rekomendacijas, teikiamas dėl aukštesnio BPD suderinamumo) rekomendacijos.	ir priemonių lygiais.
Atrankos procedūros	BPD priede kiekvienos priemonės aprašyme buvo apibrėžta pagal šią priemonę finansuojamų veiklų <i>skiriamoji riba</i> su kitomis BPD priemonėmis, programomis, finansiniais instrumentais.	Taikoma priemonės lygiu.
	BPD priede buvo numatyti galimi <i>sinergijos</i> tarp atskirų BPD priemonių ryšiai. Keliose BPD priemonėse sinergijos ryšiams tarp skirtingų BPD priemonių ar kitų finansinių instrumentų stiprinti pareiškėjams skirtose gairėse buvo numatyti prioritetiniai atrankos kriterijai.	Taikoma priemonės ir projektų lygiais.
	Projektų atrankos metu buvo stebimas paramos iš skirtingų finansinių priemonių <i>koordinavimas</i> (pareiškėjai paraiškose pateikdavo informaciją apie gautą / gaunamą kitą paramą iš ES struktūrinių fondų arba pateiktą(-as) paraišką(-as) tokiai paramai gauti), ES horizontaliųjų <i>atitikimas</i> (pavyzdžiui, nurodoma, kaip projektas prisidės prie horizontaliųjų politikų, o infrastruktūriniais projektams papildomai reikėjo pateikti poveikio aplinkai vertinimą) ir nacionalinių politikų <i>atitikimas</i> (kai kuriose BPD priemonėse projektų vertinimo metu papildomi balai buvo skiriami tiems projektams, kuriais prisidedama prie Vyriausybės strateginių tikslų ar prioritetų, numatytų atitinkamose programose, pasiekimo (tiesa, lyginamajame kontekste papildomi balai už projektų atitiktį strategijoms buvo itin maži: nuo 1 iki 5).	Taikoma projektų lygiu.
Projektų įgyvendinimo priežiūros procedūros	Projektų įgyvendinimo metu buvo stebimas ES horizontaliųjų politikų atitikimas, ypač dėl viešųjų pirkimų vykdymo (šiuo aspektu įgyvendinančios institucijos taikė išankstinę ir paskesnę kontrolę).	Taikoma projektų lygiu.
Stebėsenos rodikliai	Kai kuriems suderinamumo aspektams buvo nustatyti atskiri stebėsenos rodikliai. Visos programos mastu buvo patvirtinti tokie rodikliai: „projektų, turinčių teigiamos įtakos aplinkai, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos lygioms galimybėms, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos	Taikoma programos ir projektų lygiais.

Priemonė	Paskirtis	Lygis
	informacinės visuomenės plėtrai, skaičius“.	
Instituciniai mechanizmai	BPD priežiūros komitetas padėjo užtikrinti paramos tarp skirtingų priemonių koordinavimą ir paramos tęstinį tinkamumą kintančios socialinės-ekonominės aplinkos sąlygomis. Pagrindinė priemonė – lėšų persikirstymai tarp BPD priemonių.	Taikoma programos ir priemonių lygiu.

Kokios yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo vertinimo pamokos?

Galima išskirti keletą pamokų. *Pirma*, suderinamumo principui užtikrinti neužtenka gerai suplanuotų programinių dokumentų, reikia ir atitinkamų įgyvendinimo mechanizmų bei stebėsenos priemonių, kad programos įgyvendinimo eigoje būtų išlaikomas tęstinis paramos suderinamumas. *Antra*, siekiant maksimalaus teigiamo paramos efekto prioritetingose srityse turi būti glaudžiai derinamos ne tik strateginiu, bet ir veiksmų lygmeniu (pavyzdžiui, investicijos į tyrėjų gebėjimus su investicijomis į MTTP infrastruktūrą ir tiesioginę paramą inovacijoms). *Trečia*, tinkama priemonė siekiant užtikrinti geresnį suderinamumo principo taikymą yra vertinimai. Atliktos analizės rezultatai rodo, kad įvairių BPD vertinimų metu buvo nagrinėtas BPD paramos suderinamumas programos ir priemonių lygiu, pateikta įvairių rekomendacijų dėl aukštesnio suderinamumo tarp atskirtų priemonių ir finansinių instrumentų, geresnės BPD paramos atitikties ES ir nacionalinės politikos uždaviniams. Tačiau vertinimo kaip priemonės suderinamumui stebėti veiksmingumą mažino tai, kad pateiktos rekomendacijos buvo įgyvendintos mažu mastu.

Kokie yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai?

ES struktūrinės paramos suderinamumo gerosios praktikos atveju vadinta tokia situacija, kai BPD priemonės ar projekto lygiu pastebimas proaktyvus suderinamumo principo taikymo požiūris, t. y. kai buvo užtikrinta ne vien takoskyra su kitomis BPD priemonėmis ar ES finansiniu instrumentu ir ES bei nacionalinės politikos nuostatų atitikimas, bet ir tam tikromis procedūromis projektų lygiu skatinama paramos sinergija (žr. lentelę). Pavyzdžiai rodo, kad aukštesnis paramos suderinamumas buvo pasiektas taikant šias priemones: paramos planavimą vykdant projektų lygiu („iš viršaus į apačią“), suteikiant prioritetingus balus paraiškų vertinimo metu, įvedant konkrečius suderinamumo stebėsenos rodiklius priemonės lygiu.

Lentelė. Išorinio BPD paramos suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai

Kaip gerosios praktikos pavyzdį galima išskirti ERPF paramos, teiktos pagal BPD 1.1 priemonę, ir Sanglaudos fondo koordinavimą bei sinergiją. Didesnė pridėtinė vertė įgyvendinant transeuropinio transporto tinklo plėtros projektus buvo pasiekta planuojant ir koordinuojant atskirų projektų, finansuojamų skirtingų finansinių instrumentų lėšomis, įgyvendinimą. Pavyzdžiui, Sanglaudos fondo lėšomis finansuoto projekto „Šiaurinis privažiavimo kelias į Klaipėdos uostą“ (projekto Nr. 2000/LT/16/P/PT/005) rezultatai buvo papildomi ERPF lėšomis finansuotų projektų „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-04-05/0007) ir „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra II etapas“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-05-06/0006) rezultatais. Sinergijai prielaidas sudarė keli veiksniai: (1) ta pati institucija ir darbuotojai (Susisiekimo ministerijos Strateginio planavimo

ir finansų departamentas) buvo atsakingi už paramos iš ERPF ir Sanglaudos fondo transporto sektoriui planavimą; (2) pagal Sanglaudos fondo procedūras iš anksto 2004–2006 m. programavimo laikotarpiui buvo patvirtintas konkrečių transporto projektų sąrašas, kurio pagrindu teiktos projektų paraiškos lėšoms iš Sanglaudos fondo; (3) ERPF parama valstybinės reikšmės transporto infrastruktūros projektams finansuoti buvo teikiama pagal tiesioginio skyrimo procedūrą.

Kitas geras BPD paramos sinergijos su ES finansiniais instrumentais pavyzdys – BPD ketvirtojo prioriteto priemonių koordinavimas su Kaimo plėtros programos, finansuotos EŽŪOGF Garantijų dalies lėšomis, priemonėmis. KPP parama pasinaudojo didžioji BPD paramos gavėjų dalis: užfiksuoti 1098 autorizuotų KPP paraiškų atvejai, kai paramos gavėjai paramą gavo ir pagal BPD priemones, tai sudaro net 68 proc. bendro projektų, įgyvendinamų pagal BPD kaimo plėtros priemones, skaičiaus. Sinergiją skatino aiškus dviejų finansavimo šaltinių susiejimas programiniuose dokumentuose ir paramos teikimo procedūrose. BPD 4.2 priemonės gairėse pareiškėjams buvo nustatyta, kad prioritetas bus teikiamas jauniems ūkininkams, perimantiems ūkį iš dalyvaujančio KPP priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, o priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklis – „Jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičius“.

Kokie kiekybiniai / kokybiniai ES struktūrinės paramos priemonių vidinio ir išorinio suderinamumo rodikliai bei priemonės galėtų būti taikomos 2007–2013 m.?

Atsižvelgiant į BPD įgyvendinimo pamokas ir įvertinant naujo programavimo laikotarpio rizikas, vertinimo ataskaitoje pasiūlytos rekomendacijos dėl geresnio paramos suderinamumo 2007–2013 m. Rekomendacijos suskirstytos į tris grupes:

- 1) dėl tęstinio paramos suderinamumo užtikrinimo;
- 2) dėl aukštesnės paramos sinergijos skatinimo;
- 3) dėl metinių 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitų „Suderinamumo“ dalies apimties.

Konkrečius pasiūlymus žiūrėkite ataskaitos „Rekomendacijų“ dalyje.

Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds stipulates that assistance must be in conformity with the main EU and national strategic documents. While preparing programming documents for the period of 2000–2006 (in case of Lithuania, for the period of 2004–2006), the European Commission put a heavy emphasis on the conformity of these documents with the Commission guidelines for social and economic development priorities. It was also required to ensure the compliance with the EU horizontal policies (equal opportunities, information society, sustainable development, state aid rules) and the National Action Plan for Employment harmonised with the European Employment Strategy. The programmes drawn up had to specify how internal and external coherence, which had to be assessed during the ex-ante evaluation, had been insured.

The overall objective of this evaluation was to assess continuous internal and external coherence of the implementation of the EU structural assistance under the Lithuanian SPD 2004–2006. This evaluation will improve the reporting to the European Commission in drafting a final report on the SPD implementation. Article 37 ‘*Annual and Final Implementation Reports*’ of the Council Regulation (EC) No 1260/1999 lays down that not only annual but also final programme implementation reports must analyse the steps taken to ensure compatibility with Community policies and to ensure coordination.

The object of the evaluation was compatibility of the assistance provided under the SPD. As the evaluation aimed at verifying the monitoring of compatibility of assistance in the course of the SPD implementation as well as at assessing the effect of socio-economic changes during the programme implementation and revisions of policies on continuous compatibility of assistance, variables ensuring the implementation of the principle of compatibility were established. Those are:

- (1) **Relevance of assistance** in the changing environment (compatibility of assistance under the SPD with socio-economic changes). The variable is relevant only for the evaluation of external coherence and only at the programme level. Compatibility of assistance in changing socio-economic tendencies should be deeper analysed in accordance with requirements of the Commission Decision COM (2006) 3424 for a final report on the SPD implementation.
- (2) **Conformity with policy** (compatibility with EU and national strategies). The variable is relevant only for the evaluation of external coherence at the SPD programme and project levels.
- (3) **Coordination of financial instruments** (internal and external coherence between assistance from different funds). The variable is relevant for the evaluation of external and internal coherence at the SPD programme and project levels. It should be deeper analysed in accordance with requirements of the aforementioned Commission Decision.
- (4) **Complementarity** (compatibility which promotes synergy). The variable is relevant for the evaluation of external and internal coherence at the SPD programme and project levels.

The Terms of Reference included 11 questions to be answered by evaluators during the evaluation. Furthermore, a technical proposal contained two additional questions proposed by the evaluators, which enabled a more thorough analysis of the evaluation object and the

provision of proposals for enhancing the monitoring of compatibility of operational programmes 2007–2013. The main conclusions together with relevant evaluation questions are presented below.

What was the initial internal and external coherence of the SPD (on the SPD approval date)?

According to the ex-ante evaluation of SPD, which was carried out in October 2003 at the request of the Ministry of Finance, in the beginning of the period the SPD priorities and measures (1) were inter-coherent (i.e. internal coherence of assistance was insured), (2) were compatible with national and EU policies, and (3) met the main strategic documents (external coherence of assistance was insured). The analysis carried out during this evaluation confirms that the initial compatibility of the SPD was high in programming documents. In case of SPD measures 1.3, 2.5, 3.3, the initial external coherence of the SPD assistance was slightly lower, considering the objectives of national strategic documents.

What were the main socio-economic changes during the implementation of the EU structural assistance under the SPD in 2004–2008 and to what extent did they effect the SPD implementation?

Certain macroeconomic changes were already visible in the first years of the SPD implementation (2005–2007) compared to the situation of the SPD drafting: rapid increase of the GDP and shrinking of the gap between the Lithuanian GDP per capita and the EU average (from 44% in 2002 to 59.5% in 2007), unemployment decline (from 13.5% to 4.3%, respectively), rise in inflation (from 0.3% to 8.1%). Stable macroeconomic situation at the outset of the programme implementation created preconditions for a successful absorption of the EU structural assistance; a favourable borrowing environment had extremely significant effect. However, structural changes during the programme implementation (especially in the labour market) reduced relevance of some interventions of the SPD Priority 2. Finally, in 2008 most macroeconomic indicators started deteriorating and became one of the key reasons for the extension of the SPD implementation period for another 6 months.

On the other hand, macroeconomic changes did not cause any changes in intervention design. In response to the changing socio-economic trends, financial reallocations were made among SPD measures or investment areas of measures. Another response was additional national financing to infrastructural projects which, due to a sudden increase in inflation (especially rise in construction prices) met difficulties with the implementation of planned activities.

To what extent did changes in general conditions in 2004–2008 effect compatibility of the SPD implementation between assistance from different Structural Funds?

Changes in general conditions did not effect the SPD compatibility between assistance from different Structural Funds. Nevertheless, the impact was obvious on the implementation of the SPD measures funded by the same Structural Fund. The best examples: fundamental changes in the labour market resulted in repeated reallocations of the SPD funds between SPD measures 2.1 and 2.2 (the latter received bigger financing).

To what extent did changes in general conditions in 2004–2008 effect compatibility of the SPD implementation with other EU financial instruments (Community initiatives, EAGGF guarantees, EIB loans, etc)?

Changes in general conditions did not effect compatibility of the SPD with other EU financial instruments. A case study conducted on assistance in the transport sector shows that changing general conditions (increasing socio-economic disparities in different regions of Lithuania) made the assistance provided to the regional transport infrastructure more relevant during the SPD implementation. It only justified a need for financing of SPD measure 1.1 and ERDF. Eligibility limitations prevented the additional use of funds of other financial instruments (Cohesion Fund, EIB loans) from meeting this need.

To what extent did changes in general conditions in 2004–2008 effect compatibility of the SPD implementation results with the Community policies and actions (rules on competition, on the award of public contracts, on environmental protection and improvement and on the elimination of inequalities and the promotion of equality between men and women competition)?

Changes in general conditions had no effect on compatibility of the SPD implementation results with the Community policies.

What were national, regional and sectoral policy changes in the course of the implementation of the EU structural assistance under the SPD in 2004–2008 and to what extent did they effect of the SPD implementation results?

Structural reforms were not carried out during the SPD implementation period, and the national policy of Lithuania had no significant changes: the National Long-Term Development Strategy as well as the Long-term Economic Development Strategy until 2015 remained unchanged, therefore during the SPD implementation high continuous compatibility of interventions with national policy areas was ensured at the programme level. The only shortage to accentuate is insufficient compatibility between the SPD financing and a new mechanism for the regional policy implementation. In some measures (e.g. promoting business development) additional priority points could be given to the projects that were implemented in regional economic growth centres as the Lithuanian Regional Development Strategy of 2005 had identified them.

The evaluation of continuous compatibility of assistance at the measure level revealed that amendments to sectoral strategic documents had led to lower compatibility of assistance under SPD measures 1.1 and 1.2. However, it was inexpedient to take any corrective actions in transport and energy sectors after the entry into force of new strategic documents as most of the EU structural assistance for these sectors had been already allocated.

To what extent did the implementation of the EU structural assistance under the SPD contributed to the attainment of the objectives set in strategic documents of the Republic of Lithuania and EU?

SPD intervention areas were mostly focused on ‘Competitive Economy’ and ‘Knowledge Society’ priorities of the National Long-Term Development Strategy and less on ‘Safe Society’. They were also compatible with the tasks of the Lisbon Strategy. Structural assistance of 2004–2006 conducted to the improvement of the key indicators of the National Long-Term Development Strategy and the Lisbon Strategy, such as rise in the GDP per capita, promotion of employment, increase in labour productivity, alleviation of long-term unemployment. Nevertheless, sustainability of these results should be additionally assessed as evaluations carried out in different sectors reveal that the greatest impact of the EU structural assistance 2004–2006 was felt in 2007–2008, and then it diminished again. On the other hand,

some impact indicators set for the SPD assistance (e.g. reduction in the number of children not attending school, increase in income of rural inhabitants) were compatible with national objectives, however, the SPD little invested into the solution of these issues compared to the overall context of Lithuania, therefore they were not suitable for monitoring the impact of the SPD assistance.

What measures/areas were the most compatible/incompatible?

The evaluation of the SPD compatibility showed that SPD measure 1.5 and SPD measures 2.1, 2.3, 2.4, 2.5 were the most compatible with each other. The synergy of assistance under different Structural Funds and SPD measures was ensured in providing assistance to projects, therefore, the compatibility was higher.

The following measures were also well compatible at the programme level: (1) SPD measure 3.1 which provided assistance to business development and SPD measure 3.2 which was focused on the promotion of public services to business and entrepreneurship; (2) assistance to the tourism industry by developing public tourism infrastructure under SPD measure 3.4 and by funding private tourism projects under SPD measures 3.1 and 4.4; (3) assistance to R&D and innovations by enhancing human resources in scientific research and innovations under SPD measure 2.5 and by funding R&D projects under SPD measure 3.1. However, in all these three cases, the SPD implementation felt a lack of respective procedures for relating assistance under different measures and funds at the project level, as well.

External coherence of the SPD revealed that the SPD funding was least compatible with a new mechanism for regional policy implementation provided for in the National Regional Policy Strategy of 2005 (namely, the development of regional economic growth centres).

To what extent was the implementation and monitoring of compatibility of the SPD assistance assured?

In 2004–2006 the implementation and monitoring of compatibility of the EU structural assistance was ensured by different means at all SPD levels: programme, measures and projects (see the Table below). However, efficiency of measures was average as they did not promote a proactive approach to the achievement of higher compatibility of assistance.

Table. Measures of the evaluation and monitoring of compatibility of assistance

Measure	Purpose	Level
Annual report on the programme implementation	Reporting for the conformity with compatibility of the SPD assistance pursuant to provisions of Article 37 <i>Annual and Final Implementation Reports</i> of Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999. Annual reports on the SPD implementation lacked analysis and information on the coordination of assistance between funded actions and financial instruments.	Programme level
Evaluation report	Different SPD evaluations have partially examined aspects of the application of the principle of compatibility. At the end of the SPD implementation an individual evaluation of compatibility of the EU structural assistance implementation under the SPD was commissioned. A thorough overview of results of the SPD evaluations carried out in connection with the application of the principle of compatibility in the SPD implementation presented in Annex 5 shows that evaluation reports have identified certain risks related to	Programme and measure levels

Measure	Purpose	Level
	continuous external coherence of the SPD assistance (in the face of changing socio-economic trends, revision of national strategic documents), however, evaluation recommendations have often remained unimplemented. As a result, evaluation as a tool for monitoring and improving the principle of compatibility of assistance was little effective during the programming period of 2004–2006. This failure to use evaluation results could be partially explained by the fact that in the programming period of 2004–2006 the implementation of evaluation recommendations was not monitored. Procedural recommendations were more frequently implemented than the strategic ones (recommendations provided for higher compatibility of the SPD).	
Selection procedures	A description of each measure contained in the Annex to the SPD defines the <i>dividing line</i> between the actions funded under this measure and other SPD measures, programmes, financial instruments.	Measure level
	The Annex to the SPD provided for possible <i>synergy</i> relations between different SPD measures. The Guidelines for Applicants included priority selection criteria to enhance synergy relations between different SPD measures or other financial instruments in several SPD measures.	Measure and project levels
	<i>Coordination</i> of assistance from different financial instruments (applicants had to provide their applications with information on any other assistance received or being received from EU Structural Funds or on the application(s) submitted for such assistance), <i>conformity</i> to EU horizontal (e.g. the extent to which the project will contribute to horizontal policies is indicated; applications for infrastructural projects were supplemented with the environmental impact assessment) and national policies (in some SPD measures, projects which were conducive to the attainment of strategic objectives or priorities of the Government laid down in respective programmes were given additional points during the project evaluation (however, additional points for the conformity of the project to the strategies were extremely small in the comparative context – from 1 to 5 points)) were monitored during the project selection.	Project level
Procedures for monitoring the project implementation	The compliance with horizontal EU policies, especially related to the execution of public procurement, was monitored in the course of the project implementation (in this regard, implementing bodies applied early and follow-up control).	Project level
Monitoring indicators	Additional monitoring indicators were established for some aspects of compatibility. The following indicators were approved for the whole programme: ‘a number of projects with a positive impact on the environment’, ‘a number of projects with a positive impact on equal opportunities’, ‘a number of projects with a positive impact on the information society development’.	Programme and project level
Institutional mechanisms	The SPD Monitoring Committee assisted in ensuring the coordination of assistance among different measures and continuous relevance of assistance under changing socio-economic conditions. The key measure was the reallocation of financial resources among SPD measures.	Programme and project levels

What are the lessons learned about monitoring of internal and external coherence of the EU structural assistance and the evaluation compatibility?

Several lessons may be distinguished. *First of all*, the principle of compatibility requires more than well planned programming documents. It also requires relevant implementation mechanisms and monitoring measures in order to maintain continuous compatibility of assistance during the programme implementation. *Secondly*, the maximum positive effect of assistance requires close coherence of priority areas not only at the strategic level but at the action level as well. *Thirdly*, evaluations are a relevant measure to endure better application of the principle of compatibility. According to the results of the analysis carried out, different SPD evaluations have examined compatibility of the SPD assistance at the programme and measure levels, provided a number of recommendations on higher compatibility among different measures and financial instruments, better consistency of the SPD assistance with tasks of the EU and national policy. However, efficiency of the evaluation as a means for monitoring compatibility was impaired by the implementation of the recommendations provided on a small scale.

What are examples of the good practice of internal and external coherence of the EU structural assistance?

An example of the good practice of compatibility of the EU structural assistance was a situation where a proactive approach to application of the principle of compatibility was visible at the SPD measure or project level, i.e. where not only a cleavage with other SPD measures or EU financial instruments as well as compliance with provisions of EU and national policy were ensured but also the synergy of assistance was promoted by certain procedures at the project level (see the Table below). As the examples prove, higher compatibility of assistance was ensured by applying such measures as the planning of assistance at the project level (top-down), provision of priority points when evaluating applications, introduction of particular compatibility monitoring indicators at the measure level.

Table. Examples of the good practice of external coherence of the SPD assistance

The ERDF assistance provided under SPD measure 1.1 as well as coordination and synergy of the Cohesion Fund may serve as examples of the good practice. The planning and coordination of the implementation of different projects funded under different financial instruments resulted in higher value-added of the implementation of trans-European transport network development projects. Thus, for instance, the results of a project 'Northern Access Road to Klaipėda Seaport' (project No 2000/LT/16/P/PT/005) funded by the Cohesion Fund were supplemented by the results of projects 'Connection of Transport Corridor IXB with Klaipėda Seaport – the Development of Klaipėda Railway Node' (project No BPD2004-ERPF-1.1.0-04-05/0007) and 'Stage 2 of the Connection of Transport Corridor IXB with Klaipėda Seaport – the Development of Klaipėda Railway Node' (project No BPD2004-ERPF-1.1.0-05-06/0006) funded by the ERDF. Several factors created preconditions for synergy: (1) the same authority and employees (Strategic Planning and Finance Division of the Ministry of Transport and Communications) were in charge of planning assistance of the ERPF and Cohesion Fund to the transport sector; (2) a list of specific transport projects for the programming period of 2004–2006 approved in advance pursuant to procedures of the Cohesion Fund; this list acted as a basis for submission of project applications for assistance from the Cohesion Fund; (3) ERDF assistance was provided to transport projects of the national importance pursuant to the direct allocation procedure.

Another fine example of synergy of the SPD assistance with EU financial instruments is the coordination of measures of the SPD Priority 4 with measures of the Rural Development Programme funded by the EAGGF Guarantee Section. Most of the SPD beneficiaries used the RDP assistance: 1,098 cases of the authorised RDP applications have been recorded, where beneficiaries also received assistance under SPD measures, which is 68% of the total number of the projects implemented under

the SPD rural development measures. Synergy was encouraged by obvious relation of two sources of financing in programming documents and procedures for providing assistance. The Guidelines for Applicants of SPD measure 4.2 laid down that a priority would be given to younger farmers who took over a farm from a farmer participating in the RDP measure 'Early Retirement', and the monitoring indicator applied to the measure implementation would be 'A number of young farmers participating in other rural development measures'.

What quantitative/qualitative indicators of internal and external coherence of the EU assistance measures and measures could be applied in the period of 2007–2013?

Considering lessons of the SPD implementation and risks of the new programming period, the evaluation report provides recommendations on better compatibility of assistance in 2007–2013. The recommendations are divided into three groups:

- 1) Assurance of continuous compatibility of assistance;
- 2) Promotion of higher synergy of assistance;
- 3) Volume of the section 'Compatibility' in annual reports on the implementation of Operational Programmes 2007–2013.

ĮVADAS

Šioje ataskaitoje pateikiami galutiniai ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo rezultatai ir rekomendacijos. Vertinimo ataskaitą sudaro penkios dalys. Pirmojoje dalyje aprašomi vertinimo tikslai, uždaviniai ir vertinimo metodologija. Antrojoje dalyje pateikiama BPD testinio suderinamumo analizė pagal pirmojo ir antrojo vertinimo uždavinio klausimus. Trečioje dalyje pateikiama analizė dėl BPD paramos suderinamumo principo stebėjimo, taip pat palyginama, kokios priemonės ES struktūrinės paramos suderinamumo stebėjimui ir vertinimui yra taikomos įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas. Ketvirtojoje ataskaitos dalyje formuluojamos išvados, o penktojoje – pasiūlomos rekomendacijos paramos suderinamumo principo taikymui 2007–2013 m.

Daug papildomos informacijos, pagrindžiančios vertinimo analizę, yra pateikta ataskaitos prieduose. Be to, atsižvelgiant į techninės specifikacijos reikalavimus 8 priede yra pateikta susisteminta BPD suderinamumo analizė pagal BPD įgyvendinimo metus: išplėstos 2004–2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaitų atitinkamos „Suderinamumo“ dalys ir parengta nauja dalis už 2008 m.

1. VERTINIMO PAGRINDAS

1.1. Vertinimo tikslas ir uždaviniai

1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamente, nustatančiame bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų (EB) Nr. 1260/1999, buvo numatyta, kad parama turi būti suderinta su pagrindiniais Europos Sąjungos (toliau – ES) ir nacionaliniais strateginiais dokumentais. Rengiant 2000–2006 m. programavimo dokumentus (Lietuvos atveju – 2004–2006 m.) Europos Komisija labiausiai akcentavo šių dokumentų atitikti Europos Komisijos socialinės ir ekonominės plėtros prioritetų¹ gairėms. Taip pat buvo reikalaujama užtikrinti ES horizontaliųjų politikų (lygių galimybių, informacinės visuomenės, tvarios plėtros, valstybės pagalbos taisyklių) bei nacionalinio užimtumo veiksmų plano, suderinto su Europos užimtumo strategija² atitikimą. Parengtose programose turėjo būti nurodyta, kaip užtikrintas vidinis ir išorinis paramos nuoseklumas, kuris privalėjo būti patikrinamas išankstinio vertinimo metu.³ Remiantis ES struktūrinių fondų paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (toliau – BPD) išankstiniu vertinimu, kuris buvo atliktas Finansų ministerijos užsakymu 2003 m. spalio mėn., buvo nustatyta, kad laikotarpio pradžioje BPD prioritetai ir priemonės (1) buvo suderintos tarpusavyje (t. y. buvo užtikrintas paramos vidinis suderinamumas), (2) su nacionalinėmis ir ES politikomis bei (3) atitiko svarbiausius strateginius dokumentus⁴ (buvo užtikrintas paramos išorinis suderinamumas).

Bendrasis šio vertinimo tikslas buvo įvertinti tęstinį vidinį ir išorinį ES struktūrinių fondų paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo suderinamumą. Šis vertinimas atliktas siekiant geriau atsiskaityti Europos Komisijai, rengiant baigiamąją BPD įgyvendinimo ataskaitą. Pagal Europos Komisijos K(2009)1129 sprendimą⁵ BPD įgyvendinimo (išlaidų tinkamumo finansuoti) galutinis terminas yra 2009 m. birželio 30 d. Už paramos pagal BPD panaudojimą Europos Komisijai turi būti atsiskaityta iki 2010 m. rugsėjo 30 d., pagal Tarybos reglamento Nr. 1260/1999 reikalavimus Europos Komisijai pateikiant BPD įgyvendinimo užbaigimo dokumentus, iš kurių vienas – galutinė BPD įgyvendinimo ataskaita.⁶ Tarybos reglamento Nr. 1260/1999 37 straipsnis dėl „Metinės ir baigiamosios įgyvendinimo ataskaitos“ reikalauja, jog ne tik metinėse, bet ir baigiamosiose programų įgyvendinimo ataskaitose būtų išanalizuotos priemonės, kurių buvo imtasi suderinamumui su Bendrijos politikos sritimis ir paramos koordinavimui užtikrinti. Be to, suderinamumo principo įgyvendinimo vertinimą naudinga atlikti ir atsižvelgiant į tai, kad tokio vertinimo rezultatai gali būti panaudoti tobulinant ES struktūrinės paramos įgyvendinimą 2007–2013 m. Verta pabrėžti, kad 2007–2013 m. ES lygmens dokumentuose suderinamumo principo taikymui teikiama dar didesnė reikšmė – taikant šį principą norima užtikrinti didesnę sanglaudos

---

¹ Communication from the Commission – The structural funds and their coordination with the Cohesion Fund – Guidelines for programmes in the period 2000-2006 (COM/99/0344 final); Communication from the Commission – The structural funds and their coordination with the cohesion fund – Revised indicative guidelines (COM/2003/0499 final)

² European Commission, Directorate General XVI. Vademecum for Structural Funds Plans and Programming Documents. – P.38.

³ Ibid. – P. 41.

⁴ Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo paslaugų pirkimo atviro konkurso sąlygų 1 priedas „Techninė specifikacija“ – P. 2.

⁵ Europos Komisijos K(2009)1129 sprendimas iš dalies keičiantis Sprendimą C(2004)2120 dėl išlaidų tinkamumo finansuoti galutinio termino pratęsimo įgyvendinant bendrąjį programavimo dokumentą pagal 1 tikslą Lietuvoje.

⁶ Decision of the Commission. Guidelines on closure of assistance (2000-2006) from the Structural Funds. – COM(2006)3424 final, Brussels, 1/08/2006; Article 2.5.2.

politikos strategiškumą bei jos indėlį, sinergiją siekiant kitų ES ir nacionalinių strateginių tikslų, visų pirma, įgyvendinant Lisabonos strategiją⁷.

Pagal techninę specifikaciją šis vertinimas turėjo tris uždavinius:

1. Apžvelgti bendrųjų sąlygų pokyčius ir pasiektus rezultatus ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m.
2. Įvertinti bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. poveikį ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo tęstiniam vidiniam ir išoriniam suderinamumui.
3. Pateikti rekomendacijas bei metodinius nurodymus dėl ES struktūrinės paramos priemonių suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo vertinimo tobulinimo 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu.

1.2. Vertinimo objekto apibrėžimas

Šio vertinimo objektas buvo paramos, teiktos pagal BPD, suderinamumas. Nagrinėjant ES struktūrinės paramos suderinamumo aspektą dokumentuose ir literatūroje vartojami skirtingi terminai: angl. „*compatibility*“ (suderinamumas), „*consistency*“ (nuoseklumas, suderinamumas), „*complementarity*“ (papildomumas, suderinamumas) bei „*coherence*“ (darnumas, suderinamumas).

ES struktūrinių fondų suderinamumo principas yra apibrėžtas 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, 12 straipsnyje, vartojant anglišką terminą *compatibility*. Pagal minėtą straipsnį ES struktūrinių fondų paramos suderinamumo principas yra įgyvendinamas, kai „*veikla, kurią finansuoja fondai arba teikia EIB arba kitas finansinis instrumentas, atitinka Sutarties nuostatas, pagal ją patvirtintus dokumentus ir Bendrijos politiką bei priemones, taip pat konkurencijos, valstybės užsakymų skyrimo, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybę skatinančias taisykles*“. Pagal šį apibrėžimą įgyvendinant ES struktūrinės paramos programas suderinamumo principo yra siekiama politikos lygmeniu.

Tame pačiame Tarybos reglamente suderinamumo principas yra apibrėžiamas ir anglišku terminu *consistency*, kai siekiama užtikrinti, kad teikiama ES struktūrinių fondų parama būtų koordinuojama tarp skirtingų fondų bei derinama su kitų finansinių instrumentų pagalba⁸. Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 „*Struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos gairių*“ 1 priede, kuriame nustatyti minimalūs reikalavimai galutinei programos įgyvendinimo ataskaitai, nurodoma, kad ataskaitoje turi būti pateikiamas būtent toks suderinamumo (koordinavimo) principo laikymosi įvertinimas. Šiame dokumente pabrėžiama, kad turi būti aprašyti 2000–2008 m. pagrindiniai socialinių ir ekonominių tendencijų pokyčiai, nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs

---

⁷ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083–2006, 2006-07-11, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 nurodo, jog „*Komisija ir valstybės narės užtikrina, kad fondų parama derintųsi su Bendrijos veikla, politika ir prioritetais <...>. Šis suderinamumas <...> visų pirma nurodomas Bendrijos strateginėse gairėse dėl sanglaudos, nacionalinėje bendrojoje strategijoje ir veiksmų programose*“. Tame pačiame straipsnyje (9.3 str.) yra minimi svarbiausi ES prioritetai, su kuriais turi sutapti fondų finansuojama parama – tai konkurencingumas ir darbo vietų kūrimas. Taip pat akcentuojama nacionalinių aplinkybių ir atskiros valstybės narės nacionalinėje reformų programoje nurodytų prioritetų svarba.

⁸ 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, 37 str.

paramos programos įgyvendinimui, ir jų įtaka paramos suderinamumui: a) tarp paramos iš įvairių fondų; b) tarp paramos iš fondų ir kitų finansinių priemonių (Bendrijos iniciatyvų, EIB paskolų, EŽŪOGF garantijų ir kt.).⁹ Taigi siekiama įvertinti skirtingų finansinių instrumentų paramos koordinavimą. *Koordinavimas* gali būti apibrėžiamas kaip programų ir procedūrų derinimas ar harmonizavimas, siekiant maksimizuoti finansinių ir administracinių išteklių efektyvumą, išvengiant veiklų persidengimo¹⁰.

Kitas suderinamumo angliškas terminas – *complementarity* – susijęs su ES struktūrinės paramos programų vertinimu. Suderinamumas (*complementarity*) yra programos vertinimo kriterijus, pagal kurį vertinamas programos vidinis (angl. *internal coherence*) ar išorinis (angl. *external coherence*) suderinamumas.¹¹ Kalbant apie *vidinį suderinamumą*, dėmesio objektas yra paramos programos (BPD) strategijos, uždavinių, prioritetų, priemonių vidinis nuoseklumas, tarpusavio sąsajos, programos finansavimo iš skirtingų struktūrinių fondų (ESF, ERPF, EŽŪOGF, ŽOFI) derinimas. *Išorinis suderinamumas* reiškia, kad užtikrinama ES struktūrinių fondų paramos atitiktis pagrindinėms ES, nacionalinėms, regioninėms, sektorinėms politikoms bei koordinavimo mechanizmas su kitais finansiniais instrumentais.

Pagal techninėje specifikacijoje nustatytus uždavinius vertinimo objektas apėmė visus aprašytus suderinamumo termino apibrėžimus, tačiau pagal vertinimo klausimus pagrindinis dėmesys buvo skiriamas *išorinio suderinamumo* analizei.

1.3. Vertinimo apimtis

Techninėje specifikacijoje buvo nurodyta 11 klausimų (pagal atskirus vertinimo uždavinius), į kuriuos turėjo būti atsakyta vertinimo metu, o techniniame pasiūlyme vertintojai pasiūlė įtraukti dar du papildomus klausimus, kurie padėtų išsamiau išanalizuoti vertinamą objektą ir pateikti siūlymus 2007–2013 m. veiksmų programų suderinamumo stebėjimo tobulinimui. Vertinimo klausimai pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Vertinimo klausimai pagal vertinimo uždavinius.

Uždavinys	Vertinimo klausimai
1 uždavinys Apžvelgti bendrųjų sąlygų pokyčius ir pasiektus rezultatus ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokios buvo pagrindinės socialinės ir ekonominės tendencijos ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos tai turėjo BPD įgyvendinimui? 2. Kokie buvo nacionalinės, regioninės ir sektorių politikos pokyčiai ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos jie turėjo BPD įgyvendinimo rezultatams? 3. Kaip ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo pasiekti rezultatai prisidėjo siekiant LR ir ES strateginiuose dokumentuose užsibrėžtų tikslų?

⁹ Decision of the Commission. Guidelines on closure of assistance (2000-2006) from the Structural Funds. – COM(2006)3424 final, Brussels, 1/08/2006. – P. 20.

¹⁰ European Commission. Evaluating Co-ordination, Complementarity and Coherence in EU development policy: a synthesis, 2007. – P. 16.

¹¹ European Commission. Working Document No.1: Indicative guidelines on evaluation methods: Ex ante evaluation, 2006. – P. 4.; Finansų ministerija. ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės, 2009. – P. 20.

Uždavinys	Vertinimo klausimai
<p>2 uždavinys</p> <p>Įvertinti bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. poveikį ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo testiniam vidiniam ir išoriniam suderinamumui</p>	<p>4. (<i>Papildomas klausimas</i>). Koks buvo pradinis BPD vidinis ir išorinis suderinamumas (BPD tvirtinimo datai)?</p> <p>5. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą tarp paramos iš įvairių struktūrinių fondų?</p> <p>6. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą su kitomis ES finansinėmis priemonėmis (Bendrijos iniciatyvomis, EŽŪOGF garantijomis, EIB paskolomis ir kt.)?</p> <p>7. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumą su Bendrijos politikomis ir priemonėmis (konkurencijos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybės skatinimą)?</p> <p>8. Kokios priemonės / sritys buvo labiausiai suderintos / nesuderintos?</p> <p>9. (<i>Papildomas klausimas</i>). Kaip buvo užtikrinamas BPD paramos suderinamumo principo įgyvendinimas ir stebėjimas?</p>
<p>3 uždavinys</p> <p>Pateikti rekomendacijas bei metodinius nurodymus dėl ES struktūrinės paramos priemonių suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo tobulinimo 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu.</p>	<p>10. Kokios yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo vertinimo pamokos?</p> <p>11. Kokie yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai?</p> <p>12. Kaip turėtų būti tobulinama ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos bei vertinimas?</p> <p>13. Kokie kiekybiniai / kokybiniai ES struktūrinės paramos priemonių vidinio ir išorinio suderinamumo rodikliai bei priemonės galėtų būti taikomos 2007–2013 m.?</p>

Pagal suformuluotus vertinimo klausimus ir Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 „*Struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos gairių*“ reikalavimus galutinei BPD įgyvendinimo ataskaitai, pagrindinis dėmesys šiame vertinime skirtas testiniam išoriniam BPD paramos suderinamumui su (1) su nacionaliniais prioritetais ir politikomis ir (2) su kitais ES finansavimo šaltiniais. Atsižvelgiant į Užsakovo informacijos poreikius, susisteminta BPD vidinio suderinamumo analizė pateikta kaip atskiras galutinės vertinimo ataskaitos priedas-lentelė (žr. 4 priedą). Šiame priede pateikta informacija apie BPD priemonių ir ES struktūrinių fondų vidinį suderinamumą bei išorinį suderinamumą su kitais finansiniais instrumentais. Dar viename vertinimo ataskaitos priede (žr. 8 priedą) pateikta susisteminta BPD suderinamumo analizė pagal BPD įgyvendinimo metus: išplėstos 2004–2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaitų atitinkamos dalys ir parengta nauja dalis už 2008 m.

1.4. Bendras analizės pagrindas

Pirmas vertinimo žingsnis – išsamios testinio BPD paramos suderinamumo vertinimo metodikos parengimas. Atsižvelgiant į tai, kad vertinimu siekiama nustatyti, kaip BPD įgyvendinimo eigoje bendrai sekėsi įgyvendinti ir stebėti paramos suderinamumą, ir ar programos metu įvykę socialiniai-ekonominiai pokyčiai bei politikų peržiūros turėjo įtakos tęstiniam paramos suderinamumui, visų pirma, yra išskiriami suderinamumo principo įgyvendinimą užtikrinantys kintamieji. Šie kintamieji nustatyti remiantis antrinių šaltinių apžvalga, kuri buvo atlikta įvadinio etapo metu ir pateikta įvadinėje ataskaitoje. Tai:

- (5) **Paramos tinkamumas** besikeičiančios aplinkos kontekste (BPD paramos suderinamumas su socialiniais-ekonominiais pokyčiais). Kintamasis aktualus tik išorinio suderinamumo vertinimui ir tik programos lygmeniu. Paramos suderinamumo aspektas kintant socialinėms-ekonominėms tendencijoms turi būti plačiau išanalizuotas, remiantis Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 reikalavimais galutinei BPD įgyvendinimo ataskaitai.
- (6) Politikos nuostatų **atitikimas** (suderinamumas su ES ir nacionalinėmis strategijomis). Kintamasis aktualus tik išorinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis.
- (7) Finansinių priemonių **koordinavimas** (vidinis ir išorinis suderinamumas tarp paramos iš įvairių fondų). Šis kintamasis aktualus tiek išorinio, tiek vidinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis. Jis turi būti plačiau išanalizuotas pagal minėtojo Komisijos sprendimo reikalavimus.
- (8) **Papildomumas** (suderinamumas skatinantis sinergiją). Šis kintamasis aktualus tiek išorinio, tiek vidinio suderinamumo vertinimui BPD programos ir projektų lygmenimis.

2 lentelė. Testinio BPD paramos suderinamumo analizės pagrindas.

LYGMUO	SUDERINAMUMO PRINCIPO KINTAMIEJI			
	Tinkamumas besikeičiančios aplinkos kontekste (suderinamumas su pokyčiais)	Politikos nuostatų atitikimas (suderinamumas su ES ir nacionalinėmis strategijomis)	Finansinių priemonių koordinavimas (suderinamumas tarp paramos iš įvairių fondų)	Papildomumas (suderinamumas skatinantis sinergiją)
Programos				
Projektų				
			Vidinio suderinamumo kintamieji	
Išorinio suderinamumo kintamieji				

Šaltinis: sudaryta vertintojų.

Suderinamumo laipsnis pagal kiekvieną kintamąjį vertinamas naudojant skalę *žemas* / *vidutinis* / *aukštas*. Kiekvieną iš kintamųjų lemia keletas kriterijų, todėl jie vertinami suteikiant balus: už *žemą* suderinamumą skiriant 1 balą, už *vidutinį* – 2 balus ir už *aukštą* – 3 balus. Pavyzdžiui, vertinant BPD paramos suderinamumą pagal politikos nuostatų atitikimą analizuojamas (1) BPD paramos programavimas (programos atitiktis ES strateginiams

dokumentams bei nacionaliniams strateginiams dokumentams)¹² bei (2) įgyvendinimas (procedūros programos ir projektų lygmeniu užtikrinančios ES politikų, nacionalinių strategijų atitikimą). Kiekvienas iš kriterijų ekspertiniu būdu įvertintas balais (pavyzdžiui, jei programavimo dokumentai visiškai atitinka aktualius svarbiausius nacionalinius ar ES strateginius dokumentus, skiriami 3 balai, jei iš dalies – 2 balai, o jei atitinka mažai – 1 balas). Galutinis kintamojo įvertinimas apskaičiuojamas kaip aritmetinis kintamojo kriterijų vidurkis.

Kitas žingsnis – sričių, su kuriomis aktualu vertinti tęstinį BPD paramos suderinamumą, nustatymas. Atlikus pirminę antrinių šaltinių analizę buvo išskirtos 3 lentelėje nurodytos sritys.

3 lentelė. Sričių, su kuriomis aktualu įvertinti tęstinį BPD paramos suderinamumą, sąrašas.

Vidinis suderinamumas	Finansavimo priemonės
	Paramos suderinamumas tarp ERPF, ESF, EŽŪOGF, ŽOFI
Išorinis suderinamumas	Su ES prioritetais ir politikomis
	Konkurencijos politika
	Viešieji pirkimai
	Aplinkos apsauga (darni plėtra)
	Vyrų ir moterų lygybė (lygios galimybės)
	Lisabonos strategija
	ES Užimtumo strategija
	Su nacionaliniais prioritetais ir politikomis
	Valstybės strategijos
	Sektorinės strategijos
	Su kitais ES finansavimo šaltiniais
	Sanglaudos fondas
	Bendrijos iniciatyvos
	EŽŪOGF garantijos
	EIB paskolos
	Prieš Lietuvos narystę ES teikta parama (ISPA, PHARE, SAPARD)

Šaltinis: sudaryta vertintojų.

Kitas vertinimo žingsnis buvo apžvelgti bendrųjų sąlygų pokyčius, pasiektus ES struktūrinių fondų paramos įgyvendinimo rezultatus bei identifikuoti, kurie konkrečiose srityse įvykė pokyčiai (tiek socialiniai, ekonominiai, tiek politiniai, teisiniai) turėjo didžiausią reikšmę vidiniam ir išoriniam BPD suderinamumui. Ši analizė atlikta remiantis antrinių šaltinių, statistikos, stebėsenos duomenų bei interviu pagalba.

Atsižvelgiant į pradinę BPD suderinamumo situaciją, BPD įgyvendinimo metu naudotas suderinamumo užtikrinimo priemonės (jų efektyvumą) bei bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. poveikį, galutinėje vertinimo ataskaitoje pateiktas ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo tęstinis vidinis ir išorinis suderinamumas (įvertinant jo laipsnį skirtingose srityse), identifikuotos geriausiai / mažiausiai suderintos sritys, pamokos ateičiai ir pasiūlytos rekomendacijos dėl suderinamumo principo įgyvendinimo ir priežiūros 2007–2013 m.

¹² Šiuo atveju bus remiamasi atskaitos tašku – išankstinio vertinimo ataskaitoje nustatytu pirminiu suderinamumu.

1.5. Vertinimo duomenų patikimumas ir naudoti metodai

Vertinimo metodai pasirinkti taip, jog atitiktų vertinimo uždavinius ir klausimus, t. y. leistų surinkti reikiamą informaciją ir užtikrintų išvadų patikimumą. Siekiant užtikrinti maksimalų išvadų patikimumą, taikoma duomenų ir metodų trianguliacija¹³. Įvertinus vertinimo uždavinių pobūdį, reikalingą informaciją, vertinimui skirtą laiką ir išteklius, poreikį užtikrinti vertinimo duomenų patikimumą, reikalingi duomenys buvo rinkti iš pirminių ir antrinių informacijos šaltinių. Vertinimo pradžioje buvo surinkti ir išanalizuoti su vertinimo objektu susiję dokumentai, literatūra, statistiniai, stebėsenos duomenys. Dėl vertinimo objekto specifikos (t. y. suderinamumas su ES ir nacionalinėmis politikomis, tarp struktūrinių fondų ir kitų finansinių instrumentų) – tai vienas svarbiausių duomenų rinkimo metodų. Pirminių ir antrinių šaltinių analizė leido identifikuoti svarbiausius socialinius, ekonominius pokyčius, paramos rezultatus, taip pat susipažinti su ES ir nacionalinėmis strategijomis, vertinimų rezultatais, kitais dokumentais. Siekiant surinkti išsamius kokybinius duomenis buvo atlikta interviu programa su ES struktūrinių fondų paramą administruojančių institucijų darbuotojais. Susitikime¹⁴ su ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų atstovais buvo verifikuotos vertinimo išvados ir aptartos preliminarios rekomendacijos.

Dėl analizuojamo objekto ir vertinimo pobūdžio šiame vertinime daugiausiai remtasi kokybiniais analizės metodais: turinio analize, atvejo studijomis ir ekspertų nuomonėmis. Šios ataskaitos 1 priede pateikiamas išsamus duomenų rinkimo ir analizės metodų aprašymas pagal atskirus vertinimo klausimus.

---

¹³ Duomenų trianguliacija – to paties klausimo vertinimas remiantis duomenimis, gautais bent iš kelių skirtingų šaltinių. Metodų trianguliacija – to paties klausimo vertinimas, naudojant duomenis, gautus pritaikius bent kelis skirtingus duomenų rinkimo ir analizės metodus. Tokiu būdu subalansuojamos skirtingų metodų stipriosios ir silpnosios pusės. Trianguliacijos strategiją sudaro trys žingsniai: (1) nustatomi visi potencialūs informacijos šaltiniai; (2) kiekvienas informacijos šaltinis panaudojamas, siekiant gauti atsakymus į tą patį klausimą; (3) duomenys gauti iš kiekvieno informacijos šaltinio yra lyginami tarpusavyje. // Finansų ministerija. ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės, 2009. – P. 55.

¹⁴ Vertinimo rezultatų pristatymo ir rekomendacijų aptarimo renginys vyko 2009 m. rugpjūčio 25 d.

2. BENDRŪJŲ SĄLYGŲ POKYČIAI 2004–2008 M. IR PARAMOS PAGAL BPD SUDERINAMUMAS

2.1. Socialinių-ekonominių tendencijų pokyčių apžvalga ir poveikio paramos suderinamumui įvertinimas

ES struktūrinių fondų paramos kryptys turi atitikti šalies socialinio-ekonominio vystymosi poreikius ir padėti siekti šalies konvergencijos su ES vidurkiu įvairiais socialinės-ekonominės situacijos aspektais. Ilgo laikotarpio paramos programoms, kurios buvo pradėtos įgyvendinti 2000 m., pagal Tarybos reglamentą Nr. 1260/1999 buvo privaloma atlikti vidurinį vertinimą (angl. *mid-term*), kurio metu vienas iš analizuotų aspektų – ar besikeičiančiomis socialinėmis-ekonominėmis sąlygomis suplanuoti ES struktūrinės paramos prioritetai nepraranda aktualumo? Lietuvos 2004–2006 m. BPD atveju tokio reikalavimo nebuvo dėl trumpo programos įgyvendinimo laikotarpio. Visgi jau pirmaisiais BPD įgyvendinimo metais (2005–2007 m.) lyginant su BPD rengimo situacija įvyko tam tikrų makroekonominių pokyčių: ėmė žymiai mažėti nedarbas ir didėti emigracijos srautai, sparčiai augo BVP, dėl integracijos į ES padidėjo eksporto apimtys, augo materialinės investicijos ir pan. Kita vertus, dėl kai kurių gerėjančių makroekonominių tendencijų kitos sritys prastėjo: didėjantis užimtumas ir kylantis darbo užmokestis skatino kainų kilimą. Pagrindiniai socialinės-ekonominės situacijos netolygumų tarp Lietuvos ir ES pokyčiai 2002–2008 m. pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Lietuvos makroekonominiai pokyčiai, lyginant su ES vidurkiu

Rodiklis	BPD rengimo duomenys, 2002 m.			2008 m. duomenys			Netolygumo pokytis
	Lietuva	ES vidurkis	Skirtumas	Lietuva	ES vidurkis	Skirtumas	
BVP, tenkantis vienam gyventojui (perkamosios galios standartais)	44,1	100	didelis	60,6	100	didelis	stebimas atotrūkio mažėjimas
Nedarbas, %	13,5	7,7	didelis	5,8	7,0	didelis (bet teigiamas)	stebimas teigiamas atotrūkis
Darbo našumas, %	48,0	100	didelis	60,8	100	didelis	stebimas atotrūkio mažėjimas
Vidutinė metinė infliacija, %	0,3	2,1	didelis (bet teigiamas)	11,1	3,7	didelis	stebimas atotrūkio didėjimas
Bendras užimtumo lygis ¹⁵ , %	59,9	64,3	mažas	64,3	65,9	mažas	stebimas atotrūkio mažėjimas

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 patvirtintas BPD, EUROSTAT ir Lietuvos statistikos departamento prie LR Vyriausybės statistinių duomenų bazės.

Tačiau dėl globalios finansinės krizės nuo 2008 m. antrojo pusmečio makroekonominė Lietuvos situacija pradėjo prastėti, o 2009 m. Lietuvos ekonomika perėjo į recesiją, auga

¹⁵ Bendras užimtumo lygis – dirbančių asmenų dalis visoje 15–64 m. amžiaus gyventojų grupėje, %.

nedarbas, mažėja investicijos ir vartojimas, privatiems ir viešiesiems subjektams kyla mokumo problemų.

Atsižvelgiant į programos įgyvendinimo metu kitusią makroekonominę Lietuvos situaciją ir į Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 „Struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos gairių“ 1 priedo reikalavimus svarbu nustatyti, kokie esminiai socialiniai-ekonominiai pokyčiai įvyko BPD įgyvendinimo metu ir kokios įtakos jie turėjo programos, prioritetų ir priemonių įgyvendinimui atskiruose ūkio sektoriuose.

Toliau šioje vertinimo ataskaitos dalyje apžvelgiami pagrindiniai Lietuvos socialinės ir ekonominės raidos rodikliai 2004–2008 m. ir pateikiamas jų įtakos BPD įgyvendinimui įvertinimas. Išsamus ekonominių-socialinių pokyčių, vykusių BPD įgyvendinimo metu, aprašymas yra pateiktas 2 priede (pristatytas bendrojo produkto augimas pagal sektorius, darbo rinkos pokyčiai, regionų vystymosi rodikliai).

2.1.1. Lietuvos ūkio raida BPD įgyvendinimo metu

Lietuvos ekonomika 2004–2008 m. gali būti apibūdinta naujomis daugumos socialinių, demografinių ir ekonominių rodiklių tendencijomis. Nors tebesitęsę procesai, sąlygoti prieš atsivėrusios bendros Europos Sąjungos ekonominės erdvės ir reikšmingai pagerėjusių sąlygų laisvam prekių, darbo jėgos ir kapitalo judėjimui, tačiau pradėjo formuotis ekonominių, socialinių, demografinių tendencijų pokyčių prielaidos.

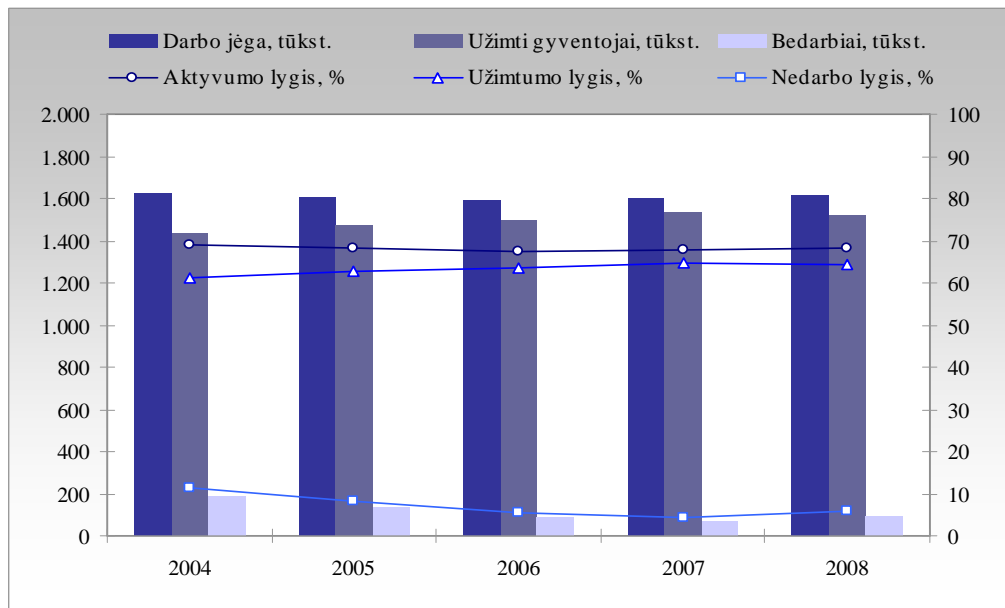
Šalies ūkį 2004–2007 m. galima apibūdinti sparčia plėtra, augančiu darbo užmokesčiu, mažėjančiu nedarbo lygiu, augančiomis investicijomis, tačiau kartu didėjančia infliacija, intensyvia išorine ir vidine migracija, didėjančiu mokėjimų balanso einamosios sąskaitos ir valdžios sektoriaus deficitu, kitų susijusių rodiklių pokyčiais (žr. 5 lentelę).

Viena vertus, minėtu laikotarpiu buvo juntamas Lietuvos integracijos į ES teigiamas efektas dėl dalies muitų panaikinimo, žymaus eksporto sąlygų pagerėjimo, išaugusios struktūrinių fondų paramos. Šalies ekonomikos kilimo spartą taip pat stimulavo tvirta vidaus rinka. Augančiai vidaus paklausai įtakos turėjo ne tik objektyvūs veiksniai (namų ūkių pajamų augimas, nedarbo lygio mažėjimas, itin palankios skolinimo sąlygos, finansinių paslaugų plėtra, ES struktūrinės lėšos ir kt.), bet ir optimistiniai įmonių bei gyventojų ateities lūkesčiai, skatinantys daugiau vartoti. Pastebėtina, kad Lietuvos ūkio plėtra 2004–2007 m. buvo viena iš sparčiausių tarp Europos Sąjungos valstybių. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas) duomenimis, metiniai ekonomikos kilimo tempai minėtu laikotarpiu buvo pastovūs: 2004 m. užfiksuotas 7,3 proc., 2005 m. ir 2006 m. – 7,8 proc., o 2007 m. – 8,9 proc. BVP padidėjimas.

Įspūdinga visų pagrindinių Lietuvos ūkio sektorių plėtra, ekonominio augimo skverbimasis į periferiją bei narystės ES efektas 2004–2007 m. sudarė palankias sąlygas gyventojų užimtumui didėti ir nedarbui mažėti. Statistikos departamento atlikto gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis, 2007 m. užimtųjų skaičius Lietuvoje buvo 97,9 tūkst. didesnis nei 2004 m., o bedarbių skaičius smuko net 115,4 tūkst. Kita vertus, neigiamos demografinės Lietuvos visuomenės tendencijos – gyventojų skaičius mažėjo tiek dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos, tiek ir dėl intensyvios emigracijos – nulėmė visų užimtų gyventojų ir bedarbių sumos, tai yra šalies darbo jėgos rodiklio smukimą nuo 1620,6 tūkst. 2004 m. iki 1603,1 tūkst. 2007 m. (žr. 1 pav.). Blėstant aukšto bendrojo nedarbo lygio problemai, vis aktualesniu tapo kokybinis darbo rinkos aspektas – darbo paklausos ir pasiūlos struktūros neatitikimas

profesiniu, kvalifikaciniu ir teritoriniu požiūriu, kitaip tariant, verslo poreikius tenkinančios darbo jėgos stygiaus problema.

1 pav. Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas 2004–2008 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės¹⁶

Kita vertus, atsirado neigiamų ekonomikos plėtros veiksnių. Lietuvoje ryškėjo gamintojų ir vartotojų kainų infliacijos tendencija, suardžiusi planus įsivesti eurą 2007 m. pradžioje. Pagrindiniai infliacijos augimo veiksniai – užsienio prekybos sąlygų pokyčiai įstojus į ES, aukštos pasaulinės naftos ir degalų kainos, brangstančios kitos energetinės žaliavos (gamtinės dujos, elektros energija), akcizų tam tikroms prekėms (pvz., tabako gaminiams) didinimas ir pan. Be to, BPD įgyvendinimo pradžioje dėl darbo jėgos stygiaus daugelyje rinkos segmentų, sparčiai kilo jos kaina ir tai taip pat turėjo svarbios įtakos infliacijai. Esminės darbo užmokesčio augimo priežastys buvo ne tiek ciklinio, kiek struktūrinio pobūdžio. Nors spartus visos ekonomikos augimas, be abejo, didino darbo jėgos paklausą ir turėjo įtakos aštrėjančiai kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemai, pastarąją iš esmės lėmė nuo narystės ES paspartėję emigracijos srautai. Be to, darbuotojams reikalaujant darbdavių kompensuoti pinigų perkamosios galios mažėjimą, nominalusis atlyginimas ėmė augti sparčiau nei vidutinis darbo našumas, todėl įsisuko vadinamoji darbo užmokesčio-kainų „spirale“.

Gamybos sąnaudų ir ypač darbo užmokesčio didėjimas menkino Lietuvos prekių eksporto konkurencingumą bei įmonių gebėjimą plėsti veiklą. Taip pat neigiamą poveikį darė svarbiausios šalies eksporto rinkos imlumą lietuviškoms prekėms ir paslaugoms ribojantis euro zonos ūkio sąstingis bei Azijos šalių eksporto ekspansija. Todėl tarptautinėje rinkoje tiesiogiai dalyvaujančios įmonės jautė stiprų spaudimą kelti gamybos efektyvumą ir darbo našumą.

Lietuvos ūkio plėtros pagrindiniu potencialiu šaltiniu tapo produktyvumo didinimas, kurio tempas labai priklauso nuo materialinių investicijų lygio¹⁷. Minėtu laikotarpiu investavimo į

¹⁶ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3030901: Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas. Požymiai: amžius, gyvenamoji vietovė, lytis, metai (1998 -> 2008). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

¹⁷ DnB Nord Bankas. Lietuvos ekonomikos apžvalga. 2006 m. lapkričio mėn. <<http://www.dnb nord.lt/lt/apzvalgos/apzvalga-archyvas/>>.

ilgalaikį materialųjį turtą procesas stiprėjo: investicijų augimą skatino ES fondų lėšos, jam prielaidas sudarė ir žymiai pagerėjęs vidutinis šalies bendrovių pelningumas. Vis dėlto nors darbo našumo augimą labiausiai skatina gamybos priemonių modernizavimas ir gausinimas, įrenginiams skirtos lėšos didėjo mažiau nei statybai ir remontui. Augančios nekilnojamojo turto kainos ir palankios investicijų finansavimo sąlygos skatino investicijas į nekilnojamąjį turtą (žemę ir pastatus).

Apibendrinant, tvirta šalies vidaus rinka 2004–2007 m. padėjo sušvelninti neigiamą makroekonominių tendencijų įtaką Lietuvos ūkio plėtrai, kita vertus, priklausomybė nuo vidaus rinkos buvo pavojingas ženklas, rodantis blėstantį šalies ekonomikos potencialą¹⁸. 2007 m. vidaus vartojimas dar dengė užsienio prekybos balanso blogėjimą, tačiau tolesnis ūkio plėtros lėtėjimas tapo neišvengiamu.

Apibūdinant 2008 m. šalies bendrąsias socialinio ir ekonominio konteksto tendencijas, be BVP augimo lėtėjimo, reikia atkreipti dėmesį į sustojusį materialinių investicijų augimą, didėjantį nedarbo lygį ir mažėjantį laisvų darbo vietų skaičių, realiojo darbo užmokesčio smukimą, išliekantį didelį mokėjimų balanso einamosios sąskaitos deficitą, sulėtėjusią, bet vis dar didelę infliaciją. Nors bendri metiniai socialiniai ir ekonominiai rodikliai buvo pakankamai geri ir Lietuva išliko tarp augusių ES šalių, tačiau šiuos rezultatus nulėmė tik sėkminga ūkio plėtra metų pradžioje. Nuo 2008 m. vidurio Lietuvoje jau buvo jaučiamas žymus daugelio sektorių vystymosi sulėtėjimas, o ketvirtąjį ketvirtį įvyko lūžis ir ūkis įžengė į recesijos etapą. Dėl natūralaus verslo ciklo lėtėjimo ir pasaulinės finansų krizės poveikio sutrikus ekonominei pusiausvyrai finansų, nekilnojamojo turto ir statybų rinkose, pasireiškė veiklos lėtėjimas bei smukimas ir kitose šalies ekonomikos srityse.

Lėtėjant ekonomikai, šalies darbo rinkoje sumažėjo laisvų darbo vietų. Pradėjo formuotis vadinamoji nedarbo-vidaus paklausos „spirālė“, t. y. mažėjant realiam darbo užmokesčiui ir žmonių perkamajai galiai, smuko lietuviškų priekių ir jų pardavimo vietos rinkoje galimybės. Dėl vidaus vartojimo pokyčių žymiai sulėtėjo BVP augimas. Be to, sumažėjo užsienio paklausa lietuviškoms prekėms ir paslaugoms dėl pagrindinių užsienio prekybos rinkų smukimo. Paklausos pokytis ypač paveikė pramonės ir prekybos plėtrą. Sulėtėjo investicinis procesas.

---

¹⁸ AB SEB Vilniaus bankas. Lietuvos makroekonomikos apžvalga Nr. 21. 2005.
<<http://www.seb.lt/pdf/lt/lma21.pdf>>.

5 lentelė. Pagrindiniai socialinės ir ekonominės raidos rodikliai 2004–2008 m.

Rodiklis	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.
Gyventojų skaičius laikotarpio pabaigoje, tūkst.	3.425	3.403	3.385	3.366	3.350	3.361	3.358	3.355	3.350
Nedarbo lygis (gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis), %	11,4	8,3	5,6	4,3	5,8	4,9	4,5	5,9	7,9
Metinė infliacija (gruodžio mėn. palyginti su praėjusių metų gruodžio mėn.), %	2,9	3,0	4,5	8,1	8,5	3,8	2,7	1,1	0,7
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Lt	1.149	1.276	1.496	1.802	2.174	2.151	2.237	2.320	2.319
Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis, Lt	836	917	1.093	1.352	1.667	1.651	1.713	1.774	1.773,1
Realiojo darbo užmokesčio indeksai, %	104,9	106,8	114,9	117,0	111,2	114,2	111,7	109,1	106,2
Bendrosios žemės ūkio produkcijos indeksais to meto gamintojų kainomis, %	99,6	102,9	87,1	116,7	100,3	98,0	103,3	105,8	69,4
Pramonės produkcija be PVM ir akcizo indeksai, %	111,3	107,0	106,5	102,4	105,5	109,7	109,9	103,6	99,2
Prekių eksportas (f. o. b. kainomis), mln. Lt	25.819	32.767	38.888	43.192	55.477	12.581	14.887	15.535	12.474
Prekių importas (c. i. f. kainomis), mln. Lt	34.384	43.152	53.275	61.504	72.593	17.963	19.441	19.508	15.681
Balansas, mln. Lt	-8.565	-10.385	-14.387	-18.312	-17.116	-5.382	-4.554	-3.973	-3.207
Materialinės investicijos to meto kainomis, mln. Lt	10.097	12.186	15.169	20.312	21.633	3.933	5.172	5.570	6.958
Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje, mln. Lt	16.193	23.896	28.925	35.504	35.504	34.713	34.547	33.922	31.485
Bendrasis vidaus produktas to meto kainomis, mln. Lt	62.698	72.060	82.793	98.139	111.499	24.461	28.604	29.855	28.579
Bendrojo vidaus produkto pokyčiai, %	7,4	7,8	7,8	8,9	3,0	7,0	5,2	2,9	-2,2
BVP, tenkantis vienam gyventojui, to meto kainomis, Lt	18.249	21.105	24.393	29.073	33.187	7.266	8.510	8.891	8.519
Einamosios sąskaitos balansas, mln. Lt	-4.812	-5.115	-8.809	-14.325	-12.905	-4.572	-4.351	-2.885	-1.097
Einamosios sąskaitos balansas, palyginti su BVP, %	-7,7	-7,1	-10,6	-14,6	-11,6	-18,7	-15,2	-9,7	-3,8
Valstybės biudžeto pajamos, mln. Lt	11.794	14.153	16.805	20.670	23.201	6.291	5.493	5.987	5.430
Valstybės biudžeto išlaidos, mln. Lt	12.653	14.822	17.998	21.007	24.546	5.235	6.335	5.337	7.639
Biudžeto perteklius (+) / deficitas (-), mln. Lt	-859	-668	-1.193	-337	-1.345	1.056	-842	650	-2.209

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės¹⁹

¹⁹ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Lietuvos ekonominė ir socialinė raida (2009 m. katalogas).
<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/list/?cat_y=1&cat_id=1>.

2.1.2. Socialinio- ekonominio konteksto poveikis BPD įgyvendinimui

ES struktūrinės paramos programų vertinimuose dažniausiai naudojant įvairius matematinius (bendrosios pusiausvyros, makroekonometrinius, sektorinius ir užsienio prekybos) modelius yra skaičiuojama, kokią poveikį šios investicijos turi šalies makroekonominiams rodikliams. Pavyzdžiui, rengiant BPD Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Fiskalinės politikos departamento skaičiavimais buvo nustatyta, kad dėl ES finansinės paramos panaudojimo BVP turėtų padidėti nuo 1,2 proc. (2004 m.) iki 1,8 proc. (2006 m.). BPD strategijoje numatoma, kad dėl šios paramos sparčiausiai didės statybos, pramonės ir švietimo sektorių sukuriama pridėtinė vertė. Taip pat teigiama, kad 2004–2006 m. beveik 28 tūkstančiais turėtų padaugėti užimtųjų (ypač statybos, paslaugų sferos ir švietimo darbuotojų)²⁰. Ekonomikos analitikai²¹ pastebi, kad ES struktūrinių fondų poveikį lemia ir ekonomikos ciklas: ekonomikos nuosmukio metu ES struktūrinių fondų parama dažniausiai turi teigiamą stabilizuojantį efektą, tačiau ekonomikai esant sparčioje augimo ar piko fazėje, ši parama gali turėti įtakos makroekonomiam nestabilumui ir prisidėti prie ekonomikos „perkaitimo“. 2004–2008 m. Lietuvos ekonomika intensyviai augo, todėl papildomos BPD programos lėšos, kurios vidutiniškai kasmet²² sudarė apie 1,34 proc. BVP (skaičiuojant kartu su nacionalinio biudžeto lėšomis), be teigiamų ilgalaikių pasiūlos efektų sustiprino ir tam tikras neigiamas makroekonominės tendencijas, kurios buvo aprašytos 2.1.1 skyriuje.

Retesnis yra priešingas vertinimas, analizuojant klausimą, kiek įtakos turi makroekonominė aplinka ES struktūrinės paramos programos įgyvendinimui? Europos Komisijos Regioninės politikos direktorato teigimu, sėkmingas ES struktūrinės paramos įsisavinimas yra susijęs su makroekonominėmis šalies galimybėmis²³. Remiantis šia prielaida, dar 1999 m. Berlyno Vadovų Tarybos susitikime buvo nustatyta, kad ES struktūrinė parama²⁴ šaliai negali viršyti 4 proc. jos metinio BVP. Europos Komisija šį ribojimą grindžia trimis argumentais. Pirmia, paramą reikia riboti, nes daugiau kaip 4 proc. nuo BVP neįmanoma efektyviai panaudoti, didesnė parama dėl ES paramos bendro finansavimo būtų per didelė našta valstybės narės biudžetui. Didesnė parama taip pat gali sukelti ekonomikos „perkaitimą“ ir galiausiai ilginau atsiranda priklausomybė nuo vienintelio finansavimo šaltinio (iškreipiamos paskatos ir išstumiamos privačios lėšos).²⁵

---

²⁰ Lietuvos 2004–2006 m. Bendrasis programavimo dokumentas

²¹ Pavyzdžiui, Christophe Kamps, Nadine Leiner-Killinger and Reiner Martin. The Cyclical Impact of EU Cohesion Policy in Fast Growing EU Countries // *Intereconomics*, Jan2009, Vol. 44 Issue 1, p23-29; Céline Allard, Nada Choueiri, Susan Schadler, and Rachel Van Elkan. *Macroeconomic Effects of EU Transfers in New Member States*.

²² didžiausias BPD paramos / BVP santykis buvo 2008 m., kai siekė apie 1,6 proc.

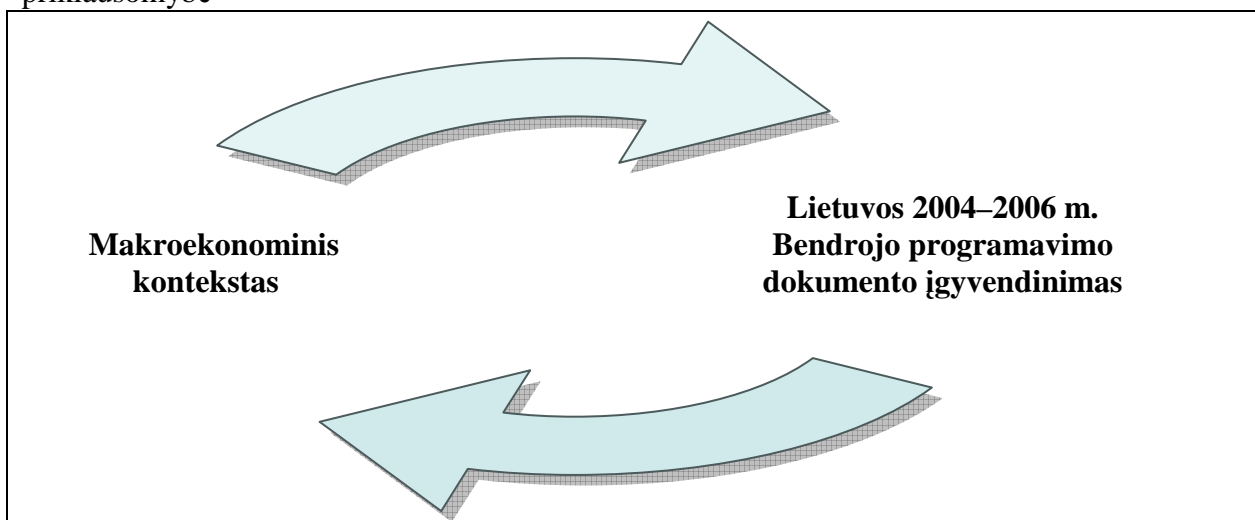
²³ ES struktūrinės paramos programos sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo kelių pagrindinių veiksnių: pakankamos *paklausos* paramai (investicijų poreikio ir makroekonominių įsisavinimo galimybių) bei pakankamos lėšų *pasiūlos* (finansinių įsisavinimo galimybių ir administracinio patrauklumo). Europos Komisijos Regioninės politikos direktorato užsakymu NEI atlikta studija „Key indicators for Candidate Countries to Effectively Manage the Structural Funds“ (2002).

²⁴ 4 proc. BVP ribojimo taisyklė Lietuvai 2004–2006 m. buvo taikoma ES paramai, gaunamai iš struktūrinių fondų (tame tarpe, skirtų žemės ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai per 2004–2006 m. Kaimo plėtros programą) ir Sanglaudos fondo. Derybų dėl narystės metu buvo išsiderėta, kad šiuo laikotarpiu į 4 proc. BVP ribojimą nebus įtraukta parama pagal Bendrijos programas „Interreg“ ir „Equal“, taip pat neįskaičiuojama ES parama Ignalinos AE uždarymui.

²⁵ D. Žeruolis. Derybos dėl persikirstymo: finansinės ir biudžeto nuostatos // K. Maniokas, R. Vilpišauskas ir D. Žeruolis (red). *Lietuvos kelias į Europos Sąjungą: Europos susivienijimas ir Lietuvos derybos dėl narystės Europos Sąjungoje*. Vilnius: Eugrimas, 2004. P. 189–219.

Kita vertus, šie du kintamieji (makroekonominė aplinka ir didelio masto kelerių metų trukmės investicinė programa) veikia vienas kitą: (a) sėkmingas paramos programos įgyvendinimas yra priklausomas nuo makroekonominių įsisavinimo galimybių, (b) tačiau papildomos investicijos sąlygoja pajamų šoką ir turi įtakos pagrindinių makroekonominių rodiklių pokyčiams, (c) galiausiai kintanti makroekonominė aplinka grįžtamuju ryšiu teigiamai / neigiamai veikia tolesnį programos įgyvendinimą²⁶ (2 pav.). Pavyzdžiui, dėl ES finansinės paramos skatinamas nedarbo mažėjimas per kylantį darbo užmokestį daro poveikį kainoms, o didėjanti infliacija „augina“ ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų (ypač infrastruktūrinių) biudžetus ir reikalauja ieškoti papildomų finansinių išteklių daugiamečių projektų užbaigimui.

2 pav. Makroekonominės aplinkos ir investicinės programos įgyvendinimo tarpusavio priklausomybė

Šaltinis: sudaryta vertintojų

Nors sunku numatyti makroekonominių sąlygų pokyčius globalioje ekonomikoje, tačiau įgyvendinant didelio masto investicinę programą svarbu įvertinti potencialias rizikas, susijusias su makroekonominė aplinka. Pavyzdžiui, tokios grėsmės kaip ekonominės-finansinės krizės verčia mažinti valstybės išlaidas, kapitalo investicijas, o tai gerokai apriboja ar sustabdo naujų investicinių projektų ar net programų įgyvendinimą.²⁷ Analizuojant makroekonominių sąlygų poveikį BPD aiškiai matyti šių išorinių veiksnių įtaka programos įgyvendinimo sklandumui ir nuoseklumui. Galima išskirti kelis svarbiausius makroekonominius veiksnius, turinčius įtakos BPD įgyvendinimui:

- (1) *Aukšti infliacijos tempai ir spartus darbo užmokesčio augimas, ypač 2007–2008 m.* Šie veiksniai ypatingos įtakos turėjo BPD lėšomis finansuojamų infrastruktūrinių projektų įgyvendinimui, nes nuo 2005 m. statybos paslaugų kainos vidutiniškai augo po 10 proc. kasmet. Tai sąlygojo BPD finansuojamų projektų įgyvendinimo veiklų pabrangimą, todėl projekto vykdytojams dėl lėšų trūkumo iškilo sunkumų per paramos sutartyse numatytą įgyvendinimo laikotarpį pasiekti visus planuojamus rodiklius. Norėdami pasiekti projektų tikslus, galutiniai paramos gavėjai turėjo ieškoti papildomų nuosavų išteklių bendrajam finansavimui, o viešieji subjektai prašė papildomo finansavimo iš

²⁶ Asian Development Bank. The Macroeconomic Context of the Sector Policy // Economic Analysis of Policy-Based Operations: Key Dimensions. – P. 10.

²⁷ Pavyzdžiui, Lietuvoje valstybės kapitalo investicijos buvo sumažintos dėl Rusijos krizės; 2009 metais stabdomi investiciniai projektai dėl globalios ekonominės – finansinės krizės.

valstybės biudžeto. Pavyzdžiui, vien BPD 1.1. priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimui 2007 m. papildomai iš valstybės biudžeto buvo skirta 1,496 mln. eurų (5,167 mln. Lt.). Didžiausią neigiamą poveikį infliacijos veiksnys turėjo BPD pirmojo ir trečiojo prioritetų įgyvendinimui.

- (2) *Investicijų dinamika, ypač susijusi su bankų kreditavimo politika.* Nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2008 m. vidurio vidaus paklausos spartus augimas skatino investicijų didėjimą. Tam reikšmingos įtakos turėjo aktyvi bankų kreditavimo politika, mažos palūkanų normos, perteklinis likvidumas (didėjo žemės, būsto ir kito nekilnojamojo turto kainos, vyko stebinantį investuotojų optimizmą rodantys akcijų kainų pokyčiai vertybinių popierių rinkoje, didėjo einamosios sąskaitos deficitas). Palanki skolinimosi aplinka turėjo teigiamos įtakos BPD programos įgyvendinimui: potencialūs paramos gavėjai buvo suinteresuoti įgyvendinti investicinius projektus, bendrojo finansavimo poreikis buvo lengvai sprendžiamas arba nuosavomis lėšomis (dėl padidėjusio įmonių pelno, pagerėjusių pinigų srautų ir balanso rodiklių), arba dėl itin palankių skolinimosi rinkoje sąlygų, todėl įgyvendinančioms institucijoms pateikiamų projektų srautas kelis kartus viršijo finansavimo pagal BPD galimybes. Tačiau nuo 2008 m. vidurio, ekonomikos ciklui pereinant į lėtėjimo fazę, prasidėjo kredito politikos suvaržymas, projektų vykdytojams ėmė kilti mokumo problemų, taip pat tai turėjo neigiamos įtakos BPD programos užbaigimui ir sėkmingam paskirstytų BPD lėšų įsisavinimui²⁸. Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl išlaidų tinkamumo finansuoti galutinis terminas buvo pratęstas nuo 2008 m. gruodžio 31 d. iki 2009 m. birželio 30 d. Bankų vykdoma kreditų politika didžiausią poveikį turėjo BPD priemonėms, kuriose galutiniai naudos gavėjai buvo privatūs juridiniai arba fiziniai asmenys (t. y. BPD 1.2, 2.2., 3.1 ir ketvirtojo prioriteto priemonės).
- (3) *Pokyčiai darbo rinkoje.* Kaip buvo parodyta 4 lentelėje, aukštas nedarbo lygis (13,5 proc.) ir mažas užimtumas (59,9 proc.) Lietuvoje BPD rengimo metu turėjo įtakos tam, kad vienas iš pagrindinių BPD tikslų buvo susietas su užimtumo didinimu, o daugumai BPD priemonių buvo priskirti užimtumo didinimo rodikliai. Tačiau 2 priede aptarti darbo rinkos pokyčiai, vykę BPD įgyvendinimo metu, rodo, kad užimtumo didinimo tikslo aktualumas sumažėjo, lyginant su BPD rengimo laikotarpiu. Atitinkamai reaguojant į šiuos pokyčius BPD įgyvendinimo metu buvo atliekami lėšų perskirstymai. Pavyzdžiui, sumažėjus nedarbui ir išaugus darbuotojų mokymo poreikiui, BPD įgyvendinimo pradžioje (2005 m.) dalis BPD 2.1 priemonės „įsidarbinimo gebėjimų ugdymas“ lėšų (per 2 kartus 90 mln. Lt) buvo perkelta²⁹ 2.2 priemonei „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“, kur buvo žymiai didesnė paklausa. Pačioje BPD 2.2 priemonėje taip pat buvo atliekami žymūs finansiniai perskirstymai tarp investicinių sričių: 35 proc. priemonės lėšų (65 mln. Lt) buvo perkelta iš investicijų sričių kodo 23 (švietimo ir profesinio mokymo plėtra) į investicijų sričių kodą 24 (darbo jėgos lankstumas, verslo veikla, inovacijos, informacinės ir ryšių technologijos). Kita vertus, 2008 m. II pusmetyje vėl pradėjus augti nedarbui, dalis BPD 2.2 priemonės lėšų (7,77 mln. Lt) buvo grąžinta į BPD 2.1 priemonę. Apibendrinant, didžiausią poveikį pokyčiai darbo rinkoje darė paramos pagal antrojo BPD prioriteto

---

²⁸ 2008 m. gruodžio 23 d. Priežiūros komiteto Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo priežiūrai atlikti prašymas Europos Komisijai pratęsti išlaidų tinkamumo finansuoti galutinį terminą dėl pasikeitusių ekonominių-socialinių sąlygų Lietuvoje

²⁹ Priežiūros komiteto, Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento priežiūrai atlikti, patvirtinti lėšų perskirstymai tarp BPD priemonių ar tarp BPD priemonės investicinių sričių yra pateikiami šios ataskaitos 7 priede.

priemonės suderinamumui.

Įvertinant BPD programos įgyvendinimo metu vykusius Lietuvos socialinės-ekonominės situacijos pokyčius, galima konstatuoti, kad programos įgyvendinimo pradžioje stabili makroekonominė situacija sudarė prielaidas sėkmingam ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimui, tačiau programos įgyvendinimo eigoje sparčiai auganti infliacija kėlė tam tikrų sunkumų, o vykstantys struktūriniai pokyčiai (ypač darbo rinkoje) mažino kai kurių BPD intervencijų tikslingumą, galiausiai programos įgyvendinimo pabaigoje prastėjanti makroekonominė situacija tapo viena iš priežasčių, stabdančių sklandų programos užbaigimą³⁰. Kita vertus, svarbu pastebėti, kad dėl makroekonominių pokyčių programos dizainas (intervencijos sritys) nebuvo keičiamas. Pagrindinė priemonė, reaguojant į besikeičiančias socialines-ekonominės tendencijas, buvo lėšų perskirstymai tarp BPD priemonių arba priemonių viduje tarp atskirų investicinių sričių. Kita priemonė – papildomo nacionalinio finansavimo skyrimas infrastruktūriniais projektams, kuriems dėl staigios infliacijos (ypač statybų kainų augimo) kilo sunkumų dėl suplanuotų veiklų įgyvendinimo.

2.2. Politikos pokyčių apžvalga ir poveikio paramos suderinamumui įvertinimas

---

1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamente (EB) Nr. 1260/1999, nustatančiame bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, nurodyta, kad struktūrinių fondų parama *inter alia* turi būti suderinta su nacionaliniais strateginiais dokumentais. Kuriant BPD buvo atsižvelgiama į Lietuvos nacionalinės, sektorinės ir regioninės politikos strategijas bei programas. Tokiu būdu siekta, kad ES struktūrinių fondų lėšų paskirstymą reglamentuojantis dokumentas paremtų ir papildytų valstybės politiką. Tačiau dėl ES struktūrinės paramos taisyklių remtinoms veikloms ir tinkamoms finansuoti išlaidoms BPD investavo tik į dalį pagrindinių Lietuvos strateginiuose dokumentuose nustatytų prioritetų. Palyginus Valstybės ilgalaikės raidos strategijos (toliau – VIRS) ir BPD išdėstytus prioritetus, galima teigti, kad BPD nepadengia arba tik iš dalies padengia tokius svarbius prioritetus (reformas bei viešas gėrybes): (a) valstybės valdymas ir savivalda bei viešosios administracijos reforma; (b) krašto apsauga; (c) viešasis saugumas ir teisėsauga; (d) finansų politika; (e) socialinė apsauga.³¹

Apskritai, BPD ir jo priede yra minimas 31 strateginio pobūdžio Lietuvos teisės aktas (sąrašas pateikiamas ataskaitos 3 priede), su kurio nuostatomis yra suderintos BPD intervencijos. Šiame sąrašė yra 21 teisės aktas, nustatantis nacionalinės politikos kryptis ir tikslus nuo visa integruojančios VIRS arba daugelį ekonomikos sričių apimančios Ūkio plėtros strategijos iki smulkesnių sričių politiką reglamentuojančių dokumentų, pavyzdžiui, mokslo ir technologijų parkų ar elektroninės valdžios koncepcijų. Kiti 10 dokumentų yra skirti kuriai nors konkrečiai visuomeninio gyvenimo sričiai ar ekonomikos sektoriui, pavyzdžiui: švietimui, sveikatos apsaugai, energetikai ar transportui. Šios ataskaitos įvade jau buvo nurodyta, kad išankstinio vertinimo metu buvo patvirtinta paramos pagal BPD atitiktis pagrindinių nacionalinių strateginių dokumentų nuostatomis. Tačiau išankstinio vertinimo metu dar nebuvo parengtas BPD priedas – dokumentas, kuriame išsamiai aprašomos intervencinės sritys, todėl šio

---

³⁰ 2008 m. gruodžio 23 d. Priežiūros komiteto Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo priežiūrai atlikti prašymas Europos Komisijai pratęsti išlaidų tinkamumo finansuoti galutinį terminą dėl pasikeitusių ekonominių-socialinių sąlygų Lietuvoje

³¹ Lietuvos laisvos rinkos institutas. Europos Sąjungos struktūrinių fondų įtaka Lietuvos ekonomikai, 2005 m. – P.7.

vertinimo metu buvo atliktas išsamesnis pirminio paramos pagal BPD suderinamumo su nacionalinėmis ir Bendrijos politikos nuostatomis vertinimas, kurio rezultatai pateikiami ataskaitos 3 priede.

3 priedo 21 lentelėje pateikiamoje suvestinėse matyti, kad pirminis bendras BPD paramos suderinamumas su nacionaliniais strateginiais tikslais buvo aukštas. Daugiausiai strateginių dokumentų yra paminėta prie 3 prioriteto „Gamybos sektoriaus plėtra“ priemonių, ypač 3.1 (Tiesioginė parama verslui) ir 3.2 (Verslo aplinko gerinimas). Tik kelių priemonių atveju (konkrečiai, BPD 1.3, 2.5., 3.3 priemonių) galima nustatyti šiek tiek prastesnę formuojamos nacionalinės politikos atitikimą. Paminėtina, kad BPD ketvirtojo prioriteto „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“ priemonių aprašymuose neminimi jokie Lietuvos programiniai dokumentai. Tik „Miškų ūkio“ priemonės atveju yra pateikiamos dvi strategijos, susijusios su miškais, ir Lietuvos teritorijos bendrasis planas.

Kita vertus, ne visų BPD priemonių aprašymuose yra nurodomi pagrindiniai atitinkamų sričių politiką formuojantys teisės aktai. Tam tikrais atvejais apie jų taikymą galima tik numanyti. Dažniausiai BPD priemonės aprašyme yra minimi specifiniai atskirą remtiną veiklą pagrindžiantys teisės aktai, tačiau nėra referencijų į strateginio lygmens dokumentus (Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, Valstybės ūkio (ekonomikos) plėtros strategiją ar Regionų plėtros programą). Pavyzdžiui, antrojo BPD prioriteto priemonių aprašymuose beveik neminima Užimtumo didinimo strategija ir Valstybinė švietimo strategija, nors daugeliu atveju tos priemonės atitinka šių dokumentų pagrindines nuostatas. Kita vertus, išsamesnės referencijos į suderinamumo su nacionaliniais strateginiais dokumentais taikymą pastebimos kai kurių BPD priemonių gairėse pareiškėjams (vėlesnėse redakcijose)³².

Analizuojant horizontaliąsias Bendrijos politikas (informacinės visuomenės, darnaus vystymosi, lygių galimybių, konkurencijos politikas), galima matyti, kad rengiant BPD jų nuostatos gana nuosekliai buvo integruotos į programą ir sutapo su tuo metu galiojusių atitinkamų Lietuvos nacionalinių dokumentų nuostatomis (žr. 3 priedo 22 lentelę). Informacinės visuomenės prioritetu numatytos kryptys ir uždaviniai buvo suderinti su strateginėmis nuostatomis, nurodytomis Informacinės visuomenės plėtros strateginiame plane, Elektroninės valdžios koncepcijoje bei Valstybinėje ilgalaikės raidos strategijoje. Darnaus vystymosi prioritetą atitiko Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją. BPD regioninė dimensija ir jos tikslai atitiko Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir Regioninės politikos įstatymo nuostatas. Parama taip pat buvo suderinta su konkurencijos politika:

---

³² Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. A1-150 patvirtintose Gairėse pareiškėjams pagal BPD 2.3 priemonę „Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija“ buvo numatyta papildomas balus skirti projektams, jei jie prisidės prie konkretaus Lietuvos Respublikos įstatymo ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos/strategijos įgyvendinimo. Gairėse pateikiamas ir išsamus strateginių dokumentų, su kuriais skatinamas paramos suderinamumas, sąrašas. Tai Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (teikiant paramą pagal Gairių I veiklos sritį); Nacionalinė narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės 2004–2008 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. spalio 2 d. nutarimu Nr. (teikiant paramą pagal Gairių II veiklos sritį); Tautinių mažumų integracijos į Lietuvos visuomenę 2005–2010 metais programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 703 (teikiant paramą pagal Gairių III veiklos sritį); Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymas (teikiant paramą pagal Gairių IV veiklos sritį); Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 104 (teikiant paramą pagal Gairių V veiklos sritį).

numatyta, kad atitinkamos priemonės turės būti įgyvendinamos pagal patvirtintas valstybės pagalbos schemas. Visgi kiek mažesnis pirminis BPD paramos suderinamumas pastebimas lygių galimybių horizontaliojo prioriteto atveju. Prioritetas suprantamas gana siaurai, t. y. kaip tiesioginės diskriminacijos lyties atžvilgiu netaikymas, nors tuometinė Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 m. programa jau numatė platesnę lygių galimybių principo apibrėžtį.

Tačiau BPD įgyvendinimo metu dalis programos intervencijas pagrindžiančių strateginių dokumentų buvo redaguojami, kiti – keičiami naujais. Dėl to atsiranda tikimybė, kad programos įgyvendinimo eigoje dėl politikų peržiūrų iš dalies sumažėjo BPD priemonių išorinis suderinamumas. Svarbu tai, kad du pagrindiniai dokumentai, kurie suteikia pagrindą BPD tikslams – Valstybės ilgalaikės raidos strategija ir Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 m. ilgalaikė strategija, BPD įgyvendinimo metu iš esmės liko nepakitę. Todėl BPD plėtros vizija visos programos įgyvendinimo metu iš esmės atitiko esminius nacionalinius strateginius tikslus.

Visgi programos įgyvendinimo metu buvo atlikti penkiolikos smulkesnių strateginių dokumentų, į kuriuos referuojama BPD, pakeitimai, taip pat parengta ir nauja strategija. Siekiant įvertinti redakcijų poveikį BPD paramos tęstiniam suderinamumui buvo atlikta pakeitimų turinio analizė (žr. 3 priedo 21 lentelę) ir matuojamas pokyčių reikšmingumas, t. y. pakeitimų masto įtaka dokumentuose įtvirtintiems ir į BPD perkeltiems tikslams, kryptims bei užduotims. Įvertinus dokumentų pakeitimų reikšmingumą, galima konstatuoti, kad 6 iš jų buvo nežymūs ir dėl to neturėjo reikšmės atitinkamos politikos vykdymui, taip pat ir BPD išoriniam paramos suderinamumui. Jais buvo patikslinti tam tikri neesminiai dokumentų punktai, pratęsiamas programų galiojimo laikas ar paliečiamos tik neesminės ir priemonių lygmens nuostatos. Buvo atlikti tokie nežymūs šių dokumentų pakeitimai: Nacionalinės turizmo plėtros programos, LR teritorijos bendrojo plano, Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros prioritetinių krypčių, Regioninės plėtros įstatymo bei Lietuvos regionų plėtros programos. Vienas strateginis dokumentas – Romų integracijos į Lietuvos visuomenę programa, susijusi su BPD 2.3 priemonės įgyvendinimu, buvo pakeista BPD įgyvendinimo pabaigoje (2008 m.). Naujoje versijoje labiau akcentuojamos prevencijos priemonės: informavimas apie sveiką gyvenimo būdą, narkomanijos ir teisės aktų pažeidimo prevencija, informacijos apie romų gyvenamąją aplinką kaupimas. Be to, naujajame dokumente tikslu tampa tolerancijos romams skatinimas. Senajame tai tėra integracijos priemonė.

Kitų devynių dokumentų turinio pakeitimai buvo reikšmingesni ir įvyko BPD įgyvendinimo metu, todėl verti išsamesnio aptarimo:

- **Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos ir Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos įgyvendinimo programos** pakeitimo esmė susijusi su strategijos II įgyvendinimo etapo (2006–2011 m.)³³ pradžia. Su šiuo pasikeitimu keičiasi ir dokumentas, kuriuo remiasi strategija. I etape (2003–2005 m.) ji buvo įgyvendinama pagal Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatas, o II etape jas keičia atitinkami Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos³⁴ ir Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010

---

³³ I įgyvendinimo etapas buvo 2003–2005 m.

³⁴ 2005 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 139-5019.

m. plano³⁵ punktai. Lyginant dviejų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos etapų tikslus ir kryptis didelių skirtumų nepastebėta, todėl galima teigti, kad II etapas arba Nacionalinė Lisabonos strategija tik pratęsia I etapo arba baltosios knygos nuostatas į naują laikotarpį. Nacionalinė Lisabonos strategija savo keliamais tikslais: (a) išlaikyti stabilią makroekonominę aplinką ir valstybės finansų tvarumą, sudaranti palankias augimo ir darbo vietų kūrimo sąlygas, (b) sudaryti sąlygas verslui naudotis viešojo sektoriaus MTEP rezultatais ir pačiam investuoti į MTEP, plėtojant viešojo sektoriaus MTEP pajėgumus, ir (c) siekti, kad kuo daugiau įmonių būtų konkurencingos tarptautiniu mastu, o pramonės ir su ja susijusios verslo struktūros ir sukuriama nacionalinio produkto dalis būtų artimos ES šalių rodikliams – ir toliau išryškina ir palaiko BPD trijų 2.5 bei 3.1 priemonių uždavinius. Aukštojo mokslo sistemos plėtos plano punktas numato mokslinių tyrimų finansavimo mechanizmus, todėl jo turinys mokslinių tyrimų ir eksperimentinės veiklos politikos tikslams ir kryptims poveikio neturi.

- Smulkaus ir vidutinio verslo plėtos politikos atžvilgiu BPD įgyvendinimo laikotarpiu buvo atlikti tam tikri politikos tikslų ir kryptių lygmens pakeitimai. **Naujoje smulkaus ir vidutinio verslo plėtos strateginių kryptių aprašo ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtos priemonių aprašo redakcijoje** (2005 m.) labiau akcentuojamas palankios verslui aplinkos skatinimas, ypač pabrėžiant finansavimo galimybių ir institucijų, teikiančių paslaugas verslui, veiklos plėtrą. Šie du aspektai yra pateikiami kaip atskiri tikslai (5.2 ir 5.3 punktai), o ankstesnėje strategijos versijoje jie buvo sujungti kartu su kitais (informaciniu ir kontrolės) aspektais į vieną punktą, reikalaujanti baigti formuoti smulkaus ir vidutinio verslo sistemos grandis ir buvo laikomi vidutinės trukmės laikotarpio kryptimis. Pastebėtina, kad iš esmės abu dokumentai skiriasi tik savo struktūra arba vienodo turinio skirtingu išdėstymu, todėl išlaikomas tęstinis paramos pagal BPD, skiriamos SVV plėtrai, suderinamumas su nacionaliniais strateginiais dokumentais.
- BPD yra pateikiama nuoroda į 1998 m. patvirtintą **Eksporto plėtos ir skatinimo strategiją**. Ji buvo pakoreguota dar prieš BPD įgyvendinimo pradžią – 2000 m. Paskutinė strategijos redakcija įsigaliojo 2006 m. Pastarasis dokumentas buvo priimtas atsižvelgiant į 2000 m. strategijos įgyvendinimo rezultatus ir besikeičiančias pasaulinės prekybos tendencijas. Naujojoje strategijoje konstatuojama, kad Lietuvai dėl jos rinkos dydžio ir pramonės struktūros būtina pritraukti kuo daugiau investicijų, didinti konkurencingumą, plėtoti prekių eksportą į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimą į ES. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 m. programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. X-43, numatyta vykdyti aktyvią eksporto plėtos ir skatinimo, esamų rinkų išlaikymo ir skverbimosi į naujas rinkas politiką, sudaryti sąlygas tiems investuotojams, kurie Lietuvoje kurs ir plės produkcijos gamybą, turinčią didelę paklausą pasaulio rinkoje. Lyginant 2006–2008 m. ir 2000–2004 metų eksporto skatinimo programas didelių skirtumų neįžvelgiama, tačiau pastebima, kad naujajame dokumente mažiau akcentuojamos tokios kryptys kaip eksportui palankios aplinkos kūrimas, eksportuotojų mokymas ir informacinis aprūpinimas. Naujojoje eksporto plėtos strategijoje atsiranda naujų paramos kryptių: efektyvesnių prekių skirstymo kanalų užsienio valstybėse paieška ar

---

³⁵ 2006 m. balandžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 335 „Dėl Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtos 2006–2010 metų plano“. Valstybės žinios, 2006, Nr. 39-1394.

kūrimas; užsienio rinkos tyrimų, metodinės medžiagos (eksporto vadyba, skverbimasis į kitas rinkas), duomenų bazių įsigijimas, kasmetinis informacijos atnaujinimas. Tačiau šios naujos paramos kryptys atitinka BPD 3.2. priemonės finansuojamas veiklas, todėl išlaikomas paramos pagal BPD išorinis suderinamumas su politikos nuostatomis.

- 2003 m. patvirtinta **Aukštųjų technologijų plėtros programa** iki 2006 m. turėjo padėti plėtoti Lietuvoje jau egzistuojančias aukštųjų technologijų gamybos šakas: biotechnologiją, mechatroniką, lazerių technologijas, informacines technologijas, nanotechnologijas ir elektroniką. Ši programa buvo laikoma žvalgomuoju projektu, kuriuo siekiama kuo greičiau pradėti tikslingus ir aktyvius veiksmus aukštųjų technologijų srityje, taip pat aprobuoti tokių programų valdymo metodus ir finansavimo mechanizmus. 2007–2013 m. skirta naujoji programa išlaikė tas pačias prioritetines paramos aukštosioms technologijoms sritis, tik jas daug išsamiau aprašė. Tačiau aukštųjų technologijų plėtros politikos atžvilgiu esminių pakeitimų neatlikta.
- Pirmą kartą **Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių programa** buvo patvirtinta 2003 m. Ji nustatė priemones 2003–2004 metams. Vėliau ji buvo pratęsta naująja redakcija 2005–2009 m. Nors pagrindiniai dokumentų tikslai išlieka tokie patys, naujoji programa daug labiau išplėtoja lygių galimybių politikos kryptis. Tačiau tai nekeičia BPD siekiamų tikslų moterų ir vyrų lygių galimybių srityje.
- BPD intervencijos užimtumo srityje buvo grindžiamos **Užimtumo didinimo programa**, patvirtinta 2001 m. Tačiau 2005 m. buvo priimta Nacionalinė Lisabonos strategija, kurios viena iš dalių skirta užimtumo didinimo politikai. Šioje strategijoje numatyti vidutinės trukmės tikslai ir uždaviniai iš esmės sutampa su Užimtumo didinimo programos pagrindinėmis kryptimis ir tikslais (žr. 6 lentelę), todėl ir BPD suderinamumo su užimtumo politika lygis nepasikeitė.

6 lentelė. Užimtumo politikos tikslų, aktualių BPD, pokyčių palyginimas

Užimtumo didinimo programos kryptys ir tikslai	Nacionalinės Lisabonos strategijos tikslai ir užduotys užimtumo srityje
<p>1 kryptis. Darbo vietų sistemos plėtojimas.</p> <p>Tikslas – vietinių užimtumo iniciatyvų skatinimas.</p>	<p>1 tikslas. Pritraukti į darbo rinką bei joje išlaikyti daugiau žmonių, užtikrinant kokybišką ir saugų užimtumą, modernizuojant darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemas.</p> <p>1 užduotis – plėtoti bendruomenės nariams teikiamas paslaugas, sudaryti jos nariams galimybes sugrįžti į darbo rinką ir aktyviai joje dalyvauti.</p>
<p>2 kryptis. Užimtumo rėmimo tobulinimas.</p> <p>Tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - profesinio rengimo tobulinimas; - darbo rinkos politikos aktyvinimas; - užimtumo gebėjimo didinimas jaunimui, pradedančiam darbine veikla, ir ilgalaikiams bedarbiams. 	<p>2 tikslas. Gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimus prisitaikyti.</p> <p>3 užduotis – skatinti profesinį ir teritorinį gyventojų mobilumą ir gebėjimus prisitaikyti.</p> <p>1 tikslas. Pritraukti į darbo rinką bei joje išlaikyti daugiau žmonių, užtikrinant kokybišką ir saugų užimtumą, modernizuojant darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemas.</p>

Užimtumo didinimo programos kryptys ir tikslai	Nacionalinės Lisabonos strategijos tikslai ir užduotys užimtumo srityje
	4 užduotis – skatinti ieškančių darbo asmenų, taip pat jaunimo, užimtumą, didinti darbo patrauklumą.
<p>3 kryptis. Gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas.</p> <p>Tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbuotojų kvalifikacijos kėlimas; - lanksčių darbo organizavimo ir mokėjimo formų plėtojimas. 	<p>2 tikslas. Gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimus prisitaikyti.</p> <p>Užduotys:</p> <p>2 – diegti naujus darbo organizavimo būdus ir mažinti nedeklaruojamą darbą;</p> <p>3 – skatinti profesinį ir teritorinį gyventojų mobilumą ir gebėjimus prisitaikyti;</p> <p>4 – tobulinti darbo apmokestinimo sistemą.</p>
<p>4 kryptis. Lygių galimybių darbo rinkoje didinimas.</p> <p>Tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asmenų su negalia užimtumo rėmimas; - visiems prieinamos darbo rinkos formavimas; - moterų ir vyrų lygių galimybių darbo rinkoje užtikrinimas. 	<p>1 tikslas. Pritraukti į darbo rinką bei joje išlaikyti daugiau žmonių, užtikrinant kokybišką ir saugų užimtumą, modernizuojant darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemas.</p> <p>5 užduotis – skatinti socialinės rizikos asmenų integraciją į darbo rinką – plėtoti paslaugų infrastruktūrą, didinti jų prieinamumą.</p>
<p>5 kryptis. Užimtumo politikos integralumo didinimas.</p> <p>Tikslas – darbo rinkos institucinės sistemos pertvarkymas ir stiprinimas siekiant užtikrinti jos veiksmingumą naujomis darbo rinkos sąlygomis: modernizuoti teritorines darbo biržas, didinti jų galimybes greitai ir lanksčiai reaguoti į pokyčius darbo rinkoje, didinti darbo biržų teikiamų paslaugų įvairovę.</p>	<p>1 tikslas. Pritraukti į darbo rinką bei joje išlaikyti daugiau žmonių, užtikrinant kokybišką ir saugų užimtumą, modernizuojant darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemas.</p> <p>6 užduotis – modernizuoti darbo rinkos institucijas ir optimizuoti teikiamas paslaugas.</p>

Šaltiniai: 2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 m. programos patvirtinimo“; 2005 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 139-5019.

- BPD paramos transporto sričiai tikslas visiškai sutapo su 2002 m. parengta Lietuvos transporto ir tranzito plėtotei strategija, kuri yra sudėtinė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 m. ilgalaikės strategijos dalis. Jai beveik identiška yra ir **Ilgalaikės (iki 2025 m.) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijos** (patvirtintos 2005 m.) vizija – sukurti modernią ir subalansuotą multimodalinę transporto sistemą, savo techniniais parametrais, sauga ir teikiamų paslaugų kokybe prilygstančią ES valstybių senbuvių lygiui. Naujosios strategijos vizija nuo senosios skiriasi dėmesio transporto saugai teikimu. Viena iš naujosios transporto politikos kryptių yra transporto infrastruktūros įrenginių, krovinių ir keleivių apsauga. Taip pat paminėtina, kad transporto politikoje atsirado dvi naujos kryptys – administracinių gebėjimų vystymas ir informacinių technologijų bei intelektinių transporto sistemų plėtra. Naujoji programa nuo senosios skiriasi ir tuo, kad nebeapima magistralių tinklų įtraukimo į TINA sistemą tikslo, o tik bendrai

formuoja integracijos į europinius tinklus poreikį. Dėl šių strateginio lygmens pokyčių BPD 1.1 priemonės tęstinis suderinamumas su nacionalinės politikos nuostatomis programos įgyvendinimo metu sumažėjo.

- **Energetikos sektoriuje** BPD remiasi 2002 m. Nacionalinės energetikos strategijos 1, 8, 10, 11 ir 12 kryptimis. Šios nuostatos iš dalies atsikartoja (su tam tikrais pasikeitimais) naujajame 2007 m. Nacionalinės energetikos strategijos variante (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Nacionalinės energetikos strategijos tikslų, aktualių BPD, pokyčių palyginimas

2002 m. Nacionalinės energetikos strategijos strateginiai tikslai	2007 m. Nacionalinės energetikos strategijos užduotys
(1) užtikrinti patikimą ir saugų energijos tiekimą patiriant mažiausiai išlaidų ir kuo mažiau teršiant aplinką, nuolat didinant energetikos sektoriaus veiklos efektyvumą;	3) įgyvendinti ES aplinkosaugos reikalavimus energetikos sektoriuje;
8) toliau plėtoti regioninį bendradarbiavimą ir kooperaciją siekiant, kad per artimiausią penkmetį būtų sukurta bendra Baltijos valstybių elektros energijos rinka;	7) toliau plėtoti regioninį bendradarbiavimą ir kooperaciją, siekiant iki 2012 m. integruoti Baltijos šalių elektros energijos rinką į ES šalių rinkas, kartu sudarant sąlygas efektyviai panaudoti Kruonio HAE projektinį galingumą;
10) padidinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemų efektyvumą;	5) atnaujinti fiziškai ir morališkai susidėvėjusias elektrines, elektros energijos, gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo, centralizuoto šilumos tiekimo sistemas, kartu padidinant jų veiksmingumą ir patikimumą;
11) pasiekti, kad elektros energijos, pagamintos termofikaciniu režimu, dalis bendrame elektros energijos gamybos balanse laikotarpio pabaigoje sudarytų ne mažiau kaip 35 %;	10) elektros energijos, pagamintos termofikacinėse elektrinėse per šildymo sezoną, dalį bendrame elektros energijos gamybos balanse 2025 m. padidinti iki 35 %;
12) siekti, kad atsinaujinančių energijos išteklių dalis bendrame pirminės energijos balanse 2010 m. sudarytų iki 12 %	9) atsinaujinančių energijos išteklių dalį bendrame šalies pirminės energijos balanse 2025 m. padidinti ne mažiau kaip iki 20 %;

Šaltiniai: 2002 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1130 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“; 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1046 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“

Nors BPD dokumentas yra grindžiamas tik tam tikrais senojo Nacionalinės energetikos strategijos dokumento punktais, kurie taip pat yra ir naujojo dokumento tekste, sunku daryti išvadą, kad BPD dera su naująja Energetikos strategijos redakcija. Ji buvo priimta atsižvelgiant į pastarojo laikotarpio pasaulinių energetikos tendencijų permainas, globalios klimato kaitos keliamas problemas ir jų įtaką ilgalaikiai pasaulinei energetikos perspektyvai; Europos Sąjungos valstybių narių bei Europos Komisijos iniciatyvas dėl Europos Sąjungos energetikos politikos; išliekančią ir dar didėjančią Lietuvos priklausomybę nuo tiekiamų iš Rusijos energetinių išteklių; Baltijos šalių ir Lenkijos strateginės partnerystės energetikos srityje svarbą. Dėl šių aplinkybių neabejotinai keitėsi ir energetikos politikos kryptys bei užduotys. Naujajame dokumente kalbama apie saugios branduolinės energetikos nenutrūkstamumą, elektros tinklų sujungimą su Skandinavijos ir Lenkijos tinklais, gamtinių dujų saugyklų pajėgumus ir gamtinių dujų atsargas, biodegalų vartojimą, energetikos infrastruktūros atnaujinimą, energijos taupymą.

Išplečiamas požiūris į energetikos sektoriaus valdymą, pabrėžiant ne tik energetikos srityje veikiančių institucijų bei jose dirbančių darbuotojų žinias ir įgūdžius, bet ir energetikos sektoriaus reguliavimo principus, institucijų nepriklausomumą. Taip pat kalbama apie poreikį išsaugoti ir stiprinti energetikos specialistus rengiančias bei energetikos srityje dirbančias mokslo tiriamąsias institucijas. Šiais energetikos sektoriaus saugumo, efektyvumo, darnumo ir konkurencingumo reikalavimais naujoji strategija skiriasi nuo savo pirmtakės. Dėl to BPD numatyti paramos energetikos infrastruktūrai skyrimo prioritetai ne visai atitiko pasikeitusius nacionalinius energetikos politikos uždavinius.

BPD taip pat konkrečiai buvo nurodoma, kokias **Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos** (2001 m.) nuostatas įgyvendins BPD 1.2 priemonė. Tai pastatų atnaujinimas ir jų energijos ūkio modernizavimas bei atsinaujinančių, vietinių bei atliekinių energijos šaltinių naudojimas. Naujoje Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programoje (2006 m.) šie tikslai išlaikomi ir dar labiau išplėtojami. Kalbant apie pastatų atnaujinimą minima, kad reikia sustiprinti pastatų savininkų, valdytojų ir kitų rinkos dalyvių gebėjimą prižiūrėti, atnaujinti ir modernizuoti pastatus, gerinti jų energetinius duomenis. Tačiau nebelieka nuostatos, jog visų pirma dėmesys turėtų tekti mokykloms ir pastatams, išlaikomiems Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų. Atsinaujinančių, vietinių bei atliekinių energijos šaltinių naudojimo tikslas išsamiai nurodomas konkrečiais skaičiais – siekti, kad 2010 m. atsinaujinantys energijos išteklių sudarytų iki 12 proc. bendrame pirminės energijos balanse, o elektros energijos gamyba iš šių išteklių sudarytų 7 proc. visos suvartojamos elektros energijos pagal sutartus su ES įsipareigojimus. Be to, naujoji strategija įtraukia ir tikslą didinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą kogeneracijos, centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuose, įmonių technologiniuose procesuose, įmonių, įstaigų ir namų ūkio įrenginiuose, transporte. Tai platesnio masto priemonė nei 2001 m. dokumente numatytas tikslas efektyviau vartoti energiją gamybos procesuose, tačiau būtent tokios intervencijos sritys jau buvo numatytos rengiant BPD.

- Regionų plėtros politika programavimo laikotarpiu keitėsi iš esmės. 2005 m. patvirtina **Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategija**, nustačiusi galutinius politikos tikslus, kryptis ir veiksmus, pakeitė ES paramos panaudojimo regioninės plėtros srityje nuostatas, taikytas 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu³⁶. Strategijoje buvo numatytas naujas Lietuvos regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmas. Jo pagrindą sudaro įvardyti 5 regioninių augimo centrai: Alytaus miesto savivaldybė, Marijampolės savivaldybė, Tauragės rajono savivaldybė, Telšių rajono savivaldybė ir Utenos rajono savivaldybė, – kuriais siekiama sumažinti užimtumo ir pajamų lygio diferenciaciją Lietuvoje ir, atitinkamai per šių centrų plėtrą, padidinti teritoriškai artimų (50–70 km spinduliu esančių) probleminių teritorijų gyventojų užimtumo ir pajamų lygį. 2007 m. pradžioje buvo patvirtintas ir probleminių teritorijų sąrašas. BPD ir jo priedas nebuvo koreguojamas, atsižvelgiant į regioninės politikos nuostatų ir įgyvendinimo mechanizmo pokyčius, todėl šiuo aspektu tęstinis BPD suderinamumas – žemas.

---

³⁶ VPVI. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas. P. 159.

Apibendrinant galima teigti, kad BPD įgyvendinimo laikotarpiu Lietuvos nacionalinė politika iš esmės nesikeitė: tiek Valstybės ilgalaikės raidos strategija, tiek ir Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikės plėtros iki 2015 m. strategija išliko nepakitusios, todėl programos lygiu BPD įgyvendinimo metu buvo užtriktinas aukštas tęstinis intervencijų suderinamumas su nacionalinės politikos kryptimis. Vienintelis trūkumas, kurį galima išskirti – BPD finansavimas liko nesuderintas su nauju regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmu. 2005 m. Lietuvos regioninės plėtros strategijoje išskyrus regioninius ekonomikos augimo centrus buvo galima tam tikrose BPD priemonėse (pavyzdžiui, skatinančiose verslo plėtrą) papildomus prioritetinius balus teikti projektams, įgyvendinamiems šiuose centruose.

Apibendrinant tęstinį paramos suderinamumą priemonių lygiu dėl sektorinių strateginių dokumentų pakeitimų galima teigti, kad pastebimas žemesnis paramos suderinamumas pagal BPD 1.1 ir 1.2 priemones. Tačiau imtis korekcinį veiksmų transporto ir energetikos srityse po naujų strateginių dokumentų įsigaliojimo buvo netikslinga, nes didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiems sektoriams jau buvo paskirstyta.

2.3. ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD rezultatų indėlio siekiant LR ir ES strateginių tikslų įvertinimas

---

BPD paskirtis buvo prisidėti prie Lietuvos ir ES strateginių tikslų įgyvendinimo. Pastarųjų atžvilgiu Europos Komisija labiausiai akcentavo programinių dokumentų atitiktį Europos Komisijos socialinės ir ekonominės plėtros prioritetų³⁷ gairėms. Vienas iš svarbiausių ES strateginių dokumentų – Lisabonos strategija, kurioje numatyti pagrindiniai ES prioritetai, t. y. žinių visuomenės kūrimas, mokslinių tyrimų sektoriaus plėtra bei verslo aplinkos gerinimas. BPD buvo parengtas jau patvirtinus Lisabonos strategiją, todėl jo prioritetuose matyti aiški sąsaja su šia strategija. Lisabonos strategijos nuostatos buvo perkeltos į 2005 m. patvirtiną Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą (toliau – NLS). Kitas svarbus ES dokumentas – 2001 m. priimta Geteborgo strategija, nustačiusi, kad „*priimant sprendimus turi būti vienodai atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos aspektus*“. Pagrindiniai Geteborgo strategijos prioritetai apėmė klimato kaitos, darnaus transporto, gerovės išsaugojimo ir darnaus natūralių gamtos išteklių vartojimo aspektus. Jos nuostatos atsispindi Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje. BPD indėlis siekiant nacionaliniuose ir ES strateginiuose dokumentuose nustatytų tikslų gali būti nustatytas, analizuojant BPD poveikio ir rezultato rodiklius³⁸ bei lyginant jų reikšmę strategijų kiekybinių uždavinių įgyvendinimui.

2.3.1. BPD programos lygmens rezultatų indėlis

BPD programos lygiu buvo numatyti trys pagrindiniai rodikliai (žr. 8 lentelę), susiję su svarbiausiais makroekonominiais šalies vystymosi veiksniais: BVP augimu ir užimtumu. Tai atitinka BPD nuostatą, jog pagrindinis programos tikslas – „*sustiprinti nacionalinio ūkio ilgalaikio konkurencingumo plėtotės prielaidas, paspartinti perėjimą prie žinių ekonomikos, kuriai būdingas didėjantis BVP ir aukštas gyventojų užimtumo rodiklis <...>*“. Šis tikslas

---

³⁷ Communication from the Commission - The structural funds and their coordination with the Cohesion Fund - Guidelines for programmes in the period 2000-2006 (COM/99/0344 final); Communication from the Commission - The structural funds and their coordination with the cohesion fund - Revised indicative guidelines (COM/2003/0499 final)

³⁸ Remiamasi 2009-05-18 SFMIS duomenimis

sutampa su VIRS užprogramuotos ilgalaikės Lietuvos vizijos akcentais, jog „pagrindinis nacionalinės ūkio plėtros prioritetas – pasiekti aukštus BVP augimo rodiklius“, o „ekonomikos augimas ilguoju laikotarpiu sudarys sąlygas didinti užimtumą ir realiąsias pajamas.“

8 lentelė. BPD lygmens rodikliai.

Rodiklis	Pradinis taškas (metai)	Kiekybinis uždavinys (iki 2008 m. pabaigos)	Rezultatas
Realaus BVP padidėjimas pagal pradinį scenarijų	5 % per metus (ilgalaikė perspektyva)	1,5 %	2,2 %*
Papildomos darbo vietos		19 000	19 525 bendros sukurtos darbo vietos ir 19 136 papildomos darbo vietos**
Įdarbinimo lygio padidėjimas	Įdarbinimo lygis – 58,8 %: vyrai – 61,1 %; moterys – 56,7 %	59,8 %	Įdarbinta 15 356 bedarbių

Šaltiniai: BPD priedas, vertinimų ataskaitos, SFMIS duomenų bazė

* atlikto BPD paramos bendrajam vidaus produktui vertinimo (2009 m.) skaičiavimais

LR Finansų ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakyme Nr. 1K-254 „Dėl Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento rodiklių skaičiavimo“ nurodoma, kad rodiklis „Papildomų darbo vietų skaičius**“ apima „dėl įgyvendinto projekto per dvejus trejus ateinančius metus projekto vykdytojų ir (arba) jų partnerių numatomas sukurti nuolatinės ir laikinas darbo vietas“, o rodiklis „**Bendras sukurtų darbo vietų skaičius**“ apima „tik tiesiogiai projekto įgyvendinimo metu sukurtas / išlaikytas nuolatinės ir laikinas darbo vietas“. Taip pat nurodoma, kad konkreti darbo vieta skaičiuojama tik vieną kartą, priskiriant ją vienam arba kitam rodikliui.

BVP – vienas svarbiausių rodiklių, parodančių šalies ekonomikos išsivystymo lygį. BVP augimo tikslas yra numatytas visuose šalies strateginiuose dokumentuose. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros strategijoje prognozuojama, kad BVP turėtų augti du ar net pusantro karto iki 2015 m., o jo kasmetinis prieaugis sudarytų 5–6 proc. BPD priede numatyta, kad paramos tikslas yra šį rodiklį padidinti 1,5 proc. Išankstiniais Finansų ministerijos vertinimais, sėkmingai panaudojus struktūrinius fondus, 2004–2006 m. BVP turėjo padidėti po 1,2–1,8 proc. arba 690–1139 mln. LT.³⁹ Šios prognozės perkeltos į NLS, kurioje teigiama, kad „dėl sėkmingo Struktūrinių fondų paramos panaudojimo šalies BVP padidėtų nuo 1,2 proc. 2004 m. iki 1,8 proc. 2006 m.“ 2009 m. Finansų ministerijos užsakymu vykdomo ES struktūrinių fondų paramos poveikio BVP vertinimo tarpiniai rezultatai rodo, kad dėl BPD paramos 2006 m. BVP didėjo 1,2 proc., 2007 m. – 1,6 proc., o didžiausias poveikis stebimas 2008 m., kai sudarė apie 2,2 proc. Kadangi BPD programos įgyvendinimas šiek tiek vėlavo, todėl ir aukštesnis paramos poveikis BVP augimui stebimas vėlesniais metais.

Kiekybiniai uždaviniai naujų darbo vietų kūrimui nustatyti tik LNS. Keliamas tikslas (130.1 punktą) sudaryti sąlygas, kad šalyje 2005–2008 m. būtų sukurta ne mažiau kaip 150 tūkst. naujų darbo vietų. Statistikos departamento duomenimis, per šį laikotarpį iš viso buvo sukurtos 108 487 naujos darbo vietos. Tačiau atsižvelgiant į tam tikrus metodologinius trūkumus dėl BPD projektuose sukurtų naujų (papildomų) darbo vietų skaičiavimo⁴⁰ ir klaidingą interpretavimą (poveikį ir ypač ilgalaikį, geriau atitinka sukurtos nuolatinės papildomos darbo

³⁹ Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. Final Report. Centre for Strategy and Evaluation Services, October 2003.

⁴⁰ Plačiau išanalizuota 2008 m. VPVI atliktame vertinime „ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą“.

vietos, kadangi laikinų darbo vietų nutrūkus projekto finansavimui nebelieka) negalima tiksliai įvertinti BPD indėlio į naujų papildomų darbo vietų kūrimą. Nepaisant to, jau BPD projektų įgyvendinimo metu sukurtos 19 525 darbo vietos ir kaip projektų pasekmė prognozuojamos 19 136 darbo vietos yra gana reikšmingas indėlis siekiant nacionalinių užimtumo tikslų.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje yra pateikiami užimtumo lygio didinimo ir nedarbo mažinimo tikslai: „*priartinti užimtumo lygį iki 70 proc. bei sumažinti ir išlaikyti nedarbą stabiliai neaukštame, ne daugiau 6–7 proc. lygyje.*“ Dėl BPD sukurtos naujos darbo vietos neabejotinai prisidėjo prie šių užimtumo tikslų. 2008 m. atlikto vertinimo duomenimis⁴¹ ES struktūrinė parama prie nedarbo lygio sumažinimo prisidėjo 0,75 proc. atsižvelgiant tik į nuolatines darbo vietas ir 1,49 proc. atsižvelgiant į visas darbo vietas.

Kitas BPD programos lygiu nustatytas kiekybinis uždavinys buvo susijęs su *įdarbinimo lygio padidėjimu*. Nei viename nacionaliniame strateginiame dokumente nėra kiekybiškai išreikštų tikslų įdarbinimo lygio atžvilgiu. Paminėti būtų galima tik NLS, kurioje numatyti planai suteikti naujas galimybes bedarbiams. Bedarbių integracijai į darbo rinką buvo skiriamos BPD 2.1 priemonės lėšos: remiantis SFMIS duomenimis, dėl dviejų šios priemonės projektų⁴² buvo įdarbinta 15 356 bedarbių. Planuotas rezultato rodiklis buvo viršytas 6 kartus, tačiau Darbo biržos duomenimis⁴³, 2004–2007 m. iš viso buvo įdarbinta 446,8 tūkst. bedarbių, todėl BPD lėšomis prie šio rezultato buvo prisidėta tik 3,4 proc.

2.3.2. BPD prioritetų lygmens rezultatų indėlis

Šiame skyriuje analizuojami tik tie BPD prioritetų lygmens stebėsenos rodikliai, kurie yra tiesiogiai susiję su nacionalinių strateginių dokumentų tikslų ir uždavinių įgyvendinimu:

- *Bendro prekių kiekio, gabenamo visomis transporto priemonėmis padidėjimas*. BPD pirmojo prioriteto investicijoms keliamas tikslas pasiekti, kad bendras prekių, gabenamų geležinkelių, kelių, oro, jūrų ir vidaus vandenų transporto priemonėmis, kiekis lyginant su 2002 m. bendru prekių kiekiu padidėtų 17 proc. Šis kiekybinis uždavinys prisideda prie Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros strategijoje keliamo tikslo iki 2015 m. 2–3 kartus padidinti tranzito apimtis. Statistikos departamento duomenimis, tranzito apimtys nuo 2002 iki 2008 m. padidėjo 36 proc., tačiau abejonių kelia, kiek šio rodiklio pasiekimas gali būti siejamas su ES struktūrinių fondų paramos rezultatais, greičiau jam įtakos turi tokie veiksniai kaip Lietuvos integracija į ES ir laisvas prekių judėjimas bendrojoje rinkoje⁴⁴.
- *Asmenų, dalyvaujančių tęstiniame ir praktiniame mokyme, dalies 25–64 m. amžiaus grupėje padidėjimas*. BPD parama buvo siekiama, jog 25–64 m. amžiaus asmenų, dalyvaujančių tęstiniame ir praktiniame mokyme, dalis padidėtų iki 6,7 proc. (pradiniu tašku pasirinkti 2001 m. duomenys – 3,7 proc.). Šis rodiklis tiesiogiai koreliuoja su nurodytuoju NLS patvirtintu kiekybiniu uždaviniu padidinti besimokančių visą gyvenimą gyventojų dalį nuo 6,3 proc. (2005 m.) iki 11 proc. (2010 m.). Mokymosi visą

---

⁴¹ VPVI. ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD vertinimas. – P. 54.

⁴² BPD2004-ESF-2.1.0-03-06/0001-07 (projekto vertė: 81 196 000,00 Lt) ir BPD2004-ESF-2.1.0-01-04/0002-06 (projekto vertė: 21 742 000,00 Lt).

⁴³ <http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Situacijos/Situacijos.aspx>

⁴⁴ ESTEP. Struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimas ir rekomendacijos dėl 2007–2013 m. ES paramos laikotarpio programavimo, 2007 m. – P. 32.

gyvenimą sąlygų plėtojimui buvo skirta atskira BPD 2.4 priemonė, pagal kurią programos metu buvo įgyvendintas 191 projektas ir investuota virš 217 mln. Lt paramos (5 proc. visų BPD lėšų) Tačiau remiantis Statistikos departamento duomenimis, BPD įgyvendinimo pradžioje (2004 m.) mokymosi visą gyvenimą lygis siekė 5,9 proc., o programos pabaigoje (2008 m.) rodiklis tebuvo 4,9 proc.

- *Sumažėjo nelankančių bendrojo lavinimo mokyklos arba metusių jų vaikų.* Šis rodiklis kitaip dar vadinamas „sumažėjusių iškritusių iš mokyklos lygiu“. BPD priede keliamas tikslas pasiekti, kad šis lygis sumažėtų iki 16,4 proc. Pateikiamas pradinis atskaitos taškas 2002 m. – 16,9 proc. Rodiklis yra susijęs su Valstybės ilgalaikės raidos strategijos uždaviniais, kuriais siekiama, kad ne mažiau kaip 95 proc. vaikų įgytų pagrindinį išsilavinimą ir ne mažiau kaip 95 proc. vaikų, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, mokytųsi toliau ir įgytų vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausių profesinę kvalifikaciją. Taip pat kiekybiniai uždaviniai yra nustatyti NLS, kurioje siekiama, kad iki 2008 m. 18–24 metų jaunimo, kuris nėra įgijęs vidurinio (ISCED 3 lygmens) išsilavinimo ir nesimoko, dalis neviršytų 9,2 proc. Taigi lyginant nacionalinių strateginių dokumentų ir BPD siekius, pastarieji gana neambicingi: siekiama sumažinti nesimokančių vaikų lygį 0,5 proc., kai strateginiais šalies tikslais programuojamas sumažinimas iki 7 proc.
- *Paramą gavusių pradedančiųjų įmonių, kurios išsilaikė 12 mėnesių, dalis.* Rodiklis parodo, kokia dalis paramą gavusių pradedančiųjų įmonių sėkmingai vykdė veiklą mažiausiai 12 mėnesių po paramos gavimo. BPD priede buvo nustatyta, kad tokių įmonių bus 90 proc. Šio rodiklio pasiekimai susiję su VIRS (Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotos strategijoje) esančių prognozių dėl naujų įmonių likvidavimo lygio sumažėjimo 2–4 kartus (iki 2015 m.) įgyvendinimu. Nors remiantis SFMIS duomenimis rodiklis yra viršytas (visos pradedančios įmonės, gavusios paramą pagal BPD 3.1 priemonę sėkmingai vykdė veiklą mažiausiai vienerius metus), tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tarp tiesioginės paramos verslui gavėjų (iš viso – 106) tik 13 buvo pradedančiosios įmonės. Todėl BPD poveikis naujų įmonių likvidumo lygio sumažėjimui – mažas.
- *Pajamų lygio žemės ūkio sektoriuje padidėjimas.* Šiuo rodikliu numatoma, kad pajamų lygis žemės ūkio sektoriuje padidės 4,5 proc. lyginant su pradiniu tašku (2002 m.), pagal kurį vidutinės grynosios pajamos kaimo vietovėse sudarė 320,4 Lt žmogui per mėnesį. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje (Kaimo ir žemės ūkio plėtros strategija) nurodoma, kad kaimo gyventojų vidutinės disponuojamos pajamos, skaičiuojant vienam šeimos nariui, trečdaliu mažesnės nei miesto gyventojų, todėl skatinama ši atotrūkį mažinti (kiekybinis uždavinys nesuformuluotas). Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2004–2008 m. pajamos vienam kaimo vietovių gyventojui padidėjo perpus (iki 811 Lt), tačiau atotrūkį nuo miesto gyventojų pajamų pavyko sumažinti tik 5 proc. Spartus pajamų kilimas rodo, kad BPD numatytas 4,5 proc. pajamų padidėjimas yra neproporcingai mažas. Kita vertus, pajamų lygio žemės ūkio sektoriuje augimui žymiai didesnės įtakos turėjo ne BPD, o kitos žemės ūkyje analizuojamu laikotarpiu įgyvendintos programos (Kaimo plėtros programa, Specialioji kaimo rėmimo programa) ir ypač tiesioginės išmokos (plačiau šių skirtingų finansinių priemonių, skirtų žemės ūkio ir kaimo plėtrai, suderinamumas yra analizuojamas 6 priede pateiktoje atvejo studijoje).

- *Interneto vartotojų skaičius.* BPD priede nustatytas poveikio lygio stebėsenos rodiklis – gyventojų dalies, naudojančios internetą bent kartą per savaitę ir dažniau, metinis augimas – 6 proc. Apie tikslą skatinti naudojimąsi internetu yra kalbama VIRS ir NLS. Analizuojant statistinius duomenis (9 lentelė), matyti, kad programavimo laikotarpiu vidutiniškai interneto naudotojų skaičius augo 6 proc. Nors negalima tiksliai apskaičiuoti, kiek prie šio augimo prisidėjo BPD subsidijos, tačiau vien jau keli pagal BPD 3.3 priemonę įgyvendinti IT infrastruktūros projektai („Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plėtojimas tinklas RAIN“ projektas Nr. BPD2004-ERPF-3.3.0-03-04/0005-10, „Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo plėtra“ projektas Nr. BPD2004-ERPF-3.3.0-03-04/0009-01) buvo itin reikšmingi interneto vartotojų skaičiaus augimui Lietuvoje.

9 lentelė. Interneto vartotojai Lietuvoje (%)

Rodiklis	Metai	Vartotojų dalis	Pokytis
Interneto vartotojai	2004	26	
	2005	30	+4 %
	2006	38	+8 %
	2007	45	+7 %
	2008	50	+5 %

Šaltinis: Eurostat duomenų bazės

- *Mažesnis poveikis aplinkai: mažesnis CO₂, SO₂, Nox išskyrimas į aplinką.* Šio rodiklio kiekybinė išraiška yra nustatyta paramai pagal BPD 1.2 priemonę „Energos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“. Buvo tikimasi, kad dėl BPD paramos išmetamo CO₂ kiekį pavyks sumažinti 270 000 tonų. Šis tikslas siejamas su Nacionalinės darnaus vystymosi strategijoje numatytu uždaviniu mažinti atmosferos taršą. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2004–2007 m. energetikos įrenginių CO₂ išmetimai sumažėjo 517 tūkst. tonų. Įvertinant, kad įgyvendintus BPD 1.2 priemonės lėšomis finansuotus projektus, SFMIS duomenimis, CO₂ sumažintas 87 tūkst. tonų, galima teigti, jog BPD prie atmosferos taršos iš energetikos įrenginių mažinimo prisidėjo 17 proc.
- *Dirbančių moterų veiklos suaktyvėjimas.* BPD siekiama 1 proc. padidinti moterų darbo jėgos aktyvumo lygį. Kaip rodo Statistikos departamento duomenys, nuo 2004 iki 2008 m. to padaryti nepavyko: aktyvumo lygis smuko viena dešimtąja procento. Strateginiuose Lietuvos ir ES dokumentuose kiekybine forma tikslai nėra išreikšti.

10 lentelė. Moterų užimtumo duomenys

Rodiklis	2004	2005	2006	2007	2008
Užimtųjų moterų skaičius, tūkst.	702,5	723,0	743,2	756,5	751,4
Moterų užimtumo lygis, %	58,4	57,8	59,4	61,0	62,2
Moterų aktyvumo lygis, %	65,6	64,9	64,6	65,0	65,5

Šaltinis: Statistikos departamento duomenų bazės

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad BPD kiekybiniai uždaviniai labiausiai koreliavo su Nacionalinės Lisabonos strategijos tikslais. Greičiausiai todėl, kad pastarasis dokumentas jau buvo rengtas po BPD bei jo priedo patvirtinimo ir rengiant jį buvo atsižvelgiama į ES struktūrinės paramos panaudojimo dokumentus. Kalbant apie BPD rezultatų indėlį, reikia

konstatuoti, kad bendrosioms socialinėms-ekonominėms tendencijoms (BVP augimui, užimtumui) struktūrinių fondų parama turėjo teigiamos įtakos. Kita vertus, kai kurie BPD paramai nustatyti poveikio rodikliai (pavyzdžiui, nesimokančių vaikų skaičiaus mažėjimo, kaimo vietovės gyventojų pajamų didėjimo srityse) nebuvo itin tinkami paramos poveikiui stebėti, nes lyginant su bendru Lietuvos kontekstu BPD į šių problemų sprendimą investavo mažai.

3. SUDERINAMUMO PRINCIPŲ TAIKYMO POŽIŪRIS IR STEBĖSENOS PRIEMONĖS

Paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. BPD vidinis ir išorinis suderinamumas programos pradžioje buvo patvirtintas *ex-ante* vertinimo⁴⁵ metu. Vertinimo ataskaitoje⁴⁶ nustatyta, kad BPD prioritetai ir priemonės yra suderintos tarpusavyje (užtikrintas vidinis nuoseklumas), suderintos su nacionalinėmis ir ES politikomis bei atitinka svarbiausius strateginius dokumentus (užtikrintas išorinis suderinamumas). Tačiau pabrėžtina, kad vidinis suderinamumas negalėjo būti išsamiai įvertintas, nes dar nebuvo parengtas BPD priedas, kuriame išsamiai nurodomos atskirų priemonių intervencijos sritys, tikslinės grupės, finansavimo šaltiniai. Be to, suderinamumo principui užtikrinti neužtenka gerai suplanuotų programinių dokumentų, reikia ir atitinkamų įgyvendinimo mechanizmų bei stebėsenos priemonių, kad programos įgyvendinimo eigoje būtų išlaikomas tęstinis paramos suderinamumas. Ankstesnėje ataskaitos dalyje jau buvo išanalizuota, kad socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, vykę BPD įgyvendinimo metu, taip pat kai kurių nacionalinių strateginių dokumentų pakeitimai programos eigoje mažino pirminį išorinį paramos suderinamumą ir tinkamumą besikeičiančiame kontekste. Toliau šioje ataskaitos dalyje analizuojama, koks požiūris ir priemonės buvo taikomos, siekiant užtikrinti suderinamumo principo laikymąsi 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu ir kas vykdoma įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas.

3.1. Suderinamumo principo taikymo aspektai įgyvendinant BPD

Šio vertinimo metu buvo atlikta BPD priedo turinio analizė, kurios rezultatai pateikiami 4 priede bei dvi atvejo studijos, išsamiai nagrinėjančios BPD paramos transportui ir žemės ūkiui suderinamumą (atvejo studijos pateiktos 6 priede). Analizė rodo, kad vidinio suderinamumo daugiausiai buvo siekiama, nustatant (1) *takoskyrą* tarp finansuojamų veiklų bei finansinių instrumentų ir (2) numatant galimos *sinergijos* tarp atskirų BPD priemonių ryšius. Takoskyra, atsižvelgiant į pareiškėjų tipą, galutinių naudos gavėjų grupes, buvo apibrėžta aštuonių BPD priemonių aprašymuose: BPD 1.3 priemonė koordinuota su BPD 4.1, 4.2 ir 4.4 priemonėmis, BPD 2.1 priemonė su BPD 2.2 priemone, BPD 3.1 priemonė turizmo srityje su BPD 3.4 ir 4.4 priemonėmis). Galimų sinergijos ryšių programos viduje buvo išskirta visoms BPD priemonėms, kai kurioms numatant galimą paramos sinergiją net su 5–7 kitomis BPD priemonėmis (pavyzdžiui, BPD 1.3, 3.1 ir 3.4 priemonių atvejai).

Išorinis BPD paramos suderinamumas daugiausiai pastebimas priemonių aprašymuose pateiktose nuorodose į nacionalinių ar sektoriinių strategijų įgyvendinimą bei per finansavimo šaltinių koordinavimą. Siekiant išvengti paramos persidengimo su kai kuriais kitais finansiniais instrumentais (Sanglaudos fondu, Tarptautiniu Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo fondu, EŽŪOGF Garantijų dalimi) BPD priede buvo numatytos skiriamosios ribos pagal projekto vertę, finansuojamas veiklas ir paramos formą. Ši takoskyra buvo ypač aktuali transporto,

---

⁴⁵ Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo paslaugų pirkimo atviro konkurso sąlygų 1 priedas „Techninė specifikacija“ 3.3 punktas.

⁴⁶ Centre for Strategy & Evaluation Services. Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. – P. 128.

aplinkos apsaugos, energetikos ir žemės ūkio sektoriuose. Šio vertinimo metu atliktos BPD paramos žemės ūkio ir transporto srityse suderinamumo su kitomis finansinėmis priemonėmis atvejo studijos demonstruoja aiškius sinergijos efektus su kitais ES finansiniais instrumentais, todėl gali būti laikomi gerosios praktikos⁴⁷ pavyzdžiais.

11 lentelė. Išorinio BPD paramos suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai

Kaip gerosios praktikos pavyzdį galima išskirti ERPF paramos, teiktos pagal BPD 1.1 priemonę, ir Sanglaudos fondo koordinavimą bei sinergiją. Didesnė pridėtinė vertė įgyvendinant transeuropinio transporto tinklo plėtros projektus buvo pasiekta planuojant ir koordinuojant atskirų projektų, finansuojamų skirtingų finansinių instrumentų lėšomis, įgyvendinimą. Pavyzdžiui, Sanglaudos fondo lėšomis finansuoto projekto „Šiaurinis privažiavimo kelias į Klaipėdos uostą“ (projekto Nr. 2000/LT/16/P/PT/005) rezultatai buvo papildomi ERPF lėšomis finansuotų projektų „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-04-05/0007) ir „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra, II etapas“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-05-06/0006) rezultatais. Sinergijai prielaidas sudarė keli veiksniai: (1) ta pati institucija ir darbuotojai (Susisiekimo ministerijos Strateginio planavimo ir finansų departamentas) buvo atsakingi už paramos iš ERPF ir Sanglaudos fondo transporto sektoriui planavimą; (2) pagal Sanglaudos fondo procedūras iš anksto 2004–2006 m. programavimo laikotarpiui buvo patvirtintas konkrečių transporto projektų sąrašas, kurio pagrindu teiktos projektų paraiškos lėšoms iš Sanglaudos fondo; (3) ERPF parama valstybinės reikšmės transporto infrastruktūros projektams finansuoti buvo teikiama pagal tiesioginio skyrimo procedūrą.

Kitas geras BPD paramos sinergijos su ES finansiniais instrumentais pavyzdys – BPD ketvirtojo prioriteto priemonių koordinavimas su Kaimo plėtros programos, finansuotos EŽŪOGF Garantijų dalies lėšomis, priemonėmis. KPP parama pasinaudojo didžioji BPD paramos gavėjų dalis: užfiksuoti 1098 autorizuotų KPP paraiškų atvejai, kai paramos gavėjai paramą gavo ir pagal BPD priemones, tai sudaro net 68 proc. bendro projektų, įgyvendinamų pagal BPD kaimo plėtros priemones, skaičiaus. Sautykinai didžiausia (net 82 proc.) paramos pagal BPD 4.2 priemonę „Jaunųjų ūkininkų išikūrimas“ gavėjų dalis dalyvavo ir KPP priemonėse. Sinergiją skatino aiškus dviejų finansavimo šaltinių susiejimas programiniuose dokumentuose ir paramos teikimo procedūrose. BPD 4.2 priemonės gairėse pareiškėjams buvo nustatyta, kad prioritetas bus teikiamas jauniems ūkininkams, perimantiems ūkį iš dalyvaujančio KPP priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, o priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklis – „Jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičius“.

Šaltinis: sudaryta autorių, plačiau atvejo studijas žr. 5 priede.

Galima pastebėti, kad didesnes sinergijos galimybes su kitais ES finansiniais instrumentais (pavyzdžiui, EIB paskolomis⁴⁸) riboja tai, kad skyrėsi BPD ir kitų finansinių instrumentų intervencijų logika bei finansavimo modelis: tinkamos finansuoti išlaidos, projekto vystymo ir

⁴⁷ ES struktūrinės paramos suderinamumo gerosios praktikos atveju vertintojai laiko tokią situaciją, kai BPD priemonės ar projekto lygiu pastebimas pro-aktyvus suderinamumo principo taikymo požiūris, t.y. užtikrinta ne vien takoskyra su kitomis BPD priemonėmis ar ES finansiniu instrumentu ir atitikimas ES bei nacionalinės politikos nuostatoms, bet ir tam tikromis procedūromis projektų lygiu skatinama paramos sinergija.

⁴⁸ BPD numatyta galimybė projektus, remiamus struktūrinių fondų, kartu finansuoti ir EIB teikiamų paskolų lėšomis. Pavyzdžiui, ši galimybę įtvirtinta ir 1.1 priemonės aprašyme, o taip pat ir pačioje paraiškos formoje, nurodant projekto finansavimo šaltinius, numatyta atskira finansavimo lėšų eilutė Europos investicijų banko paskolai nurodyti.

atrankos procedūros, parama teikiama kitokių finansinių produktų pavidalu (paskolos vs subsidijos). Atkeiptinas dėmesys, kad 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1083/2006 jau yra numatytos didesnės sinergijos galimybės tarp struktūrinių fondų finansavimo ir EIB paskolų – įsteigiant JASPERS, JEREMIE ir JESSICA finansinius instrumentus.

Analizuojant vidinį BPD paramos suderinamumą pastebima, kad didžiausias dėmesys buvo skirtas *koordinavimui* (projektų lygiu siekiant išvengti dvigubo finansavimo rizikos). Nors kaip jau buvo minėta, programiniame dokumente sinergijos ryšių tarp BPD priemonių išskirta itin daug, tačiau reta praktinių pavyzdžių, kai konkrečiomis priemonėmis ar procedūromis buvo siekiama užtikrinti paramos *sinergiją*. Kaip vienintelį gerosios praktikos pavyzdį vidinio BPD suderinamumo srityje galima išskirti BPD 1.5 priemonės, skirtos socialinės ir švietimo infrastruktūros plėtrai, finansavimo papildomumą su ESF priemonėmis. Pavyzdžiui, kai kuriuose kvietimuose paramai pagal BPD 1.5 priemonę buvo numatyta skirti papildomus 5 balus projektams, turintiems sąsajas su ESF finansuotais projektais⁴⁹. Tačiau kitų BPD priemonių sinergijos potencialas nebuvo išnaudotas. Pavyzdžiui, neišnaudoti akivaizdūs sinergijos ryšiai tarp BPD priemonių, orientuotų į turizmo plėtrą (parama privatiems ūkio subjektams pagal BPD 3.1 priemonę ir parama viešosios turizmo infrastruktūros projektams pagal BPD 3.4 priemonę).

Procedūrų prasme, įgyvendinant BPD paramos suderinamumo principui užtikrinti buvo taikomos kelios priemonės, kurios apžvelgiamos 12 lentelėje. Bendrai taikytos priemonės buvo veiksmingos, užtikrinant paramos nepersidengimą ir finansuojamų projektų atitiktį horizontaliosioms Bendrijos politikoms. Taikytos priemonės mažiausiai veiksmingos siekiant paramos tarp skirtingų BPD priemonių ar finansinių instrumentų sinergijos.

12 lentelė. Paramos suderinamumo vertinimo ir stebėsenos priemonės

Priemonė	Paskirtis	Lygis
Metinė programos įgyvendinimo ataskaita	Atsiskaitoma už BPD paramos suderinamumo laikymąsi pagal 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999 37 str. dėl „Metinės ir baigiamosios įgyvendinimo ataskaitos“ nuostatas. Tačiau metinėse BPD įgyvendinimo ataskaitose trūko analizės bei informacijos apie paramos koordinavimą tarp finansuojamų veiklų bei finansinių instrumentų.	Priemonė taikoma programos lygiu.
Vertinimo ataskaita	Suderinamumo principo taikymo aspektai tam tikra dalimi buvo nagrinėjami įvairių BPD vertinimų metu. BPD įgyvendinimo pabaigoje užsakytas atskiras ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas. 5 priede pateikiama išsami atliktų BPD vertinimų rezultatų, susijusių su suderinamumo principo taikymu įgyvendinant BPD, apžvalga rodo, kad vertinimų ataskaitose buvo identifikuotos tam tikros rizikos dėl tęstinio išorinio BPD paramos suderinamumo (kintant socialinėms-ekonominėms tendencijoms, atnaujinant nacionalinius strateginius	Taikoma programos ir priemonių lygiais.

⁴⁹ Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. A1-126 patvirtintose gairėse pareiškėjams pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento 1 prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ 5 priemonę „Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti Europos socialinio fondo remiamas priemonės)“

Priemonė	Paskirtis	Lygis
	dokumentus), tačiau vertinimo rekomendacijos dažnai liko neįgyvendintos ⁵⁰ . Todėl 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu vertinimas kaip priemonė stebėti ir tobulinti paramos suderinamumo principą buvo mažai veiksminga. Iš dalies ši vertinimo rezultatų nepanaudojimo problema gali būti paaiškinama tuo, kad 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas nebuvo stebimas, dažniau buvo įgyvendinamos procedūrinės, o ne strateginės (kokiomis reikėtų laikyti rekomendacijas, teikiamas dėl aukštesnio BPD suderinamumo) rekomendacijos.	
Atrankos procedūros	BPD priede kiekvienos priemonės aprašyme buvo apibrėžta pagal šią priemonę finansuojamų veiklų <i>skiriamoji riba</i> su kitomis BPD priemonės, programomis, finansiniais instrumentais.	Taikoma priemonės lygiu.
	BPD priede buvo numatyti galimi <i>sinergijos</i> tarp atskirų BPD priemonių ryšiai. Keliose BPD priemonėse sinergijos ryšiams tarp skirtingų BPD priemonių ar kitų finansinių instrumentų stiprinti gairėse pareiškėjams buvo numatyti prioritetiniai atrankos kriterijai.	Taikoma priemonės ir projektų lygiais.
	Projektų atrankos metu buvo stebimas paramos iš skirtingų finansinių priemonių <i>koordinavimas</i> (pareiškėjai paraiškose pateikdavo informaciją apie gautą / gaunamą kitą paramą iš ES struktūrinių fondų arba pateiktą(-as) paraišką(-as) tokiai paramai gauti), ES horizontaliųjų <i>atitikimas</i> (pavyzdžiui, nurodoma, kaip projektas prisidės prie horizontaliųjų politikų, o infrastruktūriniais projektams prie paraiškos reikėjo pateikti poveikio aplinkai vertinimą) ir nacionalinių politikų <i>atitikimas</i> (kai kuriose BPD priemonėse projektų vertinimo metu papildomi balai buvo skiriami tiems projektams, kuriais prisidedama prie Vyriausybės strateginių tikslų ar prioritetų, numatytų atitinkamose programose, pasiekimo (tiesa, lyginamajame kontekste papildomi balai už projektų atitiktį strategijoms buvo itin maži: nuo 1 iki 5).	Taikoma projektų lygiu.
Projektų įgyvendinimo priežiūros procedūros	Projektų įgyvendinimo metu buvo stebimas ES horizontaliųjų politikų atitikimas, ypač dėl viešųjų pirkimų vykdymo (šiuo aspektu įgyvendinančios institucijos taikė išankstinę ir tolesnę kontrolę).	Taikoma projektų lygiu.
Stebėsenos rodikliai	Kai kuriems suderinamumo aspektams buvo nustatyti atskiri stebėsenos rodikliai. Visos programos mastu buvo patvirtinti tokie rodikliai: „projektų, turinčių teigiamos įtakos aplinkai, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos lygioms galimybėms, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos informacinės visuomenės plėtrai, skaičius“.	Taikoma programos ir projektų lygiais.
Instituciniai mechanizmai	BPD priežiūros komitetas padėjo užtikrinti paramos tarp skirtingų priemonių koordinavimą ir paramos tęstinį tinkamumą kintančios socialinės-ekonominės aplinkos sąlygomis. Pagrindinė priemonė – lėšų perskirstymai tarp BPD	Taikoma programos ir priemonių lygiais.

⁵⁰ Plačiau žr. 5 priedą.

Priemonė	Paskirtis	Lygis
	priemonių.	

Šaltinis: sudaryta vertintojų.

3.2. Suderinamumo principo taikymas ir stebėsenos priemonės įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas

Atsižvelgiant į tai, kad ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas atliekamas jau įgyvendinant 2007–2013 m. programavimo laikotarpio veiksmų programas, prieš teikiant rekomendacijas būtina apžvelgti ir esamą 2007–2013 m. programavimo laikotarpio situaciją.

Vadovaujantis 1 ataskaitos dalyje pateiktu apibrėžimu suderinamumo principo įgyvendinimas 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu buvo nagrinėtas šiais aspektais: suderinamumas su strateginiais dokumentais, socialine-ekonomine situacija, Bendrijos politikomis (konkurencijos politika, viešaisiais pirkimais, darnaus vystymosi principu, lyčių lygybės ir nediskriminavimo principais), kitais finansiniais instrumentais. Kiekvienas iš minėtų aspektų nagrinėtas skirtingais lygmenimis: veiksmų programų, veiksmų programos priedų, projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų, projektų vertinimo, projektų įgyvendinimo. Išsami informacija yra pateikiama 9 priede, o šioje dalyje pristatomos pagrindinės kiekvieno iš aspektų analizės išvalgos.

Suderinamumas su strateginiais dokumentais

Veiksmų programų lygmeniu suderinamumo principo įgyvendinimo buvo siekiama programavimo metu. Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija parengta vadovaujantis 2007–2013 m. Bendrijos sanglaudos politikos strateginėmis gairėmis, kurios tikslai glaudžiai susieti su atnaujintos Lisabonos strategijos bei Tvaraus vystymosi strategijos tikslais bei kitomis ES lygmens strategijomis. Rengiant Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją taip pat buvo remtasi nacionalinio lygmens strateginiais dokumentais. Atitinkamai veiksmų programos parengtos vadovaujantis Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija. Atsižvelgiant į tai, kad išorinio suderinamumo su strateginiais dokumentais analizė buvo atlikta *ex-ante* vertinimo⁵¹ metu, ir į tai, kad pagrindinis šio vertinimo objektas yra 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento, o ne 2007–2013 m. programavimo laikotarpio, suderinamumas, nėra atliekama papildoma išsami veiksmų programų suderinamumo su ES ir nacionalinio lygmens strateginiais dokumentais analizė ir daroma prielaida, kad veiksmų programos yra suderintos su minėtais dokumentais.

ES struktūrinės paramos panaudojimo Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslais stebėseną yra atliekama vadovaujantis Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos 2 priedu „ES struktūrinės paramos panaudojimas Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslais“. Pabrėžtina, kad daugiau nei pusė ES struktūrinės paramos (54,6 proc.) yra numatyta sritims, susijusioms su pagrindiniais atnaujintos Lisabonos strategijos prioritetais.

⁵¹ Finansų ministerijos užsakymų atliktas Veiksmų programų Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai įgyvendinti išankstinis vertinimas, 2007 m.

Taip pat suderinamumas stebimas metinių veiksmų programų ataskaitų pagalba (skyrus „Darna ir koncentracija“). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau – ŽIP VP) 2008 m. metinėje ataskaitoje atlikta papildoma sąsajų tarp Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 m. programos priemonių, Socialinės aprėpties nacionalinio veiksmų plano uždavinių ir veiksmų programos priemonių analizė.

Veiksmų programos prieduose suderinamumo principo įgyvendinimo buvo siekiama jų rengimo metu laikantis griežtos strateginių dokumentų hierarchijos, dėl to taip pat daroma prielaida, jog veiksmų programų priedai atitinka suderinamumui keliamus reikalavimus. Pabrėžtina, kad tam tikros sąsajos su nacionaliniais strateginiais dokumentais nustatomos priemonių aprašymuose įvardijant reikalavimus atitinkamai konkrečioms strateginiams dokumentams (pvz. VP3-1.1-VRM-02-R priemonės „Probleminių teritorijų plėtra“ aprašyme nurodoma, kad projektus pagal priemonę įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“ probleminėmis teritorijomis pripažintų savivaldybių administracijos).

Lyginant su BPD įgyvendinimu, projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų lygmeniu 2007–2013 m. taikoma nauja priemonė – valstybės ir regionų projektų planavimas, t. y. ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos planuoja valstybės projektus atsižvelgdamos į nacionalinių strateginio planavimo dokumentų, strateginių veiklos planų ir (ar) institucijų programų bei kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas. O regionų plėtros tarybos planuoja regionų projektus besivadovaudamos atitinkamo regiono plėtros planu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu Regionų projektų atrankos tvarkos aprašu ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės arba regionų planavimo būdu įgyvendinama didelė dalis veiksmų programų priede numatytų priemonių, toks finansinių intervencijų planavimas žymiai prisidės prie struktūrinių fondų įgyvendinimo strategiškumo didinimo ir aukštesnio paramos suderinamumo.

Projekto vertinimo metu suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu tikrinant atitiktį nacionalinių ir (ar) regioninių strateginio planavimo dokumentų nuostatomis. Projektų įgyvendinimo metu sąsajos su minėtais dokumentais nustatomos priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pagalba. Kaip pavyzdį galima pateikti specialųjį atrankos kriterijų „Projektai turi atitikti Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 m. programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1047 (Žin., 2008, Nr. 124-4718), nuostatas“.

Konkurencijos politika

Veiksmų programų ir veiksmų programų priedų lygmenimis suderinamumo principo įgyvendinimo (kaip ir strateginių dokumentų atveju) buvo siekiama programavimo metu. Projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų lygmeniu suderinamumo su konkurencijos politikos reikalavimais nustatomi priemonių įgyvendinimo dokumentuose. Iškilus probleminiams klausimams, organizuojami susitikimai su LR Konkurencijos taryba, Europos Komisija, pvz. susitikimai dėl VP3-1.1 -VRM-03-R priemonės „Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“ arba dėl projekto RAIN2 (pabrėžtina, kad susitikimai su Europos Komisijos atstovais pasiteisino), pasitelkiami kviestiniai ekspertai.

Projekto vertinimo metu suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Pagrindinė problema – ekspertinių žinių šioje srityje trūkumas. Siekiant kompensuoti šį trūkumą, organizuojamos konsultacijos su JASPERS iniciatyvos ekspertais, samdomi kviestiniai ekspertai.

Projektų įgyvendinimo metu papildomų reikalavimų, susijusių su valstybės pagalbos taisyklėmis, laikymasis stebimas tikrinant projekto įgyvendintojo teikiamus dokumentus.

Viešieji pirkimai

Veiksmų programose pateikiamas bendro pobūdžio reikalavimas, jog visi viešieji pirkimai turi atitikti Direktyvų Nr. 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas ar atitinkamus Sutarties principus. Veiksmų programos prieduose atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių. Konkrečių priemonių taikymas šiuo lygmeniu greičiausiai neturėtų pridėtinės vertės. Projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų lygmeniu konkrečių priemonių nebuvo identifikuota. Projekto vertinimo metu suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Projektų įgyvendinimo lygmeniu suderinamumas kontroliuojamas tikrinant kartu su mokėjimų prašymais pateiktus dokumentus patikrų vietoje metu.

Darna vystymosi, lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai

Veiksmų programų ir veiksmų programų priedų lygmenimis suderinamumo principo įgyvendinimo, kaip ir strateginių dokumentų atveju, buvo siekiama programavimo metu. Lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų atveju taip pat numatoma suderinamumo siekti taikant vertikalių požiūrį. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į specifinius poreikius, ŽIP VP pirmuoju prioritetu planuojama imtis atskirų veiksmų, vertikaliuoju būdu naudojant paramą pagal kelis prioritetus, t. y. Lietuvoje moterys nėra tinkamai atstovaujamos tarp MTTP žmogiškųjų išteklių, ypač tikslųjų mokslų srityje ir vyresnio amžiaus tyrėjų grupėse, todėl pagal trečiąjį prioritetą bus įgyvendinama priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“, kurios tikslas – skatinti moterų dalyvavimą MTTP veikloje.

2008 m. balandžio 15 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-138 „Dėl Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės sudarymo“ (Žin., 2008-04-19, Nr. 45-1699) buvo įsteigta Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė (toliau – darbo grupė). 2009 m. kovo mėn. darbo grupė parengė Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gaires. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad darbo grupės posėdžiai vyksta retai – kartą per pusę metų – ir yra labiau aptariamojo pobūdžio. Taip pat informacija apie suderinamumo principo įgyvendinimą yra pateikiama metinėse ataskaitose.

Projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų lygmeniu siekiama diegti proaktyvų požiūrį į horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą, t. y. projektas turėtų ne tik neprieštarauti minėtiems principams, bet ir aktyviai prisidėti prie jų įgyvendinimo. Pabrėžtina, kad horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gairėse yra identifikuoti pavyzdžiai, kaip projektai gali įgyvendinti vieną ar kitą horizontalųjį prioritetą. Taip pat tinkama priemonė galėtų būti specialiųjų projektų atrankos kriterijų, tiesiogiai susijusių su horizontaliųjų principų įgyvendinimu, tvirtinimas, pvz. įgyvendinant priemonę VP1-1.3-SADM-02-K „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ numatytas kriterijus „3. Projekte integruotas lyčių lygybės aspektas, atsižvelgiama į moterų ir vyrų poreikius, sprendžiamos specifinės moterų ir vyrų problemos.“

Projektų vertinimo metu suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Pabrėžtina, kad atitikties horizontaliesiems prioritetams vertinimas dažnai yra formalus, kadangi atliekamas vadovaujantis tik paraiškos (A) dalies 13 punkte pateikta informacija. Taip pat pastebimas ekspertinių žinių šioje srityje trūkumas.

Projektų įgyvendinimo metu horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas galėtų būti stebimas priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pagalba. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gairėse yra identifikuoti priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliai (tiek veiksmų programos, tiek priemonių lygmenimis), kurie yra susiję su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu, tačiau vieninga stebėjimo sistema nėra įdiegta. Atkreiptinas dėmesys, kad 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane (toliau – vertinimo planas) yra numatyta priemonė „Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas“. Šio vertinimo techninėje specifikacijoje numatyta užduotis derintojams įvertinti stebėsenos rodiklių panaudojimo horizontaliųjų prioritetų stebėsenai galimybes.

Dvigubas finansavimas

Veiksmų programų lygmeniu suderinamumo principo įgyvendinimo buvo siekiama programavimo metu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad konkretūs takoskyros kriterijai pateikiami tik dėl veiksmų programų prioritetų uždavinių suderinamumo su kitais veiksmų programos prioritetų uždaviniais, kitomis veiksmų programomis ir suderinamumo su EŽŪFKP ir EŽF. Kitų finansinių instrumentų atžvilgiu apsiribojama finansinio instrumento įvardijimu ir rekomendacija įgyvendinant konkretų prioritetą atsižvelgti į tai, kad panašias veiklas finansuoja ir kiti ES instrumentai. Taip pat informacija apie suderinamumo principo įgyvendinimą yra pateikiama metinėse ataskaitose.

Veiksmų programų prieduose pateiktuose priemonių aprašymuose yra nustatomi reikalavimai, susiję su paramos pagal kitas iš ES finansuojamas programas atskirumu. Papildomi reikalavimai dėl dvigubo finansavimo gali būti nustatomi konkrečių priemonių finansavimo sąlygų aprašuose. Taip pat dvigubo finansavimo prevencija vykdoma ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos bei regionų plėtros tarybų, rengiant valstybės ir regionų projektų sąrašus.

Finansų ministerijos atstovai dalyvauja Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programos ir Lietuvos 2007–2013 m. žuvininkystės plėtros programos Stebėsenos komitetų veikloje. Atitinkamai Žemės ūkio ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, įgyvendindama Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programą ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 m. veiksmų programą, dalyvauja Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti veikloje.

Prie dvigubo finansavimo prevencijos prisideda ir projektų atrankos vertinimo komitetai, kuriuose paprastai dalyvauja institucijų, kurios pagal savo kompetenciją galėtų turėti sąsajų su svarstomais projektais, atstovai, pvz. Žemės ūkio ministerijos atstovai.

Vertinant projektus suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Atitiktį minėtam reikalavimui vertintojas tikrina vadovaudamasis

pareiškėjo kartu su paraiška pateiktu pasižadėjimu, kad projektas nepažeidžia dvigubo finansavimo nuostatų, taip pat Europos Sąjungos struktūrinės kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos posistemių (toliau – SFMIS2007). Būtina pabrėžti, jog nėra vieningos metodologijos ir procedūrų, kuriomis remiantis būtų atliekama patikros procedūra. SFMIS2007 įdiegti tam tikri apsaugos mechanizmai, pvz. negalima du kartus pateikti tos pačios sąskaitos, tačiau SFMIS2007 nėra informacijos apie kitas Bendrijos, Lietuvos Respublikos ar kitų finansavimo šaltinių priemones.

Taip pat ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pvz. Švietimo ir mokslo ministerija vykdo dvigubo finansavimo prevenciją, tikrindama paraiškų vertinimo ataskaitas ir projektų administravimo ir finansavimo sutarčių projektus.

Projektų įgyvendinimo lygmeniu dvigubo finansavimo priežiūrą visų pirma vykdo įgyvendinančios institucijos, tikrindamos projekto vykdytojo sudaromas rangos, tiekimo, paslaugų sutartis, mokėjimo prašymus, atliekamos projektų patikras vietoje, prireikus inicijuodamos papildomą sukurtų produktų ekspertizę ir pan. Taip pat ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, kaupdamos informaciją apie pažeidimus ir teikdamos šią informaciją kitoms institucijoms.

Sinergijos skatinimas

Veiksmų programų lygmeniu suderinamumo principo įgyvendinimo buvo siekiama programavimo metu. Veiksmų programų tekstuose pateikiama nemažai nuorodų į kitus veiksmų programų uždavinius, prioritetus, kitas veiksmų programas, kitus finansavimo instrumentus. Vadovaujantis vien veiksmų programų tekstais galima būtų tvirtinti, kad 2007–2013 m. turėtų būti stebimas žymus sinergijos efektas, tačiau kaip rodo šio vertinimo metu atlikta BPD paramos suderinamumo analizė, nustatyti sinergijos ryšius programiniuose dokumentuose nepakanka. Todėl peržiūrėjus specialiuosius projektų atrankos kriterijus, sinergijos sąsajų beveik neaptikta (!). Keli gerosios praktikos pavyzdžiai:

- Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau – EA VP) priemonės INOGEB LT-1 kriterijus „Projekto tarptautiškumas ir sąsajos su ES lygmens inovacijų iniciatyvomis (Projekte numatyta panaudoti tarptautinių ekspertizių gerąją patirtį; CIP, FP7, Interreg ir pan. iniciatyvų);
- ŽIP VP priemonės „Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimas“ kriterijus „Projektas tęsia ankstesniame ES struktūrinių fondų (ypač įgyvendinant Europos Bendrijų iniciatyvą EQUAL) panaudojimo etape sukurtų sėkmingų veiklos modelių įgyvendinimą“;
- ŽIP VP priemonės „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“ kriterijus „Mokymai, susieti su kitų 2007–2013 m. VP finansuojamų projektų vykdymu“.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad veiksmų programose yra pateikiami priedai – iniciatyva „Regionai ekonominiams pokyčiams“ ir „Bendradarbiavimas su Baltijos jūros regiono šalimis“. Pirmasis susijęs su INTERREG IVC ir URBACT II veiksmų programomis, antrasis – su Baltijos jūros regiono strategija. Šia iniciatyva siekiama strategijas, tyrimus ir pan. susieti su konkrečiais veiksmų programų tikslais ir uždaviniais ir taip įgyvendinti tai, kas identifikuota minėtuose dokumentuose. Pabrėžtina, kad kol kas Lietuvoje nėra sukurta sistema, leidžianti įgyvendinti šią koncepciją.

Veiksmų programų priedų lygmeniu buvo identifikuotas paramos derinimas pagal kelis prioritetus, t. y. nagrinėjant lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus, paminėtas siekis imtis atskirų veiksmų, vertikaliojo būdu naudojant paramą pagal kelis prioritetus. Taip pat paminėtinis finansų inžinerijos priemonės, kurios buvo pradėtos aktyviai taikyti 2007–2013 m. ir kurios siekia sukurti sinergijos efektą pritraukiant papildomus finansinius išteklius. Kaip pavyzdžius galima pateikti EA VP VP2-2.3-ŪM-01-K priemonę „Kontroliuojantieji fondai“ ir SS VP VP3-1.1-AM-01-V „Kontroliuojantysis fondas daugiabučiams namams modernizuoti“. Kadangi priemonės dar tik pradėtos įgyvendinti, kol kas sunku įvertinti sinergijos efekto apimtį.

Nagrinėjant projektų atrankos ir įgyvendinimo dokumentų lygmenį pastebėta, kad, atsižvelgiant į tai, kad tarp specialiųjų atrankos kriterijų dominuoja kriterijai, kurie reikalauja atitikti vieną ar kitą sektorinę strategiją, tikėtina, kad 2007–2013 m. sinergijos efektas bus didžiausias sektoriniame lygmenyje. Iš principo tai sąlygoja valstybės ir regionų planavimo įdiegimas. Tam tikrais atvejais tikėtinas ir tarpsektorinis efektas, pavyzdžiui, Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje (toliau – SS VP) Ūkio ministerijos administruojamos priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ kriterijus, reikalaujantis atitikti Švietimo įstaigų modernizavimo programą, arba tais atvejais, kai patvirtinti kriterijai, reikalaujantys atitikti tarpsektorinius dokumentus, pavyzdžiui, probleminių savivaldybių investicines programas, regionų plėtros planus ar Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 m. programą.

Kita sinergiją skatinanti priemonė – privati ir vieša partnerystė. Panašiai kaip ir finansų inžinerijos atveju, privati ir viešoji partnerystė skatina sinergijos efekto atsiradimą. Kaip pavyzdį galima pateikti Ūkio ministerijos VP3-1.3-UM-03-V priemonę „Nacionalinės svarbos turizmo projektai“, kur numatyta viešosios ir privačios partnerystės galimybė. Tiesa, priemonė dar tik pradėta įgyvendinti, todėl sunku įvertinti sinergijos efekto apimtį, be to, susiduriama su ekspertinių žinių šioje srityje trūkumu ir nepakankamu teisiniu reglamentavimu.

Vertinant projektus suderinamumo principo įgyvendinimas yra užtikrinamas tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Sinergijos efektas konkrečios priemonės atveju priklauso nuo patvirtintų specialiųjų atrankos kriterijų, o analizė rodo, kad sinergijos skatinimas nustatytas tik nedaugelyje veiksmų programų priemonių.

Socialinė-ekonominė situacija

Veiksmų programų lygmeniu pagrindinė priemonė, reaguojant į ekonominius pokyčius ir identifikuojant poreikius, yra vykdomas veiksmų programų peržiūrėjimas. Kaip gerosios praktikos pavyzdys galėtų būti pateiktas Sanglaudos skatinimo veiksmų programos keitimas Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 33 str. 2 dalies pagrindu, susijęs su gyvenamųjų daugiabučių namų modernizavimu. 2009 m. gegužės 12 d. Europos Komisijai buvo išsiųstas raštas dėl veiksmų programos pakeitimo, o 2009 m. liepos 31 d. priimtas sprendimas (K(2009) 6206) dėl veiksmų programos pakeitimo. Svarbus vaidmuo šiame procese tenka EIB vaidmeniui aktyviai nagrinėjant galimybes Lietuvoje pritaikyti JESSICA iniciatyvą ir Finansų ministerijos išankstiniame neoficialiam veiksmų programos pakeitimui suderinimui su Europos Komisija.

Informacija apie suderinamumo principo įgyvendinimą yra pateikiama metinėse ataskaitose. Visų trijų veiksmų programų 2008 m. ataskaitose yra užsimenama apie lėtėjantį ekonomikos augimą, tačiau tik ŽIP VP kalbama apie poreikį imtis „kažkokių veiksmų“, o EA VP

užsimenama apie galimybę peržiūrėti kai kurias priemones ir apsvarstyti galimus veiksmų programos pakeitimus. Žinoma, reikia turėti omeny tai, kad metinės ataskaitos nėra skirtos prognozavimui, tačiau išsamesnė analizė būtų sveikintina.

Veiksmų programų priedų lygmeniu taikoma priemonė – lėšų perskirstymas (tam tikrais atvejais lėšų perskirstymą galima priskirti ir veiksmų programų lygmeniui). 2009 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokole Nr. 17 (toliau – LRV protokolas) numatoma perskirstyti lėšas tarp veiksmų programų prioritetų ir prioritetų viduje, papildomai skiriant lėšų verslo skatinimui, daugiabučių namų modernizavimui, energijos naudojimo efektyvumo viešuosiuose pastatuose didinimui ir transeuropinių transporto tinklų plėtrai. Daugelis šių lėšų perskirstymų jau yra patvirtinti arba bus patvirtinti LRV artimiausiu metu. Pagrindiniai lėšų perskirstymai susiję su Ekonomikos skatinimo planu, kuris skirtas Lietuvos ekonomikos lėtėjimui mažinti. Projektų atrankos bei įgyvendinimo dokumentų lygmens priemonės numatytos LRV protokole. Čia numatyta projektų sąrašų peržiūra, papildoma techninė pagalba paraiškų rengėjams, projektų įgyvendinimo ir viešųjų pirkimų spartinimas, tokiu būdu siekiant spartesnio ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo ir skatinant ekonomikos atsigavimą.

Prie priemonių, skirtų reaguoti į ekonomikos pokyčius, taip pat galima priskirti ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimą. 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane yra numatyta priemonė „Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas“, kurios tikslas tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtuose ekonomikos sektoriuose, siekiant sukurti proaktyvią ES paramos panaudojimo poreikių vertinimo sistemą bei įvertinant Ūkio ministerijos administruojamų veiksmų programų įgyvendinamų priemonių aktualumą esant pakitusiai ekonominei situacijai. Įgyvendinus šį projektą ir sukūrus prognozavimo instrumentą (kurį būtų galima laikyti tam tikra supaprastinta „išankstinio perspėjimo sistema“), Ūkio ministerija išvalgomis dėl veiksmų programų intervencijų tęstinio tinkamumo turėtų dalintis su kitomis ES struktūrinę paramą administruojančiomis institucijomis.

4. IŠVADOS PAGAL VERTINIMO KLAUSIMUS

Koks buvo pradinis BPD vidinis ir išorinis suderinamumas (BPD tvirtinimo data)?

Remiantis ES struktūrinių fondų paramos pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (toliau – BPD) išankstiniu vertinimu, kuris buvo atliktas Finansų ministerijos užsakymu 2003 m. spalio mėn., laikotarpio pradžioje BPD prioritetai ir priemonės (1) buvo suderintos tarpusavyje (t. y. buvo užtikrintas paramos vidinis suderinamumas), (2) su nacionalinėmis ir ES politikomis bei (3) atitiko svarbiausius strateginius dokumentus (buvo užtikrintas paramos išorinis suderinamumas). Šio vertinimo metu atlikta analizė patvirtina, kad programiniuose dokumentuose pirminis BPD suderinamumas buvo aukštas. Šiek tiek prastesnis pirminis išorinis BPD paramos suderinamumas, atsižvelgiant į nacionalinių strateginių dokumentų tikslus, nustatytas BPD 1.3, 2.5., 3.3 priemonių atveju.

Kokios buvo pagrindinės socialinės ir ekonominės tendencijos ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos tai turėjo BPD įgyvendinimui?

Jau pirmaisiais BPD įgyvendinimo metais (2005–2007 m.) lyginant su BPD rengimo situacija įvyko tam tikrų makroekonominių pokyčių: sparčiai augo BVP ir mažėjo Lietuvos BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis nuo ES-27 vidurkio (nuo 44 proc. 2002 m. iki 59,5 proc. 2007 m.), mažėjo nedarbas (atininkamai nuo 13,5 proc. iki 4,3 proc.), augo infliacija (nuo 0,3 proc. iki 8,1 proc.). Programos įgyvendinimo pradžioje stabili makroekonominė situacija sudarė prielaidas sėkmingam ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimui, ypač reikšmingos teigiamos įtakos turėjo palanki skolinimosi aplinka. Tačiau programos įgyvendinimo metu vykstantys struktūriniai pokyčiai (ypač darbo rinkoje) mažino antrojo BPD prioriteto intervencijų tikslingumą, o sparčiai auganti infliacija ir greitas darbo užmokesčio augimas sunkino BPD lėšomis finansuojamų infrastruktūrinių projektų įgyvendinimą, ypač pagal BPD pirmojo ir trečiojo prioriteto priemones. Galiausiai 2008 m. dauguma makroekonominių rodiklių ėmė prastėti ir tai tapo viena iš svarbių priežasčių, pareikalavusių pusmečiui pratęsti BPD įgyvendinimo laikotarpį.

Kita vertus, dėl makroekonominių pokyčių programos sritys nebuvo keičiamos. Pagrindinė priemonė, reaguojant į besikeičiančias socialines-ekonominės tendencijas, buvo lėšų perskirstymai tarp BPD priemonių ar priemonių viduje tarp atskirų investicinių sričių. Dar viena priemonė – papildomo nacionalinio finansavimo skyrimas infrastruktūriniais projektams, kuriems dėl staigios infliacijos (ypač statybų kainų augimo) kilo sunkumų dėl suplanuotų veiklų įgyvendinimo.

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą tarp paramos iš įvairių struktūrinių fondų?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai BPD suderinamumui tarp paramos iš įvairių struktūrinių fondų įtakos neturėjo. Tačiau to paties struktūrinio fondo lėšomis finansuojamų BPD priemonių įgyvendinimui poveikis gali būti matomas. Ryškiausias pavyzdys – dėl didelių pokyčių darbo rinkoje kelis kartus buvo atliekami finansiniai BPD lėšų perskirstymai tarp BPD 2.1 ir 2.2 priemonių (pastarajai didinant finansavimą).

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą su kitomis ES finansinėmis priemonėmis (Bendrijos iniciatyvomis, EŽŪOGF garantijomis, EIB paskolomis ir kt.)?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Atlikta paramos transporto sektoriuje atvejo studija rodo, kad BPD įgyvendinimo metu dėl kintančių bendrųjų sąlygų (didėjančių socialinių-ekonominių netolygumų tarp atskirų Lietuvos regionų) aktualesne tapo parama, skiriama regioninei transporto infrastruktūrai. Visgi tai tik pagrindė BPD 1.1 priemonės ir ERPF finansavimo poreikį. Papildomai kitų finansavimo instrumentų (Sanglaudos fondo, EIB paskolų) lėšos šiam poreikiui dėl tinkamumo apribojimų negalėjo būti naudojamos.

Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumą su Bendrijos politikomis ir priemonėmis (konkurencijos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybės skatinimą)?

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo tiesioginės įtakos BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumui su Bendrijos politikomis.

Kokie buvo nacionalinės, regioninės ir sektorių politikos pokyčiai ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kokios įtakos jie turėjo BPD įgyvendinimo rezultatams?

BPD įgyvendinimo laikotarpiu nebuvo vykdomos struktūrinės reformos, o Lietuvos nacionalinė politika iš esmės nesikeitė: tiek Valstybės ilgalaikės raidos strategija, tiek ir Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikės plėtros iki 2015 m. strategija išliko nepakitusios, todėl programos lygiu BPD įgyvendinimo metu buvo užtriktinas aukštas tęstinis intervencijų suderinamumas su nacionalinės politikos kryptimis. Vienintelis trūkumas, kurį galima išskirti – BPD finansavimas buvo nepakankamai suderintas su nauju regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmu. 2005 m. Lietuvos regioninės plėtros strategijoje išskyrus regioninius ekonomikos augimo centrus buvo galima tam tikrose BPD priemonėse (pavyzdžiui, skatinančiose verslo plėtra) papildomus prioritetinius balus teikti projektams, įgyvendinamiems šiuose centruose.

Vertinant tęstinį paramos suderinamumą priemonių lygiu dėl sektorių strateginių dokumentų pakeitimų nustatytas žemesnis paramos suderinamumas pagal BPD 1.1 ir 1.2 priemones. Tačiau imtis korekcinį veiksmų transporto ir energetikos srityse po naujų strateginių dokumentų įsigaliojimo buvo netikslinga, nes didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiems sektoriams jau buvo paskirstyta.

Kaip ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo pasiekti rezultatai prisidėjo siekiant LR ir ES strateginiuose dokumentuose užsibrėžtų tikslų?

BPD intervencijos sritys labiausiai buvo nukreiptos į Valstybės ilgalaikės raidos strategijos „Konkurencingos ekonomikos“ ir „Žinių visuomenės“ prioritetus, mažiau į „Saugios visuomenės“ prioritetą, taip pat sutapo su Lisabonos strategijos uždaviniais. 2004–2006 m. struktūrinių fondų parama prisidėjo prie tokių pagrindinių bendrųjų Valstybės ilgalaikės raidos strategijos ir Lisabonos rodiklių gerėjimo kaip BVP, tenkančio vienam gyventojui, augimas, užimtumo skatinimas, darbo našumo augimas, ilgalaikio nedarbo mažėjimas. Tačiau šių

rezultatų tvarumas turėtų būti papildomai įvertintas, nes atskiruose sektoriuose atlikti vertinimai⁵² rodo, kad didžiausias 2004–2006 m. ES struktūrinių fondų paramos poveikis stebimas 2007–2008 m., o vėliau jis mažėja. Kita vertus, kai kurie BPD paramai nustatyti poveikio rodikliai (pavyzdžiui, nesimokančių vaikų skaičiaus mažėjimo, kaimo vietovės gyventojų pajamų didėjimo srityse) nors ir sutapo su nacionaliniais tikslais, tačiau nebuvo tinkami BPD paramos poveikiui stebėti, nes lyginant su bendru Lietuvos kontekstu BPD mažai investavo į šių problemų sprendimą.

Kokios priemonės / sritys buvo labiausiai suderintos / nesuderintos?

Vertinant vidinį BPD suderinamumą labiausiai tarpusavyje suderintos buvo BPD 1.5 priemonė ir BPD 2.1, 2.3, 2.4., 2.5 priemonės. Suderinamumas aukštesnis nei kitų BPD priemonių, nes teikiant paramą projektams buvo užtikrinta paramos pagal skirtingus struktūrinius fondus ir BPD priemonės sinergija.

Taip pat gerai programos lygiu buvo suderintos: (1) BPD 3.1 priemonė, kuria buvo teikiamos subsidijos verslo plėtrai, ir BPD 3.2 priemonė, orientuota į viešųjų paslaugų verslui ir verslumo skatinimą; (2) parama turizmo sričiai – pagal BPD 3.4 priemonę plėtojant viešąją turizmo infrastruktūrą, o pagal BPD 3.1 ir 4.4 priemones finansuojant privačius turizmo projektus; (3) parama MTTP ir inovacijoms – pagal BPD 2.5 priemonę stiprinant žmogiškuosius išteklius mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, o pagal BPD 3.1 priemonę finansuojant MTTP projektus. Tačiau visais trim aptartais atvejais BPD įgyvendinimo metu pritrūko atitinkamų procedūrų, kad paramos pagal skirtingas priemones ir fondus susiejimas būtų pasiektas ir projektų lygiu.

Vertinant išorinį BPD suderinamumą, labiausiai nesuderintas BPD finansavimas su nacionaline regioninės plėtros politika.

Kaip buvo užtikrinamas BPD paramos suderinamumo principo įgyvendinimas ir stebėjimas?

BPD finansuojamų projektų lygmeniu suderinamumo principo užtikrinimui buvo naudojamos projektų atrankos procedūros, projektų įgyvendinimo metu taikomos atsiskaitymo ir kontrolės priemonės. Projektų atrankos metu paramos suderinamumas buvo stebimas ir projektų atrankos komitetuose. Šios priemonės daugiausiai buvo orientuotos į takoskyros stebėjimą (ar nekyla dvigubo finansavimo rizika?) ir Bendrijos politikų (horizontaliųjų prioritetų, viešųjų pirkimų taisyklių) atitikimo užtikrinimą.

Visos programos ir priemonių lygiu suderinamumo tikslo stebėjimui buvo naudojamos BPD metinės įgyvendinimo ataskaitos ir vertinimai. Pastaroji priemonė nebuvo veiksminga.

Kokios yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo vertinimo pamokos?

Galima išskirti keletą pamokų.

---

⁵² Pavyzdžiui, Ūkio ministerijos užsakymu atliktas BPD paramos pagal 1.2, 3.1, 3.2 ir 3.4 priemones efektyvumo vertinimas (2008 m.)

Pirma, suderinamumo principui užtikrinti neužtenka gerai suplanuotų programinių dokumentų, reikia ir atitinkamų įgyvendinimo mechanizmų bei stebėsenos priemonių, kad programos įgyvendinimo eigoje būtų išlaikomas tęstinis paramos suderinamumas.

Antra, siekiant maksimalaus teigiamo paramos efekto prioritetinės sritys turi būti glaudžiai derinamos ne tik strateginiu, bet ir veiksmų lygmeniu (pavyzdžiui, investicijos į tyrėjų gebėjimus su investicijomis į MTTP infrastruktūrą ir tiesioginę paramą inovacijoms).

Trečia, tinkama priemonė siekiant užtikrinti geresnį suderinamumo principo taikymą yra vertinimai. Atliktos analizės rezultatai (žr. 5 priedą) rodo, kad įvairių BPD vertinimų metu buvo nagrinėtas BPD paramos suderinamumas programos ir priemonių lygiu, pateikta įvairių rekomendacijų dėl aukštesnio suderinamumo tarp atskirtų priemonių ir finansinių instrumentų, geresnės BPD paramos atitikties ES ir nacionalinės politikos uždaviniams. Tačiau vertinimo kaip priemonės suderinamumui stebėti veiksmingumą mažino tai, kad pateiktos rekomendacijos buvo įgyvendintos mažu mastu.

Kokie yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai?

ES struktūrinės paramos suderinamumo gerosios praktikos atveju šioje ataskaitoje vadinta tokia situacija, kai BPD priemonės ar projekto lygiu pastebimas proaktyvus suderinamumo principo taikymo požūris, t. y. kai buvo užtikrinta ne vien takoskyra su kitomis BPD priemonėmis ar ES finansiniu instrumentu ir ES bei nacionalinės politikos nuostatų atitikimas, bet ir tam tikromis procedūromis projektų lygiu skatinama paramos sinergija. Tokie vidinio ir išorinio suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai aprašyti šios ataskaitos 3.1 dalyje. Pavyzdžiai rodo, kad aukštesnis paramos suderinamumas buvo pasiektas taikant šias priemones: paramos planavimą vykdant projektų lygiu („iš viršaus į apačią“), suteikiant prioritetinius balus paraiškų vertinimo metu, įvedant konkrečius suderinamumo stebėsenos rodiklius priemonės lygiu.

Kaip turėtų būti tobulinama ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėseną bei vertinimas?

Siūlymai ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos ir vertinimo tobulinimui pateiktos „Rekomendacijų“ dalyje.

Kokie kiekybiniai / kokybiniai ES struktūrinės paramos priemonių vidinio ir išorinio suderinamumo rodikliai bei priemonės galėtų būti taikomos 2007–2013 m.?

Siūlomi suderinamumo principo taikymo rodikliai yra pateikti 13 lentelėje, o konkrečios priemonės aprašytos „Rekomendacijų“ dalyje.

13 lentelė. ES struktūrinės paramos suderinamumo principo taikymo rodiklis

RODIKLIO PAVADINIMAS	RODIKLIO PAAIŠKINIMAS	RODIKLIO MATAVIMAS				ATSAKINGA INSTITUCIJA
		SKAIČIAIS IŠREIKŠTAS UŽDAVINYS	MATAVIMO BŪDAS	DOKUMENTAS IR INFORMACIJOS ŠALTINIS	LAIKAS	
Priemonių, stiprinančių ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų gebėjimus stebėti ir vertinti paramos suderinamumo principo įgyvendinimą, skaičius	Šis rodiklis leis įvertinti, ar yra sudarytos sąlygos veiksmingam suderinamumo principo taikymui	3*	Įgyvendintų priemonių skaičius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Institucijų, administruojančių 2007–2013 m. veiksmų programas, informacija 	Vieną kartą per metus	Koordinuojanti institucija, Vadovaujančioji institucija

* Siūloma įgyvendinti šias priemones: (1) sukurti ir taikyti sektorių, bendrai finansuojamų ES struktūrinės paramos lėšomis, socialinės ir ekonominės situacijos būklės pokyčių stebėjimo ir vertinimo instrumentą (makroekonometrinių modeli), kurio pagrindu būtų priimami sprendimai dėl reikalingų pokyčių finansuojamose srityse; (2) į 2010 m. vertinimo planą įtraukti vidutinio laikotarpio vertinimą, kurio tikslas – įvertinti 2007–2013 m. veiksmų programų tikslų pasiekimo tikimybę ir tęstinų intervencijų sričių tinkamumą; (3) veiksmų programų valdymo komitetuose kas ketvirtį organizuoti tęstinio paramos suderinamumo klausimų (vykstančių socialinių-ekonominių pokyčių, strateginių dokumentų pakeitimų, stebėsenos rodiklių pasiekimo) aptarimą.

5. REKOMENDACIJOS

Lentelėje atsižvelgiant į vertinimo rezultatus ir galimas rizikas yra pateikiamos rekomendacijos. Šiose rekomendacijose atsakoma į vertinimo klausimą, kaip turėtų būti tobulinama ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėseną ir vertinimas.

Nr.	Problema ar rizika	Rekomendacija ir siūlomos priemonės rekomendacijai įgyvendinti	Atsakinga institucija (institucijos)	Įgyvendinimo pradžia
Rekomendacijų grupė dėl tęstinio paramos suderinamumo užtikrinimo priemonių:				
1.	2007–2013 m. veiksmų programų paramos vidinis ir išorinis suderinamumas buvo patikrintas išankstinio vertinimo metu, tačiau dėl ilgo programavimo laikotarpio yra rizika, kad kintant ekonominėms-socialinėms tendencijoms ir vykstant politikos peržiūroms ir struktūrinėms reformoms, paramos suderinamumo laipsnis mažės.	<p>Siekiant užtikrinti 2007–2013 m. veiksmų programų paramos atitikti besikeičiančios aplinkos kontekste siūloma įgyvendinti šias priemones:</p> <p>1.1. Sukurti ir taikyti sektorių, bendrai finansuojamų ES struktūrinės paramos lėšomis, socialinės ir ekonominės situacijos būklės pokyčių stebėjimo ir vertinimo instrumentą, kurio pagrindu būtų priimami sprendimai dėl reikalingų pokyčių finansuojamose srityse.</p> <p>Šiuo tikslu galima būtų panaudoti 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane numatytą įgyvendinti priemonę „Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas“. Priemonės tikslas – tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtuose ekonomikos sektoriuose, siekiant sukurti proaktyvią ES paramos panaudojimo poreikių vertinimo sistemą bei įvertinant Ūkio ministerijos administruojamų veiksmų programų įgyvendinamumą</p>	Koordinuojanti institucija, Ūkio ministerija	2009 m. IV ketv.

		<p>priemonių aktualumą esant pakitusiai ekonominei situacijai. Įgyvendinus šį projektą ir sukūrus prognozavimo instrumentą (kurį būtų galima laikyti tam tikra supaprastinta „išankstinio perspėjimo sistema“), Ūkio ministerijai siūloma išvalgomis dėl veiksmų programų intervencijų testinio tinkamumo dalintis su kitomis ES struktūrinę paramą administruojančiomis institucijomis. Instrumentui pasitvirtinus, apsvarstyti galimybę išplėsti jo taikymą į kitas sritis;</p> <p>1.2. Kas ketvirtį aptarti testinio paramos suderinamumo klausimus (vykstančius socialinius-ekonominius pokyčius, strateginių dokumentų pakeitimus, stebėsenos rodiklių pasiekimą) ir testinį intervencijų tinkamumą.</p>	Veiksmų programų valdymo komitetai	2009 m. IV ketv.
2.	<p>Viena iš tinkamiausių priemonių užtikrinti testinį paramos suderinamumą programos ir priemonių lygiu yra vertinimas. Nors ši priemonė BPD įgyvendinimo metu buvo naudota, tačiau buvo mažai veiksminga. Už vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą nebuvo atsiskaitoma.</p>	<p>2.1. Į 2010 m. vertinimo planą įtraukti vidutinio laikotarpio vertinimą, kurio tikslas – įvertinti 2007–2013 m. veiksmų programų tikslų pasiekimo tikimybę ir testinį intervencijų sričių tinkamumą;</p> <p>2.2. Atlikus ES struktūrinių fondų paramos programų vertinimą tvirtinti rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą ir vykdyti jų įgyvendinimo stebėseną.</p>	<p>Koordinuojanti institucija</p> <p>Vertinimą užsakančios institucijos</p>	<p>2009 m. IV ketv.</p> <p>2009 m. IV ketv.</p>

Rekomendacijų grupė dėl aukštesnio paramos suderinamumo (sinergijos) skatinimo:

2.	<p>2007–2013 m. veiksmų programų tekstuose pateikiama nemažai sinergijos ryšių: nuorodų į kitus veiksmų programų uždavinius, prioritetus, kitas veiksmų programas, kitus finansavimo instrumentus. Tačiau kaip rodo šio vertinimo metu atlikta BPD paramos suderinamumo analizė, nustatyti sinergijos ryšius programiniuose dokumentuose nepakanka. Svarbu numatyti konkrečias priemones veiksmų lygiu. Peržiūrėjus 2007–2013 m. veiksmų programų priemones patvirtinus specialiuosius projektų atrankos kriterijus, sinergijos sąsajų beveik neaptikta.</p>	<p>2.1. Apsvarstyti susijusių vertinimų apimties išplėtimą, įtraukiant paramos sinergijos ryšių įvertinimą.</p> <p>Pavyzdžiui, kitų vertinimų kontekste galėtų būti įvertinta viena iš sinergijos skatinimo priemonių – atrankos kriterijai. Kaip rodo BPD patirtis, naudinga išskirti atrankos kriterijus, kuriais teikiamas prioritetas projektams, kurių viena dalis gavo finansavimą iš kitų veiksmų programų ar ES finansinių šaltinių. Atkreiptinas dėmesys, kad 2009 m. vertinimo plane yra numatyta priemonė „2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas“, kuria siekiama tobulinti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų taikymą, įvertinant patvirtintus specialiuosius atrankos kriterijus, jų tinkamumą ir pakankamumą. Šio vertinimo apimtis galėtų būti išplėsta įvertinant veiksmų programų specialiuosius atrankos kriterijus sinergijos požiūriu tiek veiksmų programų viduje, tiek tarp veiksmų programų, tiek ir kitų finansavimo instrumentų atžvilgiu.</p> <p>2.2. Prieš teikiant projektų atrankos kriterijus Stebėsenos komiteto tvirtinimui, siūloma juos suderinti su kitomis institucijomis, kurios administruoja paramą susijusioms intervencijoms.</p> <p>Siekiant maksimalaus teigiamo paramos efekto prioritetinės sritys turi būti glaudžiai derinamos ne tik veiksmų programų, bet ir priemonių bei projektų lygmeniu. Pavyzdžiui, ypač aktualu koordinuoti intervencijas į mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą (investicijas į tyrėjų gebėjimus, MTTP infrastruktūrą, tiesioginę paramą inovacijoms).</p>	<p>Koordinuojanti institucija, kitos vertinimą užsakančios institucijos</p> <p>ES struktūrinę paramą administruojančios institucijos</p>	<p>2009 m. IV ketv.</p> <p>2009 m. IV ketv.</p>
3.	<p>Svarbus aspektas užtikrinant 2007–2013 m. veiksmų programų atitikti Bendrijos politikoms yra tinkamas konkurencijos politikos (valstybės</p>	<p>3.1. Organizuoti mokymus konkurencijos politikos temomis ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretariatų darbuotojams.</p>	<p>Koordinuojanti institucija, kitos ES struktūrinę paramą</p>	<p>2009 m. IV ketv.</p>

	pagalbos) taisyklių taikymas. Žinių trūkumas šioje srityje kelia finansinių korekcijų, nesilaikant valstybės pagalbos taisyklių, riziką.	Siūloma organizuoti daugiau praktinių mokymų <i>ad hoc</i> atvejais (konkrečių konkurencijos politikos taikymo probleminių klausimų analizei), o esant galimybei lektoriams kviešti JASPERS*, techninės paramos ekspertus. * JASPERS – techninės pagalbos priemonė dvylikai Europos Sąjungos valstybių narių, kuria siekiama padėti geriau rengti ES fondų finansavimui teikiamus projektus. JASPERS vykdo ir horizontaliąsias užduotis, tokias kaip ekspertų paslaugos viešosioms ir privačiosioms partnerystėms (VPP), finansinė projektų analizė ir valstybės pagalbos klausimai.	administruojančios institucijos, Konkurencijos taryba	
4.	Proaktyvaus požiūrio diegimo problemos, ekspertinių žinių horizontaliųjų principų taikymo srityje trūkumas. Rizika – horizontaliųjų principų nepakankamas taikymas, pažeidimai.	4.1. Skatinti aktyvesnę Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės veiklą (dažnesnius susitikimus, gerosios patirties identifikavimą ir pan.); 4.2. Nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretariatų darbuotojams (ne tik darbo grupės nariams), siekiant išaiškinti horizontaliųjų principų svarbą, proaktyvų požiūrį į jų įgyvendinimą bei rodiklius; 4.3. Apsvarstyti horizontaliųjų principų įgyvendinimo stebėsenos tobulinimo analizės atlikimą 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane yra numatyta priemonė „Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas“. Rekomenduojama į techninę užduotį įtraukti reikalavimą išanalizuoti horizontaliųjų principų įgyvendinimo stebėsenos tobulinimą.	Koordinuojanti institucija, Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė	2009 m. III ketv.
5.	Atkreiptinas dėmesys į tai, kad veiksmų programose yra pateikiamas	5.1. Apsvarstyti veiksmų programų platesnio koordinavimo su Baltijos jūros regiono strategija galimybes.	Koordinuojanti institucija,	2010 m. I ketv.

	priedas „Bendradarbiavimas su Baltijos jūros regiono šalimis“, susijęs su Baltijos jūros regiono strategija. Šia iniciatyva siekiama strategijas, tyrimus ir pan. susieti su konkrečiais veiksnių programų tikslais ir uždaviniais ir taip įgyvendinti tai, kas identifikuota minėtuose dokumentuose. Pabrėžtina, kad kol kas Lietuvoje nėra sukurta sistema, leidžianti įgyvendinti šią koncepciją.		Vadovaujanti institucija	
6.	2007–2013 m. veiksnių programose identifikuota takoskyra su EŽŪFKP ir EŽF, tačiau trūksta skiriamųjų ribų su kitais finansavimo instrumentais (Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programos, EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmais) nurodymo. SFMIS2007 nėra informacijos apie kitas Bendrijos, Lietuvos Respublikos ar kitų finansavimo šaltinių priemones. Nėra vieningos dvigubo finansavimo prevencijos metodologijos. Rizika – pažeidimai.	6.1. Apsvarstyti SFMIS2007 susiejimą su kitų finansavimo instrumentų duomenų bazėmis.	Koordinuojanti institucija, institucijos, atsakingos už kitus finansavimo instrumentus	2010 m. II ketv.
Rekomendacijų grupė dėl metinių 2007–2013 m. veiksnių programų įgyvendinimo ataskaitų apimties:				

LITERATŪROS SĄRAŠAS

ES teisės aktai

---

1. COM (99) 344 final, Commission of the European Communities, Communication from the Commission, „Structural Funds and their coordination with the Cohesion Fund: Guidelines for the programmes in the period 2000–2006“, 1 July 1999
2. ES darnaus vystymosi strategija
3. Europos užimtumo strategija
4. KOM(2003) 499 galutinis, Europos Komisijos komunikatas „Struktūriniai fondai ir jų koordinavimas su Sanglaudos fondu. Patikslintos gairės“, 2003-08-25
5. KOM(2005) 224 galutinis, Europos Komisijos komunikatas „Nediskriminavimas ir lygios galimybės visiems – pagrindų strategija“, 2005-06-01
6. KOM(2005) 299 galutinis, Europos Komisijos komunikatas „Sanglaudos politika ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti – Bendrijos strateginės gairės 2007–2013 m.“, 2005-07-05
7. Komisijos sprendimas COM (2006) 3424 „Struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos gairės“ (angl. „Decision Of The Commission, Guidelines on closure of assistance (2000–2006) from the Structural Funds, Brussels, 1/08/2006 COM (2006) 3424“)
8. Europos Komisijos K(2009)1129 sprendimas iš dalies keičiantis Sprendimą C(2004)2120 dėl išlaidų tinkamumo finansuoti galutinio termino pratęsimo įgyvendinant bendrąjį programavimo dokumentą pagal 1 tikslą Lietuvoje
9. Lisabonos strategija
10. 1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamentas, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, (EB) Nr. 1260/1999
11. 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantys Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999
12. Tarybos sprendimas dėl Bendrijos sanglaudos politikos strateginių gairių (2006/702/EB), 2006 m. spalio 6 d.

Lietuvos teisės aktai

---

13. Gairės pareiškėjams
14. Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priedas, 2007-04-25.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.123-4486; 2005, Nr.126-4480)
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategijos“
17. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 m. strategija
18. LR Lygių galimybių įstatymas (Žin., 2003-12-05, Nr. 114-5115)
19. LR Regioninės plėtros įstatymas (Žin., 2000, Nr. 66-1987)
20. LR ūkio ministro 2004 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. 4-346 „Dėl probleminių teritorijų“ (Žin., 2004, Nr. 148-5380).
21. LR Užimtumo rėmimo įstatymas (Žin., 2006-06-30, Nr. 73-2762).

22. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003 09 19, Nr. 89-4029).
23. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl probleminių teritorijų išskyrimo kriterijų“ (Žin., 2003, Nr. 35-1483).
24. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl probleminių teritorijų“ (Žin., 2007-02-03, Nr. 15-555).
25. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2007–2010 m. programos“ (Žin., 2007-12-06, Nr. 127-5185).
26. Nacionalinė bendroji strategija „Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti“.
27. Nacionalinė darnios plėtros strategija (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160)
28. Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270)
29. Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 m.
30. Valstybės ilgalaikės raidos strategija (patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187)
31. 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programa, patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. rugsėjo 24 d.
32. 2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programa, patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. liepos 30 d.
33. 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa, patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. liepos 30 d.
34. Veiksmų programų priedai, priemonių finansavimo sąlygų aprašai ir t. t.

Ataskaitos ir protokolai

---

35. BPD metinės įgyvendinimo ataskaitos
36. Lietuvos bendrojo programavimo dokumento 2004–2006 m. priežiūros komiteto posėdžių protokolai.
37. 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo metinės ataskaitos

---

Metodinės gairės

---

38. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas, 2008 m. rugsėjo mėn.
39. ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimo ir įgyvendinimo gairės, 2009 m. vasario mėn.

Vertinimai ir tyrimai

---

40. Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. Final Report, 2003 m.
41. Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas, 2006 m.
42. Veiksmų programų Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai įgyvendinti išankstinis vertinimas, 2007 m.
43. Struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimas ir rekomendacijos dėl 2007–2013 m. ES paramos programavimo laikotarpio, 2007 m.
44. BPD ketvirtojo prioriteto kaimo plėtros priemonių bendrųjų ir specialiųjų projektų atrankos kriterijų vertinimas, 2008 m.

45. ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD vertinimą, 2008 m.
46. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2008 m.
47. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos panaudojimo poveikio ir rezultatyvumo aplinkos sektoriuje vertinimas, 2008 m.
48. Kaimo plėtros 2004–2006 m. plano galutinis (ex-post) įvertinimas, 2008 m.
49. Bankų ir Ūkio ministerijos atliekamos ekonomikos apžvalgos

PRIEDAI

1 priedas. VERTINIMO METODOLOGIJA

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo metodai buvo parinkti taip, jog atitektų vertinimo uždavinius ir klausimus, t.y. leistų surinkti reikiamą informaciją ir užtikrintų išvadų patikimumą. Siekiant užtikrinti maksimalų išvadų patikimumą, taikoma duomenų ir metodų trianguliacija⁵³, padedanti subalansuoti skirtingų metodų stipriąsias ir silpnąsias puses.

Įvertinus vertinimo uždavinių pobūdį, reikalingą informaciją, vertinimui skirtą laiką ir išteklius, poreikį užtikrinti vertinimo duomenų patikimumą, reikalingi duomenys buvo rinkti iš pirminių ir antrinių informacijos šaltinių. Vertinimo pradžioje buvo surinkti ir išanalizuoti su vertinimo objektu susiję dokumentai, literatūra, statistiniai, stebėsenos duomenys. Dėl vertinimo objekto specifikos (t. y. suderinamumas su ES ir nacionalinėmis politikomis, tarp struktūrinių fondų ir kitų finansinių instrumentų) – tai vienas iš svarbiausių duomenų rinkimo metodų. Pirminių ir antrinių šaltinių analizė leido identifikuoti svarbiausius socialinius, ekonominius pokyčius, paramos rezultatus, taip pat susipažinti su ES ir nacionalinėmis strategijomis, vertinimų rezultatais, kitais dokumentais.

Siekiant surinkti pagilintus kokybinius duomenys buvo atlikti interviu su ES struktūrinių fondų paramą administruojančių institucijų darbuotojais. Interviu pagalba buvo surinkti kokybiniai duomenys ir nuomonė apie:

- svarbiausias ES, nacionalines ir ypač sektorines strategijas, kitus dokumentus, į kuriuos reikėjo atsižvelgti įgyvendinant BPD;
- kitus finansavimo šaltinius, su kuriais buvo derinamas ES struktūrinių fondų įgyvendinimas Lietuvoje;
- svarbiausi pasikeitimai, įvykę per BPD įgyvendinimo laikotarpį;
- taip pat aptartos suderinamumo įgyvendinimo ir stebėsenos priemonės, jų efektyvumas, sunkumai, su kuriais susidurta taikant suderinamumo principą.

Vertinimo metu atlikti interviu su šiais respondentais:

14 lentelė. Interviu respondentai

RESPONDENTAS	INSTITUCIJA IR PAREIGOS	INTERVIU DATA
Jurgita Matiliauskaitė	Finansų ministerija, ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamento Struktūrinės paramos administravimo priežiūros skyrius	2009 m. rugpjūčio 7 d.
Ignotas Šalavėjus	Finansų ministerija, Veiksmų programų valdymo departamento Sanglaudos skatinimo veiksmų programos valdymo skyriaus vyr. specialistas	2009 m. rugpjūčio 3 d.
Andrius Šniuolis	Susisiekimo ministerija, Strateginio planavimo ir finansų departamento Strateginio planavimo skyriaus vedėjo pavaduotojas	2009 m. gegužės 8 d.
Jurgita Stakėnienė	Žemės ūkio ministerija, Kaimo plėtros	2009 m. gegužės 7 d.

⁵³ Duomenų trianguliacija – to paties klausimo vertinimas remiantis duomenimis, gautais bent iš kelių skirtingų šaltinių. Metodų trianguliacija – to paties klausimo vertinimas, naudojant duomenis, gautus pritaikius bent kelis skirtingus duomenų rinkimo ir analizės metodus.

RESPONDENTAS	INSTITUCIJA IR PAREIGOS	INTERVIU DATA
	departamento direktorė	
Lingailė Biliūnaitė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Europos Sąjungos struktūrinės paramos departamento Struktūrinės paramos politikos skyriaus vedėja	2009 m. birželio 10 d.
Jurgita Ratkevičiūtė	Konkurencijos taryba, Valstybės pagalbos skyriaus vedėja	2009 m. liepos 13 d.

Dėl analizuojamo objekto ir vertinimo pobūdžio šiame vertinime daugiausiai remiamasi kokybiniais analizės metodais:

- (1) **Turinio analizė** – pagrindinis metodas dokumentams, ataskaitoms, interviu rezultatams analizuoti. Dokumentų ir kitų informacinių šaltinių, kuriems buvo taikomas šis metodas sąrašas pateikiamas 2 priede;
- (2) **Atvejo studijos** naudojamos išsamiau aptarti geros / blogesnės praktikos atvejus, taikant suderinamumo principą BPD įgyvendinimo metu. Šios studijos naudojamos iliustraciniais, pamokų, sėkmės/nesėkmės veiksnių identifikavimo tikslais. Atvejai atrinkti atsižvelgiant į antrinių šaltinių analizės, interviu rezultatus (pagal gero / blogo suderinamumo kriterijų);
- (3) **Ekspertų nuomonės** pasitelkiamos įgyvendinant 2-ąjį ir 3-ąjį vertinimo uždavinį. Konkrečios srities ekspertų nuomonės naudingos siekiant nustatyti pokyčių svarbą, suderinamumo laipsnį, pateikti rekomendacijas dėl galimų tobulinimo krypčių. Socialinės ir ekonominės tendencijų įtaka BPD įgyvendinimui aptarta su habil. dr. Rimantu Rudzkiu, o rekomendacijas dėl ES struktūrinės paramos suderinamumo geresnio užtikrinimo ir stebėsenos 2007–2013 m. su dr. Klaudijumi Manioku.

15 lentelėje pateikti duomenų rinkimo ir analizės metodai pagal vertinimo klausimus.

15 lentelė. Duomenų rinkimo ir analizės metodai pagal vertinimo klausimus.

Uždavinys	Vertinimo klausimai	Metodai
1 uždavinys Apžvelgti bendrųjų sąlygų pokyčius ir pasiektus rezultatus ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m.	1. Kokios buvo pagrindinės socialinės ir ekonominės tendencijos ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kaip tai įtakojo BPD įgyvendinimą?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Statistinių duomenų, stebėsenos duomenų analizė
	2. Kokie buvo nacionalinės, regioninės ir sektorių politikos pokyčiai ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo laikotarpiu 2004–2008 m. ir kaip jie įtakojo BPD įgyvendinimo rezultatus?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė

Uždavinys	Vertinimo klausimai	Metodai
	3. Kaip ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo pasiekti rezultatai prisidėjo siekiant LR ir ES strateginiuose dokumentuose užsibrėžtų tikslų?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Statistinių duomenų, stebėsenos duomenų analizė
<p>2 uždavinys</p> <p>Įvertinti bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. laikotarpiu poveikį ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo tęstiniam vidiniam ir išoriniam suderinamumui</p>	4. (<i>Papildomas klausimas</i>). Koks buvo pradinis BPD vidinis ir išorinis suderinamumas (BPD tvirtinimo datos)?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė
	5. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. laikotarpiu paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą tarp paramos iš įvairių struktūrinių fondų?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Ekspertų nuomonės ▪ Atvejo studijos
	6. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. laikotarpiu paveikė BPD įgyvendinimo suderinamumą su kitomis ES finansinėmis priemonėmis (Bendrijos iniciatyvomis, EŽŪOGF garantijomis, EIB paskolomis ir kt.)?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Ekspertų nuomonės ▪ Atvejo studijos
	7. Kaip bendrųjų sąlygų pokyčiai 2004–2008 m. paveikė BPD įgyvendinimo rezultatų suderinamumą su Bendrijos politikomis ir priemonėmis (konkurencijos, valstybės užsakymų skyrimo, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybės skatinimo)?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Ekspertų nuomonės ▪ Atvejo studijos
	8. Kokios priemonės/sritys buvo labiausiai suderintos/nesuderintos?	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <p><u>Duomenų analizei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Atvejo studijos
	9. (<i>Papildomas klausimas</i>) Kaip buvo užtikrinamas BPD paramos suderinamumo principo	<p><u>Duomenų rinkimui:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių

Uždavinys	Vertinimo klausimai	Metodai
	įgyvendinimas ir stebėjimas?	analizė <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Atvejo studijos
3 uždavinys Pateikti rekomendacijas bei metodinius nurodymus dėl ES struktūrinės paramos priemonių suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo tobulinimo 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu.	10. Kokios yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos ir suderinamumo vertinimo pamokos?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Atvejo studijos
	11. Kokie yra ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Atvejo studijos
	12. Kaip turėtų būti tobulinama ES struktūrinės paramos vidinio ir išorinio suderinamumo stebėsenos bei vertinimas?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Ekspertų nuomonės
	13. Kokie kiekybiniai/kokybiniai ES struktūrinės paramos priemonių vidinio ir išorinio suderinamumo rodikliai bei priemonės galėtų būti taikomos 2007–2013 m. laikotarpiu?	<u>Duomenų rinkimui:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Antrinių šaltinių analizė ▪ Interviu <u>Duomenų analizei:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turinio analizė ▪ Ekspertų nuomonės

2 priedas. PAGRINDINIAI SOCIALINIAI – EKONOMINIAI POKYČIAI, VYKĘ BPD ĮGYVENDINIMO METU

Bendrasis vidaus produktas

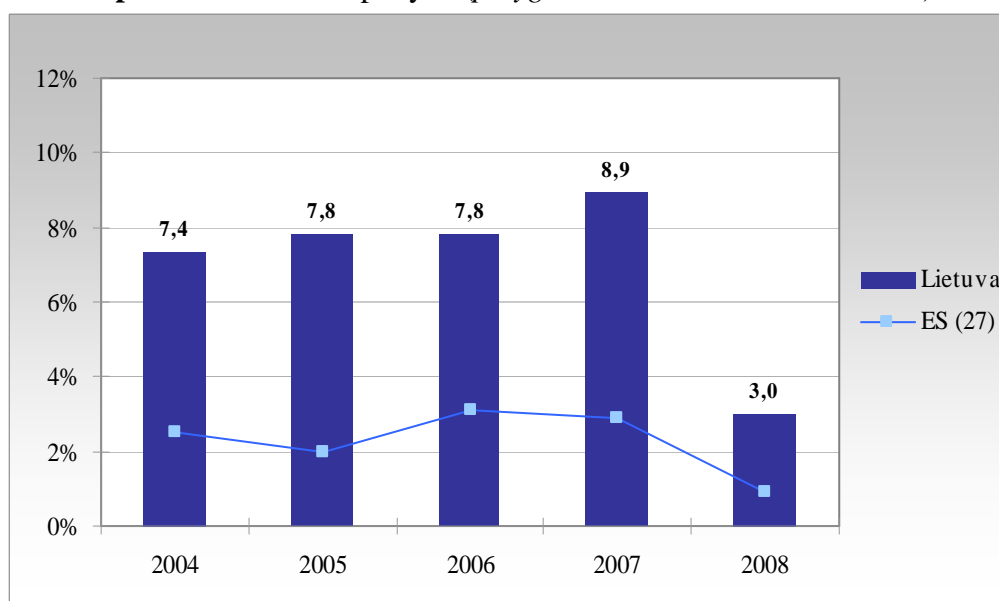
Lietuvos ūkio plėtra 2004–2007 m. buvo viena iš sparčiausių tarp Europos Sąjungos valstybių (žr. 6 pav.). Bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) apimties kitimo tempas yra vienas svarbiausių makroekonominių rodiklių, atspindinčių šalies ekonomikos augimą arba smukimą per laikotarpį. Statistikos departamento duomenimis, BVP to meto kainomis 2007 m. sudarė 98.139 mln. litų (2004 m. – 62.698 mln. litų). Metiniai ekonomikos kilimo tempai minėtu laikotarpiu buvo pastovūs: 2004 m. užfiksuotas 7,3 proc., 2005 m. ir 2006 m. – 7,8 proc., o 2007 m. – 8,9 proc. BVP padidėjimas.

2007 m. vienam šalies gyventojui to meto kainomis teko 29 073 litų (2004 m. – 18.249 litų). Per 2004 m., palyginti su ankstesniu laikotarpiu, vienam gyventojui sukurta 7,9 proc., 2005 m. ir 2006 m. – 8,5 proc., o 2007 m. – 9,5 proc. daugiau BVP.

Pažymėtina, kad BVP kilimą labiausiai stimuliuojo talpi vidaus rinka. Sparčiai augančią vidaus paklausą įtakoję ne tik objektyvūs veiksniai (namų ūkių pajamų augimas, nedarbo lygio mažėjimas, itin palankios skolinimo sąlygos, finansinių paslaugų plėtra, ES struktūrinės lėšos ir kt.), bet ir optimistiniai įmonių bei gyventojų ateities lūkesčiai, skatinantys daugiau vartoti.

2008 m. I ketv. užfiksuotas BVP augimo tempų lėtėjimas, kuris dar labiau išryškėjo antroje metų pusėje, prasidėjus pasaulio finansų rinkų krizei. 2008 m. IV ketv. įvyko lūžis ir ūkis į recesijos etapą. Statistikos departamento duomenimis, paskutinį praėjusių metų ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2007 m. ketvirčiu, šalies BVP sumažėjo 2,0 proc. Tiesa, metinis BVP ūgtelėjo patenkinamu dydžiu – 3,0 proc.

3 pav. Realus BVP pokytis (palyginti su ankstesniais metais, %)

Šaltiniai: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁵⁴ ir Eurostat⁵⁵

⁵⁴ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pagrindiniai ekonominės ir socialinės raidos rodikliai 2004–2009 m. 2009. <<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2621>>.

⁵⁵ Eurostat. Real GDP growth rate. 2009. <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>>.

Pažvelgus į BVP struktūrą pagal šakas, matyti, jog 2004–2007 m. buvo panašūs ne tik BVP augimo sparta, bet ir šakine struktūra. Minėtu laikotarpiu egzistavo palankios prielaidos plėtotis ūkio sektoriams, aptarnaujantiems vidaus rinką, todėl su vartojimu susijusių ekonominės veiklos rūšių pridėtinė vertė augo sparčiau negu gamybos sektorius.

Statyba buvo aiški Lietuvos ūkio šakų plėtros lyderė (žr. 16 lentelę). Antai 2004 m., palyginti su 2003 m. laikotarpiu, sektoriaus sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis padidėjo 7,3 proc., 2005 m. – 11,4 proc., 2006 m. – 21,0 proc., o 2007 m. šis rodiklis išaugo 21,2 proc. Veiklos plėtrą skatino keletas veiksnių: namų ūkių pajamų didėjimas ir nedarbo lygio mažėjimas; žemos paskolų palūkanų normos ir liberalios jų suteikimo sąlygos; prastesnis gyventojų apsirūpinimas būstu, palyginti su Vakarų Europos valstybėmis; didėjanti negyvenamųjų pastatų ir infrastruktūros objektų paklausa, kurią formavo menkas rinkos „prisotinimas“ bei ES struktūrinė parama.

Finansinio tarpininkavimo, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos užėmė antrąją vietą tarp visų ūkio sektorių pagal plėtros tempus. Šių ūkio šakų veiklos apimties rodikliai taip pat kasmet nuolat gerėjo: 2004 m. sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis padidėjo 8,2 proc., 2005 m. – 11,0 proc., 2006 m. – 12,6 proc., o 2007 m. – 5,9 proc.

Prekybos, viešbučių ir restoranų, transporto, sandėliavimo bei ryšių sektoriai analizuojamu laikotarpiu augo sparčiau nei vidutiniškai: 2004 m. palyginti su 2003 m. laikotarpiu, sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis išaugo 8,2 proc., 2005 m. – 10,0 proc., 2006 m. – 8,2 proc., o 2007 m. – 11,8 proc. Didmeninė ir mažmeninė prekyba išsiskyrė pastoviais augimo tempais, atsiliepdama į vidaus rinkos plėtrą, kurią savo ruožtu lėmė iš „vidaus“ ir dėl bankų kreditavimo (lizingo) auganti moki paklausa; atsilikimas nuo išsivysčiusių Vakarų Europos valstybių pagal naujų automobilių ir kai kurių kitų ilgalaikių vartojimo reikmenų skaičių 100 tūkst. gyventojų; didelę perkamąją galią turinčių turistų srauto didėjimas ir pan. Didėjantis susidomėjimas Baltijos šalimis, populiarėjančios turistinės kelionės ir užmezgami nauji verslo kontaktai skatino atitinkamą viešbučių ir restoranų paslaugų paklausą. Transporto veiklos mastas koreliavo su visos ekonomikos kilimo tempais.

Itin svarbi kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu Lietuvos ūkio šaka yra pramonė. Išgaunamoji ir apdirbamoji pramonė yra didžiausias šalies ūkio sektorius. Jos dalis BVP struktūroje siekia apie 22 proc. Ilgą laiką pramonė buvo savotiškas Lietuvos ūkio „stuburas“, padėjęs siekti gana pastovių ir itin sparčių ekonomikos plėtros tempų. Kadangi pramonė yra labiausiai į eksportą orientuota Lietuvos ūkio šaka, jos plėtros tempams teigiamo impulso suteikė šalies įstojimas į ES ir sienų bei įvairių netarifinių apribojimų bendroje rinkoje panaikinimas. Tačiau 2005–2007 m. laikotarpiu šalies pramonė neteko lyderio pozicijos. Jos būklei turėjo įtakos nestabili Mažeikių naftos veikla. Didėjanti infliacija ir spartus gamybos sąnaudų augimas neigiamai veikė įmonių konkurencingumą. Be to, Lietuvos eksporto perspektyvos prablėso dėl lėtėjančios ES ir JAV ūkio plėtros. Šios ūkio šakos lėtėjančius plėtros tempus rodo ir statistiniai rodikliai: 2004 m., palyginti su praėjusių metų laikotarpiu, sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis padidėjo 10,6 proc., 2005 m. – 6,8 proc., 2006 m. – 7,8 proc., 2007 m. – 6,4 proc.

Elektros, dujų ir vandens tiekimas taip pat yra išskirtinai svarbi ekonominė veikla, nes tiekia šiuolaikinei buičiai ir verslui būtiną produkciją, kurios laisvos rinkos, skirtingai nei daugumos prekių ar paslaugų, faktiškai nėra. Energijos ir kuro balansas rodo, kad analizuojamu laikotarpiu energijos sunaudojama Lietuvoje gana sparčiai augo: pvz., 2007 m., palyginti su 2004 m.,

gamtinių dujų suvartota 19,5 proc. daugiau, elektros energijos – 15,8 proc.⁵⁶ Kita vertus, energetikos sektorius patyrė rimtų išmėginimų, kuriuos lėmė 2005 m. pradžioje uždarytas pirmasis Ignalinos atominės elektrinės blokas ir sumažėjusi elektros energijos gamyba, nuolat didinama iš Rusijos bendrovės „Gasprom“ perkamų dujų kaina. Šio sektoriaus sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis 2004 m. padidėjo 7,4 proc., 2005 m. – 0,03 proc., 2006 m. – 0,3 proc., o 2007 m. – 1,1 proc.

Žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės sektorius plėtojosi netolygiai. 2004 m., palyginti su 2003 m. laikotarpiu, jo sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis sumažėjo 0,5 proc. Taip pat 2005 m. vasarą tvyroję karšti orai smarkiai pakenkė 2006 metų žemės ūkio veiklos rodikliams. Palyginti su 2005 m., sektoriaus produkcijos apimtis sumenko 12,9 proc., o pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis – 10,0 proc. Atvirkščiai, 2005 m. ir 2007 m. žemės ūkio sektorius augo – pridėtinė vertė padidėjo atitinkamai 2,0 ir 13,2 proc. Veiklos rodiklių gerėjimą skatino kylančios produkcijos kainos, kurios sparčiai vijosi europinį lygį: 2004 m. jos išaugo 1,0 proc., 2005 m. – 13,1 proc., 2006 m. – 18,0 proc., o 2007 m. – 19,9 proc.⁵⁷

Nuo 2008 m. vidurio Lietuvoje jau buvo jaučiamas žymus daugelio sektorių vystymosi sulėtėjimas, o ketvirtąjį ketvirtį įvyko lūžis ir ūkis įžengė į recesijos etapą. Plėtros tempai žymiai sumažėjo daugelyje šalies ekonomikos sričių: statyba augo tik 1,2 proc., žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė ir žuvininkystė – 1,5 proc., pramonė – 1,6 proc., prekyba, viešbučiai ir restoranai, transportas, sandėliavimas ir ryšiai – 4,1 proc., finansinis tarpininkavimas, nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla – 4,4 proc. Lietuvos įmonių eksporto konkurencingumą blogino užsiveriančios Vakarų ir Rytų Europos šalių rinkos, aplinkinių valstybių (Lenkijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos) valiutų nusilpimas⁵⁸. Be to, strigo įmonių tarpusavio atsiskaitymai vidaus rinkoje, blogindami bendrovių finansinius rodiklius ir didindami apyvartinių lėšų poreikį.

⁵⁶ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M8020301: Kuro ir energijos balansas, natūriniais vienetais. Požymiai: kuro ir energijos rūšis, metai (1996 -> 2007). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

⁵⁷ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M5010701: Žemės ūkio produktų supirkimo kainų indeksai, palyginti su ankstesniais metais. Požymiai: produktas, metai (2001 -> 2007). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

⁵⁸ AB SEB Vilniaus bankas. Lietuvos makroekonomikos apžvalga Nr. 35. 2009. <<http://www.seb.lt/pdf/lt/LMA35.pdf>>.

16 lentelė. Pridėtinė vertė pagal veiklos rūšis (to meto kainomis, mln. Lt)

Ekonominės veiklos rūšis		2004	Pokytis, %*	2005	Pokytis, %*	2006	Pokytis, %*	2007	Pokytis, %*	2008	Pokytis, %*
BPV	Bendroji pridėtinė vertė, iš viso	56.683	7,4	65.164	7,8	74.677	7,8	87.904	8,9	99.949	3,0
A	Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė	2.596	-0,6	3.086	2,0	3.155	-10,3	3.873	13,3	4.393	1,4
B	Žuvininkystė	45	3,4	51	2,6	57	7,7	65	8,7	74	5,5
C	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	302	-4,6	342	-8,6	377	-2,0	380	-1,8	410	-7,2
D	Apdirbamoji gamyba	11.838	11,8	13.574	8,6	14.994	9,5	16.692	7,5	18.631	2,1
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	2.498	7,4	2.578	0,0	2.615	0,3	2.768	1,1	3.177	-0,4
F	Statyba	4.102	7,3	4.916	11,4	6.554	21,0	8.992	21,2	9.964	1,2
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	9.941	9,4	11.294	9,7	12.505	6,7	14.677	12,2	16.733	3,2
H	Viešbučiai ir restoranai	836	4,3	912	5,5	1.008	6,5	1.112	1,4	1.279	1,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	7.181	7,1	8.265	11,0	9.512	10,3	11.435	12,3	12.733	5,5
J	Finansinis tarpininkavimas	1.088	3,7	1.520	2,7	2.138	8,8	3.079	4,5	3.468	2,5
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	5.943	9,0	7.465	12,5	9.049	13,4	10.483	6,2	12.119	5,0
L	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	4.230	4,5	4.583	3,6	5.213	5,2	5.691	3,8	6.373	3,9
M	Švietimas	2.867	4,4	2.973	1,8	3.298	-1,1	3.793	-0,5	4.836	3,3
N	Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	1.547	1,7	1.775	4,3	2.225	1,4	2.667	2,9	3.228	1,8
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	1.594	0,4	1.721	3,4	1.892	5,3	2.108	5,1	2.434	2,8
P	Privačių namų ūkių veikla	74	-3,3	107	16,4	85	-23,0	88	-10,5	96	2,1

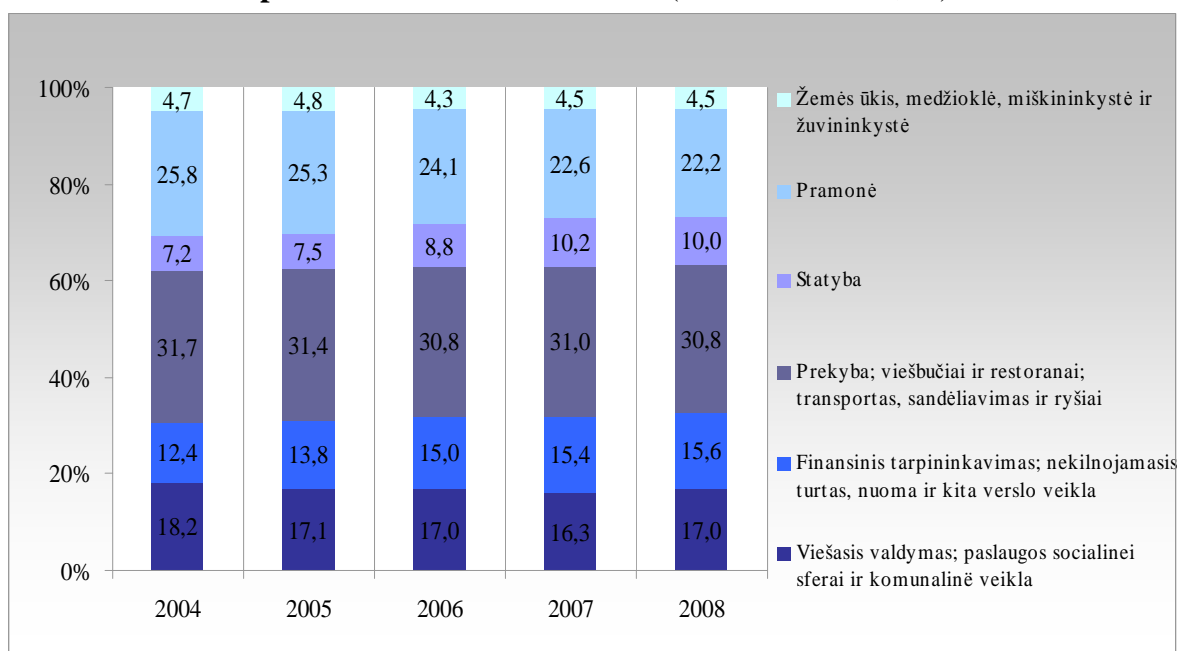
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁵⁹

* pokyčiui skaičiuoti naudojama grandinė susietos pridėtinės vertės apimtis

⁵⁹ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Bendroji pridėtinė vertė pagal ekonominės veiklos rūšis (31) ir bendrasis vidaus produktas. 2009. <<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1118>>.

2004–2008 m. laikotarpiu ūkio struktūroje vis didesnę dalį sudarė paslaugų sektorius, kuris patiria menkesnį spaudimą (ypač užsienio konkurentų) nei „tradicinių“ prekių gamintojai. Be to, paslaugų sektorius yra glaudžiai susietas su vidaus rinka, kuri tuo metu buvo tvirtos būklės. Šiam sektoriui augant sparčiau nei vidutiniškai, jo sukurtos pridėtinės vertės galiojusiomis kainomis santykinė dalis ūkio pridėtinėje vertėje nežymiai (1,1 proc. punkto) išaugo (žr. 7 pav.). Vis dėlto lyginant rodiklius su iki 2004 m. laikotarpiu, paslaugų sektoriaus dalis bendroje pridėtinėje vertėje ne tik nedidėjo, bet net truputį sumažėjo – nuo 64,9 proc. 2002 m. iki 62,7 proc. 2007 m. Tam turėjo įtakos kainų veiksnys – naftos ir degalų kainos išaugo beveik trigubai. Kita vertus, reali pramonės gamybos apimtis augo ne lėčiau nei vidutiniškai visas BVP.

4 pav. Pridėtinės vertės struktūra (to meto kainomis, %)

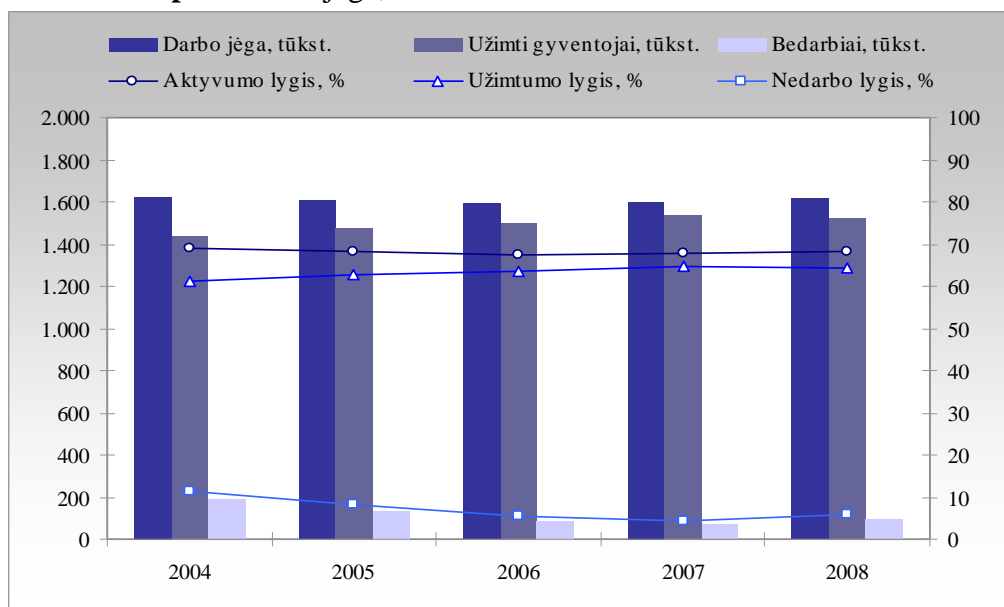
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁶⁰

Darbo rinkos pokyčiai

Įspūdinga visų pagrindinių Lietuvos ūkio sektorių plėtra, ekonominio augimo skverbimasis į periferiją bei narystės ES efektas 2004–2007 m. laikotarpiu sudarė palankias sąlygas gyventojų užimtumui didėti ir nedarbui mažėti. Statistikos departamento atlikto gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis, 2007 m. užimtųjų skaičius Lietuvoje buvo 97,9 tūkst. didesnis nei 2004 m., tuo tarpu bedarbių skaičius smuko net 115,4 tūkst. Kita vertus, neigiamos demografinės Lietuvos visuomenės tendencijos – gyventojų skaičius mažėjo tiek dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos, tiek ir dėl intensyvios emigracijos – nulėmė visų užimtų gyventojų ir bedarbių sumas, tai yra šalies darbo jėgos rodiklio smukimą nuo 1.620,6 tūkst. 2004 m. iki 1603,1 tūkst. 2007 m. (žr. 8 pav.). Blėstant aukšto bendrojo nedarbo lygio problemai, vis aktualesniu tapo kokybinis darbo rinkos aspektas – darbo paklausos ir pasiūlos struktūros neatitikimas profesiniu, kvalifikaciniu ir teritoriniu požiūriu, kitaip tariant, verslo poreikius tenkinančios darbo jėgos stygiaus problema.

⁶⁰ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Bendrosios vertės struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis (6). 2009. <<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1118>>.

5 pav. Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas 2004–2008 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁶¹

Lyginant su 2004 m., bedarbių skaičius sumažėjo 2,7 karto ir 2007 m. sudarė 69 tūkst. Taip pat krito ir nedarbo lygio rodiklis, kuris 2007 m. siekė 4,3 proc. ir buvo pats mažiausias per visą tiriamąjį laikotarpį. Vyrų ir moterų nedarbo lygis 2007 m. buvo vienodas – 4,3 proc., o 2004 m. atitinkamai sudarė 11,0 ir 11,8 proc.

Tam tikri pokyčiai pastebimi ir bedarbių struktūroje. Mažėjant bedarbių skaičiui, žymiai sumažėjo ir ilgalaikių bedarbių, t. y. asmenų, ieškančių darbo ilgiau nei vienerius metus, skaičius. Analizuojamu laikotarpiu jų sumažėjo beveik keturis kartus – nuo 98,2 tūkst. 2004 m. iki 22,2 tūkst. 2007 m. Ilgalaikių bedarbių dalis 2007 m. sumažėjo iki 32,2 proc., prieš keturis metus jie sudarė daugiau kaip pusę (53,3 proc.) visų bedarbių. Daugiausia ilgalaikiai bedarbiai buvo vyresnio amžiaus miesto gyventojai, negalintys prisitaikyti prie naujų darbo rinkos sąlygų. Ilgalaikio nedarbo lygis 2007 m. buvo 1,4 proc., o 2004 m. jis siekė 6,1 proc.

Lietuvai įstojus į ES ir atsivėrus legalaus darbo užsienyje galimybėms, šalyje išryškėjo ir ekonominės migracijos⁶² problema. Ekonominės migracijos reguliavimo strategijoje⁶³ nurodoma, jog ekonominiais motyvais paremtą migraciją iš Lietuvos labiausiai lėmė nors ir augantis, bet vis dar vienas žemiausių darbo užmokesčių ES, investavimo, verslo kūrimo ir plėtros trukdžiai, ilgalaikė bedarbystė, gana aukštas neoficialus užimtumas, nepakankamai lanksti švietimo sistema⁶⁴. Remiantis Statistikos departamento duomenimis⁶⁵, 2004–2008 metų

⁶¹ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3030901: Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas. Požymiai: amžius, gyvenamoji vietovė, lytis, metai (1998 -> 2008). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

⁶² Ekonominė migracija – išvykimas iš Lietuvos įsikurti užsienio valstybėje ar atvykimas iš užsienio valstybės įsikurti Lietuvoje, siekiant geresnės gyvenimo kokybės, didesnio darbo užmokesčio, geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų, ar dėl kitų ekonominių priežasčių.

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimas Nr. 416 „Dėl ekonominės migracijos reguliavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007-2008 metų plano patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2007, Nr. 49-1897.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimu Nr. 416 patvirtinta Ekonominės migracijos reguliavimo strategija// Valstybės žinios, 2007, Nr. 49-1897. P. 7.

⁶⁵ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3020102: Tarptautinė migracija. Požymiai: administracinė teritorija, statistiniai rodikliai ir metai. (2001 -> 2008). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

laikotarpiu iš Lietuvos oficialiai ir neoficialiai emigravo 158,6 tūkst. asmenų, o pagal gyvenamosios vietos deklaravimo duomenis imigravo – 37,9 tūkst. (neigiamas migracijos saldo sudarė 196,5 tūkst. gyventojų). Per pastaruosius 5 metus Lietuva pirmavo ES pagal emigracijos mastą: pavyzdžiui, 2008 m. neigiamas migracijos saldo (skirtumas tarp emigracijos ir imigracijos srautų) buvo 2,3 išvykstančio 1000-iai gyventojų⁶⁶. Dėl emigracijos daugiausia prarasta jaunų darbingo amžiaus žmonių: 2008 m. penktadalį visų emigrantų sudarė 25–29 metų amžiaus gyventojai, 12,6 proc. – 20–24 metų, 14,2 proc. – 30–34 metų, o 2004 m. atitinkamai 20,9 proc., 16 proc. ir 12,5 proc.⁶⁷ Analizuojamu laikotarpiu iš šalies daugiausiai emigravo kvalifikuoti darbininkai ir aukštos kvalifikacijos darbuotojai. Kaip pastebi ekonomikos ekspertai⁶⁸, kvalifikuotos darbo jėgos netekimas stabdo verslo plėtrą, konkurencingumo formavimą. Be to, kvalifikuotos darbo jėgos išvykimas reiškia, kad valstybės investuotos lėšos į specialistų rengimą neatsiperka, t. y. asmenys įgytas žinias panaudoja emigracijoje, tuo prisideddami prie kitų, o ne juos parengusios valstybės ekonomikos plėtrai.

Analizuojant Lietuvos šakinę užimtumo struktūrą matyti, kad daugiausiai gyventojų 2007 m. dirbo pramonėje – 299,4 tūkst. (19,5 proc.), prekyboje – 262,4 tūkst. (17,1 proc.) bei žemės ūkyje ir miškininkystėje – 156,9 tūkst. (10,2 proc.) (žr. 17 lentelę). Per keturis metus pastebimai sumažėjo asmenų, dirbančių žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje. 2007 m. šiose srityse dirbo 159,5 tūkst. (10,4 proc.) užimtųjų, o 2004 m. – 227,5 tūkst. (15,8 proc.). Tai buvo žemės ūkio įmonių stambėjimo ir ES tiesioginių išmokų pasekmė, be to, kaimai ir mažos gyvenvietės ypač kentė dėl jaunimo emigracijos. Atvirkščiai, išgaunamojoje ir apdirbamojoje pramonėje darbuotojų skaičius absoliučiai ūgtelėjo nuo 259,2 tūkst. iki 273,2 tūkst., o santykinai nežymiai sumažėjo – 0,2 proc. punkto. Sparčiai plėtojantis verslo apimčiai, daugėjo dirbančiųjų statybų ir paslaugų sektoriuose, kuriuose užimtųjų skaičius padidėjo nuo 541,6 tūkst. (37,7 proc.) 2004 m. iki 675,9 tūkst. 2007 m. (44,1 proc.). Tuo tarpu energetikos sektoriuje darbuotojų skaičius per keturis metus sumažėjo nuo 29,5 tūkst. (2,1 proc. visų užimtųjų) iki 26,2 tūkst. (1,7 proc. visų užimtųjų). Šios srities užimtumo rodikliams įtakos turėjo Ignalinos atominės elektrinės pirmojo reaktoriaus uždarymas nuo 2005 m. pradžios bei daugelyje sektoriaus įmonių vykusi restruktūrizacija.

2008 m. sulėtėjusi Lietuvos ūkio plėtra, sumenkusi produkcijos paklausa neaplenkė ir darbo rinkos – daugelis įmonių buvo priverstos peržiūrėti plėtros planus, veiklos apimtis ir ateinančių metų biudžetus bei sumažinti darbuotojų skaičių. Nuo integracijos į ES besitęsiančio bedarbystės mažėjimo galimybės išseko: dirbančiųjų skaičius pradėjo mažėti, didėjo laisvos darbo jėgos pasiūla. Tą aplinkybę, kad nedarbas pasiekė „dugną“, patvirtina ir registruoto nedarbo lygio statistika 2008 m. Darbo biržos duomenimis, ieškantys darbo asmenys 2008 m. sausio 1 d. sudarė 4,3 proc. visų darbingo amžiaus šalies gyventojų, o gruodžio – jau 5,7 proc.⁶⁹

⁶⁶ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pranešimas spaudai (2009-06-19). <<http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=6719&print=1>>.

⁶⁷ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3020103: Emigrantai, deklaravę išvykimą. Požymiai: amžius, lytis (2001 → 2008). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

⁶⁸ Ekonominė ir teisinė konsultacijų centras. Mokslinio tyrimo darbas „Darbo rinkos analizė ir pasiūlymai darbo jėgos trūkumo problemai spręsti, atsižvelgiant į šalies ūkio plėtros prognozę 2008–2015 metams“. 2007, p. 102.

⁶⁹ Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Situacijos darbo rinkoje apžvalga, 2008 m. gruodis. 2009. <<http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Publikacijos/Attachments/2863/Darbo%20rinka%202008-12-1.pdf>>.

17 lentelė. Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis (tūkst.)

Ekonominės veiklos rūšis		2004	Dalis, %	2005	Dalis, %	2006	Dalis, %	2007	Dalis, %	2008	Dalis, %
AQ	Pagal ekonominės veiklos rūšis, iš viso	1.436,3	100,0 %	1.473,9	100,0 %	1.499,0	100,0 %	1.534,2	100,0 %	1.520,0	100,0 %
A	Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė	225,6	15,7%	204,2	13,9%	183,9	12,3%	156,9	10,2%	116,6	7,7%
B	Žuvininkystė	1,9	0,1%	2,8	0,2%	2,7	0,2%	2,6	0,2%	4,1	0,3%
C	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	4,3	0,3%	3,3	0,2%	4,3	0,3%	5,3	0,3%	4,0	0,3%
D	Apdirbamoji gamyba	254,9	17,7%	266,5	18,1%	264,6	17,7%	267,9	17,5%	266,0	17,5%
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	29,5	2,1%	26,5	1,8%	27,1	1,8%	26,2	1,7%	27,6	1,8%
F	Statyba	116,2	8,1%	132,5	9,0%	148,7	9,9%	170,9	11,1%	165,7	10,9%
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	228,0	15,9%	233,3	15,8%	254,6	17,0%	262,4	17,1%	274,9	18,1%
H	Viešbučiai ir restoranai	32,7	2,3%	33,1	2,2%	39,0	2,6%	33,5	2,2%	38,9	2,6%
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	93,9	6,5%	93,9	6,4%	98,9	6,6%	111,4	7,3%	104,5	6,9%
J	Finansinis tarpininkavimas	15,0	1,0%	16,3	1,1%	16,6	1,1%	22,3	1,5%	20,3	1,3%
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	55,8	3,9%	62,3	4,2%	78,3	5,2%	75,4	4,9%	101,3	6,7%
L	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	77,9	5,4%	81,7	5,5%	75,7	5,1%	83,5	5,4%	83,3	5,5%
M	Švietimas	141,0	9,8%	148,0	10,0%	131,5	8,8%	144,3	9,4%	148,5	9,8%
N	Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	98,4	6,9%	98,6	6,7%	105,7	7,1%	100,7	6,6%	95,7	6,3%
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	55,8	3,9%	63,7	4,3%	63,7	4,2%	67,1	4,4%	64,8	4,3%
P	Privačių namų ūkių veikla	5,0	0,3%	7,1	0,5%	3,6	0,2%	3,9	0,3%	3,7	0,2%
Q	Eksteritorialinių organizacijų ir įstaigų veikla	0,2	0,01%	0,2	0,01%	0,1	0,01%	0,0	0,0%	0,2	0,01%

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁷⁰

⁷⁰ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3031003: Užimtieji ir samdomieji. Požymiai: ekonominės veiklos rūšis, ekonomikos sektorius, gyvenamoji vietovė, lytis, metai (1998 -> 2008). <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

Regionų vystymosi apžvalga

Įvertinus BVP regionų aspektu visų apskričių BVP apimtys, skaičiuojant vienam gyventojui, 2004–2007 m. laikotarpiu nuolat augo (žr. 18 lentelę).

Regionų indėlis į šalies BVP labai skirtingas. Lyginant vienam gyventojui tenkančią BVP dalį su šalies vidurkiu, pastebimai lyderių pozicijas užima Vilniaus (2007 m. – 154,9 proc.) ir Klaipėdos (2007 m. – 102,6 proc.) apskritys. Vilniaus apskritis yra svarbiausias šalies regionas, kuriam 2007 m. duomenimis teko 38,9 proc. šalyje sukuriama BVP. Nominalusis BVP vienam gyventojui 2007 m. Vilniaus apskrityje išaugo 20,2 proc. (šalyje – 19,2 proc.) ir sudarė 45 tūkst. Lt. Vilniaus apskrities ekonomikos rezultatai labai priklausė nuo gamybinės ir negamybinės paskirties paslaugų sferos, kuriai tenka net 71 proc. visos apskrities pridėtinės vertės (šalyje – 63 proc.).

Klaipėdos apskritis – vienas iš sėkmingiausiai besiplėtojančių regionų, kuriam tenka 11,5 proc. Lietuvoje sukurto BVP. Nominalusis BVP vienam gyventojui 2007 m. Klaipėdos apskrityje išaugo 18 proc. ir sudarė 29,8 tūkst. Lt. Mažiausiai nominalusis BVP vienam gyventojui 2007 m. išaugo Panevėžio apskrityje – 13,3 proc. ir buvo 20,4 tūkst. Lt. Šešiose apskrityse (Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės ir Utenos) sukurto BVP vienam gyventojui dalis vis dar neviršija 80 proc. šalies vidurkio.

Statistiniai rodikliai rodo, kad labiausiai išsivysčiusių Vilniaus, Kauno bei Klaipėdos apskričių ir kitų regionų atotrūkis 2004–2007 m. laikotarpiu ne mažėjo, o dar labiau išryškėjo. Vilniaus apskrities BVP vienam gyventojui daugiau nei du kartus viršijo Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės ir Utenos apskričių rodiklius.

Pagrindinės priežastys, lemiančios šiuos skirtumus, yra susijusios su didelių miestų – investicijų traukos centrų buvimu. Šiuose regionuose labiau išvystyta infrastruktūra, stipresnis paslaugų sektorius, aukštesnė darbo jėgos kvalifikacija. Tai lemia ir investicijų pasiskirstymą: vien Vilniaus apskrityje yra sukonzentruota apie 60 proc. Lietuvai tenkančių tiesioginių užsienio investicijų⁷¹, kas augina sostinės gyventojų darbo našumą ir pridėtinę vertę (pvz., Tauragės ir Marijampolės apskritims tenka tik po 0,3 proc. TUI).

2004–2008 m. išliko žymi regioninė darbo rinkos diferenciacija. Statistikos departamento duomenimis, aukščiausias nedarbo lygis 2007 m. buvo Panevėžio apskrityje – 6,5 proc., Vilniaus apskrityje – 4,5 proc. bei Šiaulių ir Utenos apskrityse – 4,4 proc. (žr. 19 lentelę). Žemiausias nedarbo lygis buvo Marijampolės (2,0 proc.), Alytaus (3,3 proc.) ir Tauragės (3,4 proc.) apskrityse. Taigi nedarbo rodiklis geriausioje ir blogiausioje padėtyje esančiose apskrityse skyrėsi daugiau nei 3 kartus (2004 m. – 2,3 karto). Bedarbių skaičius per 2004–2007 m. laikotarpį pastebimai smuko Alytaus, Klaipėdos, Šiaulių ir Utenos apskrityse – atitinkamai 12,7 proc., 8,6 proc., 8,2 proc. ir 7,9 proc. punkto. Tuo tarpu nedarbo rodikliai 2008 metais augo daugelyje šalies teritorijų.

---

⁷¹ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Tiesioginės užsienio investicijos metų pradžioje pagal savivaldybes. 2008. <<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2415>>.

18 lentelė. Bendrasis vidaus produktas pagal apskritis⁷²

Rodiklis	Metai	Lietuvos Respublika	Alytaus apskritis	Kauno apskritis	Klaipėdos apskritis	Marijampolės apskritis	Panevėžio apskritis	Šiaulių apskritis	Tauragės apskritis	Telšių apskritis	Utenos apskritis	Vilniaus apskritis
Bendrasis vidaus produktas, mln. Lt	2004	62.697,9	2.326,0	11.913,2	7.173,5	2.161,5	4.474,2	4.996,2	1.220,2	2.852,4	2.855,5	22.725,1
	2005	72.060,4	2.596,6	13.882,0	8.412,9	2.433,8	4.914,8	5.541,1	1.317,5	3.202,7	3.185,7	26.573,4
	2006	82.792,8	2.873,8	15.883,7	9.609,7	2.791,6	5.200,1	6.264,3	1.465,8	3.508,3	3.417,5	31.778,0
	2007	98.138,7	3.391,6	18.919,8	11.314,8	3.186,5	5.835,5	7.389,7	1.749,0	4.223,2	3.942,7	38.185,9
Apskričių sukurta BVP dalis, %	2004	100,0	3,7	19,0	11,4	3,4	7,1	8,0	1,9	4,5	4,6	36,2
	2005	100,0	3,6	19,3	11,7	3,4	6,8	7,7	1,8	4,4	4,4	36,9
	2006	100,0	3,5	19,2	11,6	3,4	6,3	7,6	1,8	4,2	4,1	38,4
	2007	100,0	3,5	19,3	11,5	3,2	5,9	7,5	1,8	4,3	4,0	38,9
Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, tūkst. Lt	2004	18,3	12,7	17,3	18,7	11,6	15,2	13,8	9,2	16,1	15,9	26,8
	2005	21,1	14,3	20,3	22,1	13,2	16,9	15,4	10,1	18,2	17,9	31,3
	2006	24,4	16,0	23,4	25,3	15,2	18,0	17,6	11,3	20,0	19,4	37,5
	2007	29,1	19,1	28,0	29,8	17,5	20,4	21,0	13,7	24,3	22,7	45,0
BVP, tenkantis vienam gyventojui, palyginti su šalies vidurkiu, %	2004	100,0	69,3	94,8	102,7	63,7	83,5	75,5	50,6	88,0	86,9	146,8
	2005	100,0	67,7	96,3	104,5	62,5	80,0	73,2	47,8	86,1	84,9	148,4
	2006	100,0	65,5	95,9	103,7	62,5	73,9	72,3	46,5	82,2	79,7	153,6
	2007	100,0	65,5	96,3	102,6	60,3	70,3	72,3	47,0	83,5	78,1	154,9

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁷³

Pastaba: 2008 m. regioniniai – statistiniai duomenys bus prieinami tik 2008 m. lapkritį

⁷² Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės duomenimis, 2008 m. BVP pagal apskritis statistika bus skelbiama lapkričio mėn.

⁷³ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M2010210: Bendrasis vidaus produktas (BVP). Požymiai: administracinė teritorija, metai (1995 -> 2007).

<<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

19 lentelė. Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas pagal apskritis

Rodiklis	Metai	Lietuvos Respublika	Alytus apskritis	Kauno apskritis	Klaipėdos apskritis	Marijampolės apskritis	Panėžio apskritis	Šiaulių apskritis	Tauragės apskritis	Telšių apskritis	Utenos apskritis	Vilniaus apskritis
Darbo jėga, tūkst.	2004	1.620,6	80,3	334,4	176,5	81,2	136,2	167,0	60,1	80,3	76,2	428,6
	2005	1.606,8	78,9	316,7	178,4	76,3	131,6	170,3	60,4	80,2	79,1	434,9
	2006	1.588,3	74,9	322,6	179,0	76,6	123,1	162,5	56,1	79,9	81,9	431,7
	2007	1.603,1	74,1	327,2	176,2	83,6	127,5	155,5	52,9	81,7	85,8	438,8
	2008	1.614,3	78,6	322,2	181,3	79,8	132,8	168,1	46,7	75,1	80,1	449,6
Darbo jėgos aktyvumo lygis, %	2004	69,0	65,7	70,2	69,3	67,2	68,1	66,6	68,5	67,7	66,0	71,2
	2005	68,3	64,1	67,5	68,0	65,6	66,9	67,3	68,5	68,0	67,6	71,5
	2006	67,4	61,8	67,7	68,0	67,2	62,3	65,0	67,8	67,1	67,3	70,8
	2007	67,9	63,2	69,2	67,2	68,4	64,9	64,4	64,4	68,3	68,1	70,7
	2008	68,4	66,2	68,3	69,1	65,2	69,3	66,8	56,5	62,8	68,0	72,3
Užimtieji, tūkst.	2004	1.436,3	67,4	299,9	154,0	75,6	119,1	145,9	54,7	72,0	66,8	380,9
	2005	1.473,9	72,5	288,7	165,9	73,9	117,3	153,1	56,8	73,9	74,4	397,5
	2006	1.499,0	71,0	303,6	166,8	74,6	113,3	153,1	53,7	75,4	77,1	410,3
	2007	1.534,2	71,7	313,4	168,9	81,9	119,2	148,7	51,1	78,2	82,0	419,1
	2008	1.520,0	75,4	303,2	168,3	77,6	125,4	158,8	44,1	70,1	75,7	421,4
Užimtumo lygis, %	2004	61,1	55,0	62,9	60,4	62,4	59,4	58,2	62,3	60,6	57,8	63,2
	2005	62,6	58,7	61,4	63,2	63,6	59,6	60,5	64,4	62,5	63,5	65,2
	2006	63,6	58,6	63,6	63,4	65,4	57,3	61,3	65,0	63,3	63,3	67,2
	2007	64,9	61,1	66,2	64,4	67,1	60,6	61,5	62,2	65,3	65,0	67,4
	2008	64,3	63,4	64,2	64,0	63,4	65,4	63,1	53,2	58,7	64,2	67,7
Bedarbiai, tūkst.	2004	184,4	12,9	34,5	22,4	5,6	17,1	21,1	5,4	8,3	9,4	47,6
	2005	132,9	6,5	28,1	12,5	2,3	14,2	17,3	3,6	6,3	4,7	37,4
	2006	89,3	3,8	19,0	12,1	2,0	9,8	9,3	2,4	4,5	4,8	21,4
	2007	69,0	2,4	13,8	7,2	1,6	8,3	6,8	1,8	3,5	3,8	19,7
	2008	94,3	3,2	19,0	13,0	2,2	7,4	9,3	2,7	5,0	4,3	28,2
Nedarbo lygis, %	2004	11,4	16,0	10,3	12,7	6,9	12,6	12,6	8,9	10,3	12,3	11,1
	2005	8,3	8,2	8,9	7,0	3,0	10,8	10,1	6,0	7,9	6,0	8,6
	2006	5,6	5,1	5,9	6,8	2,6	8,0	5,7	4,2	5,6	5,9	5,0
	2007	4,3	3,3	4,2	4,1	2,0	6,5	4,4	3,4	4,3	4,4	4,5
	2008	5,8	4,1	5,9	7,2	2,8	5,6	5,5	5,7	6,6	5,4	6,3

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁷⁴

⁷⁴ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. M3030902: Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas. Požymiai: administracinė teritorija, lytis (1998 -> 2008).

<<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.

3 priedas. TĖSTINIS BPD SUDERINAMUMAS SU NACIONALINIAIS STRATEGINIAIS DOKUMENTAIS IR HORIZONTALIOMIS BENDRIJOS POLITIKOMIS

Lietuvos 2004–2006 metų BPD, patvirtintame LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Valstybės žinios, 2004, Nr. 123-4486), išdėstyti ES struktūrinių fondų ir Lietuvos veiksmų tikslai, plėtros strategija, nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių įnašai. Kuriant BPD buvo atsižvelgiama į Lietuvos nacionalinės, sektorinės ir regioninės politikos strategijas bei programas. BPD ir jo priede yra minimas 31 strateginio pobūdžio Lietuvos teisės aktas:

1. 2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 113-5029.
2. 2002 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 60-2424.
3. 2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404
4. 2000 m. liepos 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 789 „Dėl pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politikos ir jos įgyvendinimo strategijos“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 56-1664.
5. 2000 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl inovacijų versle programos“.
6. Ūkio ministerijos subalansuotos pramonės plėtros programos projektas (nepatvirtintas).
7. 2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1175 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2004 metų strateginių kryptių ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2002–2004 metų priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3174.
8. 1999 m. sausio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 33 „Dėl nacionalinės kokybės programos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 7-153.
9. 1998 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1282 „Dėl Eksperto plėtojimo strategijos“. Valstybės žinios, 1998, Nr. 96-2669.
10. 2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1646 „Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5489
11. 2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1182 „Dėl prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3180.
12. 2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5488.
13. 2003 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 963 „Dėl Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcijos“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 73-3397.
14. 2001 m. rugpjūčio 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 984 „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 71-2534.

15. 2002 m. gruodžio 21 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 2115 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 2-54.
16. 2003 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 712 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 55-2452.
17. 2000 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 759 „Dėl Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000–2004 metų programos“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 54-1580.
18. 2003 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 89-4029.
19. 2001 m. sausio 30 d. Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. 115 „Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa“.
20. 2002 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 110-4852.
21. 2002 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1905 „Dėl Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir jos įgyvendinimo 2003–2005 metų priemonių“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 117-5259.
22. 2003 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 71-3216.
23. Transporto ir tranzito plėtotės strategija iki 2015 (sudėtinė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2013 m. ilgalaikės strategijos dalis).
24. 2002 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1130 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 99-4397.
25. Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1121 „Dėl patikslintos ir atnaujintos nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos santraukos ir pagrindinių šios programos įgyvendinimo 2001–2005 metų krypčių“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 82-2856.
26. 1996 m. rugsėjo 25 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. I-1550 „Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 1996, Nr. 103-2347.
27. 2003 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 335 „Dėl Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 28-1147.
28. 1999 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. VIII-1284 „Dėl nacionalinės turizmo plėtros programos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 63-2061.
29. 2003 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1637 „Dėl nacionalinės turizmo plėtros 2003–2006 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5481.
30. 2002 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 91 „Dėl valstybinės miškų priešgaisrinės apsaugos programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 28-1004.
31. 2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 484 „Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 93-4029.

20 lentelėje pateikiamos BPD priemonės ir jų remiamos atitinkamų dokumentų nuostatos. Čia dėmesys kreipiamas tik į esminius strategijų ir programų punktus (tikslus ir kryptis).

20 lentelė. Bendrojo programavimo dokumento pirminis suderinamumas su nacionaliniais strateginiais dokumentais

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>1.1 priemonė. Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Sudaryti palankias sąlygas Lietuvos ekonomikos plėtrai, sukurti šiuolaikišką bendrą transporto sistemą, savo techniniais parametrais ir teikiamų paslaugų kokybe atitinkančią ES valstybių lygį ir integruotą į ES transporto sistemą.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai:</i> 1. Tobulinti eismo sąlygas keliuose ir gatvėse, didinti eismo saugumą ir mažinti neigiamą transporto poveikį aplinkai. 2. Didinti geležinkelių pajėgumą, skatinti prekių ir krovinių vežimą geležinkeliais, gerinti traukinių keleivių aptarnavimo kokybę. 3. Didinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto krovinių ir keleivių srautus, sukurti bendrą vidaus vandens kelių sistemą keleiviams ir kroviniams gabenti. 4. Užtikrinti skrydžių saugą, saugumą tarptautiniuose oro uostuose, gerinti keleivių aptarnavimo kokybę. 5. Plėtoti multimodalinio transporto tinklą Lietuvoje.</p>	<p>Transporto ir tranzito plėtotės strategija iki 2015 m.</p>	<p><i>Vizija</i> – iki 2015 m. Lietuvoje turi būti sukurta moderni multimodalinė transporto sistema, savo techniniais parametrais ir teikiamų paslaugų kokybe prilygstanti Europos Sąjungos (ES) šalių lygiui.</p> <p><i>Strateginiai tikslai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Transporto infrastruktūros modernizavimas, integruojant svarbiausias magistrales į TINA tinklus, o per juos – į transeuropinius tinklus. - Transporto rūšių sąveikos vežant krovinius ir keleivius gerinimas. - Saugios ir gamtosagai palankios transporto sistemos formavimas. - Rengiant Lietuvos transporto plėtotės strategiją, išskirtiniai prioritetai yra: - kelių, geležinkelių, Klaipėdos jūrų uosto ir oro uostų infrastruktūros modernizavimas ir plėtotė dalyvaujant TINA programoje, siekiant, kad, Lietuvai tapus ES nare, svarbiausios Lietuvos transporto magistralės ir mazgai būtų pripažinti transeuropinio tinklo (TEN-Tr) dalimi (oficialiai įgytų tokį statusą); - priemonių, skatinančių gyventojus plačiau naudotis viešuoju keleiviniu transportu, įgyvendinimas, tuo sumažinant lengvųjų automobilių neigiamą poveikį aplinkai, - avaringumui ir gatvių pralaidumui; - transporto rūšių tarpusavio sąveikos gerinimas (multimodalinių transporto procesų plėtotė) siekiant užtikrinti naują transporto paslaugų (keleiviams ir kroviniams gabenti) kokybę; 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>1.1 priemonės tikslas ir uždaviniai paremia Transporto ir tranzito plėtotės strategijos iki 2015 viziją bei keliamus tikslus. Priemonės aprašyme taip pat atsispindi pagrindą transporto ir tranzito plėtojimo politikai suteikiantys ilgalaikės valstybės raidos strategijos prioritetai. Vienas svarbiausių jų – multimodalinio transporto plėtra.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 113-5029	<p><i>Vizija transporto sektoriuje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktūra bus modernizuota ir integruota į svarbiausias magistrales bei TINA tinklus, o per juos – į transeuropinius tinklus. - Sudaryta saugi ir gamtosaugai palanki transporto sistema. - Išplėtoti multimodaliniai transportavimo procesai, sukurti Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus logistikos centrai. - Išnaudojant modernizuotų I ir IX Europos transporto koridorių galimybes, bus padidintos tranzito apimtys, Lietuvos vežėjai integruosis į Baltijos jūros regiono ir kontinentinės Europos transporto paslaugų rinką. 	
<p>1.2 priemonė. Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Šios priemonės pagrindinis tikslas – užtikrinti energijos tiekimo stabilumą, patikimumą, lankstumą ir prieinamumą buitiniams ir verslo klientams, didinti energijos vartojimo efektyvumą, tuo sudaryti pagrindą stabilesnei Lietuvos ekonomikos plėtrai.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Atnaujinti ir plėtoti energijos perdavimo ir paskirstymo tinklus,</p>	2002 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1130 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 99-4397	<p><i>1, 8, 10, 11, 12 tikslai:</i></p> <p>1) užtikrinti patikimą ir saugų energijos tiekimą patiriant mažiausiai išlaidų ir kuo mažiau teršiant aplinką, nuolat didinant energetikos sektoriaus veiklos efektyvumą;</p> <p>8) toliau plėtoti regioninį bendradarbiavimą ir kooperaciją siekiant, kad per artimiausią penkmetį būtų sukurta bendra Baltijos valstybių elektros energijos rinka;</p> <p>10) padidinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemų efektyvumą;</p> <p>11) pasiekti, kad elektros energijos, pagamintos termofikaciniu režimu, dalis bendrame elektros energijos gamybos balanse laikotarpio pabaigoje sudarytų ne mažiau kaip 35%;</p> <p>12) siekti, kad atsinaujinančių energijos išteklių dalis bendrame pirminės energijos balanse 2010 metais</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>1.2 priemonės tikslas ir uždaviniai puikiai atitinka Nacionalinės energetikos strategijos ir Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos tikslus ir kryptis. Pačiame BPD tekste konkrečiai nurodoma, kokius minimų dokumentų tikslus 2004–2006 m. BPD programavimo laikotarpiu EB lėšomis bus siekiama įgyvendinti.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>gerinti jų patikimumą. 2. Sumažinti priklausomybę nuo energijos importo diversifikuojant kuro šaltinius ir pereinant prie vietinių bei atsinaujinančių energijos šaltinių. 3. Padidinti energetikos efektyvumą ir sumažinti neigiamą jos poveikį aplinkai.</p>	<p>Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1121 „Dėl patikslintos ir atnaujintos nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos santraukos ir pagrindinių šios programos įgyvendinimo 2001–2005 metų kryptių“. Nvalstybės žinios, 2001, Nr. 82-2856</p>	<p>sudarytų iki 12%. Programos įgyvendinimo 2001–2005 metų kryptys: 2.2. atnaujinti pastatus, modernizuoti jų energetikos ūkį; 2.3. naudoti atsinaujinančiuosius, vietinius ir atliekinius energijos išteklius.</p>	
<p>1.3 priemonė. Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</p> <p><i>Priemonės tikslai</i> Mažinti vandens, oro ir dirvos užterštumą ir jo potencialią grėsmę Lietuvos regionams, užtikrinti visuomenės teisę į saugią ir švarią aplinką, siekti išvengti ūkininkavimo ir kitos veiklos neigiamo poveikio aplinkai (ar jį sumažinti), išlaikant gamtinių išteklių darnų naudojimą ir formuojant atsakingą visuomenės požiūrį į gamtinę aplinką.</p> <p>Ši priemonė taip pat yra skirta įgyvendinti BPD horizontalųjį principą – užtikrinti darnų šalies vystymąsi. Šios priemonės prioritetas – sukurti tinkamą</p>	<p>1996 m. rugsėjo 25 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. I-1550 „Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 1996, Nr. 103-2347.</p> <p>2003 m. rugsėjo 11 d.</p>	<p><i>Strategijos tikslas</i> – sudaryti prielaidas subalansuotai šalies plėtrai išlaikant švarią ir sveiką gamtinę aplinką, išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę bei optimizuojant gamtonaudą.</p> <p><i>Strategijos kryptys:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aplinkos kokybės apsauga; 2. Gamtinių išteklių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsauga. <p><i>Prioritetai:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aplinkos kokybės, gamtos išteklių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimas; 2. Aplinkosauga ūkinės veiklos srityje. <p>Pagrindinis Lietuvos darnaus vystymosi <i>siekis</i> – pagal</p>	<p><u>Vidutinis (2 balai)</u></p> <p>1.3 priemonės aprašyme minima, kad „BPD strategija ir Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, kuri šiuo metu yra rengiama, derinama su Valstybine aplinkos apsaugos strategija, kuri taip pat buvo imta kaip pagrindas kuriant Aplinkos apsaugos sektoriaus finansavimo strategiją.“ Tai suponuoja, kad pagrindinis dokumentas, su kuriuo derinamas BPD yra Valstybinė aplinkos apsaugos strategija. Tačiau ji yra parengta palyginus</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>aplinkos infrastruktūrą, kad būtų suformuotas pagrindas Lietuvos regionų ekonominei plėtrai, daugiausia dėmesio skiriant rekreacijai ir verslo plėtrai. Taip pat ši priemonė nuosekliai papildys kitas BPD priemones (visų pirma skirtas transporto, žemės ūkio, energetikos ir turizmo sektoriams) ir prisidės prie Sanglaudos fondo lėšas naudojančių projektų aplinkos apsaugos aspekto įgyvendinimo.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagerinti geriamojo vandens ir nuotekų kokybę mažiau kaip 500 gyventojų turinčiuose Lietuvos gyvenvietėse ir kaimuose, plėtojančiuose geriamojo vandens tiekimo, nuotekų surinkimo ir valymo sistemas, kurių savininkės yra savivaldybės ir joms priklausančios įmonės. 2. Išvalyti užterštas teritorijas ir jas sutvarkyti nuo praeities taršos pavojingomis atliekomis, atkurti natūralią gamtos būklę šiose teritorijose. 3. Išplėsti saugomų rajonų tinklą, įskaitant NATURA–2000, įgyvendinti priemones, skirtas biologinės įvairovės, augalų ir gyvūnų buveinių apsaugai bei atkūrimui. 4. Tobulinti aplinkos valdymo 	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 89-4029</p>	<p>ekonominio ir socialinio vystymosi, išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius iki 2020 metų pasiekti esamą ES vidurkį, pagal aplinkos taršos rodiklius – neviršyti ES leistinių normatyvų, laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui, reikalavimų.</p> <p><i>Prioritetai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; - efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; - pavojaus žmonių sveikatai mažinimas; - pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; - geresnė biologinės įvairovės apsauga; - geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas. 	<p>senai (1996 m.), o joje minimi aplinkosaugos politikos tikslai yra formuluojami apibendrintai. Todėl jų santykis su BPD priemonės tikslais ir užduotimis gana abstraktus.</p> <p>Palyginus abiejuose minėtuose dokumentuose esančius aplinkosaugos tikslus matyti, kad BPD yra ambicingesnis.</p> <p>BPD priemonės aprašyme yra minima „Aplinkos apsaugos sektoriaus finansavimo strategija“ ir nurodomi jos keliami tikslai. Šie kiekybiškai išmatuojami tikslai sutampa su Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nuostatomis. Todėl galima teigti, kad visi BPD priemonės uždaviniai yra skirti paremti minimų teisės aktų keliamus tikslus. Vienintelė 1.3 priemonės užduotis, kuri akivaizdžiai neatsispindi Lietuvos aplinkosaugos politikos reikalavimuose yra 5 – „visais lygiais šviesti</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>sistemas ir prevencinę veiklą stiprinant aplinkos kokybės vertinimo, kontrolės ir valdymo institucijas, atsakingas už aplinkos kokybės valdymą ir žalos prevenciją.</p> <p>5. Visais lygiais šviesti visuomenę naudojant visuomenės informavimo vaizdo ir garso, šiuolaikines IT ir kitas priemones, rengti ir teikti mokymo programas, užtikrinti integruotą keitimąsi informacija, skatinti visuomenę dalyvauti aplinkos apsaugos procese.</p> <p>6. Atkurti ir išlaikyti kraštovaizdžio sudedamąsias dalis ir įdiegti apsaugos priemones, padedančias išsaugoti kraštovaizdį.</p>			<p>visuomenę naudojant visuomenės informavimo vaizdo ir garso, šiuolaikines IT ir kitas priemones, rengti ir teikti mokymo programas, užtikrinti integruotą keitimąsi informacija, skatinti visuomenę dalyvauti aplinkos apsaugos procese“.</p> <p>Šis uždavinys iš dalies yra susijęs su horizontaliuoju informacinės visuomenės plėtros prioritetu ir atitinkamais teisės aktais.</p>
<p>1.4 priemonė. Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Pagrindinis šios priemonės tikslas – modernizuoti šalies sveikatos priežiūros sistemos infrastruktūrą: racionalizuoti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų apimtį ir struktūrą, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir užtikrinti tolygų paslaugų prieinamumą, atsižvelgiant į pacientų (vartotojų) poreikius. Ši priemonė yra glaudžiai susijusi su Vyriausybės 2003 m. kovo 18 d. nutarimu Nr.335 patvirtinta Sveikatos</p>	<p>2003 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 335 „Dėl Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 28-1147.</p>	<p><i>Tikslai:</i> 1 tikslas – gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą; 2 tikslas – optimizuoti teikiamų paslaugų apimtį ir struktūrą pagal gyventojų sveikatos priežiūros paslaugų poreikius.</p> <p><i>Uždaviniai:</i> 1. uždavinys – restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą; 2 uždavinys – suformuoti efektyvią apskričių ir savivaldybių sveikatos priežiūros įstaigų sistemą; 4 uždavinys – didinti sveikatos priežiūros įstaigų veiklos efektyvumą.</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>1.4 priemonės tikslas ir uždaviniai visiškai atitinka valstybinės sveikatos apsaugos politikos nuostatas. Priemonė yra glaudžiai susijusi su Vyriausybės 2003 m. kovo 18 d. nutarimu Nr.335 patvirtinta Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategija ir joje išdėstytais tikslais. Kaip ir 1.3 priemonės atveju, viena iš BPD minimų užduočių („Siekiant</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategija ir joje išdėstytais tikslais, nurodytais šios priemonės aprašyme.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <p>1. Racionalizuoti ir modernizuoti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą ir optimizuoti teikiamų paslaugų struktūrą (plėtojant ambulatorines ir reorganizuojant stacionarias sveikatos priežiūros paslaugas).</p> <p>2. Atnaujinti sveikatos priežiūros įstaigų medicinos technologijų bazę.</p>			<p><i>efektyvesnio sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, diegti informacines technologijas sveikatos priežiūros įstaigose“)</i> yra susijusi su horizontaliuoju informacinės visuomenės plėtros prioritetu.</p>
<p>1.5 priemonė. Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti ESF remiamas priemonės)</p> <p><i>Priemonės tikslas</i></p> <p>Mažinti teritorinius darbo rinkos paslaugų skirtumus, plėtoti ir atnaujinti švietimo, mokslinių tyrimų ir plėtros, profesinio rengimo, konsultavimo ir profesinio mokymo sektorių infrastruktūrą, gerinti šių paslaugų kokybę, mažinti atotrūkį tarp šių paslaugų, teikiamų Lietuvoje, ir atitinkamų paslaugų, teikiamų pirmaujančiose ES valstybėse, lygio.</p>	<p>2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1646 „Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5489</p>	<p><i>Pagrindinis strategijos tikslas</i> – stiprinti šalies mokslinį technologinį potencialą, siekti, kad jis kuo efektyviau būtų naudojamas šalies pažangai spartinti ir konkurencingumui didinti atsižvelgiant į ribotus Lietuvos išteklius.</p> <p><i>Pagrindinis baltosios knygos programos tikslas</i> – siekti šalies suderintos plėtros – užtikrinti ilgalaikę sistemingą mokslo ir technologijų plėtrą, sudaryti sąlygas kurti moksliniais tyrimais, technologijų plėtra ir inovacijomis pagrįstą visuomenę Lietuvoje.</p> <p><i>Baltosios knygos programos vykdymo kryptys:</i></p> <p>1. Mokslo ir technologijų (ypač informacinių) plėtra ir ja grindžiamų inovacijų visose socialinio gyvenimo ir ekonomikos srityse skatinimas.</p> <p>2. Prioritetinis investavimas į žmogiškųjų išteklių ir</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>1.5 priemonės aprašyme paminėti strateginiai Lietuvos dokumentai sutampa su BPD keliamomis šios srities užduotimis. Priemonės aprašyme aiškiai įvardinami tik du dokumentai: Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa ir Aukštųjų technologijų</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <p>1. Remti efektyvų 2 prioriteto – žmogiškųjų išteklių plėtros – priemonių įgyvendinimą užtikrinant tinkamos infrastruktūros plėtrą.</p> <p>2. Gerinti švietimo kokybę modernizuojant mokymosi aplinką ir gerinant švietimo infrastruktūrą.</p> <p>3. Sukurti sąlygas formuoti dinamišką Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bazę.</p> <p>4. Panaudoti visas IT teikiamas galimybes tobulinti švietimo prieinamumą ir mokymo teikimą kaimo vietovių gyventojams, gerinti mokymosi visą gyvenimą ir darbo rinkos paslaugų kokybę.</p> <p>5. Plėtoti darbo biržų gebėjimą teikti tinkamos kokybės įdarbinimo paslaugas.</p> <p>6. Gerinti neįgaliųjų profesinės reabilitacijos infrastruktūros kokybę ir prieinamumą.</p> <p>7. Didinti socialinių paslaugų įvairovę ir gerinti kokybę atsižvelgiant į darbo rinką.</p>	<p>2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“.</p> <p>Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5488</p> <p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“.</p> <p>Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404</p>	<p>intelektinio šalies potencialo išsaugojimą ir plėtrą.</p> <p>3. Privačių ir visuomeninių iniciatyvų, padedančių kurti žinių visuomenę, rėmimas.</p> <p>Ši Programa padės plėtoti Lietuvoje jau egzistuojančias aukštųjų technologijų gamybos šakas (mokslinis potencialas ir juo remiantis gaminami pasaulio rinkoje konkurencingi produktai), kurios perspektyvios pasaulyje: biotechnologiją, mechatroniką, lazerių technologijas, informacines technologijas, nanotechnologijas ir elektroniką.</p> <p>Pasirinktosios šakos aprėpia visą perspektyviausią šalies ūkio dalį ir skatina kurti atitinkamus žiniomis grįstus mokslo ir technologijų parkus, klasterius ir kita.</p> <p>- 2 <i>kryptis</i>. Užimtumo rėmimo tobulinimas. Tikslas – profesinio rengimo tobulinimas;</p> <p>- 3 <i>kryptis</i>. Gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas. Tikslas – darbuotojų kvalifikacijos kėlimas</p> <p>- 4 <i>kryptis</i>. lygių galimybių darbo rinkoje didinimas. Tikslas – asmenų su negalia užimtumo rėmimas</p>	<p>plėtros programa. Jų nuostatos yra susijusios su mokslo, technologijų ir eksperimentinės veiklos įgyvendinimu ir paremiamos 1, 3, 5 ir 6 BPD priemonės uždutimis. Aprašyme tai pat minima, jog priemonė yra skirta paremti „švietimo ir darbo rinkos srities strateginius planus“, tačiau jie neįvardijami. Visgi žinant, kad ši priemonė glaudžiai susijusi su 2 BPD prioritetu – žmogiškųjų išteklių plėtra – ir yra esminė prielaida, užtikrinanti šio prioriteto įgyvendinimą, galima daryti prielaidą, jog kalbama apie Valstybinę švietimo strategiją 2003–2012 metams ir Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programą.⁷⁵ 4 uždutis – „panaudoti visas IT teikiamas galimybes tobulinti švietimo prieinamumą ir mokymo</p>
	<p>2003 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-</p>	<p><i>Tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sukurti ir išplėtoti žiniomis grindžiamą 	

⁷⁵ Apie 1.5 priemone remiamos Užimtumo didinimo strategijos nuostatas kalbama BPD pirmajame priede „Žmogiškųjų išteklių plėtros politikos struktūra (žmogiškųjų išteklių plėtros prioriteto suderinamumas su nacionaline užimtumo strategija)“. Šio priedo dėka taip pat atsiskleidžia BPD 2 prioriteto priemonių suderinamumas su Užimtumo didinimo strategija.

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 71-3216.	<p>konkurencingą ūkį;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ užtikrinti žmonių užimtumą; <p><i>Siekis</i> – sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema;</p>	teikimą kaimo vietovių gyventojams, gerinti mokymosi visą gyvenimą ir darbo rinkos paslaugų kokybę“ atsiremia į Lietuvos informacinės visuomenės strateginį planą.
<p>2.1 priemonė. Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Siekiant mažinti nedarbą ir užkirsti kelią ilgalaikiam nedarbui, gerinti bedarbių užimtumo gebėjimus ir jų integraciją į darbo rinką.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Plėtoti aktyvių darbo rinkos politikos priemonių taikymą, skatinti bedarbius ir tuos, kuriems gresia nedarbas, dalyvauti šiose priemonėse. 2. Didinti darbo biržos sistemos institucinius gebėjimus.</p>	2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404	<ul style="list-style-type: none"> - <i>1 kryptis</i> – Darbo vietų sistemos plėtojimas. Tikslas – vietinių užimtumo iniciatyvų skatinimas; - <i>2 kryptis</i> – Užimtumo rėmimo tobulinimas. Tikslai – darbo rinkos politikos aktyvinimas; užimtumo gebėjimo didinimas jaunimui, pradedančiam darbinę veiklą, ir ilgalaikiams bedarbiams - <i>5 kryptis</i> – Užimtumo politikos integralumo didinimas. Tikslas – darbo rinkos institucinės sistemos pertvarkymas ir stiprinimas siekiant užtikrinti jos veiksmingumą naujomis darbo rinkos sąlygomis: modernizuoti teritorines darbo biržas, didinti jų galimybes greitai ir lanksčiai reaguoti į pokyčius darbo rinkoje, didinti darbo biržų teikiamų paslaugų įvairovę. 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>2.1 priemonė remia atitinkamas Užimtumo didinimo programos ir Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo nuostatas</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>2.2 priemonė. Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas.</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Didinti verslo įmonių konkurencingumą visame Lietuvos ūkyje, investuojant į mokymą ir įgūdžių formavimą, kad darbuotojai prisitaikytų prie darbo rinkos pokyčių ir sparčiai kintančių darbdavių poreikių.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Pasiiekti, kad visų lygių specialistų mokymas atitiktų kintančius ekonomikos poreikius. 2. Tobulinti dirbančiųjų kvalifikaciją, kelti žinių lygį. 3. Stiprinti socialinę partnerystę. 4. Diegti naujas darbo organizavimo įmonėse formas, tokias kaip lankstus darbo organizavimas, darbas ne visą dieną ir t.t.</p>	<p>2003 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 71-3216.</p> <p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404</p>	<p><i>7 strateginis tikslas</i> – užtikrinti žmonių užimtumą; <i>2 švietimo plėtotės siekis</i> – išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema; <i>1 tikslas</i> – įdiegiama atsakingo valdymo sistema, pagrįsta periodiška visų švietimo lygių būklės analize, į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimu ir dalyvavimu; <i>3 tikslas</i> – sukuriama lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalus, neformalus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę; <i>7 tikslas</i> – mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamos socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys.</p> <p><i>3 kryptis.</i> Gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas Tiksmai: - darbuotojų kvalifikacijos kėlimas; - lanksčių darbo organizavimo ir mokėjimo formų plėtojimas</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>2.2 priemonė remia atitinkamas Užimtumo didinimo programos ir Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo nuostatas</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>2.3 priemonė. Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija.</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Padėti mažinti socialinę atskirtį ir vykdyti jos prevenciją, skatinti lygias galimybes darbo rinkoje.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Padidinti socialinės rizikos grupių integraciją į darbo rinką. 2. Skatinti moterų ir vyrų lygias galimybes. 3. Sudaryti sąlygas moterų reintegracijai į darbo rinką.</p>	<p>2003 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 712 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 55-2452.</p> <p>2000 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 759 „Dėl Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000–2004 metų programos“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 54-1580</p> <p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos</p>	<p><i>Pagrindiniai tikslai</i> – sudaryti lygias galimybes vyrams ir moterims dalyvauti visose visuomenės gyvenimo srityse, t.y. padidinti moterų ir vyrų atstovavimą tose srityse, kur jiems atstovaujama mažiau, pasiekti, kad paslaugos ir finansiniai išteklių kuo vienodžiau pasiektų tiek vyrus, tiek moteris, parodyti specifines moterų ir vyrų problemas ir jas spręsti.</p> <p><i>1 tikslas</i> – įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes visose veiklos srityse; <i>2 tikslas</i> – užtikrinti moterų teises moterų ir vyrų lygių galimybių kontekste.</p> <p><i>Tikslas</i> – sudaryti sąlygas, kad asmenys, priklausantys romų etninei mažumai, visaverčiai integruotųsi į Lietuvos visuomenės gyvenimą;</p> <p><i>Užduotys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vykdyti nuoseklią ir darnią valstybinę romų integravimosi politiką, suderintą su Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais teisės aktais ir tarptautinių organizacijų dokumentais; - Imtis veiksmingų priemonių, kad būtų sudarytos vienodos galimybės romams ir kitiems šalies gyventojams dalyvauti visuomenės gyvenime. <p><i>4 kryptis.</i> Lygių galimybių darbo rinkoje didinimas</p> <p><i>Tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - visiems prieinamos darbo rinkos formavimas; - moterų ir vyrų lygių galimybių darbo rinkoje užtikrinimas 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>2.3 priemonė „remia Užimtumo didinimo programą ir Valstybinę švietimo strategiją. Priemonė yra glaudžiai susijusi ir su Valstybine moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programa bei Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000–2004 metų programa.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404		
<p>2.4 priemonė. Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas.</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Švietimo, profesinio ugdymo ir praktinio mokymo, mokslo ir aukštojo išsilavinimo sistemos sukūrimas ir geresnių sąlygų mokytis visą gyvenimą sudarymas.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Suteikti galimybes kiekvienam jaunam žmogui įgyti jo gebėjimus atitinkantį išsilavinimą. 2. Užtikrinti, kad švietimo, profesinio ugdymo ir praktinio mokymo, mokslo ir aukštojo išsilavinimo sistema atitiktų kintančius ekonomikos ir verslo oreikius. 3. Sukurti švietimo, profesinio ugdymo ir praktinio mokymo, mokslo ir aukštojo išsilavinimo sistemos žmogiškąjį kapitalą.</p>	<p>2001 m. sausio 30 d. Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. 115 „Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa“.</p> <p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404</p> <p>2003 m. liepos 4 d.</p>	<p><i>Pagrindinis tikslas</i> – panaudojant jau turimus išteklius, sukurti Lietuvos mokslo ir studijų informacinę aplinką, skirtą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaupti žinias apie mokslą ir studijas; panaudoti jas institucijų veikloje, priimant sprendimus bei pristatant Lietuvos mokslą ir studijas pasauliniuose kompiuterių tinkluose; - padėti mokslininkams, dėstytojams ir studentams gauti reikiamą informaciją; - panaudoti informacines technologijas Lietuvos žmonėms šviesti ir mokytis. <p>- 2 <i>kryptis</i>. Užimtumo rėmimo tobulinimas. Tikslas – profesinio rengimo tobulinimas;</p> <p>- 3 <i>kryptis</i>. Gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas. Tikslas – darbuotojų kvalifikacijos kėlimas;</p> <p>- 5 <i>kryptis</i>. Užimtumo politikos integralumo didinimas. Tikslas – darbo rinkos institucinės sistemos pertvarkymas ir stiprinimas siekiant užtikrinti jos veiksmingumą naujomis darbo rinkos sąlygomis: modernizuoti teritorines darbo biržas, didinti jų galimybes greitai ir lanksčiai reaguoti į pokyčius darbo rinkoje, didinti darbo biržų teikiamų paslaugų įvairovę.</p> <p><i>Siekiai:</i></p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>2.4 priemonė atitinka Švietimo strategijos, Užimtumo didinimo programos, Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programos, kuria siekiama informacinių technologijų pagalba sudaryti palankesnes sąlygas mokymuisi visą gyvenimą, nuostatas.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 71-3216.	<ul style="list-style-type: none"> - išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema; - užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius. <p><i>Tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pasirūpinama naujomis mokytojų darbo vietomis ir galimybėmis įgyti naujų kvalifikacijų; - mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamoms socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys; 	
<p>2.5 priemonė. Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Pagrindinis šios priemonės tikslas – didinti mokslininkų gebėjimus plėsti mokslines žinias tarptautiniu lygmeniu (tai labai svarbu Lietuvos verslui ir pramonei) ir parengti specialistus, atitinkančius ekonomikos poreikius (galinčius taikyti inovacijas).</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Kelti magistrantų ir doktorantų,</p>	2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1182 „Dėl prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3180.	<p>Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros 2002–2006 metų kryptys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - moksliniai tyrimai žmogaus gyvenimo kokybei užtikrinti; - moksliniai tyrimai, skirti žinių visuomenei kurti; - moksliniai tyrimai, skirti nanotechnologijoms kurti; - moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti branduolinės saugos eksploatuojant Ignalinos atominę elektrinę ir nutraukiant jos eksploatavimą bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti; - moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti Lietuvos pramonės tarptautiniam konkurencingumui didinti. 	<p><u>Vidutinis (2 balai)</u></p> <p>2.5 priemonė daugiausia grindžiama ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa. Šiame dokumente suformuluotas tikslas atitinka BPD priemonės tikslą. Priemonė taip pat papildo Aukštųjų technologijų plėtros</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikaciją ir palaikyti jų kompetenciją.</p> <p>2. Vykdyti numatytą mokslinių tyrimų ir eksperimentinę plėtrą prioritetinėse srityse.</p> <p>3. Sukurti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros vertinimo sistemą.</p> <p>4. Plėtoti ir tobulinti konkurencingą mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimą.</p> <p>5. Skatinti mokslinės bendruomenės ir visuomenės dialogą.</p>			<p>programą, Užimtumo didinimo programą. Tačiau nė viename iš paminėtų dokumentų nėra nuostatų, kurias galėtų paremti priemonės 3 užduotis – „sukurti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros vertinimo sistemą“</p>
	<p>2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1646 „Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5489</p>	<p><i>Pagrindinis strategijos tikslas</i> – stiprinti šalies mokslinį technologinį potencialą, siekti, kad jis kuo efektyviau būtų naudojamas šalies pažangai spartinti ir konkurencingumui didinti atsižvelgiant į ribotus Lietuvos išteklius.</p> <p>MTEP politikos tikslai konkretinami ir tikslinami objektyviai įvertinus šalies poreikius ir galimybes, taip pat tarptautinio bendradarbiavimo vaidmenį. Šiuo metu nustatomi tokie strateginiai tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lietuva iki 2015 metų turi tapti žinių visuomene. - Per artimiausius 7 metus turi būti pasiekta, kad mokslo ir gamybos sąveikos sistema atitiktų europinę inovacijų diegimo praktiką. - Iki 2010 metų MTEP išlaidos iš visų finansavimo šaltinių turi padidėti iki 3 procentų BVP taip, kad privačios MTEP išlaidos sudarytų 2 procentus BVP. - Per artimiausius 10 metų aukštųjų technologijų gamybos dalis turi pasiekti iki 20 procentų BVP. - Per artimiausius 5 metus turi būti pasiektas 70 procentų gyventojų kompiuterinis raštingumas; - Lietuvos MTEP sistema turi integruotis į ES 	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
		<p>mokslo technologinę erdvę.</p> <ul style="list-style-type: none"> - MTEP plėtra turi tapti neabejotinu Europos Sąjungos struktūrinių fondų naudojimo prioritetu. <p>Pagrindinis baltosios knygos programos tikslas – siekti šalies suderintos plėtros – užtikrinti ilgalaikę sistemingą mokslo ir technologijų plėtrą, sudaryti sąlygas kurti moksliniais tyrimais, technologijų plėtra ir inovacijomis pagrįstą visuomenę Lietuvoje.</p> <p><i>Baltosios knygos programos vykdymo kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mokslo ir technologijų (ypač informacinių) plėtra ir ja grindžiamų inovacijų visose socialinio gyvenimo ir ekonomikos srityse skatinimas. - Prioritetinis investavimas į žmogiškųjų išteklių ir intelektualio šalies potencialo išsaugojimą ir plėtrą. - Privačių ir visuomeninių iniciatyvų, padedančių kurti žinių visuomenę, rėmimas. - Glaudaus akademinės ir verslo bendruomenių bendradarbiavimo skatinimas. <p><i>Strateginiai mokslo ir technologijų plėtros uždaviniai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 uždavinys. Skatinti MTEP ir ja grindžiamų inovacijų diegimą visose šalies plėtros srityse. - 4 uždavinys. Remti žinioms imlių ūkio šakų plėtrą kaip būtina šalies ekonominės pažangos pagrindą. - 5 uždavinys. Valstybinę mokslo tiriamųjų institucijų sistemą labiau orientuoti taikomųjų tyrimų linkme. - 8 uždavinys. Ypač daug dėmesio skirti 	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
		<p>prioritetinių mokslo sričių, padedančių plėtoti aukštųjų technologijų gamybą, plėtrai, nedelsiant pradėti seriją sėkmingiausių MTEP sričių (lazerių, biotechnologijos, programinės įrangos, medžiagotyros, mechatronikos ir kitų) bandomųjų projektų.</p> <p>- 13 uždavinys. Užtikrinti, kad rengiamų specialistų skaičius ir kvalifikacija tenkintų rinkos poreikius.</p>	
	<p>2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5488</p>	<p>Ši Programa skirta plėtoti Lietuvoje jau egzistuojančias aukštųjų technologijų gamybos šakas (mokslinis potencialas ir juo remiantis gaminami pasaulio rinkoje konkurencingi produktai), kurios perspektyvios pasaulyje: biotechnologija, mechatroniką, lazerių technologijas, informacines technologijas, nanotechnologijas ir elektroniką.</p> <p>Pasirinktosios šakos aprėpia visą perspektyviausią šalies ūkio dalį ir skatina kurti atitinkamus žiniomis grįstus mokslo ir technologijų parkus, klasterius ir kita.</p>	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	<p>2000 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl inovacijų versle programos“.</p> <p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404</p>	<p><i>Ilgalaikis programos tikslas</i> – didinti Lietuvos verslo tarptautinį konkurencingumą, skatinant naujų mokslo rezultatų, technologinių sprendimų ir organizacinių iniciatyvų įgyvendinimą versle.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>1 tikslas</i> – Šalinti kliūtis, ribojančias inovacijų plėtotę, ir skatinti Lietuvos mokslo ir ūkio subjektų strateginės partnerystės ryšius inovacijoms įgyvendinti - <i>2 tikslas</i> – Didinti įmonių pasirengimą priimti, formuoti ir įgyvendinti inovacijas <p><i>2 kryptis.</i> Užimtumo rėmimo tobulinimas. Tikslas – profesinio rengimo tobulinimas</p>	
<p>3.1 priemonė. Tiesioginė parama verslui</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Padidinti įmonių konkurencingumą ir verslumo lygį, subalansuoti lygias verslo galimybes, padidinti mokslinių tyrimų potencialą jame.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Skatinti verslumą ir įmonių</p>	<p>2000 m. liepos 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 789 „Dėl pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politikos ir jos įgyvendinimo strategijos“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 56-1664</p>	<p><i>1 tikslas</i> – vidutinės trukmės laikotarpiu labai padidinti pramonės vaidmenį ekonomikoje;</p> <p>IV skyriaus „Pramonės tarptautinio konkurencingumo didinimas“ uždaviniai: 1. sudaryti palankias technologijų kūrimo ir perėmimo, inovacijų, mokslo ir gamybos integracijos sąlygas; 2. sudaryti sąlygas ir galimybes įmonėms jungtis su didelėmis tarptautinėmis kompanijomis ir jų klasteriais, nes tai užtikrintų rinkas Lietuvoje gaminamai produkcijai;</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>3.1 priemonės tikslas ir uždaviniai puikiai dera su pagrindinių strateginių dokumentų nuostatomis, ypač pramonės vidutinės trukmės politikos ir jos įgyvendinimo strategija</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>steigimą.</p> <p>2. Stiprinti veikiančių įmonių gyvybingumą bei konkurencingumą šalies ir užsienio rinkose.</p> <p>3. Didinti pramonės produktyvumą, priartinti prekių ir paslaugų gamybos ir eksporto struktūrą prie ES struktūros.</p>		<p>3. sudaryti palankias sąlygas mokslininkams, dirbantiems aukštųjų technologijų srityje, diegti šias technologijas pramonėje, tam steigti mokslo ir technologijų parkus, sudaryti lengvatines sąlygas steigti privačias mokslo gamybines įmones ar tyrimo institutus;</p> <p><i>Svarbiausios pramonės konkurencingumo didinimo kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sparčiai plėtoti didelę pridėtinę vertę sukuriančias pramonės šakas, visų pirma – aukštųjų technologijų gamybą; - plėtoti ir perimti naujas technologijas, diegti inovacijas; - stiprinti esamus konkurencinio pranašumo veiksnius ir kurti naujus; - skatinti tarptautinę ir vietos kooperaciją ir klasterių steigimą; - restruktūrizuoti įmones; - plėtoti verslo paslaugų sektorių; - gerinti kokybės valdymą 	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	<p>2000 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl inovacijų versle programos“.</p>	<p><i>Ilgalaikis programos tikslas</i> – didinti Lietuvos verslo tarptautinį konkurencingumą, skatinant naujų mokslo rezultatų, technologinių sprendimų ir organizacinių iniciatyvų įgyvendinimą versle.</p> <p><i>1 tikslas</i> – Šalinti kliūtis, ribojančias inovacijų plėtotę, ir skatinti Lietuvos mokslo ir ūkio subjektų strateginės partnerystės ryšius inovacijoms įgyvendinti <i>2 tikslas</i> – Didinti įmonių pasirengimą priimti, formuoti ir įgyvendinti inovacijas</p> <p><i>Inovacinės veiklos įmonėse prioritetas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - inovacinių projektų įgyvendinimas įmonėse, komercinis tyrimų rezultatų panaudojimas ir ryšiai su mokslinio tyrimo institucijomis, - verslo internacionalizavimas ir dalyvavimas tarptautinėse programose, - požiūrio į inovacijas keitimas, intelektinių ir kvalifikacinių žinių teikimas verslui. 	
	<p>Subalansuotos pramonės plėtros programa, LR Ūkio ministerija, 2002 (programos projektas nepatvirtintas)</p>	<p><i>Pagrindinis tikslas</i> – skatinti subalansuotą pramonės plėtrą, užtikrinančią Lietuvos pramonės konkurencingumo didinimą;</p> <p><i>Kryptys:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sąlygų, skatinančių subalansuotos pramonės plėtros diegimą, kūrimas; 2. Techninio potencialo vystymas ir parama pramonės įmonėms diegiant subalansuotos pramonės plėtros priemones; 	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	<p>2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1175 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2004 metų strateginių krypčių ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2002–2004 metų priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3174.</p>	<p><i>Strateginiai tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - užtikrinti prioritetinį smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus plėtojimą; - skatinti smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus integraciją į Europos Sąjungos ekonominę erdvę – šių įmonių tarptautinį bendradarbiavimą, jų produkcijos ir paslaugų eksporto didėjimą; - didinti smulkių ir vidutinių įmonių konkurencingumą, sudarant palankias sąlygas diegti inovacijas ir naudoti naujas technologijas. <p><i>Vidutinės trukmės laikotarpiu strateginės kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 kryptis. finansinės paramos smulkaus ir vidutinio verslo subjektams gerinimas; - 3 kryptis. verslo informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugų teikimas; - 4 kryptis. inovacijų bei informacijos technologijų naudojimo smulkiame ir vidutiniame versle skatinimas; - 5 kryptis. institucinės verslo infrastruktūros tobulinimas; - 7 kryptis. smulkaus ir vidutinio verslo plėtra regionuose; - 9 kryptis. atskirų visuomenės grupių įtraukimas į smulkų ir vidutinį verslą. 	
<p>3.2 priemonė. Verslo aplinkos gerinimas</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Pagerinti verslo aplinką sukuriant</p>	<p>2002 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos)</p>	<p><i>Pramonės plėtros politika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ekonominėmis ir kitokiomis priemonėmis skatinti įmonių vadovų bei specialistų kompetencijos tobulinimą, sukurti jiems palankias sąlygas gauti 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>3.2 priemonės tikslas ir uždaviniai suderinti su pagrindinių strateginių</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>paslaugų verslui struktūrą, gerinant paslaugų kokybę, užtikrinant jų teikimą ir galimybes jomis naudotis bei plėtojant fizinę verslo infrastruktūrą.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Plėtoti infrastruktūrą ir paslaugų teikimą pramonei ir verslui, gerinti jų kokybę. 2. Padidinti smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) subjektams prieinamumą visoje Lietuvoje prie paslaugų verslui. 3. Užtikrinti, kad verslo paslaugos skatintų įmones pereiti prie didesnės pridėtinės vertės produktų ir paslaugų. 	<p>plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 60-2424.</p>	<p>informaciją apie rinkas ir kitus svarbius veiklos aspektus;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sukurti palankią teisinę aplinką bei infrastruktūrą smulkių ir vidutinių įmonių, tame tarpe teikiančių pramonės įmonėms verslo paslaugas, plėtrai; <p><i>Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros politika:</i></p> <p>Informacijos rinkimo, analizės ir sklaidos sistemos sukūrimas;</p> <p><i>Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros strateginės kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - inovacijų ir technologijų diegimo skatinimas – remti nacionalines tyrimų programas, skirtas žinių ir technologijų komerciniam pritaikymui, smulkių ir vidutinių įmonių plėtrai, taip pat kokybiniam reikalavimams taikyti ir sertifikavimo sistemoms įdiegti; - bendradarbiavimo skatinimas – kartu su ES šalimis sukurti tarptautines informacines ir paramos verslui sistemas, kurios būtų lengvai suprantamos ir perduodamos tinklais. 	<p>dokumentų nuostatomis, reglamentuojančių verslo plėtros ir sąlygų gerinimą</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	<p>2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1175 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2004 metų strateginių kryptių ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2002–2004 metų priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3174.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 2 <i>strateginis tikslas</i> – skatinti smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus integraciją į Europos Sąjungos ekonominę erdvę – šių įmonių tarptautinį bendradarbiavimą, jų produkcijos ir paslaugų eksporto didėjimą; - 3 <i>strateginis tikslas</i> – didinti smulkių ir vidutinių įmonių konkurencingumą, sudarant palankias sąlygas diegti inovacijas ir naudoti naujas technologijas; <p>Vidutinės trukmės laikotarpiu strateginės kryptys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 <i>kryptis</i> – verslo informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugų teikimas; - 5 <i>kryptis</i> – institucinės verslo infrastruktūros tobulinimas 	
	<p>1998 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1282 „Dėl Eksporto plėtojimo strategijos“. Valstybės žinios, 1998, Nr. 96-2669.</p>	<p><i>Kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - eksportui palankios aplinkos kūrimas; - eksportuotojų mokymas ir informacinis aprūpinimas; - prekių ir paslaugų tarptautinio konkurencingumo didinimas; - tarpusavio pasitikėjimu pagrįsto Lietuvos Respublikos Vyriausybės, verslo įmonių ir užsienio valstybių bendradarbiavimo plėtojimas. 	
	<p>2003 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 963 „Dėl Mokslo ir technologijų parkų</p>	<p><i>Pagrindiniai tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - didinti Lietuvos pramonės ir viso ūkio konkurencingumą; - skatinti mokslo, pramonės ir kitų ūkio šakų 	

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
	plėtros koncepcijos“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 73-3397.	bendradarbiavimą; - skatinti aukštųjų technologijų sektorių plėtrą; - išlaikyti ir plėtoti mokslinį potencialą; - kelti inovacijų kultūrą Lietuvoje ir skatinti įmonių inovacinę veiklą.	

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>3.3 priemonė. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Sudaryti būtinas sąlygas informacinės visuomenės plėtrai, kuri skatina ūkio plėtrą ir augimą bei perėjimą prie žinių visuomenės, kurios nariai turi galimybę ir gali veiksmingai naudotis modernių ITT priemonėmis visose gyvenimo srityse. Informacinė visuomenė padės puoselėti mokymosi visą gyvenimą kultūrą.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i> 1. Modernizuoti viešojo administravimo sektorių didinant valdžios institucijų veiklos veiksmingumą ir atvirumą, plėtojant elektronines viešąsias paslaugas ir plečiant internete esančius viešosios informacijos šaltinius. 2. Užtikrinti galimybes šalies gyventojams įgyti IT žinių ir įgūdžių, gauti informaciją, studijuoti ir tobulinti gebėjimus naudoti naujas technologijas ir tuo užtikrinti išliekamųjų darbo vietų kūrimą. 3. Pritaikyti programinę įrangą vietos vartotojų poreikiams, suteikti jiems galimybes gauti išsamią, patikimą ir aktualią informaciją Lietuvių kalba.</p>	<p>2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5488</p>	<p><i>Informacinių technologijų produktų gamybos kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - išskirstytų ir mobilių informacinių sistemų projektavimas ir gamyba, federacinių duomenų bazių inžinerija; - integruotų interneto, multimedia ir mobilių sistemų projektavimas ir gamyba; - realaus laiko sistemų projektavimas ir gamyba; - e. verslo technologijų plėtra; - programų sistemų inžinerija; - mikrosistemų projektavimas; - modeliavimo, didelio našumo skaičiavimų ir skaičiuojamosios inžinerijos informacinių technologijų plėtra; - sprendimų priėmimo metodai informacinėse technologijose; - e. mokymo plėtra; - žinių visuomenės technologijos; - Lietuvių kalba ir kultūra informacinėse technologijose. 	<p><u>Vidutinis (2 balai)</u></p> <p>3.3 priemonės aprašyme paminėti ne visi su informacinės visuomenės plėtra susiję teisės aktai. Nors ši priemonė yra glaudžiai susijusi su horizontaliuoju informacinės visuomenės prioritetu ir jo remiamu Informacinės visuomenės plėtros strateginiu planu bei Elektroninės valdžios koncepcija, apie pastarąsias nėra užsimenama.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>4. Užtikrinti galimybes visiems šalies gyventojams, nepaisant jų socialinės būklės ar geografinės padėties, naudotis informacinėmis technologijomis ir šių technologijų bei teikiamais informaciniais ištekliais.</p>	<p>2000 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl inovacijų versle programos“.</p>	<p><i>Ilgalaikis programos tikslas</i> – didinti Lietuvos verslo tarptautinį konkurencingumą, skatinant naujų mokslo rezultatų, technologinių sprendimų ir organizacinių iniciatyvų įgyvendinimą versle.</p> <p><i>1 tikslas</i> – Šalinti kliūtis, ribojančias inovacijų plėtotę, ir skatinti Lietuvos mokslo ir ūkio subjektų strateginės partnerystės ryšius inovacijoms įgyvendinti <i>2 tikslas</i> – Didinti įmonių pasirengimą priimti, formuoti ir įgyvendinti inovacijas</p>	
<p>3.4 priemonė. Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos</p> <p><i>Priemonės tikslas</i> Skatinti atvykstamąjį ir vietinį turizmą sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sukurti viešąją turizmo infrastruktūrą ir paslaugas, kurios pritrauktų privačias investicijas ir užtikrintų ilgalaikių darbo vietų sukūrimą. 2. Suformuoti naujus turizmo traukos centrus panaudojant gamtos ir kultūros paveldo objektus. 3. Išplėtoti turizmo informacijos sistemas. 4. Pagerinti Lietuvos, kaip turizmo šalies, įvaizdį. 	<p>1999 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. VIII-1284 „Dėl nacionalinės turizmo plėtros programos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 63-2061.</p>	<p><i>Kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Turizmo ištekliai bei paslaugos</i> (skatinti atnaujinti apgyvendinimo objektus; parengti keliavimo vandens priemonėmis, dviračiais, pėsčiomis maršrutus, skatinti turizmo informacinę veiklą) - <i>Turistų srautai ir turizmo paslaugų eksportas</i> (kultūrinio, kaimo, poilsio bei dalykinio turizmo plėtojimas; informacijos apie Lietuvą teikimas užsienio informacijos priemonėmis; turistų apklausos; trūkumų turizmo srityje nustatymas ir priemonių jiems pašalinti įgyvendinimas.) - <i>Turizmo verslo pajamos ir perspektyvos</i> (Lietuvos turizmo produkto plėtrą ir didinti jo konkurencingumą; plėsti turizmo paslaugų eksporto galimybes; palengvinti sąlygas atvykti užsienio turistams, suaktyvinti šalies bendrąją ir atskirų turizmo produktų rinkotyrą bei informacijos teikimą.) - <i>Turizmo sektoriaus institucijų struktūra ir valdymas</i> (Plėsti miestų turizmo informacijos centrų tinklą). 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>3.4 priemonės tikslas ir uždaviniai puikiai dera su Nacionalinės turizmo plėtros programos kryptimis.</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Turizmo verslo specialistų rengimas ir kvalifikacijos kėlimas</i> (mokymo priemonių, metodinių rekomendacijų, kitos mokslinės-informacinės medžiagos parengimas ir išleidimas; mokymo institucijų dalyvavimo turizmo parodose Lietuvoje organizavimas ir finansavimas ir mokymo specialistams kelionių į turizmo parodas užsienyje organizavimas; kvalifikacijos kėlimo kursų turizmo srities darbuotojams, apskričių ir savivaldybių specialistams, mokymo institucijų dėstytojams rengimas). - <i>Turizmo rinkotyra</i> (Užsienio turizmo rinkų tyrimų rengimas ir prioritetinių priemonių planų sudarymas; turizmo informacijos centrų užsienyje steigimas; vartotojų ir institucijų pakankamas aprūpinimas reklamine informacine medžiaga; tinkamo dalyvavimo tarptautinėse turizmo mugėse organizavimas; pasienio formalumų turistams palengvinimas). 	
	<p>2003 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1637 „Dėl nacionalinės turizmo plėtros 2003–2006 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5481.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>1 tikslas</i> – sukurti racionalią turizmo išteklių planavimo ir valdymo sistemą. - <i>2 tikslas</i> – sukurti viešąją turizmo infrastruktūrą, skatinančią turizmo paslaugų verslo plėtrą. Sprendžiami šie uždaviniai. - <i>3 tikslas</i> – tobulinti šalies turizmo galimybių pristatymą vidaus ir tarptautinėse turizmo rinkose. Sprendžiami šie uždaviniai. 	
<p>4.5 priemonė. Miškų ūkis <i>Priemonės tikslas</i></p>	<p>2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro</p>	<p><i>Bendroji kryptis</i> – miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas;</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u> 4.5 priemonės tikslai ir</p>

BPD priemonės	Strategijos ir programos	Atitinkančios nuostatos	Suderinamumo įvertinimas (balais)
<p>Išsaugoti ir plėtoti miškų ekonomines, ekologines ir socialines funkcijas kaimo vietovėse, pagerinti privačių miško valdų infrastruktūrą, padidinti jų produktyvumą, išplėsti galimybes kaimo gyventojams verstis alternatyvia veikla, pagerinti aplinkos kokybę, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę.</p> <p><i>Priemonės uždaviniai</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrinti tvarią miškų ūkio plėtrą ir pagerinti subalansuotą miškų tvarkymą. 2. Išsaugoti ir pagerinti miško išteklius. 3. Didinti miškingų vietovių plotus. 	<p>įsakymas Nr. 484 „Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 93-4029.</p> <p>2002 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 91 „Dėl valstybinės miškų priešgaisrinės apsaugos programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 28-1004.</p> <p>2002 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 110-4852.</p>	<p><i>Ekonominė kryptis</i> – racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas ir auginamos medienos kokybės gerinimas;</p> <p><i>Ekologinė kryptis</i> – miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas.</p> <p><i>Tikslas</i> – sukurti ir palaikyti bendrą valstybinę miško priešgaisrinių priemonių sistemą, užtikrinančią visų nuosavybės formų miškų priešgaisrinę apsaugą.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>1 uždavinys</i> – numatyti ir įgyvendinti miško priešgaisrines priemones, kurios sumažintų miško gaisrų kilimo pavojų bei jų nuostolius; - <i>2 uždavinys</i> – sukurti efektyviai veikiančią bendrą valstybinę miško priešgaisrinių priemonių sistemą. <p><i>2 prioritetas – kraštovaizdžio naudojimas ir apsauga</i> 4 paskirtis – didinti šalies miškingumą;</p> <p><i>Miškininkystės plėtros tikslai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - daugiatikslės ir miško išteklius tausojančios miškų ūkio veiklos užtikrinimas suderinant ekonomines, socialines ir ekologines miškų funkcijas; - šalies teritorijos miškingumo didinimas; - biologinės įvairovės miškuose išsaugojimas ir miškų rekreacinio potencialo didinimas; - šalies pramonės ir gyventojų aprūpinimas mediena. 	<p>užduotys atitinka visus svarbiausius susijusių strateginių dokumentų punktus. Priemonės pagrindas yra Lietuvos miškų ūkio politikos bei jos įgyvendinimo strategija, kuri apima miškų ūkio politikos formavimo principus, rekomendacijas miškų ūkio politikai, SSGG analizę, miškų sektoriaus viziją, valstybės misiją ir strateginius miškų ūkio plėtros uždavinius. Kitas aktualus dokumentas – Valstybinė miškų priešgaisrinės apsaugos programa, į kurią įtrauktas Lietuvos miškų būklės aprašymas, aprėpiantis priešgaisrinę ir stebėjimo sistemą, metodus ir būdus, naudojamus priešgaisrinei miškų apsaugai, pagrindinius uždavinius, susijusius su priešgaisrinės ir stebėjimo sistemos tobulinimu. Galiausiai miškingumo didinimo Lietuvoje metmenys išdėstyti LR teritorijos bendrajame plane.</p>

* Lentelėje pateikiamas suderinamumo įvertinimas balais: aukštas (3 balai), vidutinis (2 balai), žemas (1 balas).

21 lentelė. Lietuvos strateginių dokumentų pakeitimai per BPD įgyvendinimo laikotarpį ir įtaka BPD suderinamumui

	Strateginiai teisės aktai, kuriais remiasi BPD	Redakcijos	Tęstinis BPD suderinamumas
1.	2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1175 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2004 metų strateginių kryptų ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2002–2004 metų priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3174.	2005 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1104 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių kryptų aprašo ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005–2008 metų priemonių aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 126-4491.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Turinio prasme atlikta mažai pakeitimų, todėl pagal BPD remiamos sritys išliko aktualios
2.	1998 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1282 „Dėl Eksporto plėtojimo strategijos“. Valstybės žinios, 1998, Nr. 96-2669.	2006 m. kovo 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 253 „Dėl Prekių eksporto į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimo į Europos Sąjungos valstybes nares plėtros ir skatinimo 2006–2008 metų strateginių kryptų aprašo ir prekių eksporto į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimo į Europos Sąjungos valstybes nares plėtros ir skatinimo 2006–2008 metų strateginių kryptų įgyvendinimo priemonių aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.31-1087.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors BPD įgyvendinimo metu atlikta reikšmingų eksporto plėtojimo strategijos pakeitimų, tačiau naujos kryptys atitiko BPD finansuojamą veiklą
3.	2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1646 „Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5489	2007 m. vasario 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 206 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimo Nr. 1646 "Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo" pakeitimo“. Valstybės žinios, 2007, Nr.25-941.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors BPD įgyvendinimo metu atlikta strateginių nuostatų peržiūra, tačiau pagal BPD finansuojamos sritys išliko aktualios
4.	2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1182 „Dėl prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3180.	2007 m. vasario 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 166 „Dėl prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2007, Nr. 21-766.	<u>Aukštas (3 balai)</u> BPD įgyvendinimo metu atliktos

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

	Strateginiai teisės aktai, kuriais remiasi BPD	Redakcijos	Tęstinis BPD suderinamumas
			neesminės redakcijos
5.	2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5488.	2006 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1048 „Dėl Aukštųjų technologijų plėtros 2007–2013 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.114-4356	<u>Aukštas (3 balai)</u> Aukštųjų technologijų plėtros politikos atžvilgiu BPD įgyvendinimo metu esminių pakeitimų nebuvo
6.	2003 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 712 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 55-2452.	2005 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1042 „Dėl valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2005, Nr.116-4202.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors BPD įgyvendinimo metu atlikta strateginių nuostatų peržiūra, tačiau pagal BPD įtvirtintos nuostatos dėl lygių galimybių išliko aktualios
7.	2000 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 759 „Dėl Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000–2004 metų programos“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 54-1580.	2008 m. kovo 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 309 „Dėl romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2008, Nr.42-1555	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors atlikti pakeitimai turėjo įtakos paramos pagal BPD 2.3 priemonę suderinamumui, tačiau nauja programa patvirtina programavimo laikotarpio pabaigoje, kai jau nebebuvo skelbiami kvietimai

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

	Strateginiai teisės aktai, kuriais remiasi BPD	Redakcijos	Tęstinis BPD suderinamumas
			pagal šią BPD priemonę
8.	2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 40-1404	2005 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 139-5019.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors BPD įgyvendinimo metu atlikta strateginių nuostatų peržiūra, tačiau Nacionalinė Lisabonos strategija atkartojo Užimtumo didinimo programos vidutinės trukmės tikslus ir uždavinius
9.	2002 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 110-4852.	2006 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. X-851 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano pakeitimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.111-4198.	<u>Aukštas (3 balai)</u> BPD įgyvendinimo metu atliktos neesminės redakcijos
10.	Transporto ir tranzito plėtotės strategija iki 2015 (sudėtinė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2013 m. ilgalaikės strategijos dalis).	2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 692 „Dėl Ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2005, Nr.79-2860.	<u>Vidutinis (2 balai)</u> BPD įgyvendinimo metu atlikti politikos pokyčiai sumažino tęstinį paramos pagal BPD 1.1 priemonę suderinamumą. Tačiau po naujos strategijos įsigaliojimo didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiam

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

	Strateginiai teisės aktai, kuriais remiasi BPD	Redakcijos	Tęstinis BPD suderinamumas
			sektoriui jau buvo paskirstyta
11.	2002 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1130 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 99-4397	2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1046 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2007, Nr.11-430	<u>Vidutinis (2 balai)</u> BPD įgyvendinimo metu atlikti politikos pokyčiai sumažino tęstinį paramos pagal BPD 1.2 priemonę suderinamumą. Tačiau po naujos strategijos įsigaliojimo didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiam sektoriui jau buvo paskirstyta
12.	2001 m. rugsėjo 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1121 „Dėl patikslintos ir atnaujintos nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos santraukos ir pagrindinių šios programos įgyvendinimo 2001–2005 metų kryptių“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 82-2856.	2006 m. gegužės 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 443 „Dėl Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.54-1956. 2008 m. kovo 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 238 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimo Nr. 443 „Dėl Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programos patvirtinimo“ pakeitimo“. Valstybės žinios, 2008, Nr.33-1183.	<u>Aukštas (3 balai)</u> Nors BPD įgyvendinimo metu atlikta strateginių nuostatų peržiūra, tačiau pakeitimai derėjo su BPD 1.2 priemonės finansuojamomis sritimis

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

	Strateginiai teisės aktai, kuriais remiasi BPD	Redakcijos	Tęstinis BPD suderinamumas
13.	2003 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1637 „Dėl nacionalinės turizmo plėtros 2003–2006 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 121-5481.	2006 m. rugpjūčio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 798 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 18 d. nutarimo Nr. 1637 „Dėl Nacionalinės turizmo plėtros 2003–2006 metų programos patvirtinimo“ pakeitimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.92-3614.	<u>Aukštas (3 balai)</u> BPD įgyvendinimo metu atliktos neesminės redakcijos
14.	2002 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1905 „Dėl Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir jos įgyvendinimo 2003–2005 metų priemonių“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 117-5259.	2006 m. rugpjūčio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 816 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 5 d. nutarimo Nr. 1905 „Dėl Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir jos įgyvendinimo 2003–2005 metų priemonių“ pakeitimo ir Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos įgyvendinimo 2006–2008 metų priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr.92-3633.	<u>Žemas (1 balas)</u> Antraisiais BPD įgyvendinimo metais patvirtinus naują Lietuvos regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmą ir su šiais pakeitimais nesuderinus BPD paramos teikimo sąlygų, nebuvo užtikrintas tęstinis BPD suderinamumas, įgyvendinant horizontalųjį regioninės plėtros prioritetą
15.	2000 m. liepos 20 d. Regioninės plėtros įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 66-1987 (Nauja redakcija, 2002 m. gruodžio 10 d., Valstybės žinios, 2002, Nr. 123-5558).	2007 birželio 2 d. Regioninės plėtros įstatymo 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 61-2339.	
16.		2005 m. gegužės 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 66-2370.	

* Lentelėje pateikiamas suderinamumo įvertinimas balais: aukštas (3 balai), vidutinis (2 balai), žemas (1 balas).

22 lentelė. BPD išorinis suderinamumas su horizontaliosiomis Bendrijos politikomis

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<p>Informacinės visuomenės plėtra</p> <p>1. Informacinei visuomenei teks svarbus vaidmuo padedant įgyvendinti tikslus, susijusius su švietimo ir profesinio mokymo sistemos tobulinimu, visą gyvenimą trunkančio mokymosi kultūros puoselėjimu, gerinant paslaugų (švietimo ir kitų) prieinamumą periferinių vietovių gyventojams ir neįgaliesiems.</p> <p>2. BPD turėtų padėti Lietuvos gyventojams pagerinti žinias ir padidinti naudojimosi informacinėmis technologijomis laipsnį. Investicijos į valstybinę IT infrastruktūrą turėtų padėti pašalinti skaitmeninę skirtį, kuri daro poveikį socialiniams, klasiniams, geografiniams ir kitiems veiksniams. Bus remiamos programos, kuriomis siekiama padėti neįgaliesiems ar ypatingų poreikių turintiems asmenims integruotis į informacinę visuomenę.</p> <p>3. Informacinės visuomenės komponentas taip pat teiks naudos nacionalinei, regionų ir vietinei valdžiai (elektroninės valdžios plėtra įgyvendinant elektroninės valdžios projektus; Vyriausybės ir Vyriausybės institucijų veiklos modernizavimas, viešojo administravimo procedūrų skaidrumo didinimas ir t.t.).</p>	<p>2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 113-5029</p> <p>2001 m. rugpjūčio 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 984 „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 71-2534</p> <p>2002 m. gruodžio 21 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 2115 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 2-54.</p>	<p>Informacinė visuomenė – viena iš 3 ilgalaikės plėtros prioritetinių krypčių.</p> <p><i>4 prioritetinės kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lietuvos gyventojų naudojimosi informacinėmis technologijomis igūdžiai; - viešasis administravimas; - elektroninis verslas; - Lietuvos kultūra ir Lietuvių kalba. <p><i>Tikslas</i> – didinti Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, panaudoti tam informacinių technologijų teikiamas galimybes.</p> <p>Svarbiausias <i>uždavinys</i> – pasiekti, kad nuo 2005 metų viešosios paslaugos Lietuvos Respublikos gyventojams ir verslo subjektams būtų teikiamos panaudojant skaitmenines technologijas (internetą, mobiliuosius telefonus ir kt.) ir atsižvelgiant į viešąsias paslaugas, numatytas pagal Europos Sąjungos programinius dokumentus.</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>Informacinės visuomenės prioritetu numatytos kryptys ir uždaviniai buvo suderinti su strateginėmis nuostatomis, nurodytomis Informacinės visuomenės plėtros strateginiame plane, Elektroninės valdžios koncepcijoje bei Valstybinėje ilgalaikės raidos strategijoje.</p>

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<p>4. BPD strategijos informacinės visuomenės komponentas taip pat turėtų duoti daug naudos kultūrai (pastangos išsaugoti Lietuvos kultūrinį tapatumą, didesnės jo reikšmės siekimas, tęstinumas ir konkurencingumas atsižvelgiant į Lietuvos, ES ir pasaulio kultūros šiuolaikinį kontekstą).</p>			
<p>Darnus vystymasis</p> <p>Ilgalaikio darnaus vystymosi tikslas – pasiekti aplinkos apsaugos, socialinių ir ekonominių visuomenės tikslų pusiausvyrą neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.</p>	<p>2003 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 89-4029</p>	<p><i>Kryptys:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nuosaikus ir darnus ūkio šakų ir regionų ekonomikos vystymasis; 2. socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų ir regionų viduje mažinimas išsaugant jų savitumą; 3. pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; 4. efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; 5. pavojaus žmonių sveikatai mažinimas; 6. pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; 7. geresnė biologinės įvairovės apsauga; 8. geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas; 9. užimtumo didinimas, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas; 10. švietimo ir mokslo vaidmens didinimas; 11. Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas. 	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>Darnaus vystymosi prioritetas, įtvirtintas BPD atitiko Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją.</p>

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<p>Lygių galimybių užtikrinimas</p> <p>Tikslas – užtikrinti ne tik moterų ir vyrų lygias galimybes, bet ir garantuoti lygias galimybes visiems žmonėms, visų pirma socialiai atskirtoms grupėms, pasinaudoti naujomis galimybėmis, kurias teikia BPD: galimybė naudotis fizine infrastruktūra, dalyvauti švietimo ir mokymo veikloje, tobulinti įgūdžius, įgyti naujų įgūdžių, gauti kitą tiesioginę ar netiesioginę pagalbą siekiant išlikti aktyviais ekonominio ir socialinio gyvenimo dalyviais ar jais tapti.</p>	<p>2003 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 712 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 55-2452</p> <p>2005 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1042 „Dėl valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2005, Nr.116-4202</p>	<p><i>Pagrindiniai tikslai</i> – sudaryti lygias galimybes vyrams ir moterims dalyvauti visose visuomenės gyvenimo srityse, t.y. padidinti moterų ir vyrų atstovavimą tose srityse, kur jiems atstovaujama mažiau, pasiekti, kad paslaugos ir finansiniai ištekliai kuo vienodžiau pasiektų tiek vyrus, tiek moteris, parodyti specifines moterų ir vyrų problemas ir jas spręsti.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes visose veiklos srityse; 2. užtikrinti moterų teises moterų ir vyrų lygių galimybių kontekste. <p><i>Kryptys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - moterų ir vyrų lygių teisių užtikrinimas sveikatos ir aplinkosaugos srityse; - kova su smurtu ir prekyba moterimis; - moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas užimtumo, švietimo, politikos ir sprendimų priėmimo srityse; - įgyvendinimo mechanizmų ir metodų stiprinimas, tobulinimas ir plėtra. 	<p><u>Vidutinis (2 balai)</u></p> <p>Vidutinis BPD paramos suderinamumas pastebimas lygių galimybių horizontaliojo prioriteto atveju. Prioritetas suprantamas gana siaurai, t.y. kaip tiesioginės diskriminacijos lyties atžvilgiu netaikymas, nors tuometinė Valstybinėje moterų ir vyrų lygių galimybių 2003–2004 metų programa jau numatė platesnę lygių galimybių principo apibrėžtį.</p>
<p>Regioninė plėtra</p> <p>Pagrindinis tikslas – pasiekti pusiausvyrą tarp regionų, kurių spartaus augimo potencialas yra didžiausias, ir mažiau išsivysčiusių regionų. Tam reikia nustatyti tinkamą investicijų pusiausvyrą.</p>	<p>2000 m. liepos 20 d. Regioninės plėtros įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 66-1987 (Nauja redakcija, 2002 m. gruodžio 10 d., Valstybės žinios, 2002, Nr. 123-5558).</p>	<p><i>Tikslas</i> – mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir regionų viduje, skatinti visos valstybės teritorijos tolygią ir tvarią plėtrą.</p> <p><i>Uždaviniai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - teikti valstybės pagalbą probleminėse teritorijose įgyvendinamiems projektams; - teikti valstybės pagalbą regionuose, turinčiuose atskirų 	<p><u>Žemas (1 balas)</u></p> <p>BPD įgyvendinimo pradžioje BPD regioninė dimensija ir jos tikslai atitiko</p>

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<p>Parama teikiama tais atvejais, kai išryškėja dideli skirtumai, atsižvelgiant į ekonominius rodiklius, gerovės ir socialinės atskirties (skurdo) laipsnius.</p>		<p>ūkio šakų (sektorių) specifinių regioninių ir vietinių problemų, įgyvendinamiems projektams;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sudaryti sąlygas tolygiai ir tvariai ilgalaikiai visų regionų plėtrai. 	<p>Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir Regioninės politikos įstatymo nuostatas. Tačiau antraisiais BPD įgyvendinimo metais patvirtinus naują Lietuvos regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmą ir su šiais pakeitimais nesuderinus BPD paramos teikimo sąlygų, nebebuvo užtikrintas tęstinis BPD suderinamumas.</p>
	<p>2002 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1905 „Dėl Lietuvos Respublikos regionų plėtros programos ir jos įgyvendinimo 2003–2005 metų priemonių“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 117-5259</p>	<p><i>Tikslas</i> – sudaryti palankias sąlygas įgyvendinti nacionalinę regioninę politiką.</p> <p><i>Uždaviniai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sudaryti sąlygas sukurti Lietuvoje regioninio planavimo sistemą. - Sudaryti galimybes regionams ir savivaldybėms gauti ES struktūrinę paramą projektams, kurie vykdomi įgyvendinant šių regionų plėtros planus ir atitinka techninius reikalavimus bei Nacionalinio plėtros plano (Bendrojo programavimo dokumento) priemones. - Pasirengti įgyvendinti ES Bendrijų iniciatyvų programą INTERREG III. 	
	<p>2005 m. gegužės 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 66-2370.</p>	<p>Strateginis <i>tikslas</i> – laikotarpiu iki 2013 metų padidinti teritorinę socialinę sanglaudą, t.y. pasiekti, kad nė vienoje Lietuvos apskrityje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vidutinis gyvenimo standartas, apskaičiuotas pagal samdomojo darbo pajamas vienam namų ūkio nariui per metus, nebūtų žemesnis nei 75 procentai samdomojo darbo pajamų vienam namų ūkio nariui per metus šalyje; - nedarbo lygis nebūtų daugiau kaip 35 procentais aukštesnis už vidutinį šalies nedarbo lygį. <p><i>Kryptis</i> – kryptingas ir koordinuotas ilgalaikės ekonominės plėtros skatinimas ir konkurencingumo didinimas žemo</p>	

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
	LR Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“	gyvenimo lygio teritorijų apsuptyuose regioniniuose centruose, kurie, turėdami ekonominį potencialą ir infrastruktūrą, gali atlikti regioninių augimo centrų funkcijas ir jų plėtra gali užtikrinti didesnę teritorinę socialinę sanglaudą regione, o kartu ir Lietuvoje Išskirtos probleminės teritorijos apima Akmenės r., Druskininkų, Ignalinos r., Jonavos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kelmės r., Lazdijų r., Mažeikių r., Pasvalio r., Rokiškio r., Skuodo r., Šalčininkų r. bei Švenčionių r. savivaldybes.	
<p>Konkurencijos politika</p> <p>ES struktūrinių fondų parama turi būti suderinta su konkurencijos politika (valstybės pagalbos taisyklėmis) pagal ES Sutarties 87 straipsnio reikalavimus. Komisija yra priėmusi sistemų, gairių arba bendrosios išimties reglamentų, kuriuose nustatė kriterijus, taikytinus šioms pagalbos kategorijoms:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pagalba mažosioms ir vidutinėms įmonėms - pagalba moksliniams tyrimams, taikomajai veiklai ir naujovių diegimui - pagalba aplinkos apsaugai - pagalba rizikos kapitalui - pagalba bendros ekonominės svarbos paslaugoms 	<p>Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. sausio 21 d. įsakymas Nr. 4-16 „Dėl Valstybės pagalbos teikimo tvarkos „Verslumo, verslo ir investicijų plėtros skatinimas“ patvirtinimo</p> <p>Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. ISAK-1190 „Dėl valstybės pagalbos mokymams pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2.2 priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“ teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>2004 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. ISAK-671 „Dėl valstybės pagalbos</p>	<p>BPD priede išskirtos priemonės, pagal kurias teikiama parama turi būti suderinta su valstybės pagalbos taisyklėmis. Įgyvendinant BPD parama vadovaujantis patvirtintomis pagalbos teikimo schemomis buvo teikiama pagal 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.4, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 priemones.</p>	<p><u>Vidutinis (2 balai)</u></p> <p>Nors buvo užtikrintas tinkamas Bendrijos konkurencijos politikos (valstybės pagalbos) nuostatų perkėlimas į nacionalinę bazę, tačiau įgyvendinant BPD kilo sunkumų interpretuojant valstybės pagalbos taisykles <i>ad hoc</i> atvejais⁷⁶</p>

⁷⁶ Atsižvelgiant į Priežiūros komiteto Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo priežiūrai atlikti 2005 m. balandžio 28 d. protokolą, Ūkio ministro 2005 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr.4-214 panaikintas 33.642.694 Lt paramos skyrimas Druskininkų savivaldybės administracijos projekto „Druskininkų miesto plėtra. Vandens pramogų parkas“ įgyvendinimui iš BPD 3.4 priemonės. Lėšos perkeltos į BPD 3.1 Tiesioginės paramos verslui priemonę.

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<ul style="list-style-type: none"> - pagalba sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti - pagalba užimtumui; ir - pagalba mokymui. <p>Taip pat specialios valstybės pagalbos taisyklės taikomos kai kuriems sektoriams (pavyzdžiui, žemės ūkiui, transportui).</p>	<p>mokymams pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2.5 priemonę „Žmonių išteklių kokybės moksliniuose tyrimuose ir inovacijose didinimas“ teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 4-77 patvirtinta valstybės pagalbos schema „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimas“</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 54 patvirtinta Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimo tvarka</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. sausio 28 d. įsakymas Nr. 14 „Dėl darbo rinkoje papildomai remiamų bedarbių užimtumo rėmimo ir įdarbinimo tvarkos patvirtinimo“</p>		
<p>Viešieji pirkimai</p> <p>1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamente, nustatančiame bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų (EB) Nr. 1260/1999 nustatyta, kad veikla, kurią finansuoja fondai turi atitikti Bendrijos taisyklės dėl valstybės užsakymų skyrimo (viešųjų</p>	<p>Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas</p> <p>Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos</p>	<p>Vadovaujantis Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių, nuostatomis, jeigu už projekto, kuriam suteikta parama, lėšas numatoma įsigyti prekių, paslaugų arba darbų, pirkimai turi būti atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, kai tie pirkimai yra šio įstatymo objektas. Projekto vykdytojas arba projekto partneriai, kurie nėra perkančiosios organizacijos pagal</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>BPD įgyvendinimo metu buvo nustatyti privalomi pirkimų vykdymo reikalavimai, o jų priežiūrą papildomai vykdė</p>

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
pirkimų)	Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 1K-033	Viešųjų pirkimų įstatymą, planuodami ir vykdydami pirkimus vadovaujasi atitinkamos tarpinės institucijos, arba jai pavedus, įgyvendinančiosios institucijos nustatyta pirkimų tvarka.	įgyvendinančios institucijos
<p>ES užimtumo strategija</p> <p>1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamente, nustatančiame bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų (EB) Nr. 1260/1999 nustatyta, kad intervencijos (ypač finansuojamos ESF) turi atitikti Europos užimtumo strategiją ir prisidėti prie jos uždavinių įgyvendinimo</p>	<p>2001 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 529 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 metų programos patvirtinimo“</p> <p>2005 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“</p>	<p>Svarbiausias ES strateginis dokumentas užimtumo srityje yra 1997 m. Liuksemburge patvirtinta Europos užimtumo strategija. Šia strategija siekiama skatinti darbo rinkų politikos konvergenciją, gerinti šių rinkų struktūrą bei sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų. Kitas svarbus dokumentas – visų valstybių narių bendrai sukurtos daugiametės Užimtumo politikos kryptių prioritetai ir uždaviniai, susiję daugiausiai su darbo pasiūlos didinimu. Šios gairės yra 2005–2008 m. Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių dalis. Užimtumo gairėmis grindžiamos nacionalinės reformų programos ir ES Lisabonos programos dalis, skirta užimtumui.</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>Pirminis aukštas BPD suderinamumas su ES užimtumo strategija buvo patvirtintas išankstinio vertinimo metu (2003 m.), tęstinis suderinamumas atlikus išsamią analizę patvirtintas ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD vertinime (2008 m.)</p>
<p>Lisabonos strategija</p> <p>ES struktūrinių fondų lėšomis turi būti prisidėta ne tik prie nacionalinių tikslų įgyvendinimo, bet ir ES strateginių uždavinių. Pastarųjų atžvilgiu 2000–2006 m. laikotarpyje Europos Komisija</p>	<p>2005 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“</p>	<p>2000 m. kovo 22–23 d. Lisabonos Europos Vadovų Taryboje buvo įtvirtintas strateginis ES tikslas: iki 2010 metų Europos Sąjungos ekonomiką paversti konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių ekonomika pasaulyje, apjungiančia tvarų ekonomikos augimą, užimtumo didinimą ir socialinę sanglaudą. Tokiu būdu buvo pasiektas politinis sutarimas dėl tolesnių veiksmų, stiprinant informacinę visuomenę, skatinant</p>	<p><u>Aukštas (3 balai)</u></p> <p>BPD buvo parengtas jau patvirtinus Lisabonos strategiją, todėl jo</p>

Horizontaliųjų politikų įtvirtinimas BPD	Nacionalinio reglamentavimo pagrindas	Tikslai	Suderinamumo įvertinimas
<p>labiausiai akcentavo programinių dokumentų atitikimą Europos Komisijos gairėms dėl socialinės ir ekonominės plėtros prioritetų.⁷⁷ Vienas iš svarbiausių ES strateginių dokumentų – Lisabonos strategija. Atsižvelgti į šią strategiją rengiant programinius dokumentus buvo patariama šalims, į ES įstojusioms 2004 metais, ir rengusioms programas 2004 – 2006 m. laikotarpiui.</p>		<p>mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, struktūrines reformas, nukreiptas į konkurencingumą ir inovacijas, taip pat siekiant vidaus rinkos užbaigimo, tvirto Europos socialinio modelio ir stabilios makroekonominės politikos tęstinumo.</p>	<p>prioritetuose matyti aiški sąsaja su šia strategija. 2005 m. patvirtina Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa (jos uždaviniai) buvo derinami su BPD.</p>

* Lentelėje pateikiamas suderinamumo įvertinimas balais: aukštas (3 balai), vidutinis (2 balai), žemas (1 balas).

⁷⁷ Communication from the Commission - The structural funds and their coordination with the Cohesion Fund - Guidelines for programmes in the period 2000-2006 (COM/99/0344 final); Communication from the Commission - The structural funds and their coordination with the cohesion fund - Revised indicative guidelines (COM/2003/0499 final)

4 priedas. BPD PARAMOS VIDINIS IR IŠORINIS SUDERINAMUMAS TARP PARAMOS IŠ SKIRTINGŲ FINANSINIŲ INSTRUMENTŲ

Lentelėje pateikiama BPD priedo informacija apie BPD priemonių ir ES struktūrinių fondų vidinį suderinamumą bei išorinį suderinamumą su kitų finansinių instrumentų parama.

23 lentelė. Vidinis ir išorinis BPD suderinamumas tarp skirtingų struktūrinių fondų ir paramos pagal kitus finansinius instrumentus

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
1.1 priemonė. <i>Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas</i>	ERPF		Numatytas finansavimo iš ERPF ir Sanglaudos fondo koordinavimas Takoskyra: projekto vertė (daugiau nei 10 mln. eurų vertės) ir finansuojama veikla (transeuropinio transporto plėtra)	<ul style="list-style-type: none"> • 1.3 priemone. <i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i> • Visomis 3 prioriteto „Gamybos sektoriaus plėtra” priemonėmis • Visomis 4 prioriteto „Kaimo plėtra ir žuvininkystė” priemonės
1.2 priemonė. <i>Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas</i>	ERPF		Numatytas finansavimo iš ERPF koordinavimas su Tarptautiniu Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondu Takoskyra: finansuojama veikla (Lietuvos elektrinės energetinių blokų modernizavimo projektai ir aplinkosaugos priemonių diegimas šioje elektrinėje)	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1 priemone. <i>Tiesioginė parama verslui</i> (aplinkosauginių priemonių diegimas įmonėse ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas) • 4.5 priemone. <i>Miškų ūkis</i>
			Numatytas finansavimo iš ERPF ir Sanglaudos fondo koordinavimas Takoskyra: projekto vertė (daugiau nei 10 mln. eurų vertės) ir pareiškėjai (Vilniaus, Kauno ir Mažeikių elektrinės)	

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
1.3 priemonė. <i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i>	ERPF	Numatytas finansavimo iš ERPF ir EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas (įgyvendinant BPD 4.1, 4.2 ir 4.4 priemonių veiklas) Takoskyra: pareiškėjų tipas (iš ERPF finansuojami savivaldybių teikiami projektai)	Numatytas finansavimo iš ERPF ir Sanglaudos fondo koordinavimas Takoskyra: gyvenviečių, kuriose finansuojamas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų plėtra, dydis (iš ERPF finansuojami projektai gyvenamosiose teritorijose, kuriose gyvena mažiau kaip 500 gyventojų)	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1 priemonė. <i>Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas</i> • 1.2 priemonė. <i>Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas</i> • 3.2 priemonė. „<i>Verslo aplinkos gerinimas</i>“ (aplinkos Direktyvų įgyvendinimas) • 3.4 priemonė. <i>Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos</i> • 4.5 priemonė. <i>Miškų ūkis</i> • 4.9 priemonė. <i>Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse</i> • 5.2 priemonė. <i>Programos viešumas ir vertinimas</i> (teritorijų planavimo dokumentų paruošimas apskričių viršininkų administracijoms, savivaldybėms ir Lietuvos pasienio regionams)
1.4 priemonė. <i>Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas</i>	ERPF			<ul style="list-style-type: none"> • 2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i>
1.5 priemonė. <i>Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir</i>	ERPF			<ul style="list-style-type: none"> • Su visomis 2 prioriteto „<i>Žmogiškųjų išteklių plėtra</i>“ priemonėmis (Ši infrastruktūros plėtros priemonė siejasi su 2 prioriteto priemonėmis ir yra

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
<i>studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti Europos socialinio fondo remiamas priemonės)</i>				pagrindinė jų įgyvendinimo sąlyga)
2.1 priemonė. <i>Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas</i>	ESF	Numatytas finansavimo iš ESF koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių Takoskyra: tikslinės grupės (pagal 2.1 priemonę remiami bedarbiai ir asmenys, kuriems gresia nedarbas, o pagal 2.2 priemonę numatomos investicijos į jau dirbančių asmenų ugdymą ir ji nėra taikoma bedarbiams)		<ul style="list-style-type: none"> • 1.5 priemonė. <i>Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra</i> • 2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i> • 2.4 priemonė. <i>Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas</i>
2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i>	ESF	Numatytas finansavimo iš ESF koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių ir ESF finansavimo mokymams koordinavimas su EŽŪOGF Orientavimo dalies parama mokymams. Takoskyra: tikslinės grupės (pagal 2.1 priemonę remiami bedarbiai ir asmenys, kuriems gresia		<ul style="list-style-type: none"> • 1.5 priemonė. <i>Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra</i> • 2.1 priemonė. <i>Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas</i> • 2.4 priemonė. <i>Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas</i>

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
		nedarbas, pagal 2.2 priemonę numatomos investicijos į jau dirbančių asmenų ugdymą ir ji nėra taikoma bedarbiams, o pagal 4.7 priemonę mokymų tikslinė grupė – ūkininkai)		
2.3 priemonė. <i>Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija</i>	ESF			<ul style="list-style-type: none"> 1.5 priemonė. <i>Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra</i> 2.4 priemonė. <i>Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas</i>
2.4. priemonė. <i>Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas</i>	ESF			<ul style="list-style-type: none"> Susijusios 1 prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ ir 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ priemonės
2.5 priemonė. <i>Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje</i>	ESF			<ul style="list-style-type: none"> 1.5 priemonė. <i>Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra</i> 3.1 priemonė. <i>Tiesioginė parama verslui (MTTP veikla)</i> 3.2 priemonė. <i>Verslo aplinkos gerinimas (MTTP infrastruktūros sritis)</i>
3.1 priemonė. <i>Tiesioginė parama verslui ir 3.4. priemonė. Viešoji</i>	ERPF	Numatytas finansavimo iš ERPF koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių (turizmo skatinimo srityje)		<ul style="list-style-type: none"> 2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i> 2.5 priemonė. <i>Žmogiškųjų išteklių</i>

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
turizmo infrastruktūra ir paslaugos		Takoskyra: projektų tipas (pagal BPD 3.4 priemonę finansuojami viešieji, pelno negeneruojantys projektai) ir tinkami pareiškėjai		<p>kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3.2 priemonė. Verslo aplinkos gerinimas • 3.3 priemonė. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra • 3.4 priemonė. Viešojo turizmo infrastruktūra ir paslaugos
3.1 priemonė. Tiesioginė parama verslui ir 4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas	ERPF	<p>Numatytas finansavimo iš ERPF ir EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių (turizmo skatinimo srityje)</p> <p>Takoskyra: finansuojama sritis (pagal 4.4 priemonės veiklą „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ finansuojami kaimo turizmo projektai) ir pareiškėjai</p>		
3.2 priemonė. Verslo aplinkos gerinimas	ERPF			<ul style="list-style-type: none"> • 2.5 priemonė. Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje • 3.1 priemonė. Tiesioginė parama verslui • 3.3 priemonė. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra
3.3 priemonė. Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros	ERPF			<ul style="list-style-type: none"> • Priemonė yra horizontalaus lygio, todėl ji paveiks daugelį kitų BPD priemonių įgyvendinimą.

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
<i>plėtra</i>				
3.4 priemonė. <i>Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos</i>	ERPF	Numatytas finansavimo iš ERPF koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių (turizmo skatinimo srityje) kaip nurodyta prie 3.1 priemonės aprašymo		<ul style="list-style-type: none"> • 1.1 priemonė. <i>Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas</i> • 1.3 priemonė. <i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i> • 2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i> • 3.1 priemonė. <i>Tiesioginė parama verslui</i> • 4.4 priemonė. <i>Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas</i>
4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i>	EŽŪOGF		Numatytas finansavimo iš EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas su finansavimu iš EŽŪOGF Garantijų dalies (įgyvendinat kai kurias 2004–2006 m. KPP priemones)	<ul style="list-style-type: none"> • 4.2 priemonė. <i>Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas</i> • 4.3 priemonė. <i>Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas</i> • 4.4 priemonė. <i>Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas</i> • 4.5 priemonė. <i>Mišku ūkis</i> • 4.6 priemonė. <i>Leader+ pobūdžio priemonė</i> • 4.7 priemonė. <i>Mokymas</i>
4.2. priemonė. <i>Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas</i>	EŽŪOGF		Numatytas finansavimo iš EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas su finansavimu iš EŽŪOGF Garantijų dalies (įgyvendinat kai kurias 2004–2006 m. KPP priemones)	<ul style="list-style-type: none"> • 4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i> • 4.4 priemonė. <i>Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas</i> • 4.6 priemonė. <i>Leader+ pobūdžio priemonė</i> • 4.7 priemonė. <i>Mokymas</i>

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
4.3 priemonė. <i>Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas</i>	EŽŪOGF		Numatytas finansavimo iš EŽŪOGF Orientavimo dalies ir SAPARD koordinavimas Takoskyra: pareiškėjas, gavęs paramą pagal SAPARD programą, dėl paramos pagal BPD 4.3 priemonę gali kreiptis ne anksčiau kaip po trejų metų po sutarties paramai gauti pagal SAPARD programos priemonę „Žemės ūkio ir žuvų produktų perdirbimo ir rinkodaros tobulinimas“ pasirašymo.	<ul style="list-style-type: none"> • 4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i> • 4.4 priemonė. <i>Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas</i>
4.4 priemonė. <i>Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas</i>	EŽŪOGF	Numatytas finansavimo iš ERPF ir EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių (turizmo skatinimo srityje) kaip nurodyta prie 3.1 priemonės aprašymo	Numatytas finansavimo iš EŽŪOGF Orientavimo dalies koordinavimas su finansavimu iš EŽŪOGF Garantijų dalies (įgyvendinat kai kurias 2004–2006 m. KPP priemones)	<ul style="list-style-type: none"> • 3.4 priemonė. <i>Viešojo turizmo infrastruktūra ir paslaugos</i> • 4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i> • 4.2 priemonė. <i>Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas</i> • 4.6 priemonė. <i>Leader+ pobūdžio priemonė</i> • 4.7 priemonė. <i>Mokymas</i>
4.5. priemonė. <i>Mišku ūkis</i>	EŽŪOGF		Numatytas finansavimo iš EŽŪOGF Orientavimo (finansuojama pagal BPD) ir Garantijų (finansuojama pagal 2004–2006 m. KPP) dalių koordinavimas Takoskyra: finansuojama veikla (pagal BPD 4.5. priemonę	<ul style="list-style-type: none"> • 4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
			nefinansuojamas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimo mišku; finansuojama pagal KPP iš EŽŪOGF Garantijų dalies).	
4.6. priemonė. <i>LEADER+</i> <i>pobūdžio priemonė</i>	EŽŪOGF		Numatyta, kad priemonė siejasi ir su kitomis ES struktūrinių fondų programomis: INTERREG, EQUAL ir nacionalinėmis kaimo plėtros programomis, tačiau takoskyra nenustatyta	
4.7 priemonė <i>Mokymas</i>	EŽŪOGF	Numatytas finansavimas iš EŽŪOGF Orientavimo dalies , skiriamas mokymams, koordinavimas su ESF finansavimu Takoskyra: tikslinės grupės (pagal 4.7 priemonę mokymų tikslinė grupė – ūkininkai ir kiti fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio, miškininkystės ar alternatyvia žemės ūkiui veikla)		Priemonė susijusi su visomis BPD ketvirtojo prioriteto priemonėmis, skirtomis žemės ūkiui ir kaimo plėtrai
4.8 priemonė. <i>Veikla, susijusi su žvejybos laivynu</i>	ŽŪOFI			<ul style="list-style-type: none"> • 1.3 priemonė. <i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i> • 3.2 priemonė. <i>Verslo aplinkos gerinimas</i> • 4.10 priemonė. <i>Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)</i>
4.9 priemonė.	ŽŪOFI			<ul style="list-style-type: none"> • 1.2 priemonė. <i>Energijos tiekimo</i>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

BPD priemonė	ES struktūrinis fondas, kurio lėšos skiriamos BPD priemonei	KOORDINAVIMAS		SINERGIJA
		Vidinis suderinamumas	Išorinis suderinamumas	Tik vidinis suderinamumas su:
<i>Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse</i>				<p><i>stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.3 priemonė. <i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i> • 3.1 priemonė. <i>Tiesioginė parama verslui</i> • 3.2 priemonė. <i>Verslo aplinkos gerinimas</i>
4.10 priemonė. <i>Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)</i>	ŽOFI			<ul style="list-style-type: none"> • 2.2 priemonė. <i>Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas</i> • 3.1 priemonė. <i>Tiesioginė parama verslui</i> • 4.8 priemonė. <i>Veikla, susijusi su žvejybos laivynu</i>
5.1 priemonė. <i>Parama programos parengimui, valdymui, priežiūrai ir kontrolei (ERPF)</i>	ERPF			<ul style="list-style-type: none"> • Ši priemonė įtakos visų BPD priemonių kokybiškam ir efektyviam įgyvendinimui, kadangi bus suteikiama lėšų planavimo, priežiūros, vertinimo ir kontrolės procesams organizuoti ir vykdyti.
5.2 priemonė. <i>Programos viešumas ir vertinimas (ESF)</i>	ESF			<ul style="list-style-type: none"> • Ši priemonė įtakos finansavimo galimybių pagal visas BPD priemones viešumui ir visuomenės informavimui apie jų rezultatus.

Šaltinis: Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priedas (2008-12-23 datos versija).

5 priedas. ANKSTESNIŲ BPD SUDERINAMUMO VERTINIMŲ IR REZULTATŲ PANAUDOJIMO APŽVALGA

Suderinamumo principo taikymas tam tikra dalimi buvo nagrinėjamas įvairių BPD vertinimų metu. Išankstinis BPD vertinimas nustatė pirminį BPD suderinamumą, o kai kurie vėliau atlikti vertinimai iš dalies nagrinėjo įvairius suderinamumo aspektus. Šiame priede pateikiama išsami atliktų BPD vertinimų rezultatų, susijusių su suderinamumo principo taikymu įgyvendinant BPD, apžvalga.

Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento išankstinis vertinimas (2003 m. spalio)

Techninėje specifikacijoje nurodyta, kad tęstinio vidinio ir išorinio suderinamumo vertinimo atskaitos tašku yra laikoma BPD išankstinio vertinimo ataskaita⁷⁸. Pastarojoje nustatyta, kad BPD prioritetai ir priemonės yra suderintos tarpusavyje (užtikrintas vidinis nuoseklumas), suderintos su nacionalinėmis ir ES politikomis bei atitinka svarbiausius strateginius dokumentus (užtikrintas išorinis suderinamumas). Tačiau pažymėtina, kad vidinis suderinamumas negalėjo būti išsamiai įvertintas, nes dar nebuvo parengtas BPD priedas, kuriame detalizuojamos atskirų priemonių finansuojamos sritys. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad išankstinėje vertinimo ataskaitoje išorinis suderinamumas yra grindžiamas tik nuorodų BPD strategijoje pateikimu⁷⁹, pasigendama tikslų suderinamumo analizės.⁸⁰

Vertinant ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD suderinamumą su kitomis Bendrijos paramos priemonėmis buvo pabrėžiama sinergijos reikšmė. Nurodoma, jog siekiant suderinti įvairias programas už jas atsakingi pareigūnai turės daug dėmesio reikėtų skirti koordinavimui ir strateginiame, ir įgyvendinimo lygmenimis. Be to, išankstinio vertinimo ataskaitoje identifikuota galima rizika, susijusi su koordinavimo stoka įgyvendinant horizontaliuosius prioritetus (regioninę plėtrą, lygias galimybes, informacinę visuomenę, darnią plėtrą). Siekiant to išvengti vertintojai rekomendavo skirti didesnę dėmesį partnerystei, sukurti 3 darbo grupes horizontaliųjų BPD prioritetų (lygios galimybės, informacinė visuomenė ir darni plėtra) įgyvendinimo priežiūrai bei BPD priežiūros komitetui priskirti išorinius ekspertus, galinčius patarti šiais klausimais. Rekomendacija nebuvo įgyvendinta.

---

⁷⁸ Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo paslaugų pirkimo atviro konkurso sąlygų 1 priedas „Techninė specifikacija“ 3.3 punktas.

⁷⁹ Konstatuota, kad rengiant BPD, buvo atsižvelgta į kitas nacionalines ir ES politikas. Iš nacionalinių strategijų ir politikų BPD dažniausiai yra pateikiamos nuorodos į Lietuvos ilgalaikę ekonominės plėtros strategiją iki 2015 metų, Nacionalinį 2001–2004 metų užimtumo planą, taip pat į sektorines ir horizontalias strategijas, pvz., Lietuvos ilgalaikę transporto ir tranzito plėtros strategiją bei Nacionalinę sveikatos plėtros strategiją. Taipogi yra pateikiamos nuorodos į ES strategijas (pvz., Europos užimtumo strategiją) bei ES teisės aktus (pvz., ES aplinkosaugos direktyvas).

⁸⁰ Centre for Strategy & Evaluation Services. Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. – P. 128.

Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas (2006 m. sausis)

2006 m. atliktame „Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinime“⁸¹ tarp kitų aspektų buvo nagrinėjamas BPD tęstinis tinkamumas ir suderinamumas su ES politikomis, kitais finansavimo šaltiniais (išorinis suderinamumas), priemonių tarpusavio dermė (vidinis suderinamumas).

Visų pirma, šiame vertinime buvo atliktas tęstinis paramos sričių tinkamumo įvertinimas. Nustatyta, kad per virtinamąjį laikotarpį nuo BPD įgyvendinimo pradžios neįvyko esminių ekonominių ar socialinių pasikeitimų, galinčių įtakoti programos įgyvendinimą. Visgi buvo išskirtos kelios sustiprėjusios tendencijos: sumažėjęs nedarbo lygis ir mažėjantis TUI srautas į Lietuvą, dėl kurių rekomenduota atlikti tam tikrus BPD pakeitimus. Tačiau į šias rekomendacijas nebuvo atsižvelgta ir nebuvo atlikta atitinkamų BPD priemonių peržiūra.

Vertinant BPD paramos išorinį suderinamumą buvo nustatyta aiški BPD tikslų sąsaja su Lisabonos strategijos ir Europos užimtumo strategijos uždaviniais, projektų lygmenyje užtikrintas suderinamumas su ES horizontaliaisiais prioritetais. Tačiau pateiktos rekomendacijos užtikrinti geresnį suderinamumą su įvairiais ES finansiniais šaltiniais (PHARE, LIFE, TEN programomis). Analizuojant BPD išorinį suderinamumą su nacionalinėmis strategijomis buvo pažymėta, kad visose priemonėse akcentuojamas nacionalinių prioritetų įgyvendinimas (pateiktos aiškios nuorodos į Valstybės ilgalaikės raidos strategijos, Ilgalaikės ūkio plėtros strategijos bei kitų sektorių strategijų tikslus), tačiau projektų lygmenyje dėl atrankos procedūrų strateginis požiūris dingsta. Todėl konstatuota, kad BPD įgyvendinimui trūksta strategiškesnio, labiau į Lietuvos nacionalinius prioritetus orientuoto ES paramos skyrimo. Jo siekiant būtina atsižvelgti į nacionalinių strategijų pasikeitimus (pvz., Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos patvirtinimą) bei pagal juos adaptuoti BPD priedą.

Vertinant vidinį BPD suderinamumą buvo nustatyta, kad programos logika pakankamai nuosekli, BPD prioritetai struktūruoti, tačiau priemonių tarpusavio suderinamumas ir koordinavimas atskiruose prioritetuose bei tarp prioritetų – nepakankamas. Nors yra aiškūs takoskyros kriterijai ir išvengiama finansavimo dubliavimo, tačiau nėra užtikrintas paramos pagal skirtingas priemones papildomumas ir sinergijos efekto siekimas.

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas (2008 m. kovas)

Detaliausiai iš visų iki šiol atliktų ES struktūrinės paramos vertinimų suderinamumo principo užtikrinimą nagrinėjo 2008 metais parengtas „Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas.“⁸² Kaip jau buvo minėta, šio tyrimo rezultatai vėliau buvo įtraukti į 2007 metų BPD įgyvendinimo metinę ataskaitą.

---

⁸¹ ESTEP. Lietuvos 2004-2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas, 2006.

⁸² VPVI. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2008.

Atlikus šį vertinimą prieita išvados, kad 2004–2006 m. BPD tikslai ir uždaviniai horizontaliųjų prioritetų srityse tik iš dalies atitiko nacionalinių strateginių dokumentų tikslus ir uždavinius. Programavimo dokumentų tikslai ir uždaviniai prasčiausiai atitiko lygių galimybių horizontalųjį prioritetą, geriau – informacinės visuomenės bei darniojo vystymosi nacionalinių strateginių dokumentų tikslus ir uždavinius. Horizontaliųjų prioritetų atitikimas ES strateginiams dokumentams taip pat buvo įvertintas kaip vidutinis.

Vertinimo ataskaitoje taip pat nagrinėjamas klausimas, ar ir kiek 2004–2006 m. programavimo dokumentų tikslai ir uždaviniai horizontaliųjų prioritetų srityje atitinka ES ir nacionalinio lygio strateginius dokumentus bei suinteresuotųjų grupių poreikius dėl besikeičiančios socialinės ir ekonominės situacijos? Buvo nustatyta, kad 2004–2006 m. programavimo dokumentų tikslų ir uždavinių tinkamumas yra šiek tiek prastesnis negu programos įgyvendinimo pradžioje. Įgyvendinant 2004–2006 m. BPD, labiausiai kito nacionalinis teisinis pagrindas lygių galimybių ir regioninės plėtros srityje: lygių galimybių teisės aktai buvo keičiami platesne nediskriminavimo kryptimi, o 2005 m. priimtoje Lietuvos regioninės politikos strategijoje iki 2013 m. buvo apibrėžti nacionaliniai regioninės plėtros teritoriniai vienetai. Tačiau įgyvendinant 2004–2006 m. BPD šie pokyčiai nebuvo integruoti į BPD priedą ir kitus dokumentus.

Šiame vertinime dėmesys buvo kreipiamas ir į BPD atitikimo horizontaliesiems prioritetams stebėjimo priemones. Buvo konstatuota, kad nors formaliai horizontaliųjų prioritetų priežiūra turėjo būti vykdoma, trūko integruotų priemonių kompleksiskai stebėti ir prižiūrėti jų įgyvendinimą, o informacijos kokybė visų horizontaliųjų prioritetų atžvilgiu buvo žema. Įgyvendinančioms ir kitoms atsakingoms institucijoms trūko priežiūros rodiklių ir informacijos, kad būtų galima vykdyti efektyvią priežiūrą. Be to, priežiūros informacija buvo mažai naudojama priimant sprendimus.

ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD vertinimas (2008 m. spalio)

Kitas 2008 m. atliktas BPD vertinimas, kuris iš dalies nagrinėjo ES struktūrinių fondų paramos suderinamumo klausimą, buvo „ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD vertinimas“⁸³. Suderinamumo principo kontekste aktualus yra vienas ataskaitoje nagrinėtas klausimas – ar ir kiek BPD užimtumo didinimo tikslai ir uždaviniai yra suderinti su ES, Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardintais su užimtumu susijusiais tikslais?

Svarbiausias ES strateginis dokumentas užimtumo srityje, kurio atžvilgiu vertinamas BPD intervencijų tikslų atitikimas, yra 1997 m. Liuksemburge patvirtinta Europos užimtumo strategija. Šia strategija siekiama skatinti darbo rinkų politikos konvergenciją, gerinti šių rinkų struktūrą bei sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų. Kitas svarbus dokumentas – visų valstybių narių bendrai sukurtos daugiametės Užimtumo gairės, kuriose yra nustatyti ES valstybių narių užimtumo politikos krypties prioritetai ir uždaviniai, susiję daugiausiai su darbo pasiūlos didinimu. Šios gairės yra 2005–2008 m. Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių dalis. Užimtumo gairėmis grindžiamos nacionalinės reformų programos ir ES Lisabonos programos dalis, skirta užimtumui.

---

⁸³ „ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD vertinimas.“ VPVI. 2008.

Vertinime pateikiama detali BPD atitikimo ES užimtumo gairių 2005–2008 m. uždaviniams analizė. Apibendrinus ją galima teigti, kad BPD užimtumo didinimo logika iš esmės atitiko ES strateginiuose dokumentuose įtvirtintus užimtumo didinimo tikslus. Silpnėsi ES prioritetų atitikimas buvo darbo paklausos (darbo vietų kūrimo) srityje, nepakankamai atspindėti 2 prioriteto „Mokslas ir naujovės augimo labui“ uždaviniai.

Vertinant BPD atitikimą Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardintiems su užimtumu susijusiems tikslams buvo atsižvelgiama į BPD rengimo metu dar galiojusią Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 m. programą, bei vertinimo metu svarbiausią strateginį dokumentą užimtumo politikos srityje – 2005 metų lapkričio 22 d. patvirtintą Lietuvos Respublikos Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą. Nustatyta, kad BPD iš esmės atitiko nacionalinių dokumentų tikslus tiek, kiek leido jo paskirtis (BPD finansinės priemonės negalėjo apimti darbo rinkos reguliavimo priemonių, kurios yra kitų nacionalinių strateginių dokumentų objektas). Tik keliose srityse BPD atitikimas strateginių dokumentų uždaviniams buvo silpnėsi: (1) Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 m. programos strateginės krypties „Darbo vietų išsaugojimas, verslininkystės skatinimas“ atveju išnaudotos ne visos galimos priemonės verslumo skatinimo srityje. BPD neinvestavo į lankstesnes darbo apmokėjimo ir organizavimo formas, nors tokia galimybė buvo numatyta; (2) Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 m. programos strateginė kryptis „Gebėjimų prisitaikyti prie rinkos pokyčių didinimas;“ (3) Nacionalinės Lisabonos strategijos III skyriaus 2 tikslas „Gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimus prisitaikyti.“

Kita vertus, strateginiai nacionalinio lygio dokumentai užimtumo srityje keitėsi jau patvirtinus BPD. Lietuvos ES struktūrinės paramos programavimo ir kituose paramos dokumentuose apibrėžtų tikslų ir uždavinių pradinis atitikimas nacionalinio lygio strateginių dokumentų tikslams ir uždaviniams buvo aukštesnis nei paskesnis, nes į BPD priedą ir kitus programinius dokumentus buvo mažai integruoti nacionalinių teisės aktų pokyčiai.

ES struktūrinių fondų paramos panaudojimo poveikio ir rezultatyvumo aplinkos sektoriuje vertinimas (2008 m. gruodis)

Suderinamumo klausimas taip pat buvo nagrinėjamas ir kai kuriuose sektoriniuose vertinimuose, pavyzdžiui 2008 m. atliktame ES struktūrinių fondų paramos panaudojimo poveikio ir rezultatyvumo aplinkos sektoriuje vertinime⁸⁴. Jame buvo vertinamas struktūrinės paramos, teikiamos pagal BPD 1.3 priemonę (*Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija*) suderinamumas su kitomis BPD priemonėmis ir kitais Europos Bendrijos finansiniais instrumentais (ypač Sanglaudos fondu). Taip pat analizuota, kokia yra skirtingų finansinių instrumentų sąveika, siekiant bendrų tikslų. Kitas svarbus vertinimo aspektas buvo BPD paramos pagal 1.3 priemonę suderinamumas su Europos Bendrijos ir nacionaline politika. Vertinime nustatyta, kad pagal BPD 1.3 priemonę teikiama parama iš esmės yra suderinta su kitomis BPD priemonėmis bei kitais finansiniais instrumentais. Šiek tiek daugiau problemų iškilė dėl priemonės tikslų ir uždavinių suderinamumo su Lietuvos ir ES strateginių dokumentų reikalavimais. Nors daugelio veiklos sričių tikslų ir uždavinių atžvilgiu buvo apibendrintai konstatuotas atitikimas to meto Lietuvos ir ES teisės aktams ir strateginių dokumentų

---

⁸⁴ VPVI. ES struktūrinių fondų paramos panaudojimo poveikio ir rezultatyvumo aplinkos sektoriuje vertinimas, 2008.

reikalavimams, kilo nesklandumų dėl nepakankamo tikslų apibrėžimo arba žemesnio lygmens uždavinių detalizavimo.

Apžvelgus aktualius BPD vertinimus matyti, kad užtikrinant BPD paramos suderinamumą buvo susidurta su tam tikrais sunkumais. 24 lentelėje pateikiamas vertinimų metu išskirtų suderinamumo principo taikymo problemų apibendrinimas. Pastebėtina, kad kai kurių vertinimų metu buvo identifikuotos tam tikros rizikos dėl tęstinio išorinio BPD paramos suderinamumo (kintant socialinėms – ekonominėms tendencijoms, atnaujinat nacionalinius strateginius dokumentus), tačiau vertinimo rekomendacijos dažnai liko neįgyvendintos. Todėl 2004–2006 m. programavimo laikotarpyje vertinimas kaip priemonė stebėti ir tobulinti paramos suderinamumo principą buvo mažai veiksminga.

24 lentelė. Vertinimo ataskaitose išskirti probleminiai BPD suderinamumo aspektai.

Vertinimas (metai)	Išorinis suderinamumas		Vidinis suderinamumas	Tęstinis tinkamumas
	Su ES lygmens politikomis ir finansinėmis priemonėmis	Su nacionalinio lygmens politikomis ir finansinėmis priemonėmis		
BPD išankstinis vertinimas (2003 m. spalio)	<p>Vertinime daroma išvada, kad BPD parama suderinta su nacionalinio lygmens strategijomis, tačiau iš ataskaitos nėra aišku, ar išvada grindžiama vertintojų atlikta BPD prioritetų tikslų atitikimo pagrindiniams ES strateginiams tikslams analize, ar pasikliaujama tik BPD strategijoje pateikiamomis nuorodomis į ES lygmens dokumentus.</p> <p>Vertinimo ataskaitoje identifikuota galima rizika, susijusi su koordinavimo stoka įgyvendinant horizontaliuosius prioritetus (regioninę plėtrą, lygias galimybes, informacinę visuomenę, darnią plėtrą). Pasiūlyta rekomendacija rizikai mažinti – neįgyvendinta.</p>	<p><i>Ta pati pastaba dėl formalaus įvertinimo kaip ir suderinamumo su ES lygmens politikomis atveju.</i></p>	<p>Vertinime daroma išvada, kad BPD prioritetai ir priemonės yra suderintos tarpusavyje, tačiau šio vertinimo apribojimas – rengiant ataskaitą dar nebuvo parengtas BPD priedas, kuriame detalizuojamos atskirų priemonių finansuojamos sritys. Atitinkamai, vidinio suderinamumo vertinimas – neišsamus.</p>	
BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas (2006 m. sausis)	<p>Pateiktos rekomendacijos užtikrinti geresnį BPD paramos suderinamumą su įvairiais ES finansiniais šaltiniais (PHARE, LIFE, TEN programomis).</p>	<p>Visose BPD priemonėse akcentuojamas nacionalinių prioritetų įgyvendinimas, tačiau projektų lygmenyje dėl atrankos procedūrų strateginis požiūris dingsta. Todėl BPD įgyvendinimui trūksta strategiškumo, labiau į Lietuvos nacionalinius prioritetus orientuoto ES paramos skyrimo. Jo siekiant būtina atsižvelgti į nacionalinių strategijų pasikeitimus bei pagal juos adaptuoti BPD priedą. Į rekomendaciją –</p>	<p>BPD programos logika pakankamai nuosekli, BPD prioritetai struktūruoti, tačiau priemonių tarpusavio suderinamumas ir koordinavimas atskiruose prioritetuose bei tarp prioritetų – nepakankamas. Nors yra aiškūs takoskyros kriterijai ir išvengiama finansavimo dubliavimo, tačiau nėra užtikrintas paramos pagal skirtingas priemones papildomumas ir</p>	<p>Per vertinamąjį laikotarpį neįvyko esminių ekonominių ar socialinių pasikeitimų, galinčių įtakoti programos įgyvendinimą. Tačiau dėl sumažėjusio nedarbo lygio ir mažėjančio TUI srauto į Lietuvą, siūlyta atlikti</p>

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

Vertinimas (metai)	Išorinis suderinamumas		Vidinis suderinamumas	Tęstinis tinkamumas
	Su ES lygmens politikomis ir finansinėmis priemonėmis	Su nacionalinio lygmens politikomis ir finansinėmis priemonėmis		
		neatsižvelgta.	sinergijos efekto siekimas. Nepakankamas BPD suderinamumas su nacionaliniais finansavimo šaltiniais.	tam tikrus BPD pakeitimus. Į rekomendacijas nebuvo atsižvelgta.
Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo vertinimas (2008 m. kovas)	Atitikimas ES strateginiams dokumentams – vidutinis: horizontalieji prioritetai apibrėžti pernelyg siaurai. Prasčiausiai įgyvendinamas darnaus vystymosi prioritetas; neįtraukti kai kurie svarbūs horizontaliųjų prioritetų aspektai, parama numatyta ne visoms ES strateginiuose dokumentuose nurodytoms tikslinėms grupėms.	BPD tik iš dalies atitinka nacionalinių strateginių dokumentų tikslus ir uždavinius. Trūksta strateginio požiūrio į horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą. Jie apibrėžiami pernelyg siaurai, nepakankamai aiškiai ir neaprupia jiems įgyvendinti svarbių aspektų.		Neatsižvelgta į nacionalinių strategijų pasikeitimus ir patvirtintus įgyvendinimo mechanizmus: lygių galimybių teisės aktų pokyčius, Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos patvirtinimą.
BVP poveikio užimtumui vertinimas (2008 m. spalio)	BPD užimtumo didinimo logika iš esmės atitiko ES strateginiuose dokumentuose įtvirtintus užimtumo didinimo tikslus. Silpniausia vieta – darbo paklausos didinimo tikslas.	Įgyvendinimo pradžioje BPD iš esmės atitiko nacionalinių dokumentų tikslus, tačiau eigoje buvo mažai integruoti nacionalinių teisės aktų pokyčiai.		

Šaltinis: sudaryta vertintojų.

6 priedas. ATVEJO STUDIJS

Paramos žemės ūkiui atvejo studija

Atvejo studijos tikslas

Šios atvejo studijos tikslas – detaliam išanalizuoti 2004–2006 m. BPD paramos vidinį ir išorinį suderinamumą žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse. Ši sritis pagilintai analizei atrinkta dėl kelių priežasčių. Pirma, analizuojamu laikotarpiu žemės ūkio sričiai parama buvo skiriama iš įvairių finansinių priemonių (kaip svarbiausios paminėtinos: BPD, Kaimo plėtros planas, mokamos tiesioginės išmokos), todėl aktualu įvertinti, ar buvo užtikrintas paramos iš skirtingų fondų koordinavimas ir sinergija. Antra, pagal ketvirtąjį BPD prioritetą buvo suplanuota paremti įvairias sritis žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse, ir tam patvirtintos net 7 atskiros BPD priemonės, nors jų bendras biudžetas sudarė tik 14,5 proc. visos BPD paramos. Todėl aktualu panagrinėti vidinį paramos pagal BPD suderinamumą.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros finansinės paramos priemonės

2000–2006 m. laikotarpiu EŽŪOGF buvo pagrindinis ES finansinis instrumentas, kuriuo siekiama įgyvendinti Bendroji žemės ūkio politika (toliau – BŽŪP) ir kurio lėšomis remiamos kaimo plėtros priemonės bei tiesioginės išmokos. EŽŪOGF sudarė dvi dalys: Orientavimo skyrius, kuris šiame laikotarpyje buvo priskiriamas struktūriniams fondams (toliau – OS) bei Garantijų skyrius (toliau – GS). Pagrindinis dokumentas, nustatantis šio finansinio instrumento įgyvendinimo tvarką, buvo Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999⁸⁵, kuriame įtvirtinta gana komplikauta žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos priemonių įgyvendinimo sistema, kadangi (priklausomai nuo to, kuriam tikslui priskiriamas regionas) dalis priemonių buvo numatytos įgyvendinti pagal Kaimo plėtros programas, reglamentuojamas Tarybos reglamentu Nr. 1257/1999, o kitos – pagal struktūrinių fondų programinius dokumentus, reglamentuojamus Tarybos reglamento Nr. 1260/1999⁸⁶.

Remiantis Tarybos reglamente Nr. 1257/1999 nustatyta tvarka, Lietuvoje 2004–2006 m. laikotarpiu kaimo plėtros priemonės, remiamos ES, buvo įtvirtintos dviejuose programiniuose dokumentuose: BPD bei Kaimo plėtros 2004–2006 metų plane (toliau – KPP). KPP buvo įtvirtintos vadinamosios lydinčiosios kaimo plėtros priemonės, kurios remiamos iš EŽŪOGF GS⁸⁷, o BPD (kartu su kitomis struktūrinių fondų remiamomis priemonėmis, kurių paskirtis – padėti sunkumus išgyvenantiems regionams prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų) – likusios Tarybos reglamente Nr. 1257/1999 numatytos kaimo plėtros

---

⁸⁵ 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai.

⁸⁶ 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1260/1999, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų.

⁸⁷ KPP įtvirtintos priemonės: 1 priemonė „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“; 2 priemonė „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“; 3 priemonė „Agrarinė aplinkosauga“; 4 priemonė „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“; 5 priemonė „Restruktūrizuojamų pusiau natūrinių ūkių rėmimas“; 6 priemonė „Standartų laikymasis“; 7 priemonė „Techninė parama“; 8 priemonė „Papildomos nacionalinės tiesioginės išmokos“.

priemonės, remiamos iš EŽŪOGF OS⁸⁸. BPD 4 prioriteto priemonių įgyvendinimas tarsi pratęsė dar iki Lietuvos įstojimo į ES 2000–2003 m. laikotarpį Lietuvos žemės ūkio veiklos subjektam pradėtą teikti paramą pagal Specialiąją pasirengimo stoti į Europos Sąjungą žemės ūkio ir kaimo plėtros programą (toliau – SAPARD programa).

2004–2006 m. laikotarpiu Lietuva pradėjo gauti ir ES tiesiogines išmokas, kurios taip pat kaip ir KPP priemonių atveju, buvo mokamos iš EŽŪOGF GS. Tiesioginėmis išmokomis Lietuvoje buvo remiami gyvulininkystės, augalininkystės ir pienininkystės sektorių žemės ūkio veiklos subjektai⁸⁹.

Baigiant pristatyti pagrindinius žemės ūkio ir kaimo plėtros finansinių instrumentų priemones, taikytas Lietuvoje 2004–2006 m. laikotarpiu, reikia paminėti, kad be ES finansinės paramos, taip pat buvo teikiama ir valstybės (nacionalinė) parama, t.y. valstybės pagalbos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai priemonės, kurios buvo įgyvendinamos pagal Specialiąją kaimo rėmimo programą (toliau – SKRP).

Lentelėje pateikiami pagal šias pagrindines keturias finansines priemones 2004–2006 m. laikotarpiu žemės ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai paskirstytos lėšos.

25 lentelė. 2004–2006 m. žemės ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai skirtos lėšos pagal finansinius instrumentus.

Finansinis instrumentas	Suma (mln. Lt)
BPD 4 prioritetas „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“	662,96
Kaimo plėtros 2004–2006 m. planas (įskaitant lėšas, skirtas papildomoms nacionalinėms tiesioginėms išmokoms)	2112,69
Tiesioginės išmokos	1087,46
Specialioji kaimo rėmimo programa (valstybės pagalbos priemonės)	281,57

Šaltinis: Žoštautienė V., Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Nauja finansinė perspektyva 2007–2013 metais. < http://www.zum.lt/min/failai/2006_11_14_savivaldybems1.ppt >

Suderinamumo įtvirtinimas programiniuose dokumentuose ir jo įgyvendinimas

Siekiant užtikrinti pagrindinių kaimo plėtros priemonių suderinamumą nacionaliniu lygmeniu buvo priimta bendroji Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija 2000–2006 metams⁹⁰, kuria siekiama išspręsti pagrindines žemės ūkio ir kaimo plėtros problemas. Šią strategiją sudarė trys pagrindinės kaimo plėtros strateginės kryptys: žemės ūkio gamybos sektoriaus

⁸⁸ BPD kaimo plėtros priemonės buvo įtvirtintos 4 prioritetu, kuris apėmė šias priemones: 4.1 priemonė „Investicijos į žemės ūkio valdas“; 4.2 priemonė „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“; 4.3 priemonė „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“; 4.4 priemonė „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“; 4.5 priemonė „Miškų ūkis“; 4.6 priemonė „LEADER+ pobūdžio priemonė“; 4.7 priemonė „Mokymas“.

⁸⁹ Tiesiogines išmokas Lietuvoje pagal jų mokėjimo tvarką, galima buvo skirti į dvi dalis: pagrindinė išmoka, mokama už žemės ūkio naudmenų plotą; papildomas išmoka už pasėlius ir gyvulius (kurios buvo skirtos siekiant padidinti pagrindines išmokas ir mokamos iš KPP numatytos 8 priemonės „Papildomos nacionalinės tiesioginės išmokos“).

⁹⁰ Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. VIII-1728.

modernizavimas, kaimo gyventojų gyvenimo lygio gerinimas ir žmogiškųjų išteklių ugdymas. Šios trys kryptys smulkiau buvo suskirstytos į konkrečius prioritetus ir priemones, įgyvendinamus pagal skirtingas programas: BPD (4 prioriteta), KPP ir SKRP. Programavimo metu, pasirenkant įgyvendinamas priemones, buvo nustatyti nuoseklūs ryšiai tarp pagrindinių žemės ūkio ir kaimo plėtros problemų⁹¹ bei konkrečių minėtų programų priemonių, skirtų toms problemoms spręsti. Kaimo plėtros priemonių santykį su tiesioginėmis išmokomis apibūdina bendra BŽŪP logika: siekimas palaipsniui sumažinti tiesiogines subsidijas gamybai plečiant priemones, kuriomis remiamas aplinkai palankus, konkurencingas ir subalansuotas žemės ūkis⁹².

Remiantis šiame vertinime taikomu bendruoju analizės pagrindu (kuris pateiktas ataskaitos 1.3 skyriuje), vertinant BPD suderinamumą žemės ūkio sektoriuje, toliau analizuojamas vidinis ir išorinis suderinamumas. Abiejų – ir vidinio, ir išorinio – suderinamumo atvejais, galima išskirti du ryšių tarp finansinių instrumentų priemonių tipus: *koordinavimą*, kuris apibrėžiamas kaip programų ir procedūrų derinimas arba harmonizavimas, siekiant maksimizuoti finansinių ir administracinių išteklių efektyvumą, išvengiant veiklų ir finansavimo dubliavimo, bei *papildomumą* – suderinamumą, skatinantį sinergiją. 26 lentelėje pateikiami konkretūs finansiniai instrumentai ir priemonės, kurių tarpusavio ryšiai nagrinėjami vertinant vidinį ir išorinį BPD suderinamumą žemės ūkio, žuvininkystės ir kaimo plėtros srityse.

26 lentelė. Vidinio ir išorinio suderinamumo žemės ūkio, žuvininkystės ir kaimo plėtros srityse analizės objektas: finansiniai instrumentai ir priemonės

	Koordinavimas arba papildomumas
Vidinis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarp atskirų 4 prioriteto (EŽŪOGF OS) priemonių; ▪ Tarp 4 prioriteto ir kitų BPD prioritetų priemonių (EŽŪOGF OS bei ERPF, ESF, ŽOFI)
Išorinis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BPD 4 prioriteto (EŽŪOGF OS) ir KPP (EŽŪOGF GS) priemonių; ▪ BPD ir SAPARD; ▪ BPD ir kitos struktūrinių fondų programos (INTERREG, EQUAL); ▪ BPD ir valstybės pagalbos priemonės (nacionalinis finansavimas); ▪ BPD ir tiesioginės išmokos (EŽŪOGF GS)

Siekiant užtikrinti vidinį ir išorinį BPD kaimo plėtros priemonių suderinamumą, buvo numatytos ir tam tikros priemonės – tinkamumo/prioritetiniai kriterijai, skirtingas paramos intensyvumas, priežiūros rodikliai. Konkrečios priemonės suderinamumui užtikrinti nurodytos 27 lentelėje, kurioje (be minėtų priemonių) pateikiama išsami susisteminta informacija apie BPD vidinį ir išorinį suderinamumą: *papildomumą*, sąlygojantį sinergiją sprendžiant pagrindines žemės ūkio ir kaimo plėtros problemas, bei priemonių *koordinavimą*, siekiant išvengti dvigubo finansavimo. Lentelėje taip pat pagrindžiamas loginis susijusių priemonių tarpusavio ryšys.

⁹¹ Pagrindinėmis kaimo plėtros problemomis buvo nustatyti: mažas vidutinis ūkių dydis; mažos pajamos arba nepakankami pajamų šaltiniai (per didelė priklausomybė nuo žemės ūkio); technologijų stygius pirminėje gamyboje ir perdirbimo sektoriuje; nepakankama socialinė infrastruktūra; nepakankama fizinė infrastruktūra; grėsmės aplinkos ir kultūriniam paveldui.

⁹² Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Lietuvos Kaimo plėtros 2004–2006 metų planas, 2004 m. birželio 11 d.

27 lentelė. BPD priemonių žemės ūkio ir kaimo plėtros srityje vidinis ir išorinis suderinamumas

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
<p>4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas</p>	<p>4.3 priemonė. Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas: pagal 4.1 priemonę yra remiami ūkyje gaminamų žemės ūkio produktų perdirbimo ribotos apimties projektai, o didesni projektai remiami pagal 4.3 priemonę Takoskyra: projekto apimtis.</p>	<p>4.2 priemonė. Jaunųjų ūkininkų šikūrimas: parama jaunųjų ūkininkų šikūrimui paskatins ūkių restruktūrizavimą. 4.3 priemonė. Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas: pirminės žemės ūkio gamybos produktyvumas ir ūkyje gaminamų produktų kokybė turi teigiamą poveikį perdirbimo pramonės našumui. 4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas, 4.6 priemonė. Leader+ pobūdžio priemonė ir 4.7 priemonė. Mokymas: šios trys priemonės padės ūkininkams sėkmingai įgyvendinti investicijų projektus pagal šias priemones. 4.4 priemonės veikla „Konsultavimo paslaugos ūkiams“: derinant priemones pagerės pareiškėjų pagal BPD 4.3 priemonę profesinė kompetencija ir žinių valdymas. 4.5 priemonė. Miškų ūkis: kadangi kai kurie ūkininkai tuo pačiu metu yra ir privatūs miškų savininkai, parama miškininkystės plėtrai užtikrins papildomas pajamas ir paskatins užsiimti alternatyvia veikla.</p>	<p>KPP priemonė. Standartų laikymasis: vykdamas Pieno direktyvos⁹³ ir Nitratų direktyvos⁹⁴ reikalavimus, siekiant išvengti dvigubotų pačių investicijų pieno gamybos sektoriuje finansavimo, parama pagal BPD 4.1 priemonę bus teikiama tik ūkiams, kuriuose laikoma daugiau kaip 200 melžiamų karvių ir kurių pateiktame verslo plane numatytos įrengti mėšlidės/srutų kauptuvo talpa yra didesnė nei 2,5 tūkst. m³ Takoskyra: ūkio dydis ir projekto apimtis.</p>	<p>KPP priemonė. Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais: ūkiai, esantys MPŪV ir vietovėse su aplinkosaugos apribojimais, privalės laikytis aplinkosaugos standartų ir galės gauti didesnę paramą. KPP priemonė. Agrarinė aplinkosauga: pareiškėjai, kuriantys ekologinį ūkį ir gaunantys paramą pagal šią BPD priemonę, galės gauti išmokas, skirtas ekologiniam ūkininkavimui. KPP priemonė. Restruktūrizuojamų pusiau natūrinių ūkių rėmimas: pareiškėjai, kuriems bus suteikta parama pagal šią KPP priemonę, skatinami pateikti prašymą dėl paramos investicijoms pagal šią BPD priemonę. Parama pagal KPP padės ūkininkams parengti prašymus ir paskatins pradines investicijas į didesnės apimties projektus.</p>	<p>Paramos dydis</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Didesnis viešosios paramos dydis numatytas ūkininkaujantiems MPŪV (visiems – iki 50 proc. visų tinkamų išlaidų, ūkininkaujantiems MPŪV – iki 60 proc.); ▪ Didesnis viešosios paramos dydis numatytas jaunesiems ūkininkams (investuojantiems penkerių metų laikotarpiu po šikūrimo, maksimalus paramos dydis padidėja iki 55 proc., o ūkininkaujantiems MPŪV – iki 65 proc.). <p>Tinkamumo kriterijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos tuo pačiu

⁹³ 1992 m. birželio 16 d. Tarybos direktyva Nr. 92/46/EEB, nustatanti sveikatos taisykles žalio pieno, termiškai apdoroto pieno ir pieno produktų gamybai ir tiekimui į rinką

⁹⁴ 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva Nr. 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
				<p>KPP priemonė. Standartų laikymasis: ūkininkai, žemės ūkio bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai) ir žemės ūkio subjektai, įdiegę ES standartus pagal šią KPP priemonę, rūpinsis nuosavoje žemėje auginamų žemės ūkio produktų kokybės gerinimu, naudodamiesi parama pagal šią BPD priemonę.</p>	<p>metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų</p> <p>Prioritetiniai kriterijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pareiškėjas yra jaunas ūkininkas ▪ Investicijos į ekologinį žemės ūkį.
<p>4.2 priemonė. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas</p>		<p>4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas: parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui paspartins ūkių restruktūrizavimą.</p> <p>4.4 priemonė. Kaimo vietovių prisitaikymo ir plėtros skatinimas: 4.4 priemonės veikla paskatins jaunuosius ūkininkus pradėti žemės sklypų persikirstymą, imtis alternatyvios veiklos, savo gyvenimo ir darbo sąlygoms pagerinti, o tai skatins juos dirbti konkurencijos sąlygomis ir padės pakelti pajamų lygį.</p> <p>4.7 priemonė. Mokymas: 4.7 priemonės veikla padės ūkininkams sėkmingai įkurti nuosavą ūkį.</p> <p>4.6 priemonė. Leader+ pobūdžio priemonė: jaunieji ūkininkai, įkūrę nuosavas valdas, bus susiję su 4.6 priemonės veikla. Taikant mokslo ir technikos žinias bei naujas</p>		<p>KPP priemonė. Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos: Jaunieji ūkininkai taip pat bus skatinami perimti ūkius iš išeinančių į pensiją pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“</p> <p>KPP priemonė. Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais: jaunieji ūkininkai, kuriantys ūkius MPŪV ar vietovėse su aplinkosaugos apribojimais, turės įgyvendinti aplinkosaugos standartus.</p> <p>KPP priemonė. Agrarinė aplinkosauga: pareiškėjai, pertvarkantys ūkių veiklą į ekologišką ūkininkavimą, galės</p>	<p>Rezultato rodikliai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičius ▪ Jaunųjų ūkininkų, perėmusių ūkius iš dalyvaujančių priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, skaičius <p>Tinkamos išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Privačiam finansavimui, kai pareiškėjas ketina imtis didelės apimties investicijų pagal BPD 4.1 ir pagal 4.4 priemonės

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
		technologijas, jaunųjų ūkininkų valdos taps konkurencingesnės.		gauti išmokas, skiriamas ekologiniams ūkiams pagal šią KPP priemonę. KPP priemonė. Standartų laikymasis: jaunieji ūkininkai skatinami atitikti ES standartus pagal priemonę „Standartų laikymasis“.	<p>Tinkamumo kriterijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos tuo pačiu metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų. <p>Prioritetiniai kriterijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Perimantys ūkį iš dalyvaujančio KPP priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, finansuojamoje iš EŽŪOGF garantijų dalies arba iš tėvų, vyresnių nei 55 metų.
4.3 priemonė. Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas		<p>4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas: parama žemės ūkio produktų perdirbimo pramonei sukurs palankesnes pirminės žemės ūkio gamybos sąlygas. Pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojai bus garantuoti dėl savo ūkių ekonominės naudos.</p> <p>4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas: 4.4 priemonės įgyvendinimas paskatins numatytų pagrindinių paslaugų plėtrą, padės gerinti produktų kokybę bei</p>	SAPARD programa: pareiškėjas, gavęs paramą pagal SAPARD programą, dėl paramos pagal šią priemonę gali kreiptis ne anksčiau kaip po trejų metų po sutarties paramai gauti pagal SAPARD programos priemonę „Žemės ūkio ir žuvų produktų perdirbimo ir rinkodaros tobulinimas“	<p>Tinkamumo kriterijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos tuo pačiu metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų. 	

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
		sėkmingai įgyvendinti investicinius projektus pagal 4.3 priemonę.	pasirašymo. Takoskyra: paramos suteikimo laikotarpis.		
4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas	3.1 priemonė. Tiesioginė parama verslui: numatytas finansavimo koordinavimas tarp atskirų BPD priemonių turizmo skatinimo srityje. Takoskyra: finansuojama sritis (pagal 4.4 priemonės veiklą „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ finansuojami kaimo turizmo projektai) ir pareiškėjai	4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas: <ul style="list-style-type: none"> Skirtingos priemonės veiklos sudarys sąlygas ūkiams modernizuoti ir priemonei sėkmingai įgyvendinti, plečiant infrastruktūrą ir paslaugas; Kaimo konsultavimo paslaugų veikla papildo šios priemonės įgyvendinimą; 4.2 priemonė. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas: kaimo konsultavimo paslaugų veikla papildo šios priemonės įgyvendinimą. 4.7 priemonė. Mokymas: profesiniu mokymu siekiama plėtoti alternatyvias veiklos rūšis. 4.6 priemonė. Leader+ pobūdžio priemonė: <ul style="list-style-type: none"> Smulkaus verslo plėtra kaimo vietovėse paskatins naudoti mokslines ir technines žinias bei naujas technologijas. Pagal 4.6 priemonę įgyvendinama veikla padės pakeisti žemdirbystę alternatyvia veikla arba imtis turizmo, amatų veiklos. Derinimas su „Konsultavimo paslaugos ūkiams“ veikla pagerins 		KPP priemonė. Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos: žemės sklypų persikirstymo veikla bus glaudžiai susijusi su KPP priemone dėl ūkių struktūros tobulinimo, taip pat ūkių dydžio padidinimo; KPP priemonės. „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su agrarinės aplinkosaugos apribojimais“ ir „Agrarinė aplinkosauga“: pagal priemonę parama teikiama konsultavimo dėl Gero ūkininkavimo praktikos įgyvendinimo (būtino dalyvaujant schemose pagal šias KPP priemones) paslaugoms; KPP priemonė. Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais: pareiškėjai, išplėtoję netradicinių žemės ūkio produktų gamybą arba tradicinę žemės ūkio veiklą pakeitę alternatyvia veikla pagal BPD priemonę, galėtų	Tinkamumo kriterijai: <ul style="list-style-type: none"> Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos/veiklos tuo pačiu metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų. Prioritetiniai kriterijai: Žemės sklypų persikirstymas: <ul style="list-style-type: none"> projektai, kuriuose numatyta daugiau galutinių paramos gavėjų, investuojančių į savo žemės ūkio valdas pagal priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“; Projektai, kuriuose dalyvauja daugiau jaunųjų ūkininkų; Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas: <ul style="list-style-type: none"> projektas įgyvendinamas

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
		<p>pareiškėjų profesinę kompetenciją ir žinias.</p> <p>Visos BPD 4 prioriteto priemonės: pagal šią priemonę teikiamos konsultavimo paslaugos paramai pagal kitas BPD priemones gauti. Tai didina paraiškų kokybę ir skatina paramos įsisavinimą.</p> <p>Kitų BPD prioritetų priemonės</p> <p>3.4 priemonė. Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos: kaimo gyventojai, dalyvaujantys turizmo plėtroje, priklausys bendrai turizmo informacijos paramos sistemai ir turizmo infrastruktūrai.</p> <p>BPD 1 prioritetas „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“: susijusi su prioriteto priemonėmis dėl aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, taip pat socialinės ir vietos infrastruktūros.</p>		<p>gauti subsidiją pagal šią KPP priemonę.</p> <p>KPP priemonė. Agrarinė aplinkosauga: pareiškėjai, gaunantys paramą dėl tradicinės žemės ūkio veiklos perorientavimo į ekologinę žemdirbystę, galės pretenduoti į išmokas už kiekvieną ekologinio ūkio hektarą pagal KPP priemonę.</p> <p>KPP priemonė. Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku: greta kitų uždavinių, sudėtinis žemės sklypų perskirstymo planas taip pat bus skirtas teritorinio planavimo klausimams, susijusiems su žemėnaudos pasikeitimais.</p> <p>KPP priemonė. Parama pusiau natūriniam ūkiams: pareiškėjai, kuriems bus teikiamos subsidijos pagal KPP priemonę, bus skatinami kreiptis dėl investicinės subsidijos pagal šią BPD priemonę. Subsidija pagal KPP padės ūkininkams parengti paraiškas ir sukaupti pradinę investiciją stambesniam investiciniam projektui, kuris</p>	<p>MPŪV;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektą įgyvendina jaunas ūkininkas <p>Kaimo turizmo ir amatų skatinimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektas įgyvendinamas MPŪV; ▪ Projektą įgyvendina jaunas ūkininkas

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
				<p>palengvins pereiti nuo tradicinio ūkininkavimo prie alternatyvios veiklos, turizmo ar amatų veiklos, padidins kaimo gyventojų pajamas ir pagerins gyvenimo kokybę.</p> <p>KPP priemonė. Standartų laikymasis: pareiškėjai, kurie įgyvendins investicinius projektus pagal BPD priemonės Žemės ūkio vandentvarkos ir žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimo veiklas, galės gauti subsidijas už ES standartų/reikalavimų įgyvendinimą;</p> <p>Visos KPP priemonės: konsultavimo paslaugų ūkiams veikla yra susijusi su visomis KPP priemonėmis, kadangi ji prisideda prie naudos gavėjų pagal KPP priemones įgūdžių ugdymo.</p>	
4.5. priemonė. <i>Miškų ūkis</i>		<p>4.1 priemonė. Investicijos į žemės ūkio valdas: dalis aktyvia žemės ūkio veikla užsiimančių savininkų tuo pačiu metu yra privačių miškų savininkai. Parama jiems užtikrins papildomas pajamas ir alternatyvios veiklos galimybę.</p> <p>Šios priemonės įgyvendinimas yra</p>	<p>KPP priemonė. Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku: BPD 4.5 priemonė neapima žemės ūkio paskirties žemės apželdinimo mišku, tai finansuojama pagal KPP iš EŽŪOGF Garantijų</p>	<p>KPP priemonė. Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku: abiem priemonėmis siekiama tų pačių uždavinių, susijusių su subalansuota miškotvarkos plėtra, kraštovaizdžio išsaugojimu, alternatyviomis veiklos galimybėmis.</p>	

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
		<p>susijęs su „<i>Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtros</i>“ <i>prioriteto priemonėmis</i>, nagrinėjančiomis aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, socialinės ir vietos infrastruktūros klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.2 priemonė. <i>Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas</i>: įgyvendinant 4.5 priemonę, numatoma pagerinti ir racionalizuoti apvaliosios medienos ruošimą ir kirtimą, taip pat mišku apželdinti žemdirbystei netinkamą žemę, kas turės teigiamo poveikio ir ruošiant medieną, ir didinant medienos potencialą Lietuvoje, todėl daugiau medienos bus galima panaudoti kurui, gaminant šilumos ar elektros energiją. ▪ 1.3. priemonė „<i>Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija</i>“: miškų plotų atkūrimas po stichinių nelaimių ir gaisrų įdiegiant atitinkamas prevencijos priemones sumažins žalą ir pagerins aplinkos sąlygas. <p>Šios priemonės įgyvendinimas taip pat yra susijęs su „<i>Žmogiškųjų išteklių plėtros</i>“ <i>prioritetu</i>, susijusiu su kaimo gyventojų perkvalifikavimu bei profesiniu mokymu.</p>	dalies		

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
4.6. priemonė. LEADER+ pobūdžio priemonė		<p>Kitos BPD 4 prioriteto priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> Turėtų būti sustiprinti kaimo žmonių gebėjimai kuo geriau pasinaudoti BPD priemonių, kurios skirtos kaimo vietovių plėtrai ir finansuojamos iš ES struktūrinių fondų lėšų, teikiama parama; Ši priemonė yra susijusi su kitų BPD Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonių įgyvendinimu, priklausomai nuo pasirinktos vietos plėtros strategijos. <p>Kitų BPD prioritetų priemonės</p> <p>BPD 1 prioriteto „Socialinė ir ekonominė ūkio plėtra“ priemonės: VVG steigimas ir plėtros strategijų rengimas sudaro prielaidas projektų plėtrai, kurie yra susiję su aplinkos ir sveikatos apsauga arba socialine ir vietine infrastruktūra.</p>	<p>Kitos struktūrinių fondų programos bei nacionalinės priemonės: priemonė siejasi ir su kitomis ES struktūrinių fondų programomis: INTERREG, EQUAL ir nacionalinėmis kaimo plėtros programomis (žr. priemonė suderinamumui užtikrinti – bendrąjį tinkamumo kriterijų).</p>	<p>KPP priemonės: ši priemonė yra susijusi su KPP, kadangi skatina kaimo žmonių gebėjimą dirbti kartu, spręsti savo vietovės problemas ar įgyti patirties ir žinių, kurios reikalingos Europos Sąjungos LEADER+ pobūdžio veiklai įgyvendinti.</p>	<p>Bendrieji tinkamumo kriterijai: Pagal plėtros strategiją ir siūlomą veiklos programą projektai tuo pačiu metu negali būti remiami pagal kitus struktūrinius fondus, KPP, PHARE arba kitas Bendrąsias žemės ūkio politikos Garantijų dalies schemas. Tačiau neatmetama galimybė, kad VVG, baigusi vieną projektą ir norėdama imtis kito, galės prašyti paramos iš kitų struktūrinių fondų.</p>
4.7. priemonė „Mokymas“	<p>„Žmogiškųjų išteklių plėtros“ prioritetas: 4.7 priemonė neapima žmonių, kurių veikla nėra susijusi su žemės ūkio sektoriumi, perkvalifikavimo. Toks perkvalifikavimas</p>	<p>Kitos BPD 4 prioriteto priemonės: ūkininkų ir kitų kaimo gyventojų profesinės kvalifikacijos tobulinimas yra vienas iš esminių veiksmų, lemiančių sklandžią kaimo plėtrą. Norint sėkmingai plėtoti verslą žemės ūkio srityje, įvairinti žemės ūkio bendrovių veiklą, siekiant šalyje sukurti naujų darbo vietų ir uždirbti papildomų pajamų, ūkininkams ir kaimo bendruomenėms yra reikalingas</p>		<p>KPP priemonės: ši priemonė yra susijusi su visomis KPP priemonėmis, kadangi padeda ugdyti visų paramos gavėjų gebėjimus pagal visas KPP priemones.</p>	

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

BPD priemonė	Vidinis		Išorinis		Priemonės vidiniam ir išoriniam suderinamumui užtikrinti
	Koordinavimas	Papildomumas	Koordinavimas	Papildomumas	
	vykdomas pagal 2 prioriteto priemones.	papildomas profesinis mokymas.			
Visos 4 prioriteto „Kaimo plėtra ir žuvininkystė” priemonės		1.1 priemonė. <i>Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas:</i> Išasfaltavus žvyrkelius, pagerės gyvenimo sąlygos gyvenvietėse, esančiose šalia šių kelių, ir susisiekimo sąlygos su atokesniais rajonais, taip pat bus sudarytos palankesnės sąlygos gyventojams susisiekti su žemės ūkio, pramonės ir administraciniais centrais. Išplėtoti vidaus vandenių kelių infrastruktūra leis gabenti Nemunu ir krovinius, ir keleivius. Tai skatins kaimo turizmą, žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių plėtrą.			

Šaltinis: sudaryta vertintojų

Vidinio suderinamumo įvertinimas

Vertinant BPD paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai vidinį suderinamumą su kitomis BPD priemonėmis ir fondais, galima konstatuoti, kad programavimo metu daugiausiai dėmesio buvo skirta nustatant finansavimo takoskyras tarp BPD priemonių, finansuojamų iš to paties fondo – BPD ketvirto prioriteto priemonių atveju iš EŽŪOGF OS. Tam tikri ryšiai su kitais BPD prioritetais ir priemonėmis (o tuo pačiu ir kitais struktūriniais fondais) buvo numatyti 4.4, 4.5, 4.6 ir 4.7 priemonėse:

- 4.4 priemonė *Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas* turi sąsają su 3.1 priemone. *Tiesioginė parama verslui* ir 3.4 priemone. *Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos*, (finansuojamomis ERPF), remiant projektus turizmo srityje;
- 4.5. priemonė. *Mišku ūkis* susijusi su 1 prioriteto priemonėmis (finansuojamomis ERPF), remiančiomis energetikos bei aplinkosaugos srities projektus;
- 4.6 priemonė. *LEADER+ pobūdžio priemonė* susijusi su 1 prioriteto, o
- 4.7 priemonė. *Mokymas* – 2 prioriteto priemonėmis;
- be to, visos BPD kaimo plėtros priemonės yra susijusios su BPD 1.1 priemone. *Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas*, kadangi transporto infrastruktūros gerinimas ir plėtra turėtų pagerinti susisiekimo sąlygas su atokesniais rajonais, skatinti žemės ūkio sektoriaus plėtrą ir kaimo turizmą.

Dvi 4 prioriteto priemonės, t.y. 4.6 priemonė *LEADER+ pobūdžio priemonė* bei 4.7 priemonė. *Mokymas*, prisidedamos prie kaimo gyventojų bei potencialių paramos gavėjų gebėjimų stiprinimo, yra labiau horizontalaus pobūdžio ir tokiu būdu prisideda prie visų kitų kaimo plėtros priemonių (ne tik įtvirtintų BPD) įgyvendinimo.

Pastebėtina, kad vidinis BPD paramos suderinamumas buvo daugiausiai užtikrintas numatant paramos tarp skirtingų BPD priemonių ar struktūrinių fondų *papildomumą*, t. y. programavimo metu buvo aptarta galima teigiama paramos tarp skirtingų BPD priemonių sinergija, o atveju, kai parama gali persidengti buvo identifikuota santykinai nedaug – konkrečiai, kaip nurodyta 27 lentelėje, šių priemonių atvejais: pagal 4.1 ir 4.3 priemonę remiant ūkyje gaminamų žemės ūkio produktų perdirbimo projektus; pagal 4.4 priemonės veiklą *Kaimo turizmo ir amatų skatinimas* bei 3.1 priemonę *Tiesioginė parama verslui* finansuojant projektus turizmo skatinimo srityje ir pagal 4.7 priemonę *Mokymas* bei *Žmogiškųjų išteklių plėtros* prioriteto priemonės finansuojant žmonių perkvalifikavimą.

Apibendrinant vidinį BPD kaimo plėtros priemonių suderinamumą, svarbu pabrėžti konceptualų ryšį tarp kaimo plėtros priemonių bei struktūrinių fondų. Visos kaimo plėtros priemonės (ir tos, kurios yra remiamos struktūrinių fondų ir įtvirtintos BPD, ir tos, kurios remiamos EŽŪOGF GS ir įtvirtintos KPP), prisideda prie pagrindinio Struktūrinių fondų tikslo – regionų skirtumo mažinimo.

Išorinio suderinamumo įvertinimas

Užtikrinant BPD paramos žemės ūkio ir kaimo plėtros sritims *išorinį* suderinamumą, didžiausias dėmesys BPD priede buvo skirtas šių priemonių koordinavimui su KPP. Analizuojant KPP ir BPD sąryšį, galima patvirtinti, kad šių dokumentų suderinamumas buvo užtikrintas, nes priemonės skirtinguose dokumentuose buvo atskirtos pagal gana ryškiają takoskyrą: KPP įtvirtintos kompensacinio pobūdžio priemonės (išskyrus *Pusiau natūrinių ūkių*

restruktūrizavimo ir Standartų laikymosi priemonės), tuo tarpu BPD įtvirtintos daugiau investicinio pobūdžio priemonės. Atsižvelgiant į šią aiškiają takoskyrą, koordinavimo galimybė numatyta tik tarp BPD 4.1 priemonės. *Investicijos į žemės ūkio valdas* ir KPP priemonės *Standartų laikymasis*, pagal kurias finansavimo dubliavimo išvengta numatant tam tikrus tinkamumo reikalavimus projekto apimčiai ir remiamo ūkio dydžiui.

Taip pat paminėtinas koordinavimas tarp BPD ir KPP miškininkystės priemonių, kadangi jomis abiem remiamos apželdinimo mišku veiklos, tačiau žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas remiamas tik pagal KPP.

Visi kiti ryšiai tarp BPD ir KPP priemonių numatyti kaip *skatinantys papildomumą*. Ir BPD, ir KPP priemonės numato galimybes kurti palankesnes sąlygas daugeliui ūkių, siekiant vystyti žemės ūkį kaip pagrindinį jų pajamų šaltinį, o taip pat skatinti alternatyvias veiklas kaime. Siekiant sinergijos, tiek dideli, tiek vidutinio dydžio ir smulkūs komercinės žemės ūkio produkcijos gamintojai buvo skatinami dalyvauti abiejuose paramos programose ir šių programų priemonėse. Konkrečių BPD ir KPP priemonių sąsajos bei įgyvendinimo metu pasireiškęs papildomumas tarp atskirų KPP ir BPD priemonių lygis (atvejų skaičius, kai pareiškėjai pasinaudojo parama pagal abi programas) pateikiamas 28 lentelėje.

28 lentelė. Išorinio BPD priemonių suderinamumo/papildomumo įgyvendinimas

BPD priemonė		Papildanti KPP priemonė		Suderinamumas / papildomumas	
Priemonės pavadinimas	Paramos gavėjų skaičius*	Priemonės pavadinimas	Paramos gavėjų skaičius**	Abiem priemonėmis pasinaudoju sių skaičius***	Dalis nuo bendro BPD priemonės paramos gavėjų skaičiaus (%)
1	2	3	4	5	5 / 2
4.1 priemonė. <i>Investicijos į žemės ūkio valdas</i>	695	<i>MPŪV ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais</i>	216.788	241	35%
		<i>Agrarinė aplinkosauga</i>	2.959	104	15%
		<i>Restruktūrizuojamų pusiau natūrinių ūkių rėmimas</i>	2.634	0	0%
		<i>Standartų laikymasis</i>	5.684	172	25%
4.2 priemonė. <i>Jaunujų ūkininkų įsikūrimas</i>	676	<i>Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos</i>	20.547	111	16%
		<i>MPŪV ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais</i>	216.788	230	34%
		<i>Agrarinė aplinkosauga</i>	2.959	111	16%
		<i>Standartų laikymasis</i>	5.684	103	15%
4.3 priemonė. <i>Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas</i>	35	Nenumatytos sąsajos su KPP priemonėmis	-	-	-

BPD priemonė		Papildanti KPP priemonė		Suderinamumas / papildomumas	
Priemonės pavadinimas	Paramos gavėjų skaičius*	Priemonės pavadinimas	Paramos gavėjų skaičius**	Abiem priemonėmis pasinaudoju sių skaičius***	Dalis nuo bendro BPD priemonės paramos gavėjų skaičiaus (%)
1	2	3	4	5	5 / 2
4.4 priemonė. Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas	122	Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos	20.547	Nepateikti duomenys	-
		MPŪV ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais	216.788	20	16%
		Agrarinė aplinkosauga	2.959	1	1%
		Žemės ūkio paskirties apželdinimas mišku	1.022	2	2%
		Restruktūrizuojamų pusiau natūrinių ūkių rėmimas	2.634	0	0%
		Standartų laikymasis	5.684	1	1%
4.5 priemonė. Miškų ūkis	73	Žemės ūkio paskirties apželdinimas mišku	1.022	2	3%
VISO	1601	-	249.634	1.098	69%

* Įgyvendintų projektų pagal atskiras BPD priemones skaičius pateikiamas remiantis internetinėje svetainėje <http://www.esparama.lt/lt/bpd/BPD_ataskaitos> pateikiamais duomenis. BPD priemonių įgyvendinimo būklė nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2009 04 30 pagal duomenų būklę SFMIS.

** Paramos gavėjų pagal KPP priemones skaičius pateikiamas pagal NMA pateiktus duomenis. 2004–2006 m. KPP įgyvendinimo būklė 2008 11 30.

*** NMA pateikti duomenys (2008 11 17)

Pastaba: lentelėje nepateikti duomenys dėl 4.6 ir 4.7 priemonių, kadangi šių BPD priemonių ir KPP priemonių galutiniai paramos gavėjai nesutapo. Parama pagal KPP priemones galėjo pasinaudoti BPD priemonių tikslinių grupių atstovai (ūkininkai ir kiti fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio, miškininkystės ar alternatyvia veikla), o ne paramos gavėjai (juridiniai asmenys, vietos veiklos grupės, mokymo institucijos). Tokio pobūdžio duomenų pateikti nėra galimybės.

Apibendrinant lentelėje pateiktus duomenis, galima teigti, kad BPD ir KPP programų suderinamumas 2004–2006 m. laikotarpiu pasireiškė gana aukštu lygmeniu. KPP parama pasinaudojo didžioji BPD paramos gavėjų dalis: užfiksuoti 1.098 autorizuotų KPP paraiškų atvejai, kai paramos gavėjai paramą gavo ir pagal BPD priemones, kas sudaro net 68% bendro projektų, įgyvendinamų pagal BPD kaimo plėtros priemones, skaičiaus. Santykinai didžiausia (net 82%) paramos pagal BPD 4.2 priemonę *Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas* gavėjų dalis dalyvavo ir KPP priemonėse: jaunieji ūkininkai buvo skatinami dalyvauti visose kitose kaimo plėtros priemonėse, atitinkamai ir pasiektas didžiausias papildomumas. Ypač buvo skatinamas BPD 4.2 ir KPP 1 priemonės suderinamumas, nes abi buvo nukreiptos į bendros kaimo plėtros problemas – ūkininkų senėjimo – sprendimą. Taip pat pastebima tendencija, kad nemaža dalis BPD projektus įgyvendinančiųjų sudarė ūkininkaujantys MPŪV bei gaunantys kompensacines išmokas pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“⁹⁵.

⁹⁵ ESTEP. Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano galutinis (ex-post) įvertinimas, 2008.

Analizuojant išorinį BPD 4 prioriteto priemonių suderinamumą su *kitais finansiniais instrumentais*, galima teigti, kad jiems buvo skirtas gerokai mažesnis dėmesys: tik dviejų priemonių aprašymuose išskirtas tam tikras santykis su kitomis finansinėmis priemonėmis. Paramos gavėjams, gavusiems paramą pagal SAPARD programos priemonę *Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir rinkodaros tobulinimas*, numatytas trejų metų terminas po sutarties pasirašymo, po kurio galima kreiptis dėl paramos pagal atitinkamą savo pobūdžiu panašią BPD 4.3 priemonę. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo, taip pat numatytas koordinavimo mechanizmas tarp BPD 4.6 priemonės *LEADER+ pobūdžio priemonė* su PHARE, kitomis ES struktūrinių fondų programomis, nacionalinėmis priemonėmis.

BPD priede bei 27 lentelėje pateikiamoje BPD suderinamumo suvestinėje neatsispindi BPD kaimo plėtros priemonių suderinamumas su dar vienu svarbiu išoriniu ES BŽŪP finansiniu instrumentu – *tiesioginėmis išmokomis*. Dėl santykinai didelės finansinės apimties ir prieinamumo daugeliui žemės ūkio veiklos subjektų, jos turėjo nemažą įtaką ir kitų finansinių instrumentų įgyvendinimui. Daugelis paramos pagal BPD bei KPP priemonių gavėjų gavo tiesiogines išmokas už deklaruojamą žemės naudmenų plotą, pasėlius bei gyvulius, kurios prisidėjo prie jų pajamų didinimo. Išaugęs tiesioginės paramos žemės ūkiui mastas, sąlygojo nenumatytą poveikį kaimo plėtros priemonių (įtvirtintų BPD ir KPP) įgyvendinimui. Tiesioginės išmokos paskatino žemės ūkio paskirties naudojimą žemės ūkio gamybai, tokiu būdu sudarė konkurenciją alternatyvų žemės naudojimą remiančioms priemonėms, kurios buvo įgyvendintos mažesniu mastu, nei tradicinei žemės ūkio veiklai paramą teikiančios priemonės.⁹⁶ BPD 4.1, 4.2 ir 4.3 priemonės, nukreiptos labiau į tradicinį ūkininkavimą, įgyvendintos numatyta apimtimi, daugelis planuotų rodiklių bus pasiekti ir netgi viršyti⁹⁷; tačiau pagal 4.4 ir 4.5 priemones, skirtas daugiau alternatyviai žemės ūkio veiklai, įgyvendintų projektų skaičius bei rezultatų rodikliai nebus visiškai pasiekti. Apibendrinant galima teigi, kad išorinis BPD paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai priemonių suderinamumas nebuvo pakankamai užtikrintas, ypač nepakankamai įvertintas BPD paramos paklausos sumažėjimas dėl tiesioginių išmokų remiamų sričių.

Priemonės suderinamumui užtikrinti

---

27 lentelės paskutiniame kairiajame stulpelyje nurodytos priemonės, kuriomis BPD priede buvo numatyta užtikrinti finansinės paramos koordinavimą bei skatinti sinergiją tarp atskirų priemonių/programų. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo priemonėse buvo įtvirtintas bendrasis tinkamumo kriterijus: „*pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos tuo pačiu metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų*“. Skatinant priemonių tarpusavio papildomumą, numatytos atitinkamos *projektų atrankos procedūros* (prioritetiniai kriterijai, skirtingas paramos intensyvumas), o taip pat nustatyti atskiri *priežiūros rodikliai*. Tiesa, pastebėtina, kad įgyvendinant ketvirtą BPD prioritetą projektų prioritetiniai kriterijai nebuvo veiksminga paramos planavimo/projektų atrankos priemonė: praktinė prioritetinių kriterijų reikšmė atrenkant pagal BPD kaimo plėtros priemones finansuojamus projektus buvo minimali, nes po tinkamumo vertinimo etapo, kurios metu buvo atmesta didžiausia dalis paraiškų, konkurencijos

---

⁹⁶ Ten pat.

⁹⁷ Visi 4.1 priemonės pasiekimo rodikliai, t.y. paremtų projektų skaičius, tradiciniuose sektoriuose (augalininkystėje, gyvulininkystėje, sodininkystėje ir daržininkystėje) gerokai viršyti nei buvo planuota, išskyrus paremtų projektų ekonominės veiklos įvairinimo sektoriuje skaičių, kuris net nepasiekė pusės.

dėl lėšų praktiškai neliko, išskyrus BPD 4.1 priemonę *Investicijos į žemės ūkio valdas*⁹⁸. Be to, BPD priede ne visais atvejais buvo numatytos tinkamos priemonės papildomumui su kitomis finansinėmis priemonėmis skatinti. Tais atvejais, kai suderinamumui užtikrinti buvo numatyti atitinkami prioritetiniai kriterijai, padidintas paramos intensyvumas ar nustatyti priežiūros rodikliai, potencialiai buvo sudarytos didesnės galimybės pasireikšti paramos sinergijai (pvz. BPD 4.2 priemonė Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas ir KPP priemonės, KPP priemonė MPŪV ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais ir BPD 4.1 bei 4.4 priemonės – žr. 26 lentelę).

Bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. įtaka teštiniam vidiniam ir išoriniam suderinamumui

---

BPD įgyvendinimo laikotarpiu Lietuvos žemės ūkio sektoriuje vyko įvairūs socialiniai, ekonominiai ir aplinkosauginiai pokyčiai, kurie įtakojo ir paties BPD kaimo plėtros priemonių įgyvendinimą, tikslų ir uždavinių tinkamumą, turėjo teigiamą ir neigiamą poveikį pasiekimams ir rezultatams. Remiantis bendrąja Lietuvos ūkio raidos analize (pateikiama ataskaitos 2 dalyje) bei konkrečiai Lietuvos kaimo socialinių ir ekonominių pokyčių bei žemės ūkio sektoriaus pokyčiais⁹⁹, daugelis susijusių konteksto rodiklių 2004–2008 m. laikotarpiu kito pozityvia linkme, taigi sudarė teigiamą aplinką įgyvendinant kaimo plėtros priemones, tačiau dėl globalios finansinės krizės nuo 2008 m. antrojo pusmečio makroekonominė Lietuvos situacija pradėjo prastėti.

Bendros tendencijos, įtakojančios ES struktūrinės paramos įsisavinimą, galima teigti, turėjo poveikį ir kaimo plėtros priemonių įgyvendinimui. 2004–2007 m. laikotarpiu pastebimai sumažėjo nedarbo lygis kaimo vietovėse. Nedarbo lygio sumažėjimui kaime įtakos turėjo nuolatinis kaimo gyventojų skaičiaus, jų tankumo ir dalies bendrame šalies gyventojų skaičiuje mažėjimas. Kaimo vietovėse gyventojų skaičiaus mažėjimą sąlygojo neigiama kaimo gyventojų natūrali kaita ir nuo 2005 m. neigiamas migracijos saldo, t.y. didelis emigracijos į kitas šalis srautas. Tarp kaimą palikusių asmenų didžiausią dalį sudarė darbingo amžiaus asmenys su vaikais. Tai prisidėjo prie nepalankių kaimo gyventojų amžiaus struktūros tendencijų. Visi šie pokyčiai vienaip ar kitaip įtakojo BPD kaimo plėtros priemonių tinkamumą: mažėjantis kaimo gyventojų skaičius ir nedarbo lygis mažino vieno iš pagrindinių BPD uždavinių – didinti užimtumą – tikslingumą (visose BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonėse buvo numatyti išlaikytų/sukurtų darbo vietų rodikliai). Tuo pačiu, siekiant spręsti kaimo senėjimo ir migracijos problemą, didėjo „*Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo*“ priemonės ir jos suderinamumo su KPP priemone *Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos* svarba.

Sumažėjus kaimo gyventojų nedarbui, bei kaimo gyventojų bei užimtųjų išsilavinimo lygiui išliekant žemesniam, lyginant su miestu, išaugo BPD 4 prioriteto priemonės „*Mokymas*“ aktualumas, siekiant kuo skubiau padidinti kaimo gyventojų gebėjimus prisitaikyti prie technologijų ir rinkos pokyčių¹⁰⁰. Tačiau šiai priemonei suplanuotos lėšos BPD įgyvendinimo eigoje buvo mažinamos, perskirstant kitoms investicinio pobūdžio BPD priemonėms žemės ūkio srityje (žr. 5 priede pateiktą informaciją). Kita vertus, planuoti pasiekimo rodikliai dėl mokymų dalyvių skaičiaus buvo viršyti dvigubai.

---

⁹⁸ ESTEP. BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonių bendrųjų ir specialiųjų projektų atrankos kriterijų vertinimas, 2008.

⁹⁹ Lietuvos kaimo socialiniai ekonominiai bei žemės ūkio ir maisto sektoriaus pokyčiai 2004–2007 m. išsamiai analizuojami Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano galutiniame (ex-post) įvertinime.

¹⁰⁰ 2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaita, 42 p.

BPD įgyvendinimo laikotarpiu pastebimai pasikeitė kaimo gyventojų užimtumo struktūra pagal ekonomines veiklos sferas: gerokai sumažėjo užimtųjų žemės ūkyje, įskaitant ir medžioklę, miškininkystę, žuvininkystę, dalis, o paslaugų ir statybos sferose užimtųjų dalis santykinai išaugo. Pastebėtina, kad nuo 2006 m. žemės ūkyje ir susijusiose veiklose padidėjo darbo išteklių trūkumas – laisvų darbo vietų padaugėjo daugiau kaip 5 kartus. Tai skatino didinti darbo našumą žemės ūkio veikloje, kuris 2004–2007 m. laikotarpiu išaugo daugiau nei 2,2 karto¹⁰¹. Poreikis didinti darbo našumą sąlygojo BPD 4.1 priemonės „*Investicijos į žemės ūkio valdas*“ aktualumą. Pagrindinė priemonė, kaip ir kitų bendrųjų sąlygų pokyčių atveju, reaguojant į besikeičiančias tendencijas, buvo lėšų perskirstymas tarp BPD kaimo plėtros priemonių – didžiaja dauguma finansinių pakeitimų tarp kaimo plėtros priemonių lėšos buvo perkeltos į 4.1 priemonę.

Dar vienas teigiamas pokytis – didėjančios žemdirbių namų ūkių vidutinės mėnesinės disponuojamos pajamos, kurios viršijo kitų kaimo gyventojų, o vėliau (2006 m.) net ir miestiečių pajamas. Pagrindiniai veiksniai, sąlygoję pajamų augimą, buvo: gerokai padidėjusi tiesioginė parama ūkiams, ūkių stambėjimas ir modernizacija, pakilęs darbo užmokesčio lygis, išaugusios žemės ūkio produktų kainos ir padidėjusi paklausa dėl prekybos kitomis ES šalimis liberalizacijos.

Vis dėlto, kai kurios jau aptartos gerėjančios makroekonominės tendencijos sąlygojo kitų prastėjimą, t.y. didėjantis užimtumas, augančios pajamos, pakilęs darbo užmokesčio lygis, padidėjusi žemės ūkio produktų paklausa skatino kainų kilimą. Kartu su žemės ūkio produktų kainomis augančios įvairių medžiagų (ypač statybinių) bei darbų kainos didino atskirų finansuojamų projektų įgyvendinimo sąnaudas.

Pamokos

Analizuojamu laikotarpiu Lietuvoje egzistavo gana sudėtinga paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai sistema: didelis skaičius finansinių priemonių, tarp kurių reikalinga užtikrinti išorinį suderinamumą; taip pat net 7 BPD kaimo plėtros priemonės, kurios sąlygojo poreikį vidiniam suderinamumui. Naujuoju laikotarpiu situacija keičiasi – remiantis įgyvendinimo patirtimi, pakeista paramos kaimo plėtrai sistema visos Europos lygmeniu, t.y. priimtas vienas finansinis instrumentas kaimo plėtrai (Kaimo plėtros 2007–2013 m. programa), kuriame priemonės sugrupuotos pagal 4 remiamas kryptis: I kryptis: Žemės, maisto ir miškų ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimas; II kryptis: Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas; III kryptis: Gyvenimo kokybės kaimo vietovėse gerinimas ir kaimo ekonomikos įvairinimas ir IV kryptis: LEADER. Ši programa koordinuojama Žemės ūkio ministerijos. Atsižvelgiant į tai, BPD kaimo plėtros priemonių išorinis suderinamumas su KPP priemonėmis iš esmės tampa vidinio KPP priemonių suderinamumo klausimu. Kita vertus, KPP priemonių suderinamumo su kitomis struktūrinių fondų priemonėmis klausimas tampa dar aktualesnis, nes jos yra įtvirtintos atskiruose programiniuose dokumentuose. Atsižvelgiant į tai, svarbu užtikrinti veiksmingą tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp skirtingas programas administruojančių institucijų.

---

¹⁰¹ ESTEP. Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano galutinis (ex-post) įvertinimas, 2008.

Paramos transporto sektoriui atvejo studija

Atvejo studijos tikslas

Šios atvejo studijos tikslas – detaliam išanalizuoti 2004–2006 m. BPD paramos transporto sektoriui vidinį ir išorinį suderinamumą. 2004–2006 m. laikotarpiu transporto sektoriui buvo skirta pakankamai didelė ES finansinė parama ir ji buvo teikiama net pagal kelias struktūrinių fondų programas (BPD, ITNERREG III), Sanglaudos fondo mechanizmą, taip pat šiai sričiai teikiamos Europos finansinių institucijų paskolos. Atsižvelgiant į paramos priemonių transporto sektoriui įvairovę, svarbu įvertinti šių priemonių tarpusavio suderinamumą (išorinį BPD paramos suderinamumo aspektą).

Transporto sektoriaus finansinės paramos priemonės

Nuo 2004 m. gegužės 1 d., įstojusi į Europos Sąjungą, Lietuva pradėjo įgyvendinti ES regioninę politiką ir nuo šios datos atsirado galimybė naudotis ES sanglaudos politikos finansiniais instrumentais – struktūriniais bei Sanglaudos fondais. Šalies ūkio augimas ir naujų darbo vietų kūrimas būtų neįmanomi be efektyvios transporto sistemos ir reikiamos transporto infrastruktūros, suteikiančios galimybę geriau panaudoti vietas ir tarptautinės rinkos potencialą, užtikrinančios laisvą prekių ir keleivių judėjimą. Remiantis kitų ES šalių narių, gaunančių paramą iš ES fondų, patirtimi, bei siekiant sukurti bazines sąlygas Lietuvos ekonomikai augti, pastebimas išskirtinis dėmesys infrastruktūros, tame tarpe ir transporto sektoriuje, plėtrai, kurio svarba Lietuvos ekonomikos sektoriuje gana reikšminga¹⁰². Kitaip tariant, lyginant su kitais ūkio sektoriais, gana didelė dalis šių fondų lėšų buvo nukreipta transporto infrastruktūros rekonstravimui bei modernizavimui.

Pagrindinis programinis dokumentas, pagal kurį teikiama ES struktūrinių fondų (konkrečiai – ERPF) finansinė parama transporto sektoriui buvo **BPD**. Jame išskirti pagrindiniai prioritetai bei numatytos priemonės, įgyvendinamos panaudojant ERPF lėšas. Šiame dokumente transporto infrastruktūros plėtrai yra skirta viena priemonė – 1.1 priemonė *Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas*, kuri priskirta 1 prioritetui *Socialinės ir ekonominės ūkio infrastruktūros plėtra*. Pagrindinis šios priemonės tikslas – sukurti šiuolaikišką bendrą transporto sistemą, savo techniniais parametrais ir teikiamų paslaugų kokybe atitinkančią ES valstybių lygį ir integruotą į ES transporto sistemą, siekiant sudaryti palankias sąlygas Lietuvos ekonomikos plėtrai. Siekiant užsibrėžto tikslo, transporto sektoriuje išskirtos šešios investavimo sritys – geležinkeliai, keliai, oro uostai, uostai, vandens keliai ir miesto transportas¹⁰³. Įgyvendinant priemonę, paramą gavo 80 projektų: 21 paramos sutartis pasirašyta pagal tiesioginio, o 59 – pagal ribotos trukmės paramos skyrimo procedūrą.

---

¹⁰² ESTEP. Struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimas ir rekomendacijos dėl 2007-2013 metų ES paramos laikotarpio programavimo, 2007.

¹⁰³ Priemonėje numatytos 6 remiamos veiklos sritys: (1) valstybinės reikšmės transporto infrastruktūros techninių parametrų gerinimas, rekonstravimas ir statyba (keliai, geležinkeliai, jūrų transportas, vidaus vandens transportas, oro uostai) ir jos funkcionavimo užtikrinimas; (2) aplinkosauginių ir eismo saugos priemonių diegimas, taip pat geležinkelio sankryžų rekonstravimas ir statyba; (3) keleivių terminalų ir jų prieigų rekonstravimas; (4) multimodalinio transporto plėtra. Transporto infrastruktūros sukūrimas logistikos centrums steigti; (5) vietinės reikšmės kelių rekonstravimas ir plėtra. Transporto infrastruktūros gerinimas miestuose, miesto eismo valdymo sistemų diegimas ir viešojo transporto paslaugų kokybės gerinimas. Dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstravimas bei tiesimas; (6) transporto infrastruktūros projektų galimybių studijų ir techninės dokumentacijos rengimas.

Antras pagrindinis strateginis dokumentas, pagal kurį buvo suteikta didžiausia ES finansinė parama transporto sektoriui yra **Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 metams**¹⁰⁴. Fondo lėšomis finansuojami transporto ir aplinkosaugos infrastruktūros plėtros projektai. Konkrečiai transporto sektoriuje fondo parama teikiama projektams, kuriais renovuojama ir (arba) plėtojama šalies transporto infrastruktūra, kuri yra sudėtinė transeuropinių transporto tinklų (TEN-T) dalis arba užtikrina priėjimą prie jų. Sanglaudos fondo lėšos taip pat buvo skiriamos kaip techninė parama, tokiu būdu užtikrinant tinkamą projektų kokybę, tai yra jų parengimą, valdymą ir poveikį¹⁰⁵. Numatyta, kad lėšos transporto ir aplinkos apsaugos sektoriams turi būti paskirstytos lygiomis dalimis. Remiantis Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 metams, fondo lėšomis galėjo būti finansuojami projektai, skirti kelių, geležinkelių, vandens transporto bei oro uostų infrastruktūros plėtrai. Atsižvelgiant į bendrą Sanglaudos fondo lėšų skyrimo tvarką, pagal kurią parama teikiama tik iš anksto su Europos Komisija suderintiems atskiriems projektams, strategijoje buvo numatytas preliminarus transporto sektoriaus projektų 2004–2006 metams sąrašas, kurio pagrindu buvo teikiamos projektų paraiškos.

Svarbu paminėti, kad Sanglaudos fondo pobūdžio parama Lietuvai buvo teikiama dar iki narystės ES, t.y. 2000–2006 m. periodui buvo įsteigtas **ISPA** (pasirengimo narystei struktūrinės politikos instrumentas), kuris yra laikomas Sanglaudos fondo prototipu, o šios programos lėšomis transporto sektoriuje buvo kuriamas transeuropinis transporto tinklas. Po Lietuvos narystės ES dienos nuo 2000 m. pradėti įgyvendinti ISPA paramą gavę projektai taip pat yra laikomi Sanglaudos fondo projektais¹⁰⁶. Iš viso ES Sanglaudos ir ISPA paramą nuo 2000 m. gavo 53 transporto, aplinkos apsaugos ir techninės paramos projektai. Konkrečiai transporto srityje paramą gavo 10 ISPA ir 10 Sanglaudos fondo projektų, kurie įgyvendinami kelių ir geležinkelių transporto sektoriuose.

Nagrinėjamu laikotarpiu Lietuvoje skolinimo operacijas vykdė ir pagrindinė ES finansų institucija – **Europos investicijų bankas**. 2004–2007 m. laikotarpiu projektams Lietuvoje EIB iš viso skyrė 98 mln. EUR ir taip parėmė įvairias ES ir paties banko prioritetines sritis, iš kurių svarbiausia šiuo laikotarpiu buvo transportas. Komunikacijų infrastruktūros projektams (pvz., AB „Lietuvos geležinkeliai“ infrastruktūros modernizavimui) buvo skirta net 43 mln. EUR (148,47 mln. Lt).

Baigiant pristatyti pagrindinius transporto sektoriaus finansinius instrumentus, taikytus Lietuvoje 2004–2006 m. laikotarpiu, reikia paminėti dar vieną struktūrinių fondų finansinę priemonę – Bendrijos iniciatyvą **INTERREG III**, taip pat kaip ir BPD atveju, finansuojamą ERPF. Šios iniciatyvos programomis buvo remiami partnerystės projektai, įgyvendinami įvairiose srityse, kurių viena – transporto, informacinių ir komunikacinių tinklų gerinimas. 2004–2006 metais Lietuva dalyvavo dviejose INTERREG IIIA kaimynystės programose (tarp Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities bei tarp Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos), Baltijos jūros regiono INTERREG IIIB kaimynystės programoje ir INTERREG IIIC programoje. Nagrinėjamu laikotarpiu pagal INTERREG III iniciatyvą Lietuvai skirta 22,4 mln. EUR (77,34 mln. Lt). Už šias lėšas pasienyje buvo tvarkoma infrastruktūra (apimant ir pasienio kelių kokybę, uostų infrastruktūros gerinimą), vystomas turizmas, atnaujinamas kultūros paveldas.

---

¹⁰⁴ Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 metams, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2004 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-054/D1-79/3-99.

¹⁰⁵ Ten pat..

¹⁰⁶ Ten pat.

29 lentelėje pateikiami pagal šias pagrindines finansines priemones 2004–2006 m. laikotarpiu transporto sektoriui paskirstytos lėšos.

29 lentelė. 2004–2006 m. transporto skirtos lėšos pagal finansinius instrumentus

Finansinis instrumentas	Suma (mln. Lt)
BPD 1.1 priemonė <i>Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas</i>	735,17
Sanglaudos fondas	1080,63
EIB paskolos	148,47
INTERREG III programos	77,34*

* bendrai Lietuvai skirtos lėšos pagal INTERREG III iniciatyvos programas; duomenų apie konkrečiai transportui skirtas lėšas nėra pateikiama

Šaltiniai: Mėnesinė BPD įgyvendinimo ataskaita. BPD priemonių įgyvendinimo būklė nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2009 05 31 pagal duomenų būklę SFMIS <http://www.esparama.lt/lt/bpd/BPD_ataskaitos>; transporto plėtros projektai. Sanglaudos/ ISPA fondo transporto sektoriaus projektų sąrašas <<http://www.transp.lt/Default.aspx?Element=ViewArticles&TopicID=115&Lang=LT&UL=>>>; EIB 2006 m. metinė ataskaita; ES parama savivaldybėms <<http://www.lsa.lt/esparama/index.php?id=13>>

Suderinamumo įtvirtinimas programiniuose dokumentuose ir jo įgyvendinimas

Apžvelgus pagrindinius transporto sektoriaus finansavimo 2004–2006 m. laikotarpiu instrumentus, toliau nagrinėjamas šių instrumentų tarpusavio suderinamumas, t.y. BPD 1.1 priemonės vidinis ir išorinis suderinamumas. 30 lentelėje pateikiama susisteminta informacija apie šios priemonės vidinį suderinamumą su kitomis BPD priemonėmis ir jas finansuojančiais struktūriniais fondais, o taip pat išorinis koordinavimo mechanizmas su aptartais skirtingais finansiniais instrumentais – Sanglaudos/ISPA fondu, EIB paskolomis bei INTERREG iniciatyva. Lentelėje yra nustatytas suderinamumo tarp skirtingų priemonių/fondų/instrumentų pobūdis (papildomumas vs. koordinavimas), taip pat išskirtos suderinamumo užtikrinimo priemonės.

30 lentelė. BPD transporto srities priemonės vidinis ir išorinis suderinamumas

Koordinavimas / Papildomumas	Priemonės
Vidinis suderinamumas	
<p>1.3 priemonė. Aplinkos kokybės gerinimas ir žalios aplinkai prevencija (ERPF): įgyvendinus eismo valdymo, eismo saugos bei aplinkosaugos projektus, bus galima išspręsti užterštumo bei transporto kamščių problemas, kartu sumažinti neigiamą transporto poveikį aplinkai.</p> <p>Suderinamumo pobūdis – papildomumas</p>	–
<p>3.4 priemonė. Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos (ERPF): kruizinių laivų terminalui reikalinga planinė infrastruktūros plėtra: kruiziniam laivams švartuotis specialiu vietų įrengimas, keleiviams skirtų laukimo salių pritaikymas ir kiti būtini įrengimai užtikrins aukštą turistams teikiamų paslaugų kokybę. Vientisos vandens kelio sistemos nuo Kauno iki Klaipėdos sukūrimas, jos infrastruktūros pagerinimas, pritaikant keleivinio ir krovininio transporto reikmėms, suaktyvins vandens turizmą.</p>	–

Koordinavimas / Papildomumas	Priemonės
Suderinamumo pobūdis – papildomumas	
<p>Visos 3 prioriteto <i>Gamybos sektoriaus plėtra</i> priemonės (ERPF): geresnė kelių, geležinkelių, vandens bei multimodalinio transporto infrastruktūra skatins ne tik importo, eksporto, tranzitinio ir vietinio pervežimo apimtį didėjimą, bet ir verslo plėtrą. Pagerėjusi kelių kokybė leis sumažinti nelaimingų atsitikimų skaičių bei sutrumpinti kelionės laiką. Išplėtotas kelių tinklas leis išnaudoti atsiveriančias naujas judėjimo laisvės galimybes, didins turistų srautus, skatins aktyvesnį gyventojų judėjimą.</p> <p>Suderinamumo pobūdis – papildomumas</p>	–
<p>Visos 4 prioriteto <i>Kaimo plėtra ir žuvininkystė</i> priemonės (EŽŪOGF OS):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ išasfaltavus žvyrkelius, pagerės gyvenimo sąlygos gyvenvietėse, esančiose šalia šių kelių, ir susisiekimo sąlygos su atokesniais rajonais, taip pat bus sudarytos palankesnės sąlygos gyventojams susisiekti su žemės ūkio, pramonės ir administraciniais centrais. ▪ išplėtotą vidaus vandenų kelių infrastruktūrą leis gabenti Nemunu ir krovinius, ir keleivius. Tai skatins kaimo turizmą, žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių plėtrą. <p>Suderinamumo pobūdis – papildomumas</p>	–
Išorinis suderinamumas	
<p>Sanglaudos fondas: šio fondo lėšomis finansuojami transporto ir aplinkosaugos infrastruktūros plėtros projektai. Transporto sektoriuje parama teikiama tiems projektams, kuriais renovuojama ir (arba) plėtojama šalies transporto infrastruktūra, kuri yra sudėtinė transeuropinių transporto tinklų (TEN-T) dalis arba užtikrina priėjimą prie jų. Sanglaudos fondo lėšos teikiamos projektams kelių, geležinkelių transporto plėtros, vandens bei oro uostų transporto infrastruktūros plėtros srityse; taip pat intermodalinių terminalų, logistikos centrų kūrimui. Be to, fondo lėšos taip pat gali būti skiriamos kaip techninė parama, tokiu būdu užtikrinant tinkamą projektų kokybę.</p> <p><u>Takoskyra:</u> projekto vertė (Sanglaudos fondo lėšomis remiami didelės apimtys transporto sektoriaus projektai – daugiau nei 10 mln. eurų vertės); bendrasis interesas (remiami projektai, susiję su transeuropinio transporto tinklo plėtra).</p> <p>Suderinamumo pobūdis – koordinavimas</p>	Patvirtintas konkrečių transporto projektų sąrašas , kurio pagrindu teikiamos projektų paraiškos finansavimui iš Sanglaudos fondo.
<p>EIB paskolos: Lietuvoje EIB vykdo skolinimo operacijas teikdamas paskolas daugeliui ekonomikos, įskaitant ir transporto plėtros, sektorių. Siekiant įgyvendinti ir užtikrinti pakankamus transporto infrastruktūros projektui reikalingus finansavimo šaltinius, viešieji projektų vykdytojai (be paramos lėšų) taip pat gali pasinaudoti tarptautinės finansinės institucijos – EIB – teikiamomis paskolomis.</p> <p>Suderinamumo pobūdis – papildomumas</p>	–
<p>INTERREG III programos</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ INTERREG IIIA 2004–2006 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programa: mažų uostų infrastruktūros plėtra, veiksmai, papildantys didesnius projektus multimodalinio transporto 	Investicijos koordinuojamos projektų lygmeniu –

Koordinavimas / Papildomumas	Priemonės
<p>koridorių srityje, bei vietos kelių tinklai, vietos ir regioniniai logistikos centrai, skatinantys transporto srities veiklą, palengvinantys sienos kirtimą (atitinkantys politinius apribojimus dėl Bendrijos sienų)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ INTERREG IIIA prioritetas Latvija – Lietuva – Baltarusija, kaip atskiras prioritetas papildo egzistuojančią INTERREG IIIB Baltijos jūros regiono programą ▪ 2000–2006 m. Baltijos jūros regiono INTERREG III B kaimynystės programa: veiksmingų ir ilgalaikių transporto sistemų tobulinimas ir informacinės visuomenės potencialo didinimas <p><u>Takoskyra:</u> bendradarbiavimas abipus sienos (projektų pobūdis turi būti aiškiai pasienio ar tarptautinis)</p> <p>Suderinamumo pobūdis – koordinavimas</p>	<p>koordinavimas užtikrinamas per projekto vertinimą</p>

Šaltinis: sudaryta vertintojų

Išorinio suderinamumo įvertinimas

Nagrinėjant koordinavimo mechanizmą su kitais finansiniais instrumentais, didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas suderinamumui su *Sanglaudos fondu*. Visų pirma, iš šio fondo 2004–2006 m. laikotarpiu transporto sektoriui buvo skirta didžiausia finansinė parama – skaičiuojant kartu su ISPA pereinamaisiais projektais, parama, skirta iš Sanglaudos fondo buvo dvigubai didesnė nei ERPF parama suteikta pagal BPD priemonę¹⁰⁷. Antra, šio fondo parama buvo nukreipta konkrečiai aplinkos ir transporto sektoriams, kuris šios analizės atveju yra aktualus.

Vertinant BPD ir Sanglaudos fondo tarpusavio sąsajas transporto srityje, galima teigti, kad buvo numatytas aiškus koordinavimo mechanizmas – nustatyta konkreti takoskyra, kurios pagrindu remiami projektai tampa tinkamais remti pagal konkretų finansinį instrumentą. Pagrindinės investicijos iš Sanglaudos fondo buvo siejamos su *transeuropinių transporto koridorių* (TEN-T), kurie kerta Lietuvos teritoriją – I, IA, IXB ir IXD, jungčių su šiuo tinklu bei susijusių transporto mazgų modernizavimu bei rekonstravimu. Šios investicijos buvo panaudotos transporto infrastruktūros tobulinimui, siekiant, kad ji savo techniniais parametrais pilnai atitiktų jiems keliamus reikalavimus, tarptautinius standartus bei tenkintų didėjančio keleivių ir krovinių srauto poreikius. Tuo tarpu ES struktūrinių fondų (BPD 1.1 priemonės) parama suteikia galimybę skatinti regioninę socialinę ir ekonominę plėtrą, mažinant išsivystymo netolygumus *šalies regionų lygiu*. Panaudojant ERPF lėšas, buvo numatyta įgyvendinti transporto sektoriaus investicijų projektus, padedančius užtikrinti gerą privažiavimą prie transeuropinių koridorių, pagerinti rajonų susisiekimą su pramonės, verslo bei turizmo centrais, sutvarkyti eismą miestuose, sumažinti transporto grūstis, tobulinti transporto infrastruktūrą, kuri tenkintų turizmo bei smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimo poreikius¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Sanglaudos fondo parama siekė 1050 mln. Lt, ERPF – 502 mln. Lt.

¹⁰⁸ Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 metams, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2004 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-054/D1-79/3-99.

Pagrindinės paramos iš Sanglaudos fondo sąlygos buvo susijusios su minimalaus projekto dydžio reikalavimu, t.y. iš Sanglaudos fondo iš dalies finansuojami tik dideli ir ypač svarbūs projektai. Du projektų atrankos kriterijai gali būti laikomi pagrindinėmis takoskyromis tarp BPD ir Sanglaudos fondo remiamų projektų: (1) projektas yra bendro intereso ir yra įtrauktas į TEN-T tinklą; (2) projekto vertė turi būti ne mažesnė kaip 10 mln. EUR. Sanglaudos fondo strategijoje 2004–2006 metams bei BPD priede buvo pateikta gana detali informacija, iš kokių paramos fondų, kokias transporto sektoriaus sritis planuojama finansuoti (žr. 31 lentelę).

31 lentelė. Transporto sektoriaus sritys ir paramos šaltiniai 2004–2006 m.

	Tarptautinės reikšmės infrastruktūra				Vietinės reikšmės infrastruktūra		
Sanglaudos fondas	Valstybinės reikšmės keliai (TEN-T tinklas)	Geležinkelių pagr. linijos (TEN-T tinklas)	IX transporto koridoriaus jungtys su jūrų uostu	Tarptautiniai oro uostai (daugiau, kaip 10 mln.eurų vertės projektai)			
	Pasienio punktų prie ES išorinės sienos plėtojimas; TEN-T tinklo jungtys su intermodaline platforma		(daugiau, kaip 10 mln. eurų vertės projektai)				
Europos regioninės plėtros fondas	Kelių transporto infrastruktūros jungtys su TEN-T tinklo elementais	Geležinkelių jungtys su TEN-T tinklo elementais; keleivių terminalai	Multimodalinis transportas, transporto infrastruktūra ir logistikos centrai; Klaipėdos jūrų uosto kelių ir geležinkelių tinklas	Tarptautiniai oro uostai	Regioninės ir vietinės reikšmės keliai; geležinkelių pervažos; dviračių, pėsčiųjų takai	Miestų transporto infrastruktūra ir viešasis transportas	Vidaus vandens keliai

Šaltinis: BPD priedas

BPD numatyta galimybė projektus, remiamus struktūrinių fondų, kartu finansuoti ir *EIB teikiamų paskolų lėšomis*. Ši galimybė įtvirtinta ir 1.1 priemonės aprašyme, taip pat ir pačioje paraiškos formoje, nurodant projekto finansavimo šaltinius, numatyta atskira finansavimo lėšų eilutė Europos investicijų banko paskolai nurodyti. Tokiu būdu programiniu lygmeniu buvo numatyta potenciali galimybė papildomumui tarp BPD 1.1 priemonės ir EIB finansinio mechanizmo įgyvendinti, EIB paskolomis užtikrinant papildomą finansavimą struktūrinių fondų lėšomis remiamo projekto įgyvendinimui. Vis dėlto, nors nagrinėjamu laikotarpiu transporto sektoriaus projektams buvo suteikta nemaža parama EIB paskolų pavidalu, projektų, bendrai gavusių paramą iš struktūrinių fondų ir EIB, nebuvo. Kita vertus, bendrafinansavimo galimybę sumažino EIB tiesioginėms paskoloms keliamas didelės apimties reikalavimas, t.y. tiesioginės paskolos galėjo būti teikiamos tik didelės apimties projektams, kurių bendros investicijų sąnaudos viršija 25 mln. EUR. Tuo tarpu BPD 1.1 priemonės lėšomis finansuojami mažesnės apimties projektai, kuriems EIB paskola galėjo būti suteikta tik per kredito linijas. Svarbu paminėti, kad EIB paskolų papildomumas pasireiškė įgyvendinant didelio masto Sanglaudos/ISPA fondo projektus – ISPA remiamus projektus Lietuva finansavo bendrai su

tarptautinių finansinių institucijų – EIB, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (toliau – ERPB) ir PHARE lėšomis¹⁰⁹.

Dar vienas ES finansinis instrumentas, kuriuo teikiama parama transporto sektoriui 2004–2006 m., buvo *INTERREG III iniciatyva*. INTERREG IIIA programos įtraukė prioritetą: „Transporto, komunikacinių, informacinių tinklų sklaida, paslaugų teikimo, vandens ir energijos sistemų tobulinimas“, o INTERREG IIIB – „Veiksmingų ir ilgalaikių transporto sistemų tobulinimas ir informacinės visuomenės potencialo didinimas“. Pagal šias programas (kaip ir BPD atveju) teikiama struktūrinių fondų (ERPF) parama, tačiau pagrindinė takoskyra, pagal kurią atskiriami BPD ir Bendrijos iniciatyvos remiami projektai, buvo partnerystė, t.y. projektų, remiamų INTERREG programų, pobūdis turėjo būti aiškiai pasienio arba tarptautinis. Taigi projektai turėjo būti įgyvendinami dviejose ar keliuose valstybėse narėse arba atitinkamose trečiose šalyse, arba vienoje valstybėje narėje su sąlyga, kad tai turės poveikio kitoms valstybėms narėms arba trečiosioms šalims. Praktiškai šiam koordinavimo mechanizmui užtikrinti buvo numatytos projektų lygmens priemonės. Toliau detaliau pateikiamas vienos iš INTERREG IIIA programų, kurioje dalyvavo Lietuva, koordinavimo mechanizmo su BPD 1.1 priemone, aprašymas.

32 lentelė. INTERREG IIIA 2004–2006 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programos pavyzdys

Parama transportui numatyta programos 1 prioriteto Bendradarbiavimo regiono konkurencingumo ir produktyvumo augimas dėl infrastruktūros abipus sienos ir sienų saugumo plėtojimo bei ekonominio ir mokslinio-technologinio bendradarbiavimo **1.2 priemonės Fizinės ir pasienio saugumo infrastruktūros gerinimas, skatinant pasienio regiono plėtrą** rėmuose.

Pagal priemonę remiami veiksmai:

- mažų uostų infrastruktūros plėtra,
- veiksmai, papildantys didesnius projektus multimodalinio transporto koridorių srityje,
- vietos kelių tinklai,
- vietos ir regioniniai logistikos centrai, skatinantys transporto srities veiklą, palengvinantys sienos kirtimą (atitinkantys politinius apribojimus dėl Bendrijos sienų), plėtojantys energijos tinklus, informacines technologijas ir telekomunikacijas.

Suderinamumas su BPD:

1 prioritetas papildo Lietuvos bendrojo programavimo dokumento 2004–2006 metų laikotarpiui 1 prioritetą “Ūkio socialinė ir ekonominė plėtra” ir 3 prioritetą “Gamybos sektoriaus plėtra”, siekiant pagerinti transporto, energetikos ir aplinkosaugos infrastruktūrą, skatinti pramonės ir verslo plėtrą, IT vystymą ir turizmo infrastruktūros plėtojimą.

Priemonės suderinamumui užtikrinti:

Pagrindinis skirtumas, atrenkant finansuojamus projektus iš Struktūrinių fondų nuo finansuojamų iš *Interreg A*, yra tai, kad *Interreg A* atveju akcentuojamas *bendradarbiavimo abipus sienos elementas*.

Susikirtimo su visomis kitomis programomis (<...> Lietuvos atveju – BPD Lietuvos atveju <...>) bus stengiamasi išvengti, nes bus užtikrintas *tinkamas bendradarbiavimas su Vadovaujančiomis ir Įgyvendinančiomis institucijomis*, atsakingomis už kitas Bendrijos programas. Tinkamą koordinavimą daugiausiai užtikrins Lietuvos Respublikos finansų ministerija, kuri yra nacionalinė Valdymo institucija, glaudžiai bendradarbiaudama su Lenkijos ir Rusijos Valdymo institucijomis.

¹⁰⁹ Sanglaudos fondo strategija 2004–2006 metams, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2004 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-054/D1-79/3-99.

Šaltinis: Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities Kaimynystės programa 2004–2006, 2006 m. rugsėjo mėn.

Priemonės suderinamumui užtikrinti

Atsižvelgiant į transporto priemonės sąsają su kitomis BPD priemonėmis ir fondais pobūdį, vidiniam suderinamumui užtikrinti nebuvo numatytos konkrečios priemonės. Remiantis tuo, kad nebuvo numatyta persidengimo su kitomis priemonėmis atveju, nebuvo poreikio ir atitinkamoms koordinavimo priemonėms. Užtikrinant priemonių tarpusavio papildomumą ir skatinant sinergiją, akcentuojamas labiau konceptualus priemonės poveikis ūkio plėtrai, o ne galimybė to paties projekto rėmuose pasinaudoti parama pagal skirtingas priemones. Tokiu būdu tradicinės suderinamumo įgyvendinimo priemonės – projektų atrankos procedūrų elementai (pvz. prioritetiniai kriterijai, skirtingas paramos intensyvumas) ar priežiūros rodikliai¹¹⁰ – buvo netinkami.

Išorinio suderinamumo atveju, tam tikros priemonės buvo numatytos koordinavimui tarp BPD 1.1 priemonės ir Sanglaudos fondo bei INTERREG programų:

- Sanglaudos strategijoje buvo patvirtintas konkrečių transporto **projektų sąrašas**, kurio pagrindu teikiamos projektų paraiškos finansavimui iš Sanglaudos fondo. Tokiu būdu buvo užtikrinama, kad šiems didelio masto projektams įgyvendinti nebus siekiama struktūrinių fondų paramos;
- Siekiant užtikrinti BPD 1.1 priemonės bei INTERREG III programų suderinamumą, investicijas koordinuoti numatyta projektų lygmeniu. Kitaip tariant, paramos persidengimui išvengti buvo numatyta per projekto vertinimą.

Bendrųjų sąlygų pokyčių 2004–2008 m. įtaka testiniam vidiniam ir išoriniam suderinamumui

---

Nagrinėjamu laikotarpiu transporto veiklos mastas *koreliavo su visos ekonomikos kilimo tempais*. Beveik visi atskirų transporto rūšių veiklos rodikliai per ataskaitinį laikotarpį gerėjo. Dirbančiųjų transporto sektoriuje skaičius procentine išraiška išliko stabilus, o 2007 m. netgi šiek tiek padidėjo¹¹¹.

Nuo BPD įgyvendinimo pradžios kiekvienais metais *sparčiai augo eismo intensyvumas* magistraliniuose ir krašto keliuose. Didėjantis transporto eismo intensyvumas reikalauja spartesnės transporto infrastruktūros plėtros ir modernizavimo bei didesnių investicijų¹¹². Šis poreikis didino finansinių instrumentų, skirtų transporto infrastruktūrai modernizuoti, aktualumą, kadangi be paramos šiuolaikiškos transporto sistemos, savo parametrais ir teikiamų paslaugų kokybe atitinkančios ES valstybių lygį, sukūrimas nebūtų įmanomas.

Kita vertus, statistiniai rodikliai rodo, kad labiausiai išsivysčiusių Lietuvos regionų (Vilniaus, Kauno bei Klaipėdos apskričių) atotrūkis 2004–2007 m. laikotarpiu ne mažėjo, o dar labiau išryškėjo. Atsižvelgiant į tai, kad šalies (tuo tarpu ir atskirų regionų) ekonominio augimo rodiklius iš dalies lemia ir transporto sektoriaus veiklos rodikliai, augantys *regionų vystymosi skirtumai* didino investicijų į vietinės reikšmės kelių infrastruktūros modernizavimą poreikį.

---

¹¹⁰ Priemonės, naudotos suderinamumui žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse, užtikrinti.

¹¹¹ 2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaita, 7 p.

¹¹² 2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaita, 8 p.

Vietinės reikšmės kelių rekonstravimas (pvz. žvyrkelių asfaltavimas) ir transporto sistemos vystymas sprendžia labiau atsilikusių regionų prieinamumo ir judėjimo problemas taip didindamas regionų sanglaudą šalies viduje. Išryškėję regionų vystymosi skirtumai santykinai didino BPD 1.1 priemonės, lyginant su kitais finansiniais instrumentais (Sanglaudos fondu, EIB paskolomis), svarbą, kadangi BPD transporto priemonė buvo nukreipta į regioninės socialinės ir ekonominės plėtros skatinimą, mažinant išsivystymo netolygumus šalies regionų lygiu.

Analizuojamos priemonės įgyvendinimui ypatingai didelį poveikį darė *aukšti infliacijos tempai*, konkrečiai – pabrangusios statybinės medžiagos bei padidėjusios atliekamų darbų ir teikiamų paslaugų kainos. Kvietimai teikti paraiškas buvo skelbti 2004, 2005 ir 2006 metais, o didžiausias kainų kilimas vyko 2007 m. Infliacija įtakojo didelį projektų įgyvendinimo veiklų pabrangimą, todėl statybos rangos darbams, kelių ir miesto transporto projektams buvo reikalinga skirti papildomas lėšas iš biudžeto (papildomai reikėjo skirti 1,496 mln. EUR (5,167 mln. Lt.). Statybos rangos darbų brangimas iš dalies įtakojo ir tam tikrų priemonės investicinių sričių (geležinkelių, jūrų uosto) projektų mažesnę įgyvendinimo mastą.

Pamokos

Priešingai nei 2004 – 2006 m. programavimo laikotarpiu, kai ES struktūrinių fondų parama transporto sektoriui buvo teikiama pagal vieną BPD priemonę, naujuoju laikotarpiu ši parama transporto sektoriui bus teikiama pagal dviejų veiksmų programų keturių prioritetų priemones, kurios apims ir struktūrinių fondų (ERPF), ir Sanglaudos fondo paramą¹¹³. Naujuoju laikotarpiu pastebima didėjanti programinių dokumentų fragmentacija, ERPF ir Sanglaudos fondų remiamų apjungimas į struktūrinių fondų Veiksmų programas didina vidinio suderinamumo tarp atskirų priemonių ir fondų klausimo aktualumą. Be to, siekiant užtikrinti finansavimo tarp priemonių finansavimo koordinavimą, reikia imtis papildomų priemonių, nes į transporto sektorių remiančių priemonių administravimą įtrauktas didesnis skaičius dalyvių: paramą, skiriamą pagal 2.4, 2.5 ir 3.3 prioritetų atitinkamas priemones, administruoja Susisiekimo ministerija ir TID (taip pat papildomai įtrauktos regionų plėtros tarybos), o Vidaus reikalų ministerija, regionų plėtros tarybos bei Centrinė projektų valdymo agentūra dalyvauja 3.1 prioriteto administravime. Siekiant įgyvendinti šių institucijų administruojamų Veiksmų programų priemonių vidinį suderinamumą, reikia užtikrinti efektyvų jų tarpusavio veiksmų koordinavimą.

---

¹¹³ Parama transporto skiriama pagal šiuos prioritetus:

- Ekonomikos augimo veiksmų programos:
  - 4 prioritetą „Esminė ekonominė infrastruktūra“ (ERPF);
  - 5 prioritetą „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ (Sanglaudos fondas)
- Sanglaudos skatinimo veiksmų programos:
  - 1 prioritetą „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“: miesto vidaus transporto infrastruktūros vystymui regioninių ekonominio augimo centruose ir probleminėse teritorijose (ERPF)
  - 3 prioritetą „Aplinka ir darnus vystymasis“: ekologiško viešojo transporto plėtra (Sanglaudos fondas).

7 priedas. BPD FINANSINIAI PERSKIRSTYMAI

Lentelėje pateikiama informacija apie Priežiūros komiteto, Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento priežiūrai atlikti, patvirtintus programos lėšų perskirstymus tarp BPD priemonių ar tarp BPD priemonės investicinių sričių.

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės sritys	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
40 mln. Lt	Iš BPD 2.1 priemonės „Išdarbinimo gebėjimų ugdymas“	Į BPD 2.2 priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“	n.d.	2005-12-20
8,5 mln. Lt	Iš BPD 3.3 priemonės „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ investicijų sričių kodo 323 (piliečiams skirtos paslaugos ir programos (sveikatos, administravimo, švietimo))	Į BPD 3.3 priemonės „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ investicijų sričių kodą 321 (pagrindinė infrastruktūra)	n.d.	2005-12-20
65 mln. Lt	Iš BPD 2.2 priemonės „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“ investicijų sričių kodo 23 (švietimo ir profesinio mokymo plėtra, nesusijusi su konkrečiais sektoriais (asmenys, firmos))	Į BPD 2.2 priemonės „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“ investicijų sričių kodą 24 (darbo jėgos lankstumas, verslo veikla, inovacijos, informacinės ir ryšių technologijos (asmenys, įmonės)).	n.d.	2005-11-03
50 mln. Lt	Iš BPD 2.1 priemonės „Išdarbinimo gebėjimų ugdymas“	Į BPD 2.2. priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“	n.d.	2005-04-28
43 mln. Lt	Iš BPD 1.2 priemonės „Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ investicijų sričių kodo 332 (atsinaujinantys energijos šaltiniai)	Į BPD 1.2 priemonės „Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ investicijų sričių kodą 331 (elektra, dujos, naftos produktai, kietas kuras)	n.d.	2005-04-28
30 mln. Lt	Iš BPD 1.2 priemonės „Energijos tiekimo stabilumo,	Į BPD 1.2 priemonės „Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio	n.d.	2005-04-28

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
	prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ investicijų sričių kodo 332 (atsinaujinantys energijos šaltiniai)	energetikos efektyvumo užtikrinimas“ investicijų sričių kodą 333 (energijos efektyvumas, kogeneracija)		
29 mln. Lt	Iš BPD 3.4 priemonės „Viešojo turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ investicijų sričių kodo 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turta)	Į BPD 3.1 priemonės „Tiesioginė parama verslui“ investicijų sričių kodą 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turta)	Dėl konkretaus projekto	2005-04-28
15,25 mln. Lt	Iš BPD 3.2 priemonės „Verslo aplinkos gerinimas“	Į BPD 3.4 priemonę „Viešojo turizmo infrastruktūra ir paslaugos“	Nepanaudotos lėšos	2006-12-05
7,89 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	Nepanaudotos lėšos	2006-12-05
0,179 mln. Lt	Iš BPD 4.7 priemonės „Mokymas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	Nepanaudotos lėšos	2006-12-05
0,265 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.5 priemonę „Miškų ūkis“	n.d.	2006-12-05
7,327 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“	Į BPD 4.8. priemonę „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
5,476 mln. Lt	Iš BPD 4.10 priemonės „Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)“	Į BPD 4.8. priemonę „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
1,956 mln. Lt	Iš BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“	į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
15,505 mln. Lt	iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
0,226 mln. Lt	Iš BPD 4.7 priemonės „Mokymas“	į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
0,496 mln. Lt	iš BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	Į BPD 4.5 priemonę „Miškų ūkis“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
0,096 mln. Lt	iš 4.7 priemonės „Mokymas“	Į BPD priedo 4.5 priemonę „Miškų ūkis“	Nepanaudotos lėšos	2006-09-28
0,501 mln. Lt	iš BPD 3.2 priemonės „Verslo aplinkos gerinimas“ investicijų sričių kodo 343	Į BPD 3.2 priemonės „Verslo aplinkos gerinimas“ investicijų sričių 351 kodą „Teritorijų planavimas ir atstatymas: pramoninių ir karinių zonų atnaujinimas ir atstatymas“	n.d.	2006-09-28
3,30 mln. Lt	Iš BPD 1.3 priemonės „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“ investicijų sričių kodo 1312 (aplinkos apsauga, susijusi su žemės, miškų bei kraštovaizdžio ir gyvūnų apsauga)	Į BPD 1.3 priemonės „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“ investicijų sričių kodą 344-345 (geriamojo vandens ir nuotekų kokybės gerinimas)	n.d.	2006-03-31
3,30 mln. Lt	Iš BPD 1.3 priemonės „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“ investicijų sričių kodo 1312 (aplinkos apsauga, susijusi su žemės, miškų bei kraštovaizdžio ir gyvūnų apsauga)	Į BPD 1.3 priemonės „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“ investicijų sričių kodą 344-345 (geriamojo vandens ir nuotekų kokybės gerinimas)	n.d.	2006-02-06
0,33 mln. Lt	Iš BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-12-14
3,71 mln. Lt	Iš BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-12-14
2,30 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-12-14
0,39 mln. Lt	Iš BPD 4.7 priemonės „Mokymas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-12-14
0,46 mln. Lt	Iš BPD 4.6 priemonės „LEADER + pobūdžio priemonė“	Į BPD 4.5 priemonę „Miškų ūkis“	n.d.	2007-12-14
0,57 mln. Lt	Iš BPD 4.7 priemonės	į BPD 4.5 priemonę „Miškų ūkis“	n.d.	2007-12-14

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
	„Mokymas“	ūkis“		
0,57 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ investicijų sričių kodo 145 „Žvejybos uostų įranga ir vandens išteklių apsauga bei plėtra“	Į BPD 4.8 priemonės „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“ investicijų sričių kodą 141 „Žuvininkystės veiklos pertvarka“	n.d.	2007-09-18
0,12 mln. Lt	Iš BPD 4.10 priemonės „Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)“ investicijų sričių kodo 147 „Prekybininkų veikla, mažo masto priekrantės žvejyba ir žvejyba vidaus vandenyse“	Į BPD 4.8 priemonės „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“ investicijų sričių kodą 141 „Žuvininkystės veiklos pertvarka“	n.d.	2007-09-18
0,20 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės investicijų sričių kodo 145 „Žvejybos uostų įranga ir vandens išteklių apsauga bei plėtra“	Į BPD 4.9 priemonės investicijų sričių kodą 144 „Akvakultūra“	n.d.	2007-09-18
0,10 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės investicijų sričių kodo 147 „Prekybininkų veikla, mažo masto priekrantės žvejyba ir žvejyba vidaus vandenyse“	Į BPD 4.9 priemonės investicijų sričių kodą 147 „Akvakultūra“	n.d.	2007-09-18
2,78 mln. Lt	Iš BPD 3.1 priemonės „Tiesioginė parama verslui“ investicijų sričių kodo 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turtą (informacijos centrai, turistų apgyvendinimas, maitinimas, įrenginiai)	į BPD 3.4 priemonės „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ investicijų sričių kodą 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turtą (informacijos centrai, turistų apgyvendinimas, maitinimas, įrenginiai)	n.d.	2007-05-25
0,09 mln. Lt	Iš BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-04-06
7,97 mln. Lt	Iš BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-04-06

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
	rinkodaros gerinimas“			
7,43 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-04-06
3,48 mln. Lt	Iš BPD 4.5 priemonės „Miškų ūkis“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-04-06
0,58 mln. Lt	Iš BPD 4.6 priemonės „LEADER + pobūdžio priemonė“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2007-04-06
2,21 mln. Lt	Iš BPD 4.8 priemonės „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“	Į BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos sritį „Akvakultūra“ (144)	n.d.	2007-02-20
0,11 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos srities „Gyvųjų vandens išteklių apsauga ir plėtra“	Į BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos sritį „Akvakultūra“ (144)	Nepanaudotos lėšos	2007-02-20
0,07 mln. Lt	Iš BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos srities „Žvejyba vidaus vandenyse“	Į BPD 4.9 priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos sritį „Akvakultūra“ (144)	Nepanaudotos lėšos	2007-02-20
0,26 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.2 priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	n.d.	2008-02-27
0,09 mln. Lt	Iš BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01
0,04 mln. Lt	Iš BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
	rinkodaros gerinimas“			
8,90 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01
0,20 mln. Lt	Iš BPD 4.5 priemonės „Miškų ūkis“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01
0,10 mln. Lt	Iš BPD 4.6 priemonės „LEADER + pobūdžio priemonė“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01
0,01 mln. Lt	Iš BPD 4.7 priemonės „Mokymas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-10-01
0,13 mln. Lt	Iš BPD 4.10 priemonės „Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)“	Į BPD 4.8 priemonę „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“	n.d.	2008-10-01
0,05 mln. Lt	Iš BPD 4.10 priemonės „Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)“	Į BPD 4.9 priemonę „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“	n.d.	2008-10-01
7,77 mln. Lt	Iš BPD 2.2 priemonės „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“	Į BPD 2.1 priemonę „Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas“	n.d.	2008-11-13
17,55 mln. Lt	Iš BPD 3.1 priemonės „Tiesioginė parama verslui“	Į BPD 3.4 priemonės „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ investicijų sričių kodą 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turtą (informacijos centrai, turistų apgyvendinimas, maitinimas, įrenginiai)	n.d.	2008-11-13
4,17 mln. Lt	iš BPD 3.2 priemonės „Verslo aplinkos gerinimas“	į BPD 3.4 priemonės „Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos“ investicijų sričių kodą 171 (turizmas: investicijos į materialųjį turtą (informacijos centrai, turistų apgyvendinimas, maitinimas, įrenginiai)	n.d.	2008-11-13
6,90 Lt	Iš BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23
0,43 mln. Lt	Iš BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23

Perskirstyta suma	Perkelta iš BPD priemonės / investicinės srities	Perkelta į BPD priemonę / investicinę sritį	Perskirstymo argumentai	BPD Priežiūros komiteto posėdžio data
	rinkodaros gerinimas“			
5,78 mln. Lt	Iš BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23
0,02 mln. Lt	Iš BPD 4.5 priemonės „Miškų ūkis“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23
0,08 mln. Lt	Iš BPD 4.6 priemonės „LEADER + pobūdžio priemonė“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23
2444,6 Lt	Iš BPD 4.7 priemonės „Mokymas“	Į BPD 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“	n.d.	2008-12-23

Šaltinis: Priežiūros komiteto, Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento priežiūrai atlikti, posėdžių nutarimai (http://www.esparama.lt/lt/bpd/administravimo_sistema/prieziuros_komitetas)

8 priedas. METINIŲ BPD ĮGYVENDINIMO ATASKAITŲ PAPILDYMAI

BPD metinėse įgyvendinimo ataskaitose (kurios buvo parengtos už 2004, 2005, 2006 ir 2007 m.) yra pateikta informacija apie suderinamumo principo laikymąsi, kaip jį apibrėžia 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, 12 straipsnis. Pagal šį straipsnį ES struktūrinių fondų paramos suderinamumo principas yra įgyvendinamas, kai „veikla, kurią finansuoja fondai arba teikia EIB arba kitas finansinis instrumentas, atitinka Sutarties nuostatas, pagal ją patvirtintus dokumentus ir Bendrijos politiką bei priemones, taip pat konkurencijos, valstybės užsakymų skyrimo, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybę skatinančias taisykles“. Tačiau Komisijos sprendimo KOM (2006) 3424 „Struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos gairių“ 1 priede, kuriame nustatyti minimalūs reikalavimai galutinei programos įgyvendinimo ataskaitai, nurodoma, kad ataskaitoje taip pat turi būti aprašyti pagrindiniai socialinių ir ekonominių tendencijų pokyčiai, nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai svarbūs paramos programos įgyvendinimui ir jų įtaka paramos suderinamumui: a) tarp paramos iš įvairių fondų; b) tarp paramos iš fondų ir kitų finansinių priemonių (Bendrijos iniciatyvų, EIB paskolų, EŽŪOGF garantijų ir kt.). Metinėse BPD įgyvendinimo ataskaitose buvo analizuojami per ataskaitinį laikotarpį įvykę socialiniai-ekonominiai pokyčiai BPD finansuojamuose sektoriuose, tačiau išvadų, kokią poveikį šie pokyčiai daro tolesniam BPD vidiniam ir išoriniam suderinamumui, nebuvo daroma. Atsižvelgiant į tai, yra parengti siūlomi papildymai 2004–2007 m. BPD įgyvendinimo ataskaitoms, kuriuose pateikiama informacija apie tęstinį BPD paramos suderinamumą, bei nauja ataskaitos dalis už 2008 m.

2004 m. BPD įgyvendinimo metinės ataskaitos „Suderinamumo“ dalies papildymas

---

„<...>

7.8. Pagrindiniai socialiniai- ekonominiai pokyčiai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2004 m. esminiai socialinės-ekonominės aplinkos pokyčiai buvo susiję su Lietuvos įstojimu į ES, integracija į bendrąją rinką ir gerėjančiomis sąlygomis laisvam prekių, darbo jėgos ir kapitalo judėjimui. Šie pokyčiai buvo prognozuojami BPD rengimo metu, todėl finansavimo prioritetai ir priemonės išliko aktualios. Kita vertus, rengiant BPD nebuvo pakankamai įvertinti darbo jėgos judėjimo po įstojimo į ES pokyčiai ir sparčios ekonominės migracijos rizika (Statistikos departamento duomenimis, 2004 m. tarptautinės migracijos saldo rodiklis sudarė 9612). Todėl BPD priemonės tik netiesiogiai prisidėjo prie ekonominės migracijos prielaidų mažinimo ir neigiamų pasekmių švelninimo.

7.9. Nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs paramos suderinamumo principui

Ataskaitiniu laikotarpiu nebuvo priimta esminių nacionalinių, regioninių ir sektorių politikų, kurių nuostatomis yra grindžiama BPD strategija, pakeitimų.

Apibendrinimas

2009 m. Finansų ministerijos užsakymu atliktas ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas. Šiame vertinime daroma išvada, kad 2004 m. buvo užtikrintas aukštas vidinis ir išorinis ES struktūrinių fondų paramos suderinamumas. BPD prioritetai ir priemonės (1) buvo suderintos tarpusavyje, (2) su nacionalinėmis ir ES politikomis bei (3) atitiko svarbiausius strateginius dokumentus. Šiek tiek prastesnis pirminis išorinis BPD paramos suderinamumas, atsižvelgiant į nacionalinių strateginių dokumentų tikslus, nustatytas BPD 1.3, 2.5., 3.3 priemonių atveju.

Per ataskaitinį laikotarpį vykę bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD paramos iš skirtingų struktūrinių fondų suderinamumui ir BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Siekiant tinkamai koordinuoti BPD paramos vidinį suderinamumą tarp skirtingų struktūrinių fondų ir išorinį suderinamumą su kitomis ES finansinėmis priemonėmis BPD priede buvo aiškiai apibrėžtos skirtingų remtinių veiklų skiriamosios ribos. Be to, siekiant maksimalaus teigiamos paramos efekto BPD priede buvo numatyti sinergijos tarp skirtingų BPD priemonių ryšiai. Kaip gerosios praktikos siekiant teigiamų paramos sinergijos efektų vertintojai išskyrė BPD 1.5 priemonės „Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“ susiejimą su visomis antrojo prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ priemonėmis (ši infrastruktūros plėtros priemonė siejasi su antrojo prioriteto priemonėmis ir yra pagrindinė jų įgyvendinimo sąlyga).

<...>

2005 m. BPD įgyvendinimo metinės ataskaitos „Suderinamumo“ dalies papildymas

---

„<...>

7.8. Pagrindiniai socialiniai-ekonominiai pokyčiai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2005 m. dėl Lietuvos integracijos į ES teigiamų efektų (dalies muitų panaikinimo, žymaus eksporto sąlygų pagerėjimo, išaugusios struktūrinių fondų paramos) vyko spartus ekonomikos augimas. Dėl išaugusios darbo jėgos paklausos sparčiai ėmė mažėti nedarbo lygis, augo kvalifikuotų darbuotojų poreikis. Reaguojant į pokyčius darbo rinkoje buvo tikslinga atlikti BPD lėšų perskirstymą tarp atitinkamų priemonių. BPD priežiūros komiteto 2005 m. balandžio 28 d. ir 2005 m. gruodžio 20 d. sprendimais 90 mln. Lt buvo perkelta iš BPD 2.1 priemonės „Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas“ į 2.2 priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“.

7.9. Nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs paramos suderinamumo principui

Reikšmingiausiu pokyčiu nacionalinėje politikoje laikytina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“ patvirtinta Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa 2005–2008 m. Šioje programoje buvo patvirtintos trys nacionalinių prioritetų kryptys: makroekonomikos srityje – išlaikyti spartų ekonomikos augimą, makroekonominį stabilumą ir siekti visateisės narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje; mikroekonomikos srityje – skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą; užimtumo srityje – skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą. Patvirtinti nacionaliniai Lisabonos strategijos įgyvendinimo

prioritetai atitiko BPD intervencijos sritis, todėl buvo išlaikytas tęstinis finansavimo suderinamumas su nacionalinės politikos nuostatomis.

BPD strategija turi aiškų regioninį aspektą – vienas iš bendrųjų prioritetinių projektų atrankos kriterijų yra teigiamas projektų poveikis šalies regionų plėtrai. Todėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575, buvo svarbus strateginis dokumentas BPD įgyvendinimui. Strategijoje buvo numatytas naujas Lietuvos regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmas. Jo pagrindą sudaro įvardyti 5 regioniniai ekonomikos augimo centrai: Alytaus miesto savivaldybė, Marijampolės savivaldybė, Tauragės rajono savivaldybė, Telšių rajono savivaldybė ir Utenos rajono savivaldybė, – kuriais siekiama sumažinti užimtumo ir pajamų lygio diferenciaciją Lietuvoje ir, atitinkamai per šių centrų plėtrą, padidinti teritoriškai artimų (50–70 km spinduliu esančių) probleminių teritorijų gyventojų užimtumo ir pajamų lygį. Strategijos nuostatų suderinamumas su BPD finansavimu turi būti užtikrintas projektų atrankos metu.

7.10 Apibendrinimas

2005 m. buvo atliktas „Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimo sistemos vertinimas.“ Tarp kitų aspektų buvo nagrinėjamas BPD paramos suderinamumas. Visų pirma, šiame vertinime buvo atliktas tęstinis paramos sričių tinkamumo įvertinimas. Nustatyta, kad per tvirtinamąjį laikotarpį nuo BPD įgyvendinimo pradžios neįvyko esminių ekonominių ar socialinių pasikeitimų, galinčių turėti įtakos programos įgyvendinimui. Visgi buvo išskirtos kelios sustiprėjusios makroekonominės tendencijos: sumažėjęs nedarbo lygis ir mažėjantis TUI srautas į Lietuvą, dėl kurių rekomenduota atlikti tam tikrus BPD intervencijų pakeitimus.

Vertinant BPD paramos išorinį suderinamumą buvo nustatyta aiški BPD tikslų sąsaja su Lisabonos strategijos ir Europos užimtumo strategijos uždaviniais, projektų lygmeniu užtikrintas suderinamumas su ES horizontaliaisiais prioritetais. Pateiktos rekomendacijos dėl aukštesnio BPD paramos suderinamumo su įvairiais ES finansiniais šaltiniais.

Vertinant vidinį BPD suderinamumą buvo nustatyta, kad programos logika pakankamai nuosekli, BPD prioritetai struktūruoti, tačiau paramos koordinavimas atskiruose prioritetuose bei tarp prioritetų – nepakankamas. Nors yra aiškūs takoskyros kriterijai ir išvengiama finansavimo persidengimo, tačiau reikėtų skatinti paramos sinergijos efektų siekimą projektų lygiu.

<...>

2006 m. BPD įgyvendinimo metinės ataskaitos „Suderinamumo“ dalies papildymas

---

„<...>

7.8. Pagrindiniai socialiniai-ekonominiai pokyčiai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2006 m. šalies ūkyje išliko panašios tendencijos, pasireiškusios jau ankstesniais BPD įgyvendinimo metais: spartus vidaus vartojimo kilimas, nedarbo mažėjimas, darbo jėgos brangimas ir netgi struktūrinis jos, ypač kvalifikuotos, trūkumas. Todėl vis svarbesnės tampa BPD antrojo prioriteto investicijos į žmogiškųjų išteklių plėtrą ir ypač kvalifikuotos darbo jėgos

įgūdžių stiprinimą. Be to, gamybos sąnaudų ir ypač darbo užmokesčio didėjimas mažino Lietuvos prekių eksporto konkurencingumą bei įmonių gebėjimą plėsti veiklą. Neigiamą poveikį taip pat darė svarbiausios šalies eksporto rinkos imlumą lietuviškoms prekėms ir paslaugoms ribojantis euro zonos ūkio sąstingis bei Azijos šalių eksporto ekspansija. Todėl tarptautinėje rinkoje tiesiogiai dalyvaujančios įmonės jautė stiprų spaudimą kelti gamybos efektyvumą ir darbo našumą. Lietuvos ūkio plėtros pagrindiniu potencialiu šaltiniu tapo produktyvumo didinimas. Atsižvelgiant į šias tendencijas ypač sustiprėjo BPD 3.1 priemonės skiriamo finansavimo verslo modernizavimo projektams svarba.

7.9. Nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2006 m. nebuvo atlikta nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pakeitimų, kurie būtų galėję turėti įtakos BPD suderinamumui.

7.10 Apibendrinimas

Per ataskaitinį laikotarpį vykę bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD paramos iš skirtingų struktūrinių fondų suderinamumui ir BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Dėl vykstančių socialinių-ekonominių pokyčių (mažėjančios kvalifikuotos darbo jėgos paklausos ir augančios globalaus spaudimo modernizuotis) ypač išryškėjo BPD antrojo ir trečiojo prioritetų lėšomis finansuojamų projektų svarba.

<...>

2007 m. BPD įgyvendinimo metinės ataskaitos „Suderinamumo“ dalies papildymas

---

„ <...>

Pagrindiniai socialiniai-ekonominiai pokyčiai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2005–2007 m. lyginant su BPD rengimo situacija įvyko tam tikrų makroekonominių pokyčių: sparčiai augo BVP (per 2007 m. padidėjo 8,9 proc. ir siekė 28 mlrd. eurų), mažėjo Lietuvos BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis nuo ES-27 vidurkio (nuo 44 proc. 2002 m. iki 59,5 proc. 2007 m.), mažėjo nedarbas (atininkamai nuo 13,5 proc. iki 4,3 proc.), augo infliacija (nuo 0,3 proc. iki 8,1 proc.). Programos įgyvendinimo pradžioje stabili makroekonominė situacija sudarė prielaidas sėkmingam ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimui, ypač reikšmingos teigiamos įtakos turėjo palanki skolinimosi aplinka. Tačiau programos įgyvendinimo metu vykstantys struktūriniai pokyčiai (ypač darbo rinkoje) mažino kai kurių antrojo BPD prioriteto intervencijų tikslingumą, o greitas darbo užmokesčio augimas ir sparti infliacija (ypač statybų sektoriuje) sunkino BPD lėšomis finansuojamų infrastruktūrinių projektų įgyvendinimą, ypač pagal BPD pirmojo ir trečiojo prioriteto priemones. Siekiant pagal paramos sutartis įgyvendinti suplanuotas projektų veiklas infrastruktūriniams projektams buvo skirtas papildomas nacionalinis finansavimas.

Nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs paramos suderinamumo principui

Per ataskaitinį laikotarpį buvo patvirtintas vienas naujas strateginis dokumentas, reglamentuojantis BPD intervencijos sritį. Tai 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas nutarimas Nr. IX-1046 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. Naujoji strategija nuo senosios skiriasi tam tikrais energetikos sektoriaus saugumo, efektyvumo, darnumo ir konkurencingumo reikalavimais, joje yra nustatyti nauji infrastruktūros plėtros projektai. Tačiau paskutinės paraiškos paramai pagal BPD 1.2 priemonę „Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir efektyvumo didinimo užtikrinimas“ gauti Ūkio ministerijai buvo pateiktos 2006 m. gruodžio mėn., todėl dėl įvykusių politikos pokyčių finansuojamos sritys nebuvo tikslinamos.

Apibendrinimas

Lyginant su BPD rengimo metu programos įgyvendinimo socialinė-ekonominė aplinka žymiai pasikeitė, tačiau tai neturėjo įtakos BPD paramos iš skirtingų struktūrinių fondų suderinamumui ir BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Dėl vykstančių pokyčių (ypač sparčios infliacijos) kilo tam tikrų sunkumų siekiant įgyvendinti infrastruktūrinius projektus. Problema buvo sprendžiama projektų vykdytojams skiriant papildomą nacionalinį finansavimą.

<...>

2008 m. BPD įgyvendinimo metinės ataskaitos „Suderinamumo“ dalis

---

„ <...>

7. Suderinamumas

Remiantis 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, 12 straipsniu, projektai, kuriuos remia ES struktūriniai fondai, turi atitikti Sutarties nuostatas, pagal ją patvirtintus dokumentus ir Bendrijos politiką bei priemones, taip pat konkurencijos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir jos gerinimo, nelygybės panaikinimo bei vyrų ir moterų lygybę skatinančias taisykles. Pagal šį apibrėžimą įgyvendinant ES struktūrinės paramos programas suderinamumo principo yra siekiama politikos lygmeniu. To paties Tarybos reglamento 37 straipsnyje numatyta, kad teikiama ES struktūrinių fondų parama turi būti koordinuojama tarp skirtingų fondų bei derinama su kitų finansinių instrumentų pagalba. Šiomis nuostatomis siekiama užtikrinti skirtingų finansinių instrumentų paramos suderinamumą.

2008–2009 m. buvo atliekami šie BPD įgyvendinimo vertinimai, kuriuose nagrinėtas paramos suderinamumo principo įgyvendinimas:

- Finansų ministerijos užsakymu buvo atliktas „ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas“ (2009 m.), kuriame išanalizuotas paramos, teiktos pagal BPD, suderinamumo principo taikymas ir pateiktos rekomendacijos dėl paramos suderinamumo stebėsenos tobulinimo, įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliktame tyrime „ES Struktūrinių fondų naudojimo poveikis lyčių lygybės politikos įtvirtinimui Lietuvoje, siekiant lyčių lygybės strateginių tikslų“ (2008 m.) pateiktas išsamus ES struktūrinių fondų panaudojimo įtakos lyčių lygybei Lietuvoje įvertinimas. Išnagrinėta, kokį poveikį

įvairiems moterų ir vyrų lygybės aspektams, moterų ir vyrų padėties skirtumų mažinimui, moterų padėties gerinimui turėjo ES struktūrinių fondų panaudojimas įvairiose srityse.

- Finansų ministerijos užsakymu buvo atliktas „ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą vertinimas“ (2008 m.). Suderinamumo principo kontekste aktualus yra vienas ataskaitoje nagrinėtas klausimas – ar ir kiek BPD užimtumo didinimo tikslai ir uždaviniai yra suderinti su ES, Lietuvos strateginiuose dokumentuose įvardytais su užimtumu susijusiais tikslais?
- Aplinkos ministerijos užsakymu atliktame „ES struktūrinių fondų paramos panaudojimo poveikio ir rezultatyvumo aplinkos sektoriuje vertinime“ (2008 m.) buvo nagrinėtas BPD paramos, skirtos aplinkos apsaugai, suderinamumas su BPD priemonėmis ir kitais ES finansiniais instrumentais (ypač Sanglaudos fondu).

Šioje ataskaitos dalyje trumpai pristatomos minėtų vertinimų išvados. Taip pat nurodoma, kokių veiksmų imtasi, siekiant užtikrinti BPD įgyvendinimo suderinamumą su Bendrijos ir nacionaline, regionine ir sektorių politika, taip pat apibendrinama, kokios 2008 m. socialinės ir ekonominės tendencijos buvo aktualios suderinamumo principui, galiausiai aprašoma, kaip buvo įgyvendintas ES struktūrinės paramos koordinavimas iš skirtingų ES struktūrinių fondų ir tarp paramos iš struktūrinių fondų ir kitų finansinių priemonių (Bendrijos iniciatyvų, EIB paskolų, EŽŪOGF garantijų).

7.1. Bendrosios nuostatos

Projektų paraiškų vertinimo ir atrankos proceso metu visų pareiškėjų buvo reikalaujama, jog jų teikiamos paraiškos visiškai atitiktų Bendrijos ir nacionalinės politikos nuostatas konkurencijos politikos, viešųjų pirkimų, aplinkosaugos, lygių galimybių srityse. Tuo tikslu visų BPD priemonių gairėse pareiškėjams buvo numatyti reikalavimai, kad ES paramos lėšomis remiami projektai atitiktų Bendrijos politiką, o pats atitikimas atidžiai tikrinamas vertinant projektų paraiškas bei atrenkant projektus finansavimui. Bendrijos nuostatų atitikimas taip pat buvo prižiūrimas projektų įgyvendinimo metu. Šią funkciją atliko įgyvendinančios institucijos.

7.2. Užimtumo politika

Svarbiausias ES strateginis dokumentas užimtumo srityje, kurio atžvilgiu vertinamas BPD intervencijų tikslų atitikimas, yra 1997 m. Liuksemburge patvirtinta Europos užimtumo strategija. Šia strategija siekiama skatinti darbo rinkų politikos konvergenciją, gerinti šių rinkų struktūrą bei sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų. Kitas svarbus dokumentas – visų valstybių narių bendrai sukurtos daugiametės Užimtumo gairės, kuriose yra nustatyti ES valstybių narių užimtumo politikos krypties prioritetai ir uždaviniai, susiję daugiausiai su darbo pasiūlos didinimu. Šios gairės yra 2005–2008 m. Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių dalis. Užimtumo gairėmis grindžiamos nacionalinės reformų programos ir ES Lisabonos programos dalis, skirta užimtumui.

ES struktūrinių fondų poveikio užimtumui įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą vertinimo išvados patvirtina, kad BPD užimtumo didinimo logika iš esmės atitiko ES strateginiuose dokumentuose įtvirtintus užimtumo didinimo tikslus. Šiek tiek silpnesnis ES prioritetų atitikimas nustatytas darbo paklausos (darbo vietų kūrimo) srityje, nes nepakankamai įgyvendinti antrojo prioriteto „Mokslas ir naujovės augimo labai“ uždaviniai.

Aukštas BPD paramos suderinamumas užimtumo srityje buvo užtikrintas ir su nacionaliniais dokumentais: BPD intervencijos atitiko nacionaliniuose dokumentuose (Lietuvos Respublikos užimtumo didinimo 2001–2004 m. programoje¹¹⁴, 2005 m. lapkričio 22 d. patvirtintoje Lietuvos Respublikos Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje) įvardytus su užimtumu susijusius tikslus tiek, kiek leido jo paskirtis – BPD finansinės priemonės negalėjo apimti darbo rinkos reguliavimo priemonių, kurios yra kitų nacionalinių strateginių dokumentų objektas.

7.3. Konkurencijos politika (valstybės pagalbos taisyklės)

2008 m. valstybės pagalba, naudojant BPD lėšas, Lietuvoje buvo teikiama tik oficialiai patvirtintų ir su Bendrijos valstybės pagalbos taisyklėmis suderintų nacionalinės teisės aktų pagrindu. Projektų paraiškų vertinimo metu buvo atidžiai nagrinėjama, ar paramos suteikimas konkrečiam projektui neprieštarauja Bendrijos nustatytooms valstybės pagalbos taisyklėms. Vadovaujanti institucija aktyviai bendradarbiauja su visomis tarpinėmis institucijomis, siekdama užtikrinti, jog visi potencialiai neteisėtos valstybės pagalbos atvejai būtų nuodugniai išnagrinėti, o parama projektams būtų skirta tik įsitikinus, jog toks skyrimas neprieštarauja valstybės pagalbos taisyklėms.

7.4. Viešieji pirkimai

Vadovaujantis Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 1K-033 (Žin., 2004, Nr. 19-599; 2008, Nr. 17-592;) (toliau – taisyklės) nuostatomis, jeigu už projekto, kuriam suteikta parama, lėšas numatoma įsigyti prekių, paslaugų arba darbų, pirkimai turi būti atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas), kai tie pirkimai yra šio įstatymo objektas.

Pagal taisykles projekto vykdytojas turi su įgyvendinančiąja institucija suderinti projekto darbų, prekių ir paslaugų pirkimų tvarkaraštį, kuriame turi būti nurodyti visi projekto vykdytojo ir partnerio(-ių) planuojami vykdyti ir projektui įgyvendinti reikalingi viešieji prekių, paslaugų ar darbų pirkimai, tų pirkimų datos, sumos, pasirinkti pirkimo būdai, pirkimo būdų pasirinkimo argumentai, kita informacija. Minėto tvarkaraščio pakeitimai turi būti suderinti su įgyvendinančiąja institucija viešųjų pirkimų priežiūros tvarkos apraše nustatyta tvarka. Viešųjų pirkimų priežiūros tvarkos apraše nustatytais atvejais projekto vykdytojas, numatantis organizuoti viešuosius pirkimus, atsižvelgdamas į įgyvendinančiąjai institucijai numatytus tokios informacijos nagrinėjimo terminus, turi iš anksto pateikti įgyvendinančiąjai institucijai viešųjų pirkimų dokumentaciją (viešojo pirkimo skelbimo projektą ir pirkimo dokumentus). Įvykdęs viešojo pirkimo procedūrą, projekto vykdytojas privalo pateikti įgyvendinančiąjai institucijai informaciją apie pirkimo procedūros rezultatus ir suderinti su ja viešojo pirkimo-pardavimo sutarties projektą.

Projekto vykdytojas arba projekto partneriai, kurie nėra perkančiosios organizacijos pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, planuodami ir vykdydami viešuosius pirkimus vadovaujasi atitinkamos tarpinės institucijos arba jai pavedus įgyvendinančiosios institucijos nustatyta pirkimų tvarka, o įgyvendinančioji institucija, ja vadovaudamasi, atlieka pirkimų priežiūrą.

---

¹¹⁴ Ši programa nustojo galioti 2005 m. priėmus Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą.

7.5. Aplinkosauga

Vienas esminių reikalavimų, kuris keliamas teikiamiems finansuoti projektams – aplinkosaugos reikalavimų atitikimas. Tuo tikslu visų BPD priemonių projektų investicijoms, kurios gali turėti apčiuopiamą poveikį aplinkai, gairėse pareiškėjams nurodoma kartu su paraiška pateikti poveikio aplinkai vertinimo dokumentus, pavyzdžiui, poveikio aplinkai vertinimo deklaraciją, t. y. privalo būti atliktas poveikio aplinkai įvertinimas, siekiant nustatyti tikėtiną poveikį aplinkai įgyvendinus projektą.

Projektų paraiškų vertinimo ir atrankos metu tikėtinas poveikis aplinkai yra atidžiai vertinamas, ir jei nustatoma, kad aplinkosaugos reikalavimai nėra vykdomi, konkreti paraiška yra atmetama ir ES struktūrinių fondų paramos lėšos projektui neskiriamos. Taip pat vertinama, ar projektas nedaro neigiamos įtakos NATURA 2000 teritorijoms. Projektų analizė rodo, jog [●] procentų visų 2008 m. atrinktų finansavimui projektų poveikis aplinkai yra teigiamas, o likusių – neutralus.

2008 m. Aplinkos ministerijos užsakymu atlikto vertinimo metu buvo įvertintas struktūrinės paramos, teikiamos pagal BPD 1.3 priemonę (*Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija*) suderinamumas su kitomis BPD priemonėmis ir kitais Europos Bendrijos finansiniais instrumentais (ypač Sanglaudos fondu), išanalizuotas BPD 1.3 priemonės suderinamumas su Europos Bendrijos ir nacionaline politika. Vertinime nustatyta, kad pagal BPD 1.3 priemonę teikta parama iš esmės buvo suderinta su kitomis BPD priemonėmis bei kitais finansiniais instrumentais. Šiek tiek daugiau neatitikimų nustatyta dėl priemonės tikslų ir uždavinių suderinamumo su Lietuvos ir ES strateginių dokumentų reikalavimais. Nors daugelio veiklos sričių tikslų ir uždavinių atžvilgiu buvo apibendrintai patvirtintas to meto Lietuvos ir ES teisės aktų ir strateginių dokumentų reikalavimų atitikimas, kilo nesklandumų dėl nepakankamo tikslų apibrėžimo arba žemesnio lygmens uždavinių detalizavimo.

7.6. Lygios galimybės

Lygių galimybių skatinimas ir ypač moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas yra viena BPD horizontalių prioritetinių temų.

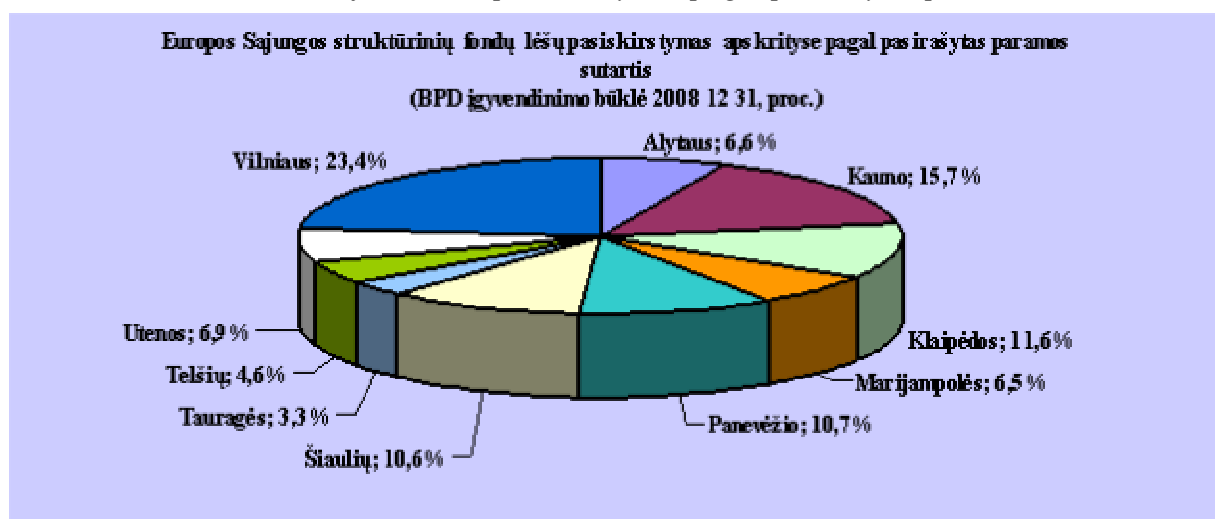
2008 m. įgyvendinant BPD priemonių projektus buvo siekiama užtikrinti ne tik moterų ir vyrų lygias galimybes, bet ir garantuoti lygias galimybes visiems žmonėms, visų pirma socialiai atskirtoms grupėms, pasinaudoti struktūrinių fondų teikiamomis galimybėmis. Atrenkant projektus skiriamas dėmesys lygių galimybių principui užtikrinti, visų pareiškėjų prašant paaiškinti, kaip jų planuojamas vykdyti projektas atitiks lygių galimybių principą. Prioritetas buvo skiriamas tiems projektams, kurie turi didelį teigiamą poveikį šiam principui užtikrinti bei lygioms galimybėms pasinaudoti ES struktūrinių fondų lėšomis skatinti. Projektų analizė rodo, jog tose priemonėse, kurios turi įtakos lygių galimybių principo įgyvendinimui [●] procentų 2008 m. atrinktų projektų turės teigiamą poveikį lygių galimybių principo užtikrinimui Lietuvoje. Be to, tam, kad būtų tinkamai išmatuotas šis poveikis, BPD priežiūros sistemoje yra numatytas reikalavimas teikiant informaciją apie kai kuriuos esminius BPD rezultatų ir poveikio rodiklius (pvz., sukurtų / išsaugotų darbo vietų skaičių) atskirai išskirti stebimą naudą moterims ir vyrams (išsamesnė informacija apie lygių galimybių principo įgyvendinimą kiekvienoje priemonėje pateikiama ataskaitos II dalyje „Prioritetų ir priemonių įgyvendinimas“).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliktame tyrime „ES Struktūrinių fondų naudojimo poveikis lyčių lygybės politikos įtvirtinimui Lietuvoje, siekiant lyčių lygybės strateginių tikslų“ (2008 m.) pateikiama tam tikrų pastabų dėl per siauros lygių galimybių principo sampratos įgyvendinant BPD. Tvirtinama, kad lygios galimybės iš esmės sietos su mokymais ar įdarbinimu į sukurtas darbo vietas, tačiau nesietos su kitomis sritimis, kurios taip pat nurodomos strateginiuose dokumentuose, pavyzdžiui: pertvarkant įmonę, organizuojant infrastruktūrą ir paslaugas atsižvelgti į galimybes derinti šeimyninį ir profesinį gyvenimą, dėmesio skiriant neįgaliųjų poreikiams. Atitinkamai lygių galimybių principo įgyvendinimas geriausiai įvykdytas pagal antrojo BPD prioriteto, skirto žmogiškųjų išteklių plėtrai, projektus. Lygios galimybės laikytos mažai aktualiomis infrastruktūriniuose, paramos verslui, žemės ūkiui ir laivininkystei projektuose, tad neišnaudotas potencialas spręsti aktualias problemas.

7.7. Regioninis aspektas (dimensija)

BPD strategija turi aiškų regioninį aspektą, kurio tinkamam įgyvendinimui 2008 m., kaip ir ankstesniais BPD priemonių projektų įgyvendinimo metais, buvo skiriamas atitinkamas dėmesys. BPD strategijos regioninio aspekto atitikimas buvo vertinamas projektų tinkamumo vertinimo metu, nes tai yra privaloma Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos teikimo sąlyga, taip pat projektų techninio, ekonominio ir finansinio vertinimo metu. Teigiamas projektų poveikis šalies regionų plėtrai yra vienas iš projektų vertinimo kriterijų, projektams iš silpniau išsivysčiusių regionų Lietuvoje vertinimo metu suteikiant papildomus balus. Projektų analizė rodo, jog [•] procentų visų 2008 m. atrinktų finansavimui projektų poveikis regionų plėtrai yra teigiamas.

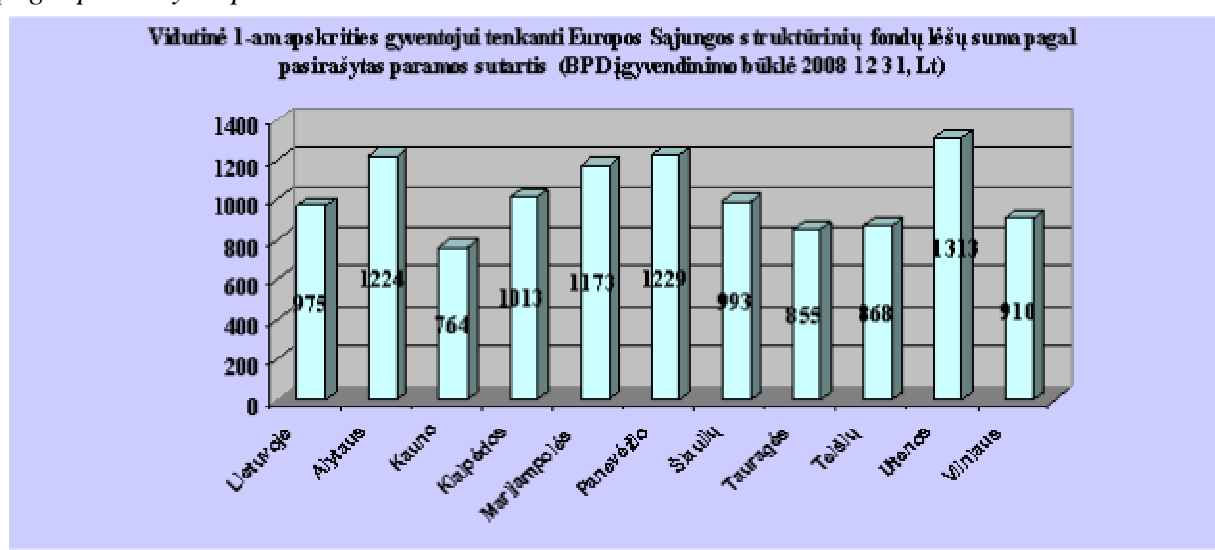
Paveikslas. ES struktūrinių fondų lėšų pasiskirstymas pagal pasirašytas paramos sutartis

Šaltinis: SFMIS

2008 m. gruodžio 31 d. duomenis didžiausia Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų dalis skirta projektams (pagal pasirašytas sutartis), įgyvendinamiems labiausiai išsivysčiusiose Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno apskrityse. Tačiau vertinant paramos pasiskirstymą pagal vidurinę vienam apskrities gyventojui tenkančią ES struktūrinių fondų lėšų sumą, matyti, kad didesnę naudą gauta atsiliekančiuose Lietuvos regionuose. Aukščiausias santykis matomas Utenos (1313 Lt gyventojui), Panevėžio (1229 Lt gyventojui), Alytaus (1224 Lt gyventojui) ir Marijampolės (1173 Lt gyventojui) apskrityse.

Paveikslas. Vidutinė vienam apskrities gyventojui tenkanti ES struktūrinių fondų lėšų suma pagal pasirašytas paramos sutartis

Šaltinis: SFMIS

7.8. Pagrindiniai socialiniai-ekonominiai pokyčiai, svarbūs paramos suderinamumo principui

Lietuvos ekonomika, paskutinius penkerius metus buvusi tarp sparčiausiai augusių ES, 2008 m. pradėjo lėtėti išsivyravus nepalankioms tendencijoms pirmiausia finansų, nekilnojamojo turto rinkose ir statybos ekonominėje veikloje. Iki 2008 m. vidurio dar tęsėsi ankstesniais BPD įgyvendinimo metais stebėtas ekonomikos augimas, o nuo antrosios metų pusės makroekonominė Lietuvos situacija pradėjo prastėti ir artėti link recesijos: augo nedarbas, mažėjo investicijos ir vartojimas, privatiems ir viešiesiems subjektams kilo mokumo problemų, sustojo materialinių investicijų augimas, pradėjo smukti realusis darbo užmokestis, sulėtėjo, bet vis dar didelė išliko infliacija, sumažėjo užsienio paklausa lietuviškoms prekėms ir paslaugoms dėl pagrindinių užsienio prekybos rinkų smukimo, aplinkinių valstybių valiutų nusilpimo. Paklausos pokytis ypač paveikė pramonės ir prekybos plėtrą. Nuo 2008 m. vidurio, ekonomikos ciklui pereinant į lėtėjimo fazę, prasidėjo kredito politikos suvaržymas, projektų vykdytojams ėmė kilti mokumo problemų, taip pat tai neigiamos įtakos turėjo BPD programos užbaigimui ir sėkmingam paskirstytų BPD lėšų įsisavinimui.

Socialinių-ekonominių sąlygų prastėjimas buvo viena iš priežasčių, kodėl 2008 m. gruodžio 23 d. Priežiūros komitetas Lietuvos 2004–2006 m. BPD įgyvendinimo priežiūrai atlikti pateikė prašymą Europos Komisijai pratęsti išlaidų tinkamumo finansuoti galutinį terminą iki 2009 m. birželio 30 d. BPD priežiūros komitetas ėmėsi ir kitų veiksmų, reaguodamas į besikeičiančią socialinę-ekonominę situaciją. 2008 m. lapkričio 13 d. komiteto sprendimu 7,77 mln. Lt iš BPD 2.2 priemonės „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“ buvo perkelta į BPD 2.1 priemonę „Įsidarbinimo gebėjimų ugdymas“, siekiant mažinti neigiamas augančio nedarbo pasekmes.

7.9. Nacionalinės, regioninės ar sektorių politikos sričių pasikeitimai, svarbūs paramos suderinamumo principui

2008 m. buvo užbaiginėjami įgyvendinti BPD paramą gavę projektai. Naujai rengiami nacionaliniai ir regioniniai strateginiai dokumentai buvo orientuoti į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpį.

7.10. Apibendrinimas

2009 m. Finansų ministerijos užsakymu atliktas ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas. Pagrindinės vertinimo išvados dėl suderinamumo principo taikymo, įgyvendinant BPD, yra šios:

- Jau pirmaisiais BPD įgyvendinimo metais (2005–2007 m.) lyginant su BPD rengimo situacija įvyko tam tikrų makroekonominių pokyčių: sparčiai augo BVP ir mažėjo Lietuvos BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis nuo ES-27 vidurkio (nuo 44 proc. 2002 m. iki 59,5 proc. 2007 m.), mažėjo nedarbas (atitinkamai nuo 13,5 proc. iki 4,3 proc.), augo infliacija (nuo 0,3 proc. iki 8,1 proc.). Programos įgyvendinimo metu vykstantys struktūriniai pokyčiai (ypač darbo rinkoje) mažino antrojo BPD prioriteto intervencijų tikslingumą, o sparčiai auganti infliacija ir greitas darbo užmokesčio augimas sunkino BPD lėšomis finansuojamų infrastruktūrinių projektų įgyvendinimą, ypač pagal BPD pirmojo ir trečiojo prioriteto priemones. Galiausiai 2008 m. dauguma makroekonominių rodiklių ėmė prastėti ir tai tapo viena iš svarbių priežasčių, pareikalavusių pusmečiui pratęsti BPD įgyvendinimo laikotarpį.

Bendrųjų sąlygų pokyčiai neturėjo įtakos BPD suderinamumui tarp paramos iš įvairių struktūrinių fondų ar BPD suderinamumui su kitomis ES finansinėmis priemonėmis. Tačiau to paties struktūrinio fondo lėšomis finansuojamų BPD priemonių įgyvendinimui poveikis yra matomas. Ryškiausias pavyzdys – dėl didelių pokyčių darbo rinkoje kelis kartus buvo atliekami finansiniai BPD lėšų perskirstymai tarp BPD 2.1 ir 2.2 priemonių (pastarajai didinant finansavimą).

- BPD įgyvendinimo laikotarpiu nebuvo vykdomos struktūrinės reformos, o Lietuvos nacionalinė politika iš esmės nesikeitė: tiek Valstybės ilgalaikės raidos strategija, tiek ir Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikės plėtros iki 2015 m. strategija išliko nepakitusios, todėl programos lygiu BPD įgyvendinimo metu buvo užtikrintas aukštas tęstinis intervencijų suderinamumas su nacionalinės politikos kryptimis. Vienintelis trūkumas, kurį galima išskirti – BPD finansavimas nepakankamai suderintas su nauju regioninės politikos įgyvendinimo mechanizmu. 2005 m. Lietuvos regioninės plėtros strategijoje, išskyrus regioninius ekonomikos augimo centrus, buvo galima tam tikrose BPD priemonėse (pavyzdžiui, skatinančiose verslo plėtrą) papildomus prioritetinius balus teikti projektams, įgyvendinamiems šiuose centruose.

Vertinant tęstinį paramos suderinamumą priemonių lygiu dėl sektorinių strateginių dokumentų pakeitimų, nustatytas žemesnis paramos suderinamumas pagal BPD 1.1 ir 1.2 priemones. Tačiau imtis korekcinį veiksmų transporto ir energetikos srityse po naujų strateginių dokumentų įsigaliojimo buvo netikslinga, nes didžioji dalis ES struktūrinės paramos šiems sektoriams jau buvo paskirstyta.

- Vertinant vidinį BPD suderinamumą labiausiai tarpusavyje suderintos buvo BPD 1.5 priemonė ir BPD 2.1, 2.3, 2.4., 2.5 priemonės. Suderinamumas aukštesnis nei kitų BPD priemonių, nes teikiant paramą projektams buvo užtikrinta paramos pagal skirtingus struktūrinius fondus ir BPD priemones sinergija. Taip pat gerai programos lygiu buvo suderintos: (1) BPD 3.1 priemonė, kuria buvo teikiamos subsidijos verslo plėtrai, ir BPD 3.2 priemonė, orientuota į viešųjų paslaugų verslui ir verslumo skatinimą; (2) parama turizmo sričiai – pagal BPD 3.4 priemonę plėtojant viešąją turizmo infrastruktūrą, o pagal BPD 3.1 ir 4.4 priemones finansuojant privačius turizmo projektus; (3) parama MTTP ir inovacijoms – pagal BPD 2.5 priemonę stiprinant žmogiškuosius išteklius mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, o pagal BPD 3.1 priemonę finansuojant MTTP projektus. Tačiau visais trim aptartais atvejais BPD įgyvendinimo metu pritrūko atitinkamų procedūrų, kad paramos pagal skirtingas priemones ir fondus susiejimas būtų pasiektas ir projektų lygiu. Vertinant išorinį BPD suderinamumą, labiausiai nesuderintas BPD finansavimas su nacionaline politika regioninės plėtros srityje.
- Įgyvendinant 2004–2006 m. Lietuvos BPD suderinamumo principui užtikrinti programos, priemonių ir projektų lygiais buvo taikomos įvairios suderinamumo stebėsenos ir vertinimo priemonės (žr. lentelę). Analizuodami šias priemones vertintojai pastebi, kad didžiausias dėmesys buvo skirtas *koordinavimui* (projektų lygiu siekiant išvengti dvigubo finansavimo rizikos) ir Bendrijos nuostatų *atitikimui*. Tačiau reta praktinių pavyzdžių, kai konkrečiomis priemonėmis ar procedūromis buvo siekiama užtikrinti paramos *sinergiją*, nors programiniame dokumente sinergijos ryšių tarp BPD priemonių buvo išskirta itin daug.

Lentelė. Paramos suderinamumo vertinimo ir stebėsenos priemonės

Priemonė	Paskirtis	Lygis
Metinė programos įgyvendinimo ataskaita	Atsiskaitoma už BPD paramos suderinamumo laikymąsi pagal 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999 37 str. dėl „Metinės ir baigiamosios įgyvendinimo ataskaitos“ nuostatas.	Priemonė taikoma programos lygiu.
Vertinimo ataskaita	Suderinamumo principo taikymo aspektai tam tikra dalimi buvo nagrinėjami įvairių BPD vertinimų metu, tačiau jų rekomendacijos dėl įvairių suderinamumo stiprinimo aspektu buvo įgyvendintos mažu mastu. BPD įgyvendinimo pabaigoje užsakytas atskirtas ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas.	Taikoma programos ir priemonių lygiais.
Atrankos procedūros	BPD priede kiekvienos priemonės aprašyme buvo apibrėžta pagal šią priemonę finansuojamų veiklų <i>skiriamoji riba</i> su kitomis BPD priemonėmis, programomis, finansiniais instrumentais.	Taikoma priemonės lygiu.
	BPD priede buvo numatyti galimi <i>sinergijos</i> tarp atskirų BPD priemonių ryšiai. Keliose BPD priemonėse sinergijos ryšiams tarp skirtingų BPD priemonių ar kitų finansinių instrumentų stiprinti gairėse pareiškėjams buvo numatyti prioritetiniai atrankos kriterijai.	Taikoma priemonės ir projektų lygiais.
	Projektų atrankos metu buvo stebimas paramos iš skirtingų finansinių priemonių <i>koordinavimas</i> (pareiškėjai paraiškose pateikdavo informaciją apie gautą / gaunamą kitą paramą iš ES	Taikoma projektų lygiu.

Priemonė	Paskirtis	Lygis
	struktūrinių fondų arba pateiktą(-as) paraišką(-as) tokiai paramai gauti), ES horizontalių ir nacionalinių politikų atitikimas.	
Projektų įgyvendinimo priežiūros procedūros	Projektų įgyvendinimo metu buvo stebimas horizontalių ES politikų atitikimas, ypač dėl viešųjų pirkimų vykdymo.	Taikoma projektų lygiu.
Stebėsenos rodikliai	Kai kuriems suderinamumo aspektams buvo nustatyti atskiri stebėsenos rodikliai. Visos programos mastu buvo patvirtinti tokie rodikliai: „projektų, turinčių teigiamos įtakos aplinkai, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos lygioms galimybėms, skaičius“, „projektų, turinčių teigiamos įtakos informacinės visuomenės plėtrai, skaičius“.	Taikoma programos ir projektų lygiais.
Instituciniai mechanizmai	BPD priežiūros komitetas padėjo užtikrinti paramos tarp skirtingų priemonių koordinavimą ir paramos tęstinį tinkamumą kintančios socialinės-ekonominės aplinkos sąlygomis. Pagrindinė priemonė – lėšų persikirstymai tarp BPD priemonių.	Taikoma programos ir priemonių lygiais.

Šaltinis: ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo ataskaita.

- Vertintojai taip pat išskyrė keletą ES struktūrinės paramos suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžių (žr. lentelę). Gerosios praktikos atveju vadinta tokia situacija, kai BPD priemonės ar projekto lygiu pastebimas proaktyvus suderinamumo principo taikymo požiūris, t. y. kai buvo užtikrinta ne vien takoskyra su kitomis BPD priemonėmis ar ES finansiniu instrumentu ir ES bei nacionalinės politikos nuostatų atitikimas, bet ir tam tikromis procedūromis projektų lygiu skatinama paramos sinergija. Pavyzdžiai rodo, kad aukštesnis paramos suderinamumas buvo pasiektas taikant šias priemones: paramos planavimą vykdant projektų lygiu („iš viršaus į apačią“), suteikiant prioritetinius balus paraiškų vertinimo metu, priemonės lygiu įvedant konkrečius suderinamumo stebėsenos rodiklius.

Lentelė. Išorinio BPD paramos suderinamumo gerosios praktikos pavyzdžiai

<p>Kaip gerosios praktikos pavyzdį galima išskirti ERPF paramos, teiktos pagal BPD 1.1 priemonę, ir Sanglaudos fondo koordinavimą bei sinergiją. Didesnė pridėtinė vertė įgyvendinant transeuropinio transporto tinklo plėtros projektus buvo pasiekta planuojant ir koordinuojant atskirų projektų, finansuojamų skirtingų finansinių instrumentų lėšomis, įgyvendinimą. Pavyzdžiui, Sanglaudos fondo lėšomis finansuoto projekto „Šiaurinis privažiavimo kelias į Klaipėdos uostą“ (projekto Nr. 2000/LT/16/P/PT/005) rezultatai buvo papildomi ERPF lėšomis finansuotų projektų „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-04-05/0007) ir „IXB koridoriaus jungtis su Klaipėdos uostu – Klaipėdos geležinkelio mazgo plėtra, II etapas“ (projekto Nr. BPD2004-ERPF-1.1.0-05-06/0006) rezultatais. Sinergijai prielaidas sudarė keli veiksniai: (1) ta pati institucija ir darbuotojai (Susisiekimo ministerijos Strateginio planavimo ir finansų departamentas) buvo atsakingi už paramos iš ERPF ir Sanglaudos fondo transporto sektoriui planavimą; (2) pagal Sanglaudos fondo procedūras iš anksto 2004–2006 m. programavimo laikotarpiui buvo patvirtintas konkrečių transporto projektų sąrašas, kurio pagrindu teiktos projektų paraiškos lėšoms iš Sanglaudos fondo; (3) ERPF parama valstybinės reikšmės transporto infrastruktūros projektams finansuoti buvo teikiama pagal tiesioginio</p>
---

skyrimo procedūrą.

Kitas geras BPD paramos sinergijos su ES finansiniais instrumentais pavyzdys – BPD ketvirtąjo prioriteto priemonių koordinavimas su Kaimo plėtros programos, finansuotos EŽŪOGF garantijų dalies lėšomis, priemonėmis. KPP parama pasinaudojo didžioji BPD paramos gavėjų dalis: užfiksuoti 1098 autorizuotų KPP paraiškų atvejai, kai paramos gavėjai paramą gavo ir pagal BPD priemones, tai sudaro net 68 proc. bendro projektų, įgyvendinamų pagal BPD kaimo plėtros priemones, skaičiaus. Santykinai didžiausia (net 82 proc.) paramos pagal BPD 4.2 priemonę „Jaunųjų ūkininkų išikūrimas“ gavėjų dalis dalyvavo ir KPP priemonėse. Sinergiją skatino aiškus dviejų finansavimo šaltinių susiejimas programiniuose dokumentuose ir paramos teikimo procedūrose (BPD 4.2 priemonės gairėse pareiškėjams buvo nustatyta, kad prioritetas bus teikiamas jaunesiems ūkininkams, perimantiems ūkį iš dalyvaujančio KPP priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, o priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklis – „Jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičius“.

Šaltinis: ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimo ataskaita.

<...>“

9 priedas. SUDERINAMUMO PRINCIPO, ĮGYVENDINANT 2007–2013 M. VEIKSMŲ PROGRAMAS, APŽVALGA

Lentelėje pateikta 2007–2013 m. veiksmų programų paramos suderinamumo principo apžvalga ir rekomendacijos, identifikuotoms rizikoms mažinti.

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
Strateginiai dokumentai	Suderinamumas programavimo metu. Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija parengta vadovaujantis 2007-2013 m. Bendrijos sanglaudos politikos strateginėmis gairėmis, kurios tikslai glaudžiai susieti su atnaujintos Lisabonos strategijos bei Tvaraus vystymosi strategijos tikslais bei kitomis ES lygmens strategijomis. Rengiant Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją taip pat buvo remtasi nacionalinio lygmens strateginiais dokumentais. Atitinkamai veiksmų programos parengtos vadovaujantis Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija. Atsižvelgiant į tai, kad išorinio suderinamumo su strateginiais dokumentais analizė buvo atlikta ex-ante vertinimo metu, ir į tai, kad	Suderinamumas rengimo metu. Kaip ir veiksmų programų rengimo atveju, taip ir rengiant veiksmų programų priedus buvo laikomasi griežtos strateginių dokumentų hierarchijos, dėl to daroma prielaida, jog veiksmų programų priedai atitinka suderinamumui keliamus reikalavimus. Pažymėtina, kad tam tikros sąsajos su nacionaliniais strateginiais dokumentais nustatomos priemonių aprašymuose, įvardijant reikalavimus	Valstybės ir regionų projektų planavimas. Vadovaujantis 2007 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1443 "Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtintų Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių (toliau - Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės) II dalimi nurodoma, kad ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos planuoja valstybės projektus atsižvelgdamos į nacionalinių strateginio planavimo dokumentų, strateginių veiklos planų ir (ar) institucijų programų bei kitų Lietuvos Respublikos	Tinkamumo finansuoti vertinimas. Vadovaujantis vertinimo metodikos 2.1. punktu tinkamumo finansuoti vertinimo metu projekto vertintojas privalo įsitikinti, ar projektas prisideda prie nacionalinių ir (arba) regioninių strateginio planavimo dokumentų įgyvendinimo. Reikalavimai dėl atitikties strateginio planavimo dokumentams nustatomi per Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti	Stebėsenos rodikliai. Suderinamumas su nacionaliniais strateginiais dokumentais stebimas išvedant sąsajas tarp priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklių ir nacionalinio strateginio dokumento, kurį pagal specialiuosius atrankos kriterijus turi atitikti pagal priemonę įgyvendinami projektai, įgyvendinimo vertinimo rodiklių. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad analogiškai galima stebėti ir suderinamumą su ES lygmens dokumentais, tačiau šiuo metu veiksmų programose nėra vieningos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos, kuri tai leistų daryti.	- Rekomenduojame apsvarstyti galimybę, analogiškai Lisabonos strategijos įgyvendinimo stebėsenos sistemai, sekti ir kitų strategijų (pvz. Tvaraus vystymosi strategija) tikslų siekiamumą;

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>pagrindinis šio vertinimo objektas yra 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento, o ne 2007-2013 m. programavimo laikotarpio suderinamumas, nėra atliekama papildoma išsami veiksmų programų suderinamumo su ES ir nacionalinio lygmens strateginiais dokumentais analizė ir daroma prielaida, kad veiksmų programos yra suderintos su minėtais dokumentais.</p> <p>Suderinamumas su Lisabonos strategija. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad papildoma suderinamumo su Lisabonos strategijos tikslais stebėseną atliekama vadovaujantis Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos 2 priedu "ES struktūrinės paramos panaudojimas Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslais". Pažymėtina, kad daugiau nei pusė ES struktūrinės paramos (54,6 proc.) yra numatyta sritims, susijusioms su pagrindiniais atnaujintos Lisabonos strategijos prioritetais.</p> <p>Metinės ataskaitos. Taip pat</p>	<p>atitinkamai su konkrečiais strateginiais dokumentais.</p>	<p>teisės aktų nuostatas. Ten pat nurodoma, kad regionų plėtros tarybos planuoja regionų projektus besivadovaudamas atitinkamo regiono plėtros planu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu Regionų projektų atrankos tvarkos aprašu ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės arba regionų planavimo būdu įgyvendinama didelė dalis veiksmų programų priede numatytų priemonių, toks finansinių intervencijų planavimas ženkliai prisidės prie SF įgyvendinimo strategiškumo didinimo.</p>	<p>tvirtinamus priemonių specialiuosius projektų atrankos kriterijus (toliau - specialieji projektų atrankos kriterijai). Kaip pavyzdį galima pateikti specialųjį atrankos kriterijų "Projektai turi atitikti Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1047 (Žin., 2008, Nr. 124-4718), nuostatas".</p>		

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>suderinamumas stebimas metinių veiksmų programų ataskaitų, kaip jos apibrėžtos Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 2006 m. liepos 11 d., nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinančio Reglamentą (EB) N. 1260/1999 67 str., (toliau - metinės ataskaitos) pagalba (skyrius "Darna ir koncentracija").</p> <p>Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ŽIP VP 2008 m. metinėje ataskaitoje atlikta papildoma sąsajų tarp Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos priemonių, Socialinės aprėpties nacionalinio veiksmų plano uždavinių ir veiksmų programos priemonių analizė.</p>					
Konkurencijos politika	<p>Suderinamumas programavimo metu. Veiksmų programose pateikiamas VI priedas "Valstybės pagalbos išlyga". Jame nurodoma bendro pobūdžio deklaracija, kad pagal konkrečią veiksmų programą teikiamas finansavimas turi atitikti valstybės pagalbos</p>	<p>Atsižvelgiant į valstybės pagalbos taisyklių kompleksškumą, konkrečius reikalavimus nėra tikslinga nustatyti ir veiksmų programų priedų</p>	<p>Reikalavimai įgyvendinimo dokumentuose. Priemonės lygmenyje valstybės pagalbos taisyklių taikymas yra nustatomas ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, atsakingos</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Projektų lygmenyje atitiktį valstybės pagalbos taisyklėms nustato vertintojas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m.</p>	<p>Įgyvendinimo ataskaitos, mokėjimo prašymai. Projekto įgyvendinimo metu stebint papildomų reikalavimų, susijusių su valstybės pagalbos taisyklėmis, laikymąsi.</p>	<p>- Rekomenduojame plačiau taikyti JASPERS iniciatyvą; - Rekomenduojame nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>taisyklės. Turint omeny tai, kad veiksmų programa yra strateginis dokumentas, išsamesnių reikalavimų šiai sričiai jame nustatyti nėra tikslinga.</p>	<p>lygmeniu.</p>	<p>už konkrečios priemonės įgyvendinimą. Tuo atveju, jei negalima vienareikšmiškai atsakyti, ar konkrečioje priemonėje turėtų būti taikomos valstybės pagalbos taisyklės, ar ne, konsultuojamasi su LR Konkurencijos taryba, organizuojami tarpinstituciniai susitikimai, susitinkama su Europos Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato atstovais, pvz. susitikimai dėl VP3-1.1-VRM-03-R priemonės „Daugiabučių namų atnaujinimas, pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“ arba dėl projekto RAIN2 (pažymėtina, kad susitikimai su Europos Komisijos atstovais pasiteisino), pasitelkiami kviestiniai ekspertai.</p>	<p>vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066 (Žin., 2008, Nr. 23-861, Nr. 120-4567) patvirtintos pavyzdinės Projektų atitikties bendriesiems Stebėsenos komiteto patvirtintiems atrankos kriterijams vertinimo metodikos (toliau - vertinimo metodika) 6.1.3. punktu, tinkamumo finansuoti vertinimo metu projekto vertintojas privalo įsitikinti, ar projektas suderinamas su Europos Bendrijų konkurencijos politikos nuostatomis. Pagrindinė problema - ekspertinių žinių šioje srityje trūkumas. Siekiant kompensuoti šį trūkumą organizuojamos konsultacijos su JASPERS iniciatyvos ekspertais, samdomi kviestiniai ekspertai.</p>		<p>institucijų, regionų plėtros tarybų sekretoriatų darbuotojams; - Plačiau taikyti neformalių susitikimų praktika.</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
Viešieji pirkimai	<p>Suderinamumas programavimo metu. EA ir SS veiksmų programose pateikiamas VII priedas „Viešieji pirkimai“, kuriame pateikiamas bendro pobūdžio reikalavimas, jog visi viešieji pirkimai turi atitikti Direktyvų Nr. 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas ar atitinkamus Sutarties principus. Turint omeny tai, kad veiksmų programa yra strateginis dokumentas, išsamesnių reikalavimų šiai sričiai jame nustatyti nėra tikslinga</p>	<p>Atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių. Konkrečių priemonių taikymas nėra tikslingas</p>	<p>Atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių.</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Vadovaujantis vertinimo metodikos 6.1.1. punktu, tinkamumo finansuoti vertinimo metu projekto vertintojas privalo įsitikinti, ar projektas suderinamas su Europos Bendrijų viešųjų pirkimų politikos nuostatomis. Vertinimas atliekamas kompleksiskai vertinant paraiškoje pateiktą informaciją. Atskirų priemonių atveju yra prašoma pateikti ir papildomos informacijos, susijusios su viešųjų pirkimų vykdymu (pvz. VP3-1.1-VRM-03-R „Daugiabučių namų atnaujinimas, pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“ priemonės atveju).</p>	<p>Mokėjimo prašymai, patikros vietoje. Suderinamumas tikrinamas tikrinant kartu su mokėjimų prašymais pateiktus dokumentus patikrų vietoje, kaip jos yra apibrėžtos Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 152–160 str., metu.</p>	

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
Darna us vystymosi principas	<p>Suderinamumas programavimo metu. Siekiant užtikrinti efektyvų horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą 2007–2013 metų laikotarpiu, 2007 metais Finansų ministerijos užsakymu buvo atliekamas horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo, įsisavinant ES struktūrinę paramą 2004–2006 m. laikotarpiu, vertinimas. Šio vertinimo rezultatais ir pateiktomis rekomendacijomis buvo remtasi rengiant 2007–2013 m. veiksmų programas. Taip pat ex-ante vertinimo metu buvo įvertintos ir pateiktos rekomendacijos dėl horizontaliųjų temų.</p> <p>Veiksmų programose yra atskiras skyrius, skirtas horizontaliųjų temų atitikčiai ir jų įgyvendinimui. Nagrinėjama atitiktis informacinei visuomenei, lygioms galimybėms, darniam vystymuisi ir regioninei plėtrai.</p> <p>Darbo grupė. 2008 m. balandžio 15 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-138 „Dėl Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės sudarymo“ (Žin., 2008–04–19, Nr. 45–1699) buvo</p>	<p>Suderinamumas programavimo metu. Nebuvo identifiikuota konkrečių priemonių, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad rengiant veiksmų programų priedus buvo laikomasi griežtos strateginių dokumentų hierarchijos, dėl to daroma prielaida, jog veiksmų programų priedai atitinka suderinamumui keliamus reikalavimus.</p>	<p>Proaktyvus požiūris. Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, rengdamos priemonių įgyvendinimo dokumentus, turi teisę nustatyti papildomus reikalavimus, susijusius su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad dažnai naudojama vertinimo metodikoje suteikta galimybė netaikyti punktų, susijusių su proaktyvaus požiūrio taikymu. Pažymėtina, kad Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gairėse yra identifiukuoti pavyzdžiai, kaip projektai gali įgyvendinti vieną ar kitą horizontaliųjų prioritetą.</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Vadovaujantis vertinimo metodikos 4.1 punktu, tinkamumo finansuoti vertinimo metu projekto vertintojas privalo įsitikinti, ar projekte nenumatyti veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principo įgyvendinimui. Vertinama penkiose srityse: 1. Aplinkosaugos srityje (aplinkos kokybė ir gamtos išteklių, klimato kaita, aplinkos apsauga); 2. Socialinėje srityje (užimtumas, skurdas ir socialinė atskirtis, sveikata, švietimas ir mokslas, kultūros savitumas); 3. Ekonomikos srityje (darnus pagrindinių ūkio šakų ir regionų vystymas); 4. Regionų vystymo srityje (aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimas); 5.</p>	<p>Stebėsenos rodikliai. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gairėse yra identifiukuoti priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliai tiek veiksmų programose, tiek priemonių lygmenyse, kurie yra susiję su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu, tačiau vieninga stebėjimo sistema nėra įdiegta.</p>	<p>- Rekomenduojame skatinti aktyvesnę darbo grupės veiklą - dažnesni susitikimai, gerosios patirties identifiukavimas, vertinimo metodikos sukūrimas ir pan.;</p> <p>- Nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretoriatų darbuotojams (ne tik darbo grupės nariams), siekiant išaiškinti horizontaliųjų principų svarbą, proaktyvų požiūrį į jų įgyvendinimą bei rodiklius;</p> <p>- 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane yra numatyta priemonė "Pagal 2007–2013 m. Europos</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>įsteigta Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė (toliau – darbo grupė). Darbo grupė skirta: analizuoti informaciją apie Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje ir veiksmų programose nustatytų horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą, pateikiamą strategijos ir metinėse bei galutinėse veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitose; teikti pasiūlymus koordinuojančiajai ir vadovujančiajai institucijoms, Stebėsenos komitetui ir veiksmų programų valdymo komitetams dėl horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo; svarstyti ir teikti pasiūlymus koordinuojančiajai ir vadovujančiajai institucijoms dėl mokymų poreikio 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą administruojančioms institucijoms horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo klausimais. Pažymėtina, kad darbo grupės posėdžiai vyksta retai - kartą per pusę metų - ir yra labiau aptariamojo pobūdžio.</p> <p>Mokymai. 2008 m. birželio 19–</p>			<p>Informacinės ir žinių visuomenės srityje. Tos pačios metodikos 4.2 punkte nurodoma, kad projekto vertintojas turi įsitikinti, ar projekte atskleistos pastangos skatinti darnaus vystymosi principo įgyvendinimą (proaktyvus požiūris). Taip pat, vadovaujantis tos pačios metodikos 6.1.2. punktu, vertintojas turi įsitikinti, ar projektas suderinamas su Europos Bendrijų aplinkosaugos politikos nuostatomis. Pažymėtina, kad atitiktis horizontaliesiems prioritetams vertinimas dažnai yra formalus, kadangi atliekamas vadovaujantis tik paraiškos (A) dalies 13 punkte pateikta informacija. Taip pat pastebimas ekspertinių žinių šioje srityje trūkumas.</p>		<p>Sajungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas".</p> <p>Rekomenduojame į techninę užduotį įtraukti reikalavimą įvertinti stebėsenos rodiklių panaudojimo horizontaliųjų prioritetų stebėsenai galimybes ir pateikti konkrečius pasiūlymus;</p> <p>- Rekomenduojame skatinti ministerijas ir (ar) kitą valstybės instituciją tvirtinti specialiuosius projektų atrankos kriterijus, tiesiogiai susijusius su darnaus vystymosi principo įgyvendinimu.</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>20 d. surengtas mokomasis seminaras „Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas Lietuvoje“, skirtas darbo grupės nariams.</p> <p>Gairės. 2009 m. kovo mėnesį darbo grupė parengė Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo išsavinant 2007-2013 m. Europos Sąjungos paramą gaires.</p> <p>Metinės ataskaitos. Suderinamumas su horizontaliais prioritetais taip pat nagrinėjamas metinėse ataskaitose, kur pateikiama glausta informacija apie horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą ir partnerystę.</p>					

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
<p>Lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai</p>	<p>Suderinamumas programavimo metu. Siekiant užtikrinti efektyvų horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą 2007–2013 metų laikotarpiu, 2007 metais Finansų ministerijos užsakymu buvo atliekamas horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo, įsisavinant ES struktūrinę paramą 2004–2006 m. laikotarpiu, vertinimas. Šio vertinimo rezultatais ir pateiktomis rekomendacijomis buvo remtasi rengiant 2007–2013 m. veiksmų programas. Taip pat ex-ante vertinimo metu buvo įvertintos ir pateiktos rekomendacijos dėl horizontaliųjų temų.</p> <p>Veiksmų programose yra atskiras skyrius, skirtas horizontaliųjų temų atitikčiai ir jų įgyvendinimui. Nagrinėjama atitiktis informacinei visuomenei, lygioms galimybėms, darniam vystymuisi ir regioninei plėtrai.</p> <p>Darbo grupė. 2008 m. balandžio 15 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-138 „Dėl Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės sudarymo“ (Žin., 2008–04–19, Nr. 45–1699) buvo</p>	<p>Vertikalus požiūris. ŽIP VP 2008 m. ataskaitoje nurodoma, kad, atsižvelgiant į specifinius poreikius, 1 prioritete planuojama imtis atskirų veiksmų, vertikaliojo būdu naudojant paramą pagal kelis prioritetus, pavyzdžiui, Lietuvoje moterys nėra tinkamai atstovaujamos tarp MTTP žmogiškųjų išteklių, ypač tikslųjų mokslų srityje ir vyresnio amžiaus tyrėjų grupėse, todėl pagal 3 prioritetą bus įgyvendinama priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“, kurios tikslas - skatinti</p>	<p>Proaktyvus požiūris. Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, rengdamos priemonių įgyvendinimo dokumentus, turi teisę nustatyti papildomus reikalavimus, susijusius su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad dažnai naudojama vertinimo metodikoje suteikta galimybė netaikyti punktų, susijusių su proaktyvaus požiūrio taikymu. Pažymėtina, kad Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą gairėse yra identifikuoti pavyzdžiai, kaip projektai gali įgyvendinti vieną ar kitą horizontaliųjų prioritetą.</p> <p>Specialiųjų projektų atrankos kriterijų, tiesiogiai susijusių su horizontaliųjų principų įgyvendinimu, tvirtinimas. Įgyvendinant priemonę</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Vadovaujantis vertinimo metodikos 5.1 punktu, tinkamumo finansuoti vertinimo metu projekto vertintojas privalo įsitikinti, ar projekte nenumatoma apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimui. Taip pat, vadovaujantis 5.2 punktu, - ar projekte nurodytos pastangos skatinti lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą. Pažymėtina, kad atitiktis horizontaliesiems prioritetams vertinimas dažnai yra formalus, kadangi atliekamas vadovaujantis tik paraiškos (A) dalies 13 punkte pateikta informacija. Taip pat pastebimas ekspertinių žinių šioje srityje trūkumas.</p>	<p>Stebėsenos rodikliai. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo, įsisavinant 2007–2013 m. Europos Sąjungos paramą, gairėse yra identifikuoti priemonių įgyvendinimo rodikliai tiek veiksmų programos, tiek priemonių lygmenyse, kurie yra susiję su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu, tačiau vieninga stebėjimo sistema nėra įdiegta.</p>	<p>- Rekomenduojame skatinti aktyvesnę darbo grupės veiklą - dažnesni susitikimai, gerosios patirties identifikavimas, vertinimo metodikos sukūrimas ir pan.;</p> <p>- Nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretoriatų darbuotojams (ne tik darbo grupės nariams), siekiant išaiškinti horizontaliųjų principų svarbą, proaktyvų požiūrį į jų įgyvendinimą bei rodiklius;</p> <p>- 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane (toliau - vertinimo planas) yra numatyta priemonė</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>įsteigta Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė (toliau – darbo grupė). Darbo grupė skirta: analizuoti informaciją apie Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje ir veiksmų programose nustatytų horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą, pateikiamą strategijos ir metinės bei galutinės veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitose; teikti pasiūlymus koordinuojančiajai ir vadovaujančiajai institucijoms, Stebėsenos komitetui ir veiksmų programų valdymo komitetams dėl horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo; svarstyti ir teikti pasiūlymus koordinuojančiajai ir vadovaujančiajai institucijoms dėl mokymų poreikio 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą administruojančioms institucijoms horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo klausimais. Pažymėtina, kad darbo grupės posėdžiai vyksta retai - kartą per pusę metų - ir yra labiau aptariamojo pobūdžio.</p> <p>Mokymai. 2008 m. birželio 19–</p>	<p>moterų dalyvavimą MTTP veikloje. Taip pat, pagal 3 prioritetą, bus įgyvendinama priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“, kurioje numatytas tikslas – sukurti ir realizuoti jaunųjų tyrėjų (moksleivių) atskleidimo sistemą ir lyčių lygybės moksle koncepciją.</p>	<p>Nr. VP1-1.3-SADM-02-K „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“, numatytas kriterijus „3. Projekte integruotas lyčių lygybės aspektas, atsižvelgiant į moterų ir vyrų poreikius, sprendžiamos specifinės moterų ir vyrų problemos.“ (galimas maksimalus kriterijaus įvertinimas 10 balų).</p>			<p>"Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas".</p> <p>Rekomenduojame į techninę užduotį įtraukti reikalavimą įvertinti stebėsenos rodiklių panaudojimo horizontaliųjų prioritetų stebėsenai galimybes ir pateikti konkrečius pasiūlymus;</p> <p>- Kadangi specialusis atrankos kriterijus tiesiogiai susietas su lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimu yra labiau išimtis, o ne taisyklė, rekomenduojame skatinti ministerijas ir (ar) kitą valstybės instituciją tvirtinti specialiuosius projektų atrankos kriterijus, tiesiogiai susijusius su minėtų principų įgyvendinimu.</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>20 d. surengtas mokomasis seminaras „Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas Lietuvoje“, skirtas darbo grupės nariams.</p> <p>Gairės. 2009 m. kovo mėnesį darbo grupė parengė Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007-2013 m. Europos Sąjungos paramą gaires.</p> <p>Metinės ataskaitos. Suderinamumas su horizontaliais prioritetais taip pat nagrinėjamas metinėse ataskaitose, kur pateikiama glausta informacija apie horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą ir partnerystę.</p>					
Dvigubas finansavimas	<p>Suderinamumas programavimo metu. Sanglaudos skatinimo (V priedas) ir Ekonomikos augimo (V priedas) veiksmų programose pateikta suderinamumo su kitais veiksmų programos uždaviniais, veiksmų programomis ir kitomis Europos Sąjungos finansinėmis priemonėmis (EŽŪFPK ir EŽF) analizė. Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje pateikiama suderinamumo su EŽŪFPK ir EŽF analizė. Taip pat veiksmų</p>	<p>Reikalavimai, susiję su paramos pagal kitas iš ES finansuojamas programas atskyrimu. Vadovaujantis 2008 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1225 "Dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo</p>	<p>Reikalavimai įgyvendinimo dokumentuose. Papildomi reikalavimai dėl dvigubo finansavimo gali būti nustatomi konkrečių priemonių finansavimo sąlygų aprašuose, pvz. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 1V-345 patvirtintame VP3-1.1-VRM-01-R priemonės „Regioninių</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Vadovaujantis vertinimo metodikos 9.2.1 punktu, tinkamumo finansuoti projekto vertintojas privalo įvertinti projekto riziką, susijusią su dvigubu finansavimu. Atitiktį minėtam reikalavimui vertintojas tikrina vadovaudamasis pareiškėjo kartu su</p>	<p>Mokėjimo prašymų, kitų dokumentų patikra patikros vietoje. Pirminę dvigubo finansavimo kontrolę vykdo įgyvendinančiosios institucijos, tikrindamos projekto vykdytojo sudaromas rangos, tiekimo, paslaugų sutartis, mokėjimo prašymus, atlikdamos projektų patikras vietoje, prirėikus inicijuodamos papildomą sukurtų</p>	<p>- Rekomenduojame atlikti išsamią kitų finansavimo instrumentų (ne tik EŽŪFPK ir EŽF) analizę ir identifikuoti galimas dvigubo finansavimo rizikas bei nustatyti takoskyras. Takoskyros su kitais finansavimo instrumentais galėtų būti įtvirtintos veiksmų programų prieduose arba priemonių įgyvendinimo</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>programose kiekvienas prioritetas yra įvertinamas pagal suderinamumą su kitomis ES remiamomis priemonėmis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad konkretūs takoskyros kriterijai pateikiami tik dėl veiksmų programų prioritetų uždavinių suderinamumo su kitais veiksmų programos prioritetų uždaviniais, kitomis veiksmų programomis ir suderinamumo su EŽŪFKP ir EŽF. Tuo tarpu kitų finansinių instrumentų atžvilgiu apsiribojama finansinio instrumento įvardijimu ir rekomendacija įgyvendinant konkretų prioritetą atsižvelgti į tai, kad panašias veiklas finansuoja ir kiti ES instrumentai.</p> <p>Metinės ataskaitos. Dvigubo finansavimo klausimas taip pat nagrinėjamas metinėse ataskaitose, kuriose pateikiama glausta informacija apie dvigubo finansavimo prevenciją.</p>	<p>taisyklių patvirtinimo" patvirtintų Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių 24.4.8. punktu, veiksmų programos priede turi būti nurodyti reikalavimai, susiję su paramos pagal kitas iš ES finansuojamas programas atskyrimu. Rengiant veiksmų programų priedus, buvo remtasi jau minėtomis nuostatomis iš veiksmų programų. Duomenis dėl takoskyros teikė ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos.</p>	<p>ekonomikos augimo centrų plėtra" projektų finansavimo sąlygų aprašo 19 punkte nurodoma, kad projektuose privaloma atsižvelgti į galimą veiklų dubliavimą su Aplinkos ministerijos priemonėmis pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programą „Praeityje užterštų teritorijų tvarkymas“ ir „Vandens telkinių būklės gerinimas“ bei Susisiekimo ministerijos priemone pagal Ekonomikos augimo veiksmų programą „Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“, siekiant išvengti dvigubo finansavimo rizikos. Minėta takoskyra nėra nurodoma nei veiksmų programoje, nei veiksmų programos priede.</p> <p>Projektų sąrašų sudarymas. Taip pat dvigubo finansavimo</p>	<p>paraiška pateiktu pasižadėjimu, kad projektas nepažeidžia dvigubo finansavimo nuostatų, taip pat Europos Sąjungos struktūrinės kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos posistemiū (toliau - SFMIS2007). Būtina pažymėti, jog nėra vieningos metodologijos ir procedūrų, kuriomis remiantis būtų atliekama patikros procedūra. SFMIS2007 įdiegti tam tikri apsaugos mechanizmai, pvz. negalima du kartus pateikti tos pačios sąskaitos, tačiau SFMIS2007 nėra informacijos apie kitas Bendrijos, Lietuvos Respublikos ar kitų finansavimo šaltinių priemones.</p> <p>Vertinimo ataskaitos, administravimo ir finansavimo sutarčių</p>	<p>produktų ekspertizę ir pan.;</p> <p>Informacijos sklaida. Kaupiami informacija apie projekto įgyvendinimo metu nustatytus pažeidimus dėl dvigubo finansavimo. Pavyzdžiui, Švietimo ir mokslo ministerija kaupia informaciją apie įgyvendinant projektus nustatytus pažeidimus dėl dvigubo finansavimo; gavusi informaciją ar kitaip įtarusi dvigubo finansavimo faktą, perduoda šią informaciją įgyvendinančiajai institucijai; prirėikus kartu su įgyvendinančiaja institucija dalyvauja projekto patikroje; apie nustatytus dvigubo finansavimo faktus informuoja kitus Švietimo ir mokslo ministerijos departamentus, jei dvigubas apmokėjimas buvo vykdomas iš kitų Švietimo ir mokslo</p>	<p>dokumentuose;</p> <p>- Rekomenduojame SFMIS2007 susieti su kitų finansavimo instrumentų duomenų bazėmis. Tuo atveju, jei finansavimo instrumentai neturi elektroninės duomenų bazės - suteikti atsakingoms institucijoms galimybę teikti dvigubo finansavimo prevencijai reikalingus duomenis į SFMIS2007;</p> <p>- Rekomenduojame nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų institucijų darbuotojams dėl dvigubo finansavimo prevencijos.</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
			prevencija ministerijų ir (arba) kitos valstybės institucijos bei regionų plėtros tarybų vykdoma žemesniame lygmenyje - rengiant valstybės ir regionų projektų sąrašus.	projektai. Taip pat ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pvz. Švietimo ir mokslo ministerija vykdo dvigubo finansavimo prevenciją, tikrindama	ministerijos asignavimams priskirtų lėšų.	

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
			<p>Stebėsenos komitetas. Finansų ministerijos atstovai dalyvauja Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programos ir Lietuvos 2007–2013 m. žuvininkystės plėtros programos Stebėsenos komitetų veikloje. Atitinkamai Žemės ūkio ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, įgyvendindama Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programą ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 m. veiksmų programą, dalyvauja Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinimo priežiūrai atlikti, veikloje. 2008 m. Koordinuojančios institucijos atstovai (Finansų ministerija) dalyvavo dviejuose Lietuvos 2007–2013 m.</p>	<p>paraiškų vertinimo ataskaitas ir projektų administravimo ir finansavimo sutarčių projektus.</p>		

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
			<p>kaimo plėtros programos Stebėsenos komitetų posėdžiuose bei dviejuose Lietuvos 2007–2013 m. žuvininkystės plėtros programos Stebėsenos komitetų posėdžiuose. Posėdžiuose buvo svarstyti pasiūlymai dėl Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programos keitimo, pasiūlymai dėl atrankos bei pirmumo kriterijų, svarstyti metinės ataskaitos, pristatyti viešinimo planai bei kita aktuali informacija.</p> <p>Projektų atrankos komitetai. Prie dvigubo finansavimo prevencijos prisideda ir projektų atrankos vertinimo komitetai, kuriuose paprastai dalyvauja institucijų, kurios pagal savo kompetenciją galėtų turėti sąsajų su svarstomais projektais, atstovai, pvz. Žemės ūkio ministerijos atstovai.</p>			

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
Sinergija	<p>Suderinamumas programavimo metu: Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos 1 priede "Papildomumo principo užtikrinimas 2007-2013 m. (suvestinė viešųjų išlaidų lentelė, eurai, 2006)" nurodomos sąsajos tarp investicijų sričių lyginant 2004-2006 m. ir 2007-2013 m., tačiau neilustruoja sinergijos efekto. Veiksmų programų tekstuose pateikiama nemažai nuorodų į kitus veiksmų programų uždavinius, prioritetus, kitas veiksmų programas, kitus finansavimo instrumentus. Atlikus veiksmų programų tekstų analizę galima teigti, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - išsamiausia informacija dėl sąsajų pateikiama ŽIP VP; - matomas abipusis ryšys, t.y. jei yra nuoroda vienoje veiksmų programoje, atvirkštinė nuoroda yra ir kitoje veiksmų programoje. Daugiausia neatitikimų šiuo požiūriu rasta EA VP. <p>Vadovaujantis vien veiksmų programų tekstais galima būtų konstatuoti, kad 2007-2013 m. turėtų būti stebimas žymus sinergijos efektas, tačiau,</p>	<p>Paramos derinimas pagal kelis prioritetus. ŽIP VP 2008 m. ataskaitoje nurodoma, kad, atsižvelgiant į specifinius poreikius, planuojama imtis atskirų veiksmų vertikaliuoju būdu naudojant paramą pagal kelis prioritetus, pavyzdžiui, Lietuvoje moterys nėra tinkamai atstovaujamos tarp MTTP žmoniškųjų išteklių, ypač tikslųjų mokslų srityje ir vyresnio amžiaus tyrėjų grupėse, todėl pagal 3 prioritetą bus įgyvendinama priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“, kurios</p>	<p>Sektorinė sinergija. Atsižvelgiant į tai, kad tarp specialiųjų atrankos kriterijų dominuoja kriterijai, kurie reikalauja atitikti vieną ar kitą sektorinę strategiją, tikėtina, kad 2007-2013 m. laikotarpyje sinergijos efektas bus didžiausias sektoriniame lygmenyje. Iš principo tai yra sąlygota valstybės ir regionų planavimo įdiegimų. Tam tikrais atvejais galimas ir tarpsektorinis efektas, pvz. SS VP Ūkio ministerijos administruojamos priemonės "Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu" kriterijus, reikalaujantis atitikti Švietimo įstaigų modernizavimo programą, arba tais atvejais, kai patvirtinti kriterijai, reikalaujantys atitikti tarpsektorinius dokumentus kaip pvz. probleminių savivaldybių</p>	<p>Tinkamumo finansuoti vertinimas. Sinergijos efektas konkrečios priemonės atveju priklauso nuo patvirtintų specialiųjų atrankos kriterijų.</p>	<p>Atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių.</p>	<p>- Vertinimo plane yra numatyta priemonė "2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas", kuria siekiama tobulinti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų taikymą, įvertinant patvirtintus specialiuosius atrankos kriterijus, jų tinkamumą ir pakankamumą, atsižvelgiant į veiksmų programų (prioritetų ir priemonių) tikslus, detalai išanalizavus ŽIP VP specialiuosius atrankos kriterijus ir įvertinus, ar vadovaujantis patvirtintais atrankos kriterijais yra sudaromos tinkamos prielaidos atrinkti ŽIP VP projektus. Rekomenduojame išplėsti minėto vertinimo apimtį ir vertinti visas veiksmų programas. Taip pat rekomenduojame į</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>peržiūrėjus specialiuosius projektų atrankos kriterijus, sąsajų beveik neaptikta. Keletas gerosios praktikos pavyzdžių: EA VP priemonės INOGEB LT-1 kriterijus "Projekto tarptautiškumas ir sąsajos su ES lygmens inovacijų iniciatyvomis" (Projekte numatyta vadovautis tarptautinių ekspertizų gerąja patirtimi; CIP, FP7, Interreg ir pan. iniciatyvų), ŽIP VP priemonės "Šeimos ir darbo išipareigojimų derinimas" kriterijus "Projektas tęsia ankstesniame ES struktūrinių fondų (ypač įgyvendinant Europos Bendrijų iniciatyvą EQUAL) panaudojimo etape sukurtų sėkmingų veiklos modelių įgyvendinimą", ŽIP VP priemonės "Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse" kriterijus "Mokymai, kurie susieti su kitų 2007–2013 m. VP finansuojamų projektų vykdymu". Atkreiptinas dėmesys į tai, kad veiksmų programose yra pateikiami priedai ""Regionai ekonominiams pokyčiams" iniciatyva" ir "Bendradarbiavimas su Baltijos jūros regiono šalimis". Pirmasis</p>	<p>tikslas - skatinti moterų dalyvavimą MTTP veikloje. Taip pat pagal 3 prioritetą bus įgyvendinama priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“, kurioje numatytas tikslas – sukurti ir realizuoti jaunųjų tyrėjų (moksleivių) atskleidimo sistemą ir lyčių lygybės moksle koncepciją. Finansų inžinerijos priemonės. 2007-2013 m. aktyviai pradėti taikyti finansų inžinerijos instrumentai, kurie siekia sukurti sinergijos efektą pritraukdami papildomus finansinius išteklius. Kaip</p>	<p>investicinės programos, regionų plėtros planus ar Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008-2010 m. programą. Privati ir viešoji partnerystė. Panašiai, kaip ir finansų inžinerijos atveju, privati ir viešoji partnerystė skatina sinergijos efekto atsiradimą. Kaip pavyzdį galima pateikti Ūkio ministerijos VP3-1.3-UM-03-V priemonę "Nacionalinės svarbos turizmo projektai", kur numatyta viešosios ir privačiosios partnerystės galimybė. Tiesa, priemonė dar tik pradeda įgyvendinti, todėl sunku įvertinti sinergijos efekto apimtį, be to, susiduriama su ekspertinių žinių šioje srityje trūkumu ir nepakankamu teisiniu reglamentavimu. Kryžminis finansavimas: Ministerijos ir (ar) kitos</p>			<p>techninę užduotį įtraukti reikalavimą įvertinti specialiuosius atrankos kriterijus sinergijos požiūriu tiek veiksmų programų viduje, tiek tarp veiksmų programų, tiek ir kitų finansavimo instrumentų atžvilgiu, bei reikalavimą įvertinti specialiuosius atrankos kriterijus Baltijos jūros regiono strategijos ir "Regionai ekonominiams pokyčiams" iniciatyvų įgyvendinimo galimybių atžvilgiu; - Labiau pažengus finansų inžinerijos priemonių įgyvendinimui, rekomenduojame iširti sinergijos efektą ir, jį įvertinus, svarstyti galimybę plačiau taikyti finansų inžinerijos priemones; - Rekomenduojame nuolat organizuoti mokymus ministerijų ir (ar) kitos valstybės institucijos, įgyvendinančiųjų</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>susijęs su INTERREG IVC ir URBACT II veiksmų programomis, antrasis - su Baltijos jūros regiono strategija. Šia iniciatyva siekiama strategijas, tyrimus ir pan. susieti su konkrečiais veiksmų programų tikslais ir uždaviniais ir taip įgyvendinti tai, kasminėtuose dokumentuose. Pažymėtina, kad kol kas Lietuvoje nėra sukurta sistema, leidžianti įgyvendinti šias iniciatyvas.</p>	<p>pavyzdžius galima pateikti EA VP VP2-2.3-ŪM-01-K priemonę "Kontroliuojantieji fondai" ir SS VP VP3-1.1-AM-01-V "Kontroliuojantysis fondas daugiabučiams namams modernizuoti". Kadangi priemonės dar tik pradėtos įgyvendinti, kol kas sunku įvertinti sinergijos efekto apimtį.</p>	<p>valstybės institucijos projektų finansavimo sąlygų aprašuose gali nustatyti galimybę taikyti kryžminį finansavimą, t.y. projektui įgyvendinti būtinų veiklų, patenkančių į kito fondo (ESF arba ERDF) finansuojamas sritis, finansavimas fondo iš kurio numatomas finansavimas projektui (ERPF arba ESF) lėšomis. Šios išlaidos negali viršyti 10 proc. ES fondų ir (arba) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų limitu kiekvienam veiksmų programos prioritetui. Pagrįstas kryžminio finansavimo naudojimas sukuria sinergijos efektą projekto lygmenyje.</p>			<p>institucijų darbuotojams siekiant išaiškinti viešosios ir privačios partnerystės principus, teisinę bazę ir jos taikymą, taip pat mokymus susijusius su kryžminio finansavimo taikymu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rekomenduojame įsteigti tarpinstitucinę darbo grupę, analogišką Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupei; - Labiau pažengus projektų, kuriuose taikomas kryžminis finansavimas, įgyvendinimui rekomenduojame iširti sinergijos efektą ir, jį įvertinus, svarstyti galimybę aktyviau skatinti ministerijas ir (ar) kitą valstybės instituciją jį įgyvendinti.

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
Ekonominė situacija	<p>Veiksmų programų peržiūrėjimas. Vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 2006 m. liepos 11 d., nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinančio Reglamentą (EB) N. 1260/1999, 33 str. nuostatomis, veiksmų programos gali būti peržiūrimos: 1. įvykus dideliems socialiniams ir ekonominiams pokyčiams; 2. siekiant labiau arba kitaip atsižvelgti į didelius nacionalinių arba regioninių prioritetų pokyčius Bendrijoje; 3. atsižvelgiant į vertinimus, susijusius su veiksmų programos stebėseną; 4. atsižvelgiant į įgyvendinimo sunkumus. Kaip gerosios praktikos pavyzdys galėtų būti pateiktas Sanglaudos skatinimo veiksmų programos keitimas 33 str. 2 dalies pagrindu, susijęs su gyvenamųjų daugiabučių namų modernizavimu. 2009 m. gegužės 12 d. Europos Komisijai buvo išsiųstas raštas dėl veiksmų programos pakeitimo, o 2009 m. liepos 31 d. priimtas sprendimas (K(2009) 6206) dėl veiksmų</p>	<p>Lėšų perskirstymas (tam tikrais atvejais lėšų perskirstymą galima priskirti ir veiksmų programų lygmeniui). 2009 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokole Nr. 17 numatoma perskirstyti lėšas tarp veiksmų programų prioritetų ir prioritetų viduje, papildomai skiriant lėšų verslo skatinimui, daugiabučių namų modernizavimui, energijos naudojimo efektyvumo viešuosiuose pastatuose didinimui ir transeuropinių transporto tinklų plėtrai. Daugelis iš</p>	<p>Spartesnis ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimas. 2009 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokole Nr. 17 numatyta projektų sąrašų peržiūra, papildoma techninė pagalba paraiškų rengėjams, projektų įgyvendinimo ir viešųjų pirkimų spartinimas, tokiu būdu siekiant spartesnio ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo ir skatinant ekonomikos atsigavimą. Reikalavimų supaprastinimas. 2007 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1443 "Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo" patvirtinti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių pakeitimai (Nr. 101, 2009-02-11, Žin., 2009, Nr. 19-770 (2009-02-19)), kuriais</p>	<p>Atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių.</p>	<p>Atliekant analizę nebuvo identifikuota konkrečių priemonių.</p>	<p>- Rekomenduojame ir toliau taikyti neformalaus derinimo praktiką, kadangi tikėtina, jog, atsižvelgiant į kintančią ekonominę situaciją, bus poreikis peržiūrėti veiksmų programas; - Rekomenduojame išplėsti ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimą ir neapsiriboti vien tik Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtais sektoriais. Tinkamas vertinimas sudarytų prielaidas savalaikiam lėšų perskirstymui; - Rekomenduojame metinėse ataskaitose išsamiau analizuoti galimų veiksmų programų korekcijų galimybes.</p>

ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
	<p>programos pakeitimo. Svarbus vaidmuo šiame procese tenka išankstiniam neoficialiam pakeitimų suderinimui su Europos Komisija.</p> <p>Metinės ataskaitos. Visų trijų veiksmų programų metinėse ataskaitose yra užsimenama apie lėtėjantį ekonomikos augimą, tačiau tik ŽIP VP kalbama apie poreikį imtis kažkokių veiksmų, o EA VP užsimenama apie galimybę peržiūrėti kai kurias priemones ir apsvarstyti galimus veiksmų programos pakeitimus. Žinoma, reikia turėti omeny tai, kad metinės ataskaitos nėra skirtos prognozavimui, tačiau išsamesnė analizė būtų sveikintina.</p>	<p>šių lėšų perskirstymų jau yra patvirtinti arba bus patvirtinti LRV artimiausiu metu. Pagrindiniai lėšų perskirstymai susiję su Ekonomikos skatinimo planu, kuris skirtas mažinti Lietuvos ekonomikos lėtėjimą.</p> <p>Ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas. 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintame 2009 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plane yra numatyta priemonė "Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų</p>	<p>supaprastinama projektų finansavimo didinimo tvarka, mažinamas paraiškų asignavimo valdytojui terminas, sąskaitų apmokėjimo būdas leidžiamas taikyti ir privačiam sektoriui, didinamas leistinas maksimalus avanso dydis.</p>			

*ES struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas:
galutinė vertinimo ataskaita*

Lygmuo / Suderinamumo kriterijus	Veiksmų programos	Veiksmų programų priedai	Projektų atranka, įgyvendinimo dokumentai	Projektų vertinimas	Projektų įgyvendinimas	Rekomendacijos
		<p>lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas", kurios tikslas - tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtuose ekonomikos sektoriuose, siekiant sukurti proaktyvią ES paramos panaudojimo poreikių vertinimo sistemą bei įvertinant Ūkio ministerijos administruojamų veiksmų programų įgyvendinamų priemonių aktualumą esant pakitusiai ekonominei situacijai.</p>				